

בעניין:

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
מר' יפו 208 ירושלים, ת.ד. 4207 ירושלים 91043
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. היועץ המשפטי לממשלה – ד"ר אביחי מנדלבליט.
2. מ"מ מפכ"ל משטרת ישראל - ניצב מוטי כהן.
3. ממשלת ישראל.
4. שר הביטחון - מר בנימין גנץ.
5. שר החוץ - מר גבי אשכנזי.
6. שר האוצר - מר ישראל כץ.
7. שר המשפטים - מר אבי ניסנקורן.
8. שר הכלכלה - מר עמיר פרץ.
באמצעות פרקליטות המדינה
רח' צאלח - א - דין 29 ירושלים.
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011
9. מבקר המדינה - מר מתניהו אנגלמן.
באמצעות יועמ"ש מבקר המדינה
רח' מבקר המדינה 2, ירושלים.
טל': 02-6665000; פקס: 02-6529322
10. כנסת ישראל.
באמצעות יועמ"ש כנסת
כנסת ישראל, קריית בן גוריון, ירושלים.
טל': 02-6408636; פקס: 02-6753495
11. ראש ממשלת ישראל - מר בנימין נתניהו.
12. מר נתן מילקובסקי.
13. מר דוד שימרון.
באמצעות משרד עו"ד שמרון, מולכו פרסקי ושו"ת
הגן הטכנולוגי, מנחת מלחה, בניין 1, ירושלים.
טל': 03-6853685; פקס: 03-6853853
14. מר מיכאל (מיקי) טוביה גנור.
באמצעות משרד עו"ד בועז בן צור - בן צור ושות'
מגדלי הארבעה (מגדל צפוני) רח' הארבעה 28, ת"א.
טל': 03-7155000; פקס: 03-7155001

המשיבים

עתירה למתן צווים על תנאי וצווים הצהרתיים

בקשה לקביעת מועד דיון בהול

ובקשה להגשת מסמכים חסויים

מוגשת בזאת עתירה לבית משפט נכבד זה, **למתן צווים על תנאי וצווים הצהרתיים** כנגד המשיבים 1-14, לשם הנוחות ועל מנת שהדברים יעמדו בצורה נהירה וברורה בפני בית המשפט הנכבד - ובבחינת דָּבָר, דָּבָר על אֶפְנֵי - יעמדו הצווים כפי סדרם בעתירה, ראשית הצווים המתייחסים לחקירה הפלילית, ולאחר מכן הצווים המתייחסים לוועדת החקירה הממלכתית, ווועדת הבדיקה הממשלתית, והכל כדלקמן:

א. צווים על תנאי לחקירה פלילית

א.1. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, הם היועץ המשפטי לממשלה, ומ"מ המפכ"ל (או המפכ"ל עצמו ככל שימונה עד שתתברר ותוכרע עתירה זו) המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו, לאור העובדה שמר נתניהו לא העביר את אחזקותיו בחברת סידריפט לנאמנות עיוורת כמצוות מבקר המדינה המשיב 9, וזאת בכדי להשאיר בשליטתו את היכולת להחליט מתי ואיך למוכרן ובכך עבר על הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים, דבר העשוי להתגבש לכדי עבירות פליליות של קבלת דבר במרמה הקבועה בסעיף 415 לחוק העונשין, עבירת מרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין ועבירות נוספות, ובנסיבות מחמירות הכוללות מרמה כלפי מבקר המדינה.

א.2. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו, לאור העובדה שמר נתניהו לא דיווח מעולם על אחזקותיו ועל אחזקותיו של בן דודו מר מיליקובסקי המשיב 12, בחברות סידריפט וגרפטק, ועל כך שהן מוכרות מוצרי פלדה לחברת תיסנקרופ המייצרת כלי שיט וצוללות, וזאת בה בעת שמר נתניהו קיבל החלטות, פעם אחר פעם בניגוד לעמדת מערכת הביטחון, והחליט לרכוש את הצוללות, 6,7,8,9 ואת 4 ספינות המגן מחברת תיסנקרופ, החלטות שכל כולן מנוגדות עניינים, ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין ועבירות נוספות.

א.3. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע יורו לא על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו, לאור העובדה כי רכישת 1.7% ממניות סידריפט על ידי נתניהו מידיו של בן דודו מר נתן מיליקובסקי, נעשו באמצעות הלואה בסך \$ 600,000, אשר למיטב ידיעת העותרת מעולם לא הוחזרה, דבר המעלה חשש כי "הלואה" זו ניתנה למר נתניהו בכדי שהאחרון יקבל החלטות אשר יקדמו את רכישת הצוללות, 6,7,8,9 ואת 4 ספינות המגן מחברת תיסנקרופ. החלטות שכל כולן מנוגדות עניינים ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290

לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין ועבירות נוספות.

4.א. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו, לאור העובדה כי רכישת 1.7% ממניות סידריפט על ידי נתניהו מידיו של בן דודו מר נתן מילקובסקי, אשר נעשו כאמור באמצעות "הלואה" בסך \$ 600,000, הגם ששווי מניות אלה באותה תקופה - על בסיס D.D והערכת שווי שעורכת חברת גרפטק - הינו כ- \$ 12,000,000, דבר המעורר חשד כבד כי מתת נדיב זה ניתן למר נתניהו בכדי שהאחרון יקבל החלטות אשר יקדמו את רכישת הצוללות, 9,8,7,6 ואת 4 ספינות המגן מחברת תיסנקרופ. החלטות שכל כולן לכאורה מנוגדות עניינים כאמור ומתת זה שניתן לכאורה בעבורן, ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין ועבירות נוספות.

5.א. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו, לאור העובדה שנתניהו ב- 29 לנובמבר 2010 - יום לפני שגרפטק משלימה את המיזוג וסידריפט הופכת להיות ציבורית - מוכר את אחזקותיו בחברת סידריפט - שבעבורן הוא קיבל "הלואה" שלא הוחזרה בסך 600,000 \$ - בחזרה לבן דודו מילקובסקי, ובתמורה הוא משלשל לכל הפחות 16,000,000 ₪ לכיסו, קרי, \$ 4,400,000, וזאת מיוחד לאור העובדה שהנס הכלכלי הזה מתרחש למרות שדוחות החברה מראים על ירידה חדה ברווחי החברה ולמרות ששווי החברה נחתך ב- 57% לאור המשבר העולמי של 2008. דבר המעורר חשד כבד כי מתת נדיב זה ניתן למר נתניהו בכדי שהאחרון יקבל החלטות אשר יקדמו את רכישת הצוללות, 9,8,7,6 ואת 4 ספינות המגן מחברת תיסנקרופ. החלטות שכל כולן לכאורה מנוגדות עניינים כאמור ומתת זה שניתן לכאורה בעבורן, ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות, לרבות עבירות הקבועות בחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000.

6.א. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו ובמסגרת זו מדוע לא יפנו לרשות האכיפה בארה"ב, לרבות משרד המשפטים האמריקאי, לרבות לבולשת הפדראלית (F.B.I), לרבות רשות המיסים הפדראלית (I.R.S) ולרבות לרשות לניירות ערך הפדראלית (SEC), לאור העובדה שמעולם לא דווח לרשויות אלה כי נושא משרה בכירה בדמות ראש ממשלה אווז במניות של תאגיד אמריקאי ומעולם לא דווחה

ההטבה/הנחה/מתנה בשווי של פי 20 מערך המניה האמיתי של חברת סידריפט לרשויות אלה, וזאת בניגוד מוחלט להוראות ה - The Foreign Corrupt Practices Act of 1977 (FCPA) המחייבות לעשות זאת, בניגוד לחוק מס המתנה בארה"ב The Gift Tax ובניגוד לחוק נירות ערך האמריקאי The Securities Act of 1933.

א.7. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות/אחזקת המניות בחברת סידריפט על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו וזאת לאור העובדה כי מבקר המדינה המשיב 9 דרש מהמשיב 1 לעשות כן עוד בחודש יוני 2019 וזאת לאור חשדות שעלו לאור הדיווחים הכוזבים לוועדת ההיתרים, ובפרט לאור העובדה כי בפנייתו לוועדת ההיתרים בשנת 2009 מר נתניהו מצהיר כי מערכת יחסיו עם מר מילקובסקי המשיב 12, הינה מערכת יחסים עסקית, בעוד שב-2019 הוא מצהיר - בעת שהוא מבקש מענק למימון הגנתו המשפטית - כי מערכת יחסיו עם המשיב 12 הינה מערכת יחסים משפחתית, בדרך העשויה להתגבש לכדי ביצוע עבירה שבועת שקר הקבועה בסעיף 239 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.8. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות בגלל ההיקף הכספי העצום הכרוך בשלל הפרשות המגיע לכדי מיליארדי ₪ רבים שנובעים מההחלטות אשר קידמו את רכישת הצוללות, 6,7,8,9 ואת 4 ספינות המגן מחברת תיסנקרופ כמו גם את התחזוקה שלהם לאורך שנים. ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות, לרבות עבירות הקבועות בחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000.

א.9. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה, ומ"מ המפכ"ל המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת הן של פרשת העמלות - שמהווה מנוע אינטרסים ראשון - והן של פרשת הפלדות/מניות - שמהווה את מנוע האינטרסים השני - כאשר ברור היום ששני מנועים אלה מהווים את המוטיבציה ואת המניע לקבל שלל החלטות תמהות לגבי רכישות של כלי שיט ושל צוללות השנויים במחלוקת עם הגורמים המקצועיים וזאת תוך כדי הפעלת לחצים כבדים, תוך ביטול מכרזים ותוך פגיעה קשה בכל נהלי הרכש וההתקשרות של משרד הביטחון, ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.10. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה, ומ"מ המפכ"ל המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות ושל פרשת הפלדות/מניות בהקשר של מסע הרכש בחברת תיסנקרופ, וזאת לאור אסופת התצהירים והראיות החדשות אותם הגישה העותרת - שרובם ככולם נמצאים בידיה של המשטרה והפרקליטות - ולפיכך מעוררים תהיות קשות, מדוע למרות שלל ראיות שכזה קיבל המשיב 1 החלטה תמוהה שלא לחקור את המשיב 11 ראש הממשלה בנימין נתניהו, כמו גם מדוע החליט שלא להורות על פתיחה בחקירה בנושא פרשת הפלדות/מניות לרבות חקירתם של המשיבים 11, 12 ו-13 (משרדו של המשיב 13 ביצע את עסקת המיזוג של סידריפט עם גרפטק), ואשר עשויות להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.11. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות בפרשת הצוללת השישית, אשר ההחלטה על רכישתה התקבלה בניגוד לממצאי עבודת המטה שנעשתה בצה"ל, ללא עבודת מטה מחייבת, בשעה שראש הממשלה בנימין נתניהו נמצא בניגוד עניינים, ותוך פגיעה חמורה בתקציב הבטחון של מדינת ישראל, ובדרך העשויה להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.12. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות בפרשת הצוללת השביעית, השמינית, והתשיעית, בעסקה אשר על פי התצהירים שנמסרו לעותרת, פעל ראש הממשלה בנימין נתניהו באופן המנוגד לעמדת צה"ל ומשרד הביטחון, וכן בניגוד לעמדת המל"ל, ללא עבודת מטה מחייבת, בשעה שראש הממשלה בנימין נתניהו נמצא בניגוד עניינים, ותוך פגיעה חמורה בתקציב הבטחון של מדינת ישראל, ובדרך העשויה להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.13. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה, ומ"מ המפכ"ל המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות בפרשת שתי הספינות נגד צוללות, בעסקה אשר על פי התצהירים שנמסרו לעותרת פעל ראש הממשלה בנימין נתניהו באופן המנוגד לעמדת צה"ל ומשרד הביטחון, מבלי שמתקיים הליך בחינה סדור, ובחוסר סמכות שעה הסמכות להחליט על רכישת ספינות כגון אלו, המהווה חלק מבניין הכוח של צה"ל, אינה קשורה כלל למל"ל או למשרד ראש הממשלה. הסמכות נתונה למשרד הביטחון בלבד, לדרגים המקצועיים, ולשר הביטחון, ומחויבת אישור קבינט. כל זאת באופן העשוי להתגבש

כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.14. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות בפרשת 4 ספינות המגן, בעסקה בה לאורך כל תהליך רכש הספינות בוצעה התערבות בוטה של גורמים שונים במשרד רוה"מ ובראש המל"ל, שבאה לידי ביטוי, בין היתר, לבצע עסקה עם חברת תיסנקרופ "בכל מחיר", בקיום מגעים ישירים עם גורמים שונים בגרמניה, טרם המו"מ, ואפילו במהלכו, במסלול עוקף משרד הביטחון ותוך הסתרת מגעים אלו מגורמי המשרד, ובהפעלת לחצים ישירים על בעלי תפקידים שונים במשרד ראש הממשלה כולל ראש הממשלה עצמו, ובאופן העשוי להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.15. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה, ומ"מ המפכ"ל המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות בפרשת מספנות חיל הים, בה נעשה ניסיון חמור "להפריט" את מספנות חיל הים, ולהעביר את האחריות לטיפול ואחזקת כלי השיט של חיל הים למספנות תיסנקרופ, ללא מכרז, תוך הסתרת העניין מהגורמים הרלוונטיים במשרד הביטחון, ותוך הסתרת ניגוד העניינים הכרוך בכך, ובאופן העשוי להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.16. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות והפלדות לרבות חקירה מקיפה בפרשת מתן האישור למכור צוללות תקיפה למצרים, וזאת במיוחד כאשר ראש הממשלה הסתיר ומסתיר את האישור שהוא נותן לגרמנים, ממפקד חיל הים, מהרמטכ"ל, משר הביטחון, מראש המוסד ומהנשיא, ובמיוחד במיוחד כאשר בשנת 2010 מאושרת בקשה דומה של הגרמנים למכור למצרים שתי צוללות משונמכות בידעת כל הגורמים, לרבות מפקד חיל הים, הרמטכ"ל, שר הביטחון ראש המוסד והנשיא, ובאופן העשוי להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות – ולרבות עבירות על בטחון המדינה.

א.17. צו על תנאי כנגד המשיבים 1 ו- 2 לעתירה, המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת העמלות ובפרט בפרשת מתן האישור לגרמנים למכור צוללות תקיפה למצרים כנגד המשיב 14 הלא הוא מיקי גנור, לאור העובדה כי גנור ביקש להסיר התנגדות של בכירים במערכת הביטחון למכירת הצוללות למצרים כשהוא אומר להם במפורש כי גישתם והתנהלותם "גורמת לו נזק עסקי",

ובאופן העשוי להתגבש כדי ביצועה של עבירת השוחד הקבועה בסעיף 290 לחוק העונשין, עבירת המרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין, וכן עבירות נוספות.

א.18. צו על תנאי כנגד המשיב 1 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה שיבוא וינמק מדוע נתן הוראה למשיב 2 לעתירה, מ"מ המפכ"ל ולחוקריו שלא להמשיך ולחקור הן בפרשת העמלות והן בפרשת הפלדות ובמיוחד בפרשת מתן ההיתר לגרמנים למכירת צוללות תקיפה למצרים - כשהוא מאתרג את ראש הממשלה - וטוען בין היתר כי עצם החקירה עלול שתפגע בהמשך ההצטיידות בכלי השייט מגרמניה ולכן עדיף שלא ימשיכו לחקור כלל, תוך שהוא חורג מסמכותו, ופועל בניגוד לכלל הפתיחה בחקירה, ולסעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 המחייב פתיחה בחקירה פלילית מקום בו קיימת ראשית ראיה.

א.19. צו על תנאי כנגד המשיב 1 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה המורה לו לבוא ולנמק מדוע הורה לאנשי משרדו, לאחר פגישה סודית שנערכה במשרדו בחודש אוגוסט 2017, הנחייה להודיע ללשכת הקנצלרית הגב' אנגלה מרקל, למשרד המשפטים הגרמני, ולמשרד ההגנה הגרמני כי שלל פרשות השחיתות שהתגלה, לרבות פרשת העמלות על שלל נגזרותיה, אינה פרשת שחיתות "היורדת לשורשה של עיסקה" והאם הסיבה לכך היתה כי חשש: "שלמרקל יהיה קשה מאוד לאשר פרויקט אם יתברר שכספים ממשלתיים גרמניים מצאו את דרכם לכיסים הפרטיים של מתווכים ערמומיים או של מקורבי נתניהו", וכל זאת תוך שהוא חורג מסמכותו, ופועל בניגוד לכלל הפתיחה בחקירה, ולסעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 המחייב פתיחה בחקירה פלילית מקום בו קיימת ראשית ראיה.

ב. צווים הצהרתיים על החובה לבצע חקירה פלילית

ב.1. צו הצהרתי שיוצא מלפני בית משפט נכבד זה המצהיר והקובע כי על פי כלל הפתיחה בראיה, ועל פי סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, למשיבים 1 ו-2 ישנה חובה חוקית לפתוח בחקירה פלילית מקום בו התגבשה ראשית ראיה המחייבת פתיחה בהליך פלילי, וכפי המפורט בעתירה זו.

ב.2. צו הצהרתי שיוצא מלפני בית משפט נכבד זה המצהיר והקובע כי ההחלטה שלא לפתוח בחקירה פלילית, ולנוכח קיומה של ראשית ראיה איתנה בשלל הפרשות אשר יוצגו להלן בעתירה זו, הינה מחוסרת סמכות, לא סבירה בצורה קיצונית, מפלה בהיותה אכיפה בררנית, נובעת משיקולים זרים אשר אינם ממן העניין עומרת בסתירה ברורה לאינטרס הציבורי, התקבלה בעיוות מהותי, והיא עומדת כהחלטה הנגועה במשגה היורד לשורשו של עניין.

ג. צווים על תנאי להקים ועדת חקירה ממלכתית

ג.1. צו על תנאי כנגד המשיבה 3, ממשלת ישראל, המורה לה לבוא ולנמק **מדוע לא תפעל כפי סמכותה בסעיף 1 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, ותורה על הקמת ועדת חקירה ממלכתית** אשר תבחן את מכלול האירועים והכשלים בפרשיות הרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ, לרבות כלל הפרשות המוזכרות בעתירה זו, לרבות פרשות הרכש והתחזוקה של כלי השיט, וכן אשרור מכירת הצוללות למצרים - אשר אושרו כולן במישרין על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו - וכן את גזירת העמלות השונות במהלך הליך הרכישה, על ידי גורמים שונים, ולרבות את הקשר לפרשת המניות - עליה דיווח מבקר המדינה עצמו ליועץ המשפטי לממשלה מקום בו סבר כי מתקיים חשד לפלילים. וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1, וכן לאור האמור בהודעת המשטרה מיום 8.11.2018, שכותרתה "סיום חקירת תיק 3000: "פרשת הצוללות"", שם נכתב בסיפא - בממצאים ומסקנות, כי: "במהלך ניהול החקירה ואיסוף הראיות נתגלו ליקויים בכל הנוגע לסדרי מנהל בקרב גופים שונים, אל מול גורמים עסקיים ופרטיים, וזאת בכל הנוגע לרכש ביטחוני ואסטרטגי למדינת ישראל. ליקויים אלו מחייבים הפקת תובנות ולקחים על ידי הגורמים המוסמכים לכך, על מנת לשפר ולייעל את הליכי הרכש הביטחוני במדינת ישראל ולהגן עליהם מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות במבט צופה פני עתיד".

ג.2. צו על תנאי כנגד המשיב 9, מבקר המדינה, המורה לו לבוא ולנמק **מדוע לא יפעל כפי סמכותו הקבועה בסעיף 14(ב)(1) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב] וימליץ לוועדה לביקורת המדינה בכנסת על הקמת ועדת חקירה ממלכתית** אשר תבחן את מכלול האירועים והכשלים בפרשיות הרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ, לרבות כלל הפרשות המוזכרות בעתירה זו, לרבות פרשות הרכש והתחזוקה של כלי השיט, וכן אשרור מכירת הצוללות למצרים - אשר אושרו כולן במישרין על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו - וכן את גזירת העמלות השונות במהלך הליך הרכישה, על ידי גורמים שונים, ולרבות את הקשר לפרשת המניות - עליה דיווח מבקר המדינה עצמו ליועץ המשפטי לממשלה מקום בו סבר כי מתקיים חשד לפלילים. וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1.

ג.3. צו על תנאי כנגד המשיבה 11, הכנסת, המורה לה לבוא ולנמק **מדוע לא תפעל באמצעות הוועדה לביקורת המדינה, כפי שמכונה הקבועה בסעיף 14(ב)1 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב] ותורה על הקמת ועדת חקירה ממלכתית אשר תבחן את מכלול האירועים והכשלים בפרשיות הרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ, לרבות כלל הפרשות המוזכרות בעתירה זו, לרבות פרשות הרכש והתחזוקה של כלי השיט, וכן אשרור מכירת הצוללות למצרים - אשר אושרו כולן במישרין על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו - וכן את גזירת העמלות השונות במהלך הליך הרכישה, על ידי גורמים שונים, ולרבות את הקשר לפרשת המניות - עליה דיווח מבקר המדינה עצמו ליועץ המשפטי לממשלה מקום בו סבר כי מתקיים חשד לפלילים. וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1.**

ג.4. צו על תנאי כנגד המשיבים 9,3, ו - 11, הממשלה, מבקר המדינה והכנסת בהתאמה, המורה להם לבוא ולנמק **מדוע לא יורו כל אחד בגזרתו ועל שמכותו על הקמת ועדת חקירה ממלכתית, אשר תבדוק בין היתר את תהליכי קבלת ההחלטות והרכש לגבי רכישת כלי נשק אסטרטגיים, שתבדוק את תהליכי הרכש בחיל הים, בצה"ל ובמשרד הבטחון, ובפרט תבדוק את מעורבותה של המועצה לביטחון לאומי בתהליכי רכש של כלי נשק אסטרטגיים ואת המסוגלות והסמכות שלו בנדון. וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1.**

ג.5. צו על תנאי כנגד המשיב 4 שר הביטחון וראש הממשלה החילופי וכנגד המשיב 5 שר החוץ הנוכחי ושר הביטחון העתידי **המורה להם לבוא ולנמק מדוע לא יקיימו את הבטחתם לבוחר וידרשו מהמשיבה 3 בה הם חברים בצורה פרטיטית, להקים וועדת חקירה ממלכתית כפי שמכונה בסעיף 1 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, וזאת לנוכח הפגיעה הקשה באמון הציבור ובחובת הנאמנות של נבחרי הציבור, ולנוכח החריגה הבוטה ממצע מפלגתם טרם הבחירות, ומהעקרונות אותם הבטיחו באוניהם של בוחריה.**

ד. צווים הצהרתיים על החובה להקים ועדת חקירה ממלכתית

ד.1. צו הצהרתי שיוצא מלפני בית משפט נכבד זה המצהיר והקובע כי לממשלה קמה החובה להקים ועדת חקירה ממלכתית מקום בו קיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית, ובפרט מקום בו המדובר בפרשה אשר שורשיה בהתנהלות בלתי תקינה לאורך כל שדרות הניהול הבטחוני במדינת ישראל, וצמרתה בפגיעה חמורה ביותר בבטחון מדינת ישראל, הן על ידי פגיעה בתקציב הבטחון, והן על ידי העברת טכנולוגיות צבאיות מתקדמות לצבא מצרים.

ה. צווים על תנאי על להקים ועדת בדיקה ממשלתית

ה.1. צו על תנאי כנגד המשיבים 4-8, שר הביטחון, שר החוץ, שר האוצר, שר הכלכלה, ושר המשפטים בממשלת ישראל, המורה להם לבוא ולנמק כל אחד בנפרד מדוע לא יורו על הקמת ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט בדימוס על פי סעיף 8א לחוק הממשלה, תשס"א-2001 (להלן: "חוק הממשלה"), אשר תבחן את מכלול האירועים והכשלים בפרשיות הרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ, לרבות כלל הפרשות המוזכרות בעתירה זו, לרבות פרשות הרכש והתחזוקה של כלי השיט, וכן אשרור מכירת הצוללות למצרים - אשר אושרו כולן במישרין על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו – וכן את גזירת העמלות השונות במהלך הליך הרכישה, על ידי גורמים שונים, ולרבות את הקשר לפרשת המניות, וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1 – שהוא הגורם המוסמך לייעץ ולהנחות את הממשלה ושריה.

ה.2. צו על תנאי כנגד המשיבה 3 לעתירה ממשלת ישראל, המורה לה לבוא ולנמק מדוע לא תורה למשיבים 4-8, שר הביטחון, שר החוץ, שר האוצר, שר הכלכלה, ושר המשפטים להקים ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט בדימוס על פי סעיף 8א לחוק הממשלה, תשס"א-2001 (להלן: "חוק הממשלה"), אשר תבחן את מכלול האירועים והכשלים בפרשיות הרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ, לרבות כלל הפרשות המוזכרות בעתירה זו, לרבות פרשות הרכש והתחזוקה של כלי השיט, וכן אשרור מכירת הצוללות למצרים - אשר אושרו כולן במישרין על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו – וכן את גזירת העמלות השונות במהלך הליך הרכישה, על ידי גורמים שונים, ולרבות את הקשר לפרשת המניות, וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת

הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1 – שהוא הגורם המוסמך לייצץ ולהנחות את הממשלה ושריה.

ה.3. צו על תנאי כנגד המשיב 1 לעתירה, היועץ המשפטי לממשלה, המורה לו לבוא ולנמק מדוע לא ינחה את המשיבה 3 ממשלת ישראל ואת המשיבים 4-8, שר הביטחון, שר החוץ, שר האוצר, שר הכלכלה ושר המשפטים **להקים ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט בדימוס על פי סעיף 8 לחוק הממשלה, תשס"א-2001** (להלן: "חוק הממשלה"), אשר תבחן את מכלול האירועים והכשלים בפרשיות הרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ, לרבות כלל הפרשות המוזכרות בעתירה זו, לרבות פרשות הרכש והתחזוקה של כלי השיט, וכן אשרור מכירת הצוללות למצרים - אשר אושרו כולן במישרין על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו – וכן את גזירת העמלות השונות במהלך הליך הרכישה, על ידי גורמים שונים, ולרבות את הקשר לפרשת המניות, וזאת לנוכח מסכת ראיות המלמדת על קיומן של עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה. וכפי האמור בעתירה זו, וכן בתצהיריהם של בכירים במערכת הבטחון בעבר, לרבות ראש ממשלה לשעבר, שרי בטחון, רמטכ"לים, אלופים, ובכירים נוספים, אשר הוגשו לבית המשפט במעטפה חתומה ונפרדת ואף הובאו לידיעת המשיב 1.

ו. צווים הצהרתיים על החובה להקים ועדת בדיקה ממשלתית

ו.1. צו הצהרתי שיוצא מלפני בית משפט נכבד זה המצהיר והקובע כי לממשלה ולשריה קמה החובה להקים ועדת בדיקה ברשות שופט מקום בו קיים עניין **שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית הנמצא בתחומי סמכותו של השר הממונה**, ובפרט מקום בו המדובר בפרשה אשר שורשיה בהתנהלות בלתי תקינה לאורך כל שדרות הניהול הבטחוני והכלכלי במדינת ישראל, וצמרתה בפגיעה חמורה ביותר בבטחון מדינת ישראל, הן על ידי פגיעה בתקציב הבטחון, והן על ידי העברת טכנולוגיות צבאיות מתקדמות לצבא מצרים.

ז. בקשה לקיום דיון בהול

ז.1. כן, מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון בהול בעתירה, על רקע הצורך לברר בהקדם האפשרי את השאלות העומדות בבסיס העתירה, ונוכח העובדה כי ברקע הדברים חל **מירוץ ההתיישנות** בנוגע לחלק מהעבירות, וכן מתוך החשש הכבד שמא ההליך הפלילי זוהם, הועלמו ראיות ותואמו עדויות וגרסאות דבר אשר יפגעו בסיכויים להגיע לחקר האמת בפרשיות השונות.

ח. בקשה להוספת מסמכים חסויים

1.ח. בעתירה דכאן מוגשים תצהירים שונים שאספה העותרת במשך תקופה ארוכה של קרוב לשנתיים ימים, ומונחים כעת לפני בית המשפט הנכבד כוללים את עדויותיהם ראשי ממשלה, של שרי ביטחון, רמטכ"לים, ראשי מוסד, וראשי שב"כ, אלופים בצה"ל, מנכ"לים של משרד הביטחון, בכירים במל"ל, ראשי אגף תכנון והרכש בצה"ל, בכירים במשרד החוץ, ובכירים במשרד הביטחון, לרבות מפקדי חיל הים ובכירים אחרים בחיל הים (להלן: **"תצהירי הבכירים"**).

2.ח. תצהירים אלה מגלים טפח ואף טפחיים על הפרשות החמורות הנדונות בעתירה זו, עדויות בהן, בין היתר, עולה כי רכישות המדינה (צוללות וכלי שיט מסוגים שונים) הנאמדות בכמה מיליארדי ש"ח בוצעו בהסתרה מכוונת ובניגוד לכל חובה מנהלית של קיום הליך תקין, בהתאם להחלטות שקיבלו הדרג המקצועי והמדיני הבכיר וכל זאת, תחת ערפול של סיווג ביטחוני כבד.

3.ח. כמו כן מתצהירי הבכירים עולה בברור מסכת ראיות נרחבת המעלה שאלות רבות וקשות כמו מדוע וכיצד התקבלה ההחלטה לרכוש צוללות נוספות בניגוד לכל החלטות הדרג המקצועי והמדיני שהתנגד לכך; מדוע הוחלט בניגוד לכל החלטה מקצועית לשנות את המכרז המתקדם לקניית כלי שיט מסוג מסוים (דווקא הסוג שיודעת לייצר חברת תיסנקרופ); מדוע הוחלט על רכישת ספינות נגד צוללות ואיזה גוף מקצועי ייעץ לכך; כיצד הוחלט ליתן לגרמניה ההיתר הישראלי למכור למצרים צוללות מתקדמות, בניגוד להסכמה ארוכת שנים ששררה בין המדינות, והאם ההיתר ניתן בניגוד להחלטות קודמות של הדרג המקצועי והמדיני, וחמור מכך בעבור בצע כסף?

4.ח. **בתצהירים אלה של ראשי מערכת הביטחון מובא לפני בית המשפט הנכבד, בסיס ראיות הנמצא רובו ככולו בידי המשטרה ובידי היועץ המשפטי לממשלה - לאור העובדה שרבים מנותני התצהירים דכאן מסרו בעדות את גרסתם למשטרה.**

5.ח. עם זאת לאור רגישות הנושא, ולאור העובדה שהעותרת אינה רוצה לחבל בכל חקירה עתידית בנושא, תבקש העותרת מבית משפט נכבד זה להגיש את תצהירי הבכירים במעטפה סגורה בכדי שתינתן למשיב 1, היועץ המשפטי לממשלה, שהות להחליט באם תצהירים אלה הם בבחינת חומר חקירה או שמא ניתן ואפשר להביאם לידיעת כלל המשיבים וכלל הציבור.

א. מבוא

1. מעולם אבל מעולם לא נחשפה במשך כל שנות 72 שנות קיומה של מדינת ישראל פרשת שחיתות חמורה כל כך. פרשה שמרעידה את כל אמות הסיפים, באשר הינה פרשה הפוגעת אנושות בביטחון הלאומי של מדינת ישראל, פוגעת אנושות בביטחון הכלכלי והחברתי של מדינת ישראל ופרשה אשר פוגעת בלב ליבו של החוסן הערכי של מדינת ישראל ומפוררת אותו עד דק. וזאת שעה שמעורבים בשלל הפרשות נשוא עתירה זו, לא רק תשלומי כסף נכבדים לגורמים בכירים במערכת הביטחון, לרבות לראש ממשלת ישראל; אלא גם ויתור על אינטרסים לאומיים וביטחוניים.
2. לאור חומרת הדברים, נרתמו למלאכת ההוצאה לאור ולחשיפתן של פרשות אלה, טובי בניה של מדינת ישראל לרבות ראשי ממשלה, שרי ביטחון, רמטכ"לים, ראשי מוסד, ראשי שב"כ, אלופים בצה"ל, מנכ"לים של משרד הביטחון, בכירים במל"ל, ראשי אגף תכנון והרכש בצה"ל, בכירים במשרד החוץ, ובכירים במשרד הביטחון, לרבות מפקדי חיל הים ובכירים אחרים בחיל הים, שהביאו לפני בית משפט זה תצהירים ועדויות רבות המחייבים לשיטתם, כמו גם לשיטת העותרת, פתיחה לאלתר בחקירה פלילית מקיפה, הקמת וועדת חקירה ממלכתית ו/או לחליפין וועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט בדימוס (להלן: **"תצהירי הבכירים"**).
3. בקציר האומר נאמר כבר בראשית הדברים, כי המעורבים בפרשות אלה הונעו על ידי שני מנועי אינטרסים רבי עוצמה וכסף, האחד מנוע האינטרסים שייקרא בעתירה זו **"פרשת הפלדות/המניות"** - אשר המעורבים בפרשה זו גזרו "קופון" מעצם מכירת מוצרי פלדה לתיסנקרופ. ואילו מנוע האינטרסים השני אשר ייקרא בעתירה זו **"פרשת העמלות"** - אשר בו גזרו המעורבים בפרשה "קופון" מהעמלות שהם קיבלו בעבור מכירת כלי השייט והצוללות לישראל. שני מנועי אינטרסים כלכליים אלה, אשר הכניסו לכיס המעורבים בפרשה עשרות מיליוני ₪, היו אלה אשר הניעו אותם להיכנס ל"חנות" של חברת תיסנקרופ, ולבצע בה הזמנות הן לכלי השייט והן לצוללות אשר מערכת הבטחון, צה"ל, וחיל הים לא רק שלא רצו אותם, אלא אף התנגדו לקבלם עקב העלות הגבוהה שלהם, כמו גם לאור העדר צורך מבצעי באותם כלים.
4. נדגיש כבר עתה כי המדובר בפרשה של **מתן אישור מכירת צוללות מתקדמות למצרים**; בפרשת **הצוללת השישית**; בפרשת **הצוללות השביעית-שמינית-תשיעית**; בפרשת **ספינות המגן**; בפרשת **הספינות נגד צוללות**; ובפרשת **המספנות ותחזוקת כלי השיט**.
5. פרשה ראשונה זו – של מתן אישור מכירת צוללות מתקדמות למצרים – היא החמורה ביותר מבחינת הסיכון לביטחון המדינה. היא חמורה אף כפל כפליים, לאור העובדה שראש הממשלה הסתיר את עצם מתן האישור למכירת צוללות אלה מכל הגורמים המעורבים, לרבות מפקד חיל הים, הרמטכ"ל, שר הביטחון, ראש המוסד ואף מנשיא מדינת ישראל, דבר שאין לו אח ורע בתולדות מדינת ישראל. וזאת לנוכח העובדה כי המדובר בנשק אסטרטגי שנמסר לצבאה של מצרים, שהיא מדינת איום ייחוס לישראל, ועל כן, עקרונית, עסקאות כאלו עלולות בעתיד לסכן את בטחונה של מדינת ישראל. דברים אלה נכונים ביתר שאת כאשר עסקין במזרח התיכון המעורער מבחינה גיאוגרפית-אסטרטגית תדיר, כפי שאכן קרה בשנת 2011 לאחר מהומות "תחריר", נפילתו של חוסני מובארכ ועלייתו לשלטון של מוחמד מורסי ושל האחים המוסלמים. מיותר לומר, שעסקאות מעין אלה – הנותנות בידי מדינות-איום ייחוס של מדינת ישראל נשק תקיפה

אסטרטגי מתקדם המפר את יתרונה היחסי של מדינת ישראל בים התיכון ובים האדום – מקימות חשש כבד לביטחון מדינת ישראל.

6. עניין זה מחייב לבדו חקירה פלילית; והקמת וועדת חקירה ממלכתית, לא כל שכן הפרשות הנוספות – אשר יובאו בהרחבה בעתירה זו.

7. במסגרת העתירה דנן, תבקש העותרת להציג לפני בית המשפט הנכבד, ארבעה "עמודי-תווך" העומדים ביסוד העתירה, אשר יוצרים יחדיו באופן הוליסטי, את הקשר שבין פרשות שונות – ושעל בסיסן מתבקשים הצווים.

8. **ראשית**, כפי שהעותרת תרחיב בהמשך, בעתירה דנן מובא לפני בית המשפט הנכבד, בסיס ראיות חדש, המסתמך, בין היתר, על שלל התצהירים חתומים בידי בכירי מערכת הביטחון בעבר וגורמים נוספים, אשר מהם עולה שרכישות ביטחוניות הנאמדות במיליארדי ש"ח בוצעו בהסתרה מכוונת ובניגוד לכל חובה מינהלית של קיום הליך תקין, תוך חשש לביצוע עבירות פליליות למכביר, וכל זאת, תחת ערפול של סיווג ביטחוני כבד; **שנית**, נוכח פרסומים שונים ומידעים נוספים – העותרת דורשת בעתירה זו בפעם הראשונה להורות ליועץ המשפטי לממשלה על פתיחה בחקירה בעניין "**פרשת הפלדות/מניות**"; **שלישית**, העותרת מציגה את הקשר שבין "פרשת הפלדות/מניות" לבין "פרשת העמלות" ("הצוללות") – המחייב שיקול דעת מחודש מצד היועץ המשפטי לממשלה להורות על חקירת ראש הממשלה באזהרה בפרשת "העמלות" (פרשת הצוללות, "3000"); **ורביעית** ובנוסף ועל-יסוד תצהירים אלו, תבקש העותרת סעד של הקמת ועדת חקירה לחקר הליקויים והכשלים הרב-מערכתיים שנפרשים בבירור בשלל התצהירים החתומים דכאן כפי שאף צוין בהודעת המשטרה;

9. במסגרת "פרשת הפלדות/מניות" תציג העותרת ראיות ומסמכים שאספה ממקורות גלויים – המקימים, לכל הפחות, "ראשית ראיה"; המחייבת התייחסות של היועץ המשפטי לממשלה – לפרשה חמורה זו, **שבמרכזה עומד ראש הממשלה, המשלשל לכיסו סכום עתק של לפחות 16,000,000 ₪.**

10. ראשית גילויה של פרשה זו מצוי בהליכים המשפטיים בעניין בקשות ראש הממשלה מוועדת ההיתרים במשרד מבקר המדינה, שבה התברר לה לפתע מערכת היחסים העסקית-מסחרית שבין נתניהו לבין מר נתן מיליקובסקי, בן-דודו; מערכת-יחסים שהביאה לגילוי החזקותיו של נתניהו בחברה שבשליטת מיליקובסקי, ואשר לפי האמור בהחלטת וועדת ההיתרים – הוסתרה ממנה;

11. כך התברר שבסביבות חודש אוגוסט 2007 רכש נתניהו (ככל הנראה באמצעות חברה אחזקות בשליטת מיליקובסקי) בהנחה של עד 95% ממחיר המניות (כפי שנקבעו בהערכת שווי במסגרת הליך גילוי נאות); ואילו כשלוש שנים לאחר מכן, בנובמבר 2010, מכר נתניהו את המניות בתשואה חלומית של יותר מ-800%; וכל זאת בשנים שבהן השווי של אותה חברה צנח בכ-57%. **המשמעות היא שנתניהו הרוויח לפחות 16 מיליון ש"ח.**

12. המדובר בתופעה שאיננה אלא "פלא כלכלי" או שמא "נס כלכלי", שבה ערך מניותיו של נתניהו נסק ועלה באופן פלאי בזמן שהחברה איבדה יותר ממחצית מערכה, וכל זאת שעה שנתניהו מוסר גרסאות שונות ומשתנות תדיר בתקשורת. לכן, נוכח העובדה שהמרוויח הגדול מעסקה זו

מכהן כראש ממשלת ישראל, הדבר מחייב חקירה פלילית לאלתר. כפי שיפורט להלן, אף ההסברים הקלושים, נסיונות ההסתרה והגרסאות "המתגלגלות" מציבים הרבה יותר סימני שאלה מסימני קריאה.

13. אותה חברה בשליטת מיליקובסקי, ואשר בה נתניהו החזיק במניותיה נמכרה (במספר שלבים) לידי חברה אחרת (עד למיזוג מלא) – כאשר החברה הממזגת (להלן: "**ספקית הפלדות**") היא ספקית פלדות של תאגיד תיסנקרופ, העומד בבסיס חקירת פרשת "העמלות", תחת החשדות שעמלות שונות שולמו לגורמים שונים כהסוואה לתשלומי שוחד.

14. וכך, שורה של רכישות מוגברות ומשונות נערכות מתאגיד תיסנקרופ באותן השנים שבהם נתניהו מכהן כראש הממשלה. למעשה, עד חודש נובמבר 2010 (כשנה ושבעה חודשים בתקופת כהונתו של נתניהו כראש ממשלה) הוא מחזיק במניות החברה, ממש עד ליום מיזוגה המלא אל תוך ספקית הפלדות.

15. בכל אותה התקופה, **נתניהו איננו מודיע על ניגוד העניינים החריף** שיש בין האינטרסים הכלכליים שלו דרך ספקית הפלדות כאדם "פרטי" לבין פעילותו כראש ממשלה המקבל החלטות בנוגע לרכש הבטחוני שנעשה באותן חברות מעורבות.

16. בפועל, ניגוד העניינים של נתניהו נמשך בצורה סימולטנית עד לשלהי שנת 2015 (למיטב ידיעת העותרת – אז מסתיימת מערכת היחסים הפיננסית שבין מיליקובסקי לבין ספקית הפלדות), כאשר במקביל כל רכש כלי השיט והצוללות נשוא עתירה זו מתבצעות מחברת תיסנקרופ באותה תקופה. כל זאת משום שבמסגרת הגילויים שנחשפו בוועדת ההיתרים, הסתבר שמיליקובסקי למעשה משמש כמין "זרוע כלכלית" של נתניהו, ובין השניים אין כל "מחיצה פיננסית". במילים אחרות, כל זמן שמיליקובסקי מרוויח – הוא יכול להוסיף ו"לתמוך כלכלית בקרוב משפחתו". וכך, מצד אחד, מיליקובסקי מרוויח מעסקיו; ומהצד השני – נתניהו הוא אשר "מושך" רווחים במסווה של "תמיכה משפחתית".

17. גילויים אלה – יש בהם כדי לעמוד ברף של "ראשית הראיה" המחייבת פתיחה בחקירה פלילית – שעה שמעשים אלו עלולים לעלות לכאורה כדי עבירות של הלבנת הון או מתת אסור "מוסתר" במסגרת עסקת שוחד, ולמצער מעלה חשד חמור להעלמת מס; וייתכן שמדובר גם בעבירות בינלאומיות הכוללים, בין היתר, את FCPA (Foreign Corrupt Practices Act), וכן – עבירות מתחום טוהר המידות של מרמה והפרת אמונים (סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977) (להלן: "**חוק העונשין**") ונוכח אי-הגילוי המלא של נתניהו קבלת ההיתר מוועדת ההיתרים עלולה לעלות כדי קבלת דבר בתחבולה או ניצול מכוון של טעות הזולת (עבירה לפי סעיף 416 לחוק העונשין).

18. ויודגש: במשך כל אותה תקופה בה נתניהו איננו פוסל עצמו בשל ניגוד העניינים שלו (באופן ישיר בשנות ההחזקה; ובאופן עקיף דרך "כיסו" של מיליקובסקי) – רכישות משונות וחשודות ממשיכות להתבצע מתיסנקרופ; וככל שהזמנות רבות יותר מופנות לתיסנקרופ – כך תיסנקרופ נדרשת לפלדות נוספות – והיא בתורה פונה אל ספקית הפלדות שלה (אשר תיסנקרופ היא לקוח-עוגן שלה).

19. עניין אחרון זה "סוגר" את המעגל בין הפרשות הפליליות: בין פרשת הצוללות לבין פרשת הפלדות, ואשר בגינן יש מקום לחקור את נתניהו בגין הסיבות שהביאו אותו להורות על רכש

מוגבר מתיסנקרופ, ההופכת ל"חנות", והמנוגד לכל מינהל תקין (ובכלל זה גם את ההחלטה להתיר לגרמנים למכור צוללות מתקדמות למצרים). למעשה, לא ראיות חסרות כאן – אלא רק ראייה (במובן של נקודת-מבט) כוללת והוליסטית של שתי הפרשות המחוברות בקשר בל-יינתק: מצד אחד, "גזירת עמלות" ממכירה מוגברת של ציוד בטחוני (ובלתי נחוץ, שאף מביא לפגיעה בביטחון המדינה); ומהצד השני, רווחים הנובעים מעליית-ערך של החברה המספקת את אותן פלדות כדי לענות על הביקוש המוגזם והחריג.

20. כפי שיובהר, הרי שמשעה שלא יכולה להיות מחלוקת – שלכל הפחות המידע הגלוי מקים "ראשית ראייה" ברף המחייב פתיחה בחקירה – הרי שיש מקום להתערבות בית המשפט הנכבד לנוכח העובדה שהיועץ המשפטי לממשלה כלל לא קיבל החלטה בנדון.

21. יתר על כן, על בית המשפט הנכבד לקבוע כי במחדלו זה של היועץ המשפטי לממשלה – יש מקום להתערבות, וזאת משעה שההחלטה להימנע מחקירה עומדת בסתירה ברורה לאינטרס הציבורי; בהיות ההחלטה שהתקבלה בעיוות מהותי – נוכח הפגיעה בהליך הפלילי ובשלטון החוק; נוכח הפגיעה המהותית בשוויון בפני החוק; ונוכח זאת שההחלטה פוגעת באמון הציבור; וכן, שהחלטה שהתקבלה נגועה במשגה היורד לשורשו העניין; והיא אף ההחלטה אינה סבירה באופן קיצוני – ולכן דינה בטלות.

22. בנוסף, ברור שמתקיים הצורך בהקמת וועדת חקירה ממלכתית; למצער – ועדת בדיקה ממשלתית – משעה שמתקיימות עילות ההתערבות להקמת ועדת חקירה ממלכתית ולהקמת ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט בדימוס. כך החלטת הממשלה שלא להקים ועדה לחקר השתלשלות האירועים והכשלים חורגת ממתחם הסבירות באופן קיצוני; כך יש מקום להקים וועדת חקירה נוכח כך שלא התקיימה כל בדיקה מעמיקה אחרת; כך, נוכח העובדה שההחלטה שלא להורות על הקמת וועדת חקירה ממלכתית נגועה בחוסר תום-לב שעה שנתניהו נמצא בניגוד עניינים מובנה ובניגוד לדין המנהלי; וכן, יש מקום להתערבות נוכח זאת שההחלטה שלא להקים ועדת חקירה נוגדת הבטחת בחירות ברורה.

23. סדר הילוכנו יהיה כדלקמן: **בפרק הראשון**, נעמוד על חידושי העתירה; **בפרק השני**, נציג את הצדדים לעתירה; **בפרק השלישי**, נעמוד על כמה מונחי-רקע החיוניים להבנת הסוגיות העומדות ביסוד עתירה זו, ובכלל זאת, גם מערכת הקשרים המסועפת שבין הצדדים הרלוונטים; **בפרק הרביעי**, נעמוד על "מנועי-האינטרסים" אשר יש בהם כדי להבהיר את מערכת-האינטרסים העומדת ביסוד המעשים והפעולות שיובאו בהרחבה בעתירה; **בפרק החמישי**, נעמוד על הדיווחים הכוזבים שנמסרו למשרד מבקר המדינה, ככל הנראה במטרה להסתיר את "מנועי האינטרסים", ואף את הקשר שבין המנועים; **בפרק השישי**, נציג את "החנות של תיסנקרופ", בפרק זה תתייחס העותרת לרכישות בהיקף נרחב שבוצעו בעשור האחרון מחברת תיסנקרופ, שעל פי תצהירים שנמסרו לה, נעשו בשלבים שונים באופן שאין לו הסבר מניח את הדעת. בעלי תפקידים שעסקו ברכש זה, תיארו בפני העותרת כיצד בוצעו פעולות שנראו בלתי סבירות בזמן אמת, אשר שירתו את האינטרסים של החברה, והביאו להוצאת מיליארדי שקלים תוך פגיעה בתקציבי הצטיידות אחרים של צה"ל ועל כן פגעו בביטחון המדינה (פרשת הצוללות השישית; פרשת הספינות נגד צוללות; פרשת הצוללת השביעית-שמינית-תשיעית; פרשת ספינות המגן; פרשת המספנות ותחזוקת כלי השיט; ופרשת מתן אישור מכירת צוללות מתקדמות למצרים). **בפרק השביעי**, נעמוד על מיצוי ההליכים שערכה העותרת שקדמו

להגשת העתירה ולא הותירו בידה כל ברירה אלא לפנות לבית המשפט הנכבד ; **בפרק השמיני**, נעמוד על הטיעון המשפטי ; **ולבסוף**, נסכם.

24. וכעת, ראשון – ראשון ; ואחרון – אחרון.

ב. החידושים המובאים לראשונה לפתחו של בית המשפט בעתירה דנן

25. כבר בפתח הדברים, העותרת תבקש להדגיש כי ידוע לה היטב שלעתירה הנוכחית קדמו מספר עתירות שעניינן חקירת ראש הממשלה בפרשות שונות, ובכלל זאת בפרשת 3000, ובעיסוק היועץ המשפטי לממשלה המכהן בפרשות אלה. כל העתירות הללו נמחקו או נדחו (להלן יחדיו : **"העתירות הקודמות"**)¹. ואולם, על-אף שלכאורה עניינה של העתירה דנן היא באותו עניין – הרי שבפועל, המדובר בעתירה שטרם הונחה לפני בית משפט נכבד זה ; והיא חדשה (ואף חדשנית).

26. חידושי העתירה הם **בחמישה** מובנים שונים ; שכל אחד מהם לבדו מצדיק דיון יסודי בעתירה המוגשת, לא כל שכן – הצטברם יחדיו.

27. **ראשית**, כפי שהעותרת תרחיב בהמשך, **בעתירה דנן מובא בפעם הראשונה לפני בית המשפט הנכבד, בסיס ראיות חדש**, המסתמך, בין היתר, על שלל התצהירים החתומים המצורפים הדורש חשיבה מחודשת ביחס להבהרת היועץ המשפטי לממשלה שהובאה בהליך האחרון בעניין פרשת הצוללות (בג"ץ 8924/18), כי "לא התגבש חשד סביר בעניינו של ראש הממשלה" (שם, פסקה 14), כדי שזה יחקר בחשד לעבירות פליליות חמורות.

28. **התצהירים השונים שאספה העותרת במשך תקופה ארוכה של קרוב לשנתיים ימים**, ומונחים כעת לפני בית המשפט הנכבד כוללים את עדויותיהם של שרי ביטחון, מנהלים כלליים של משרד הביטחון, בכירים במל"ל, רמטכ"לים, ראשי מוסד, ראשי אגף תכנון ורכש בצה"ל, בכירים במשרד החוץ, אלופים ובכירים במשרד הביטחון, לרבות מפקדי חיל הים ובכירים אחרים בחיל הים, **שרובם הגדול נתן עדויות במשטרה, כך שרוב רובו של החומר מצוי או לפחות אמור להיות מצוי בפני המשיבים 1 ו- 2**.

29. תצהירים אלה מגלים טפח ואף טפחיים של עדויות בהן, בין היתר, עולה כי רכישות המדינה (צוללות וכלי שיט מסוגים שונים) הנאמדות בכמה מיליארדי ש"ח בוצעו בהסתרה מכוונת ובניגוד לכל חובה מינהלית של קיום הליך תקין, בהתאם להחלטות שקיבלו הדרג המקצועי והמדיני הבכיר וכל זאת, תחת ערפול של סיווג ביטחוני כבד.

30. כך עומדת כחוט השני מסכת ראיות המעלה שאלות רבות כמו מדוע וכיצד התקבלה ההחלטה לרכוש צוללות נוספות בניגוד לכל החלטות הדרג המקצועי והמדיני שהתנגד לכך ; מדוע הוחלט בניגוד לכל החלטה מקצועית לשנות את המכרז המתקדם לקניית כלי שיט מסוג מסוים (דווקא הסוג שיודעת לייצר חברת תיסנקרופ) ; מדוע הוחלט על רכישת ספינות נגד

¹ ראו : ההליכים שבבג"ץ 4344/16, בג"ץ 7828/16, בג"ץ 782/17, בג"ץ 9061/16, ובג"ץ 955/17 – שנמחקו בפסק דין (מאוחד) מיום 9.3.2017 ; בג"ץ 4267/17 התנועה למען איכות השלטון בישראל בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה, [פורסם בנבו] אשר נדחה בפסק דין מיום 24.7.2017 ; בג"ץ 8853/17 בן מאיר נ' היועץ המשפטי לממשלה, [פורסם בנבו] אשר נדחה בפסק דין מיום 26.3.2018. בג"ץ 6087/17 אייבי נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (24.9.2017) ; בג"ץ 8924/18 התנועה לטוהר המידות נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 28.2.2019)

צוללות ואיזה גוף מקצועי ייעץ לכך; כיצד הוחלט ליתן לגרמניה ההיתר הישראלי למכור למצרים צוללות מתקדמות, בניגוד להסכמה ארוכת שנים ששררה בין המדינות, והאם שליח מיוחד של ראש הממשלה נתן את ההיתר בניגוד להחלטות קודמות של הדרג המקצועי והמדיני.

31. וכך, **בפעם הראשונה מובאת לפני בית משפט נכבד זה פרשת מתן ההיתר לגרמנים למכירת הצוללות המתקדמות למצרים**. כשמחד גיסא, תעמוד על הפרק בפרשה זו השאלה מדוע הסתיר ראש הממשלה את עצם מתן ההיתר זה לגרמנים ממפקד חיל הים, מהרמטכ"ל, משר הביטחון, מראש המוסד ומהנשיא; ומאידך גיסא תעמוד השאלה מה היו האינטרסים לרבות הכלכליים שעמדו מאחורי אותה הסתרה, וזאת בפרט לאור הראיות שהובאו בתצהירים המצורפים לעתירה זו, **המעידים על כך שהמשיב 14 (גנור), ניסה לשכנע בכירים במערכת הביטחון להסיר את התנגדותם למכירת הצוללות למצרים בעודו אומר להם כי הם פוגעים באינטרסים הכלכליים שלו**.

32. **שלישית, ואף זו בפעם הראשונה** כפי שעלה מההליכים המשפטיים בעניין בקשות ראש הממשלה מוועדת ההיתרים במשרד מבקר המדינה, התבררה מערכת היחסית העסקית-מסחרית שבין נתניהו לבין מר מיליקובסקי; וכך התגלו אחזקותיו של נתניהו בחברת סידריפט; בעקבות כך אף התברר ה"אקזיט" **המזהים בסך 16,000,000 ₪** שעשה נתניהו (הן במחיר רכישת המניות; והן במחיר מכירתן – והכל בפער גדול מתנאי השוק). "אקזיט" שהוסתר מהציבור ומשומרי-הסף הרלוונטים, ואשר בגינו מסר נתניהו גרסאות שונות ומשתנות תדיר – **העותרת אפוא דורשת בעתירה זו בפעם הראשונה להורות על פתיחה בחקירה בעניין "פרשת המניות" (לאחר מיצוי הליכים)**.

33. **רביעית, ואף זו בפעם הראשונה** במסגרת עתירה זו תציג העותרת את קיומו של קשר הדוק בין פרשת "העמלות" (היא פרשת הצוללות; "3000"); לבין "פרשת הפלדות" ("המניות") – ואת הקשר המסתבר החדש בין האינטרסים הכלכליים של נתניהו (אשר כאמור העותרת תבקש מבית המשפט הנכבד להתערב בשיקול דעת היועץ ולהורות כאמור על חקירת אינטרסים אלו) לבין האינטרסים של הגורמים אשר פעלו להביא לרכש רב מתיסנקרופ; אשר בתורה שימשה כ"חנות" שאחת הספקיות שלה היא אותה חברה שבה החזיק נתניהו מניות. **קשר חדש זה העולה בבירור מהעתירה דנן – מחייב שיקול דעת מחודש מצד היועץ המשפטי לממשלה להורות על חקירת ראש הממשלה באזהרה בפרשת "העמלות" (פרשת הצוללות, "3000")**.

34. **ולבסוף, ואף זאת בפעם הראשונה**, ועל-יסוד תצהירים אלו, תבקש העותרת סעד של הקמת ועדת חקירה ממלכתית, למצער ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט (בדימוס) (למען הנוחות להלן יחדיו: "וועדת חקירה") – סעד אשר למיטב ידיעת העותרת טרם נדרש בעתירות הקודמות. כך, העותרת מבקשת לראשונה מבית המשפט הנכבד כי יקבע שיש מקום להורות על הקמת ועדת חקירה ממלכתית לחקר הליקויים והכשלים הרב-מערכתיים שנפרשים בבירור בשלל התצהירים החתומים דכאן כפי שאף צוין בהודעת המשטרה מיום 8.11.2018 בנושא, בה נאמר באופן שאינו משתמע לשני פנים, כי:

"במהלך ניהול החקירה ואיסוף הראיות נתגלו ליקויים בכל הנוגע לסדרי מנהל בקרב גופים שונים, אל מול גורמים עסקיים ופרטיים,

וזאת בכל הנוגע לרכש ביטחוני ואסטרטגי למדינת ישראל. ליקויים אלו מחייבים הפקת תובנות ולקחים על ידי הגורמים המוסמכים לכך, על מנת לשפר ולייעל את הליכי הרכש הביטחוני במדינת ישראל ולהגן עליהם מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות במבט צופה פני עתיד. בכוונת המשטרה לפנות לגורמים הרלוונטיים ולהביא בפניהם מסקנות אלה."

35. כך מתחוויר ועולה בתצהירים, רשויות החקירה שבדקו את העניינים הפליליים לא העמיקו חקר בשאלות רבות כגון, כיצד התקבלו ההחלטות לרכוש מחברת תיסנקרופ צוללות וכלי שיט נוספים, כיצד ניתן ההיתר הישראלי לגרמניה למכור צוללות מתקדמות למצרים, והכל בהסתר וללא התחשבות בשיקול הדעת המקצועי של הגורמים האמונים על הדבר לפי כל כללי המשפט המינהלי.

36. הנה כי כן – על אף הרושם הלכאורי אשר עלול להיווצר, ולפיו המדובר בעתירה "נוספת" בפרשת הצוללות; **הרי שלאמיתו של דבר המדובר בעתירה חדשה, בה מתבקשים סעדים שטרם נדונו**; דרישה לחקירה בפרשה אשר טרם נחקרה; הצגת הקשר שבין שתי הפרשות; והצגת מידע חדש, שטרם נדון.

ג. הצדדים

37. **העותרת** היא עמותה, רשומה כדין, תנועה עצמאית א-פוליטית ובלתי מפלגתית, המציינת בימים אלו 30 שנים של עשייה ציבורית ומשפטית בהן חרטה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירות נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והשרשת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין. העותרת היא ארגון אזרחי המונה כ-55,000 חברים ופעילים, ולמעלה מ-205,000 עוקבים ברשתות החברתיות.

38. **המשיב 1** הוא **היועץ המשפטי לממשלה**, העומד בראש המערכת המשפטית של הרשות המבצעת מחד, והעומד בראש המערכת המשפטית והשירות המשפטי הציבורי מאידך. בתפקידיו אלו הוא גם מייצג את האינטרס הציבורי ושומר על קיום הדין. לפי סעיף 17 לחוק יסוד: הממשלה, המשיב 1 הוא הגורם האחראי על חקירות ראש הממשלה ועל הגשת כתב האישום כנגדו, והוא הגורם האחראי להנחות את הממשלה במקרים בהם מתעורר ספק לגבי אופן פרשנות ויישום הדין. כמו כן הינו הגורם המוסמך להורות על פתיחת חקירה פלילית כנגד מי מהמעורבים האחרים בשלל הפרשות הנדונות בעתירה זו.

39. **המשיב 2** הוא **מ"מ מפכ"ל משטרת ישראל**, אשר רשאי לפי סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, לפתוח בחקירה פלילית בגין הפרשות והעבירות המפורטות בעתירה זו, נגד כלל המעורבים בפרשות אלו, למעט הוראת פתיחה בחקירת כנגד ראש ממשלת ישראל.

40. **המשיבה 3** היא **ממשלת ישראל**, אשר לפי סעיף 1 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968 (להלן: **"חוק ועדות חקירה"**), רשאית להחליט על הקמת ועדת חקירה ממלכתית, במידה ותמצא שלעניין האינטרסים הזרים הגלומים בסוגיות הקשורות לעסקאות הרכש אשר יפורטו בעתירה זו, והשלכותיהן הרחבות על כלל תקציב המשק ועל סוגיות רוחביות הקשורות לתחומי פעולותיהם של משרדים רבים, מגיעים לכדי חשיבות ציבורית חיונית הטעונה בירור.

ממשלת ישראל מוסמכת, בהתאם לחוק הממשלה, תשס"א-2001 (להלן: "**חוק הממשלה**") לאשר כי לוועדת בדיקה ממשלתית יוענקו סמכויות של ועדת חקירה.

41. **המשיב 4** הוא **שר הביטחון**, אשר לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, מוסמך למנות ועדת בדיקה ממשלתית בסוגיות הקשורות לעסקאות הרכש הביטחוניות, אשר יפורטו בעתירה זו, מאחר שנושא ושרשרת האירועים שהתרחשה בגין עניין זה, בעלי משמעות נרחבת לביטחון מדינת ישראל, עליו אמון המשיב 4. להזכיר, שר הביטחון התחייב כלפי כולי עלמא וכלפי בוחריו, להקים ועדת חקירה ממלכתית לנוכח החשדות הכבדים כנגד המעורבים בפרשה.

42. **המשיב 5** הוא **שר החוץ**, אשר לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, מוסמך למנות ועדת בדיקה ממשלתית בסוגיות הקשורות לעסקאות הרכש שיפורטו בעתירה זו, מאחר שנושא ושרשרת האירועים שהתרחשה בגין עניין זה, מצויים בתחום אחריותו, לאור משמעותן הנרחבת ליחסי החוץ של מדינת ישראל. להזכיר, שר החוץ התחייב כלפי כולי עלמא וכלפי בוחריו, להקים ועדת חקירה ממלכתית לנוכח החשדות הכבדים כנגד המעורבים בפרשה.

43. **המשיב 6** הוא **שר האוצר**, אשר לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, מוסמך למנות ועדת בדיקה ממשלתית בסוגיות הקשורות לעסקאות הרכש שיפורטו בעתירה זו, מאחר שנושא ושרשרת האירועים שהתרחשה בגין עניין זה, מצויים בתחום אחריותו לאור משמעותן הנרחבת לאוצר המדינה.

44. **המשיב 7** הוא **שר המשפטים**, אשר לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, רשאי לבקשת השר שמינה את ועדת הבדיקה הממשלתית, ובאישור הממשלה, לקבוע כי לוועדת הבדיקה הממשלתית יהיו הסמכויות של ועדת חקירה, כל עוד השר הממנה העמיד בראש הוועדה שופט בדימוס.

45. **המשיב 8** הוא **שר הכלכלה**, אשר לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, מוסמך למנות ועדת בדיקה ממשלתית בסוגיות הקשורות לעסקאות הרכש שיפורטו בעתירה זו, הנמצאות תחת תחום אחריותו, לאור משמעויותיהן הנרחבות לכלכלתה של מדינת ישראל.

46. **המשיב 9** הוא **מבקר המדינה**, אשר מוסמך לפי סעיף 14(ב)(1) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 (נוסח משולב) (להלן: "**חוק מבקר המדינה**"), לערוך ביקורת מקיפה בעניין הפעולות והמחדלים הנוגעים לסוגיות הרכש שיפורטו בעתירה זו, ולהמציא דו"ח בנושא זה לוועדה לענייני ביקורת המדינה שבכנסת ולהמליץ לה על מינוי ועדת חקירה.

47. **המשיב 10** היא **כנסת ישראל**, אשר רשאית להחליט על הקמת ועדת חקירה בהתאם לסעיף 14(ב)(1) לחוק מבקר המדינה, במידה ומבקר המדינה ימציא לה דו"ח בנוגע לסוגיות הרכש שיפורטו בעתירה זו, וכן ימליץ לה לפתוח בוועדת חקירה בגין סוגיות אלו. על ועדת החקירה יחולו הוראות חוק ועדות חקירה.

48. **המשיב 11** הוא **ראש הממשלה של מדינת ישראל**, מר בנימין נתניהו, אשר לכאורה, קידם תוך ניצול תפקידו ומעמדו כראש הממשלה, רצף של עסקאות עתק בעלות משמעויות רחבות היקף מבחינת ביטחון המדינה, עם הקונצרן הגרמני ThyssenKrupp AG (להלן: "**תיסנקרופ**"), אשר חלקן קודמו מבלי שהועלה כל צורך לכך מגורמי הביטחון השונים ובניגוד לנוהג המנהלי רב השנים שהחלטות אלו צריכות להיות בשיתוף משרד הביטחון, המבוסס על

חוק יסוד: הצבא, ואף בניגוד לעמדת המל"ל. כל זאת, על רקע היותו בעל מניות בחברות בעלות אינטרסים כלכליים רחבי היקף בעסקאות הללו, ועל רקע קשריו העסקיים והמשפחתיים עם בעלי מניות ועורכי דין בעלי אינטרסים כלכליים רחבי היקף לעסקאות הללו.

49. **המשיב 12** הוא **בן דודו של ראש ממשלת ישראל**, אשר ניהל עימו מערכת יחסים פיננסית הנגועה לכאורה, בשוחד ובמרמה והפרת אמונים, לאור שליטתו בחברה המוכרת פלדות לחברת תיסנקרופ, אשר כאמור ביצעה רצף של עסקאות עתק בכלי שיט עם מדינת ישראל. זאת במקביל לכך, שראש ממשלת ישראל רכש ממניות החברה אשר בשליטת בן דודו, במחירים נמוכים משמעותית משווי השוק של החברה, ומכר אותן בחזרה לחברה, תוך עשיית רווח משמעותי, ללא דיווח לרשויות בארה"ב כפי שמתבקש בחוק, וכל זאת בזמן ששווי החברה ירד בכמחצית. כך בעצם לכאורה, ניתן שוחד בשווי של מיליוני ש"ח לראש ממשלת ישראל על-ידי בן דודו.

50. **המשיב 13** הוא **בן דודו של ראש ממשלת ישראל**, העוסק בעריכת דין, ומייצג את ראש ממשלת ישראל ובני משפחתו בעניינים אישיים, פוליטיים ומפלגתיים. כמו כן, ייצג את נציג תיסנקרופ, אשר לכאורה, נהנה מעמלה ביחס לכל עסקה שנחתמה בין מדינת ישראל לבין חברת תיסנקרופ. מיוחסות לו עבירות של הלבנת הון בכתבי החשדות של הפרקליטות בגין פרשה זו.

51. **המשיב 14** הוא **נציג חב' תיסנקרופ לשעבר**, אשר לכאורה קידם באמצעות שוחד, וכן ובאמצעות קשריו של עורך דינו עם בן דודו, העומד בראשות ממשלת ישראל, שורה של עסקאות עתק בין חב' תיסנקרופ למדינת ישראל, וזאת ללא שעלה כל צורך ביטחוני בעסקאות אלו. לפי הודעת הפרקליטות הוא חשוד במתן שוחד, הלבנת הון וכן בעבירות מס ועבירות על חוק המפלגות.

ד. הטיעון העובדתי

ד.1. המסגרת העובדתית

ד.1.א. הרקע העובדתי להבנת הסוגיה

52. למען הסדר הטוב, בפרק זה נעמוד על הרקע להבנת הסוגיות המובאות בעתירה זו, לרבות המונחים המצוינים בה, בעניין שייטת הצוללות בישראל, יחסי ישראל-גרמניה, ההתנהלות השלטונית שהובילה לקביעת סד"כ הצוללות, ההגנה על המים הכלכליים של ישראל, והאישיים המעורבים בפרשות.

ד.1.א.1. צוללות בישראל

53. בכדי להבין את מערכת הנשק האסטרטגית המשוכללת שנקראת צוללת תנסה העותרת לעשות מעט סדר בדגמי הצוללות ובמערכותיהן.

54. שייטת הצוללות הישראלית הוקמה בחיל הים בשנת 1959. הצוללות הראשונות אשר פעלו בחיל הים הישראלי היו שתי צוללות משומשות **מדגם S** אשר נרכשו מהצי המלכותי הבריטי: **אח"י תנין ואח"י רהב**, שהגיעו לחופי ישראל בין השנים 1959-1960.
55. בשנת 1965 רכשה מדינת ישראל מהצי המלכותי הבריטי 3 **צוללות מדגם T**: **אח"י לויתן**, **אח"י דקר ואח"י דולפין**. מדובר בצוללות מתקופת מלחמת העולם השנייה אשר עברו תהליך של שדרוג ושיפוץ. כידוע, אח"י לויתן ואח"י דולפין הגיעו לחופי ישראל בתחילת שנת 1968, ואילו, הקשר עם אח"י דקר אבד בעת שהיא הייתה בדרך לישראל. הצוללות מסדרת T סיימו את שירותן בחיל הים בשנת 1974.
56. פעילות הצוללות בחיל הים הישראלי הופסקה למשך שנתיים, וחודשה, עם כניסתן של **הצוללות מסדרת "גל"** לשירות. מדובר בצוללות אשר **מבוססות על דגם הצוללת הגרמנית 206**, והן היו פרי שיתוף הפעולה של מדינות גרמניה, בריטניה וישראל, ונבנו בהתאם לצרכים המיוחדים של הזירה הימית הישראלית. צוללות אלה נבנו ע"י מספנה בריטית, הגיעו לישראל בשנים 1976-1977, והוצאו משירות פעיל בסוף המאה ה-20, עם הגעתן של צוללות הדולפין לחיל הים הישראלי.
57. בתחילת שנות ה-80 של המאה הקודמת, החל תכנון **דגם צוללות נוסף – מסדרת "דולפין"**. על פי ההערכות, הצוללות מדגם זה, מותאמות לשיגור טילים שפותחו בישראל, וכן מעניקות לישראל, על פי פרסומים זרים, יכולת "מכה שנייה" למקרה שישראל תותקף בנשק גרעיני.
58. הצוללות מדגם **"דולפין"** נבנו עבור ישראל במספנות **HDW** בגרמניה (Howaldtswerke-Deutsche-Werft), המשתייכת לקבוצת תיסנקרופ מערכות ימיות ואשר עיקר פעילותה הוא בעיר קיל שבגרמניה.
59. בשל קושי תקציבי הוחלט בשנת 1990 להפסיק את ייצור הצוללות, ובזמן מלחמת המפרץ הראשונה, גרמניה החליטה לממן בנייתן של שתי צוללות, ובהמשך, הוחלט כי תיבנה צוללות שלישית במימון משותף של גרמניה וישראל. 3 הצוללות מדגם דולפין: **אח"י דולפין**, **אח"י לויתן**, ו**אח"י תקומה**, הגיעו לישראל בין השנים 1999-2000.
60. 3 הצוללות עברו טיפולי "חצי חיים" שהם טיפולי תחזוקה ארוכים, והן אמורות לשרת את חיל הים במשך כ-30 שנות שירות, כלומר **עד לשנת 2030**.
61. בין השנים 2005-2006 הזמין חיל הים הישראלי 2 צוללות מדגם מתקדם ומשופר יותר, הצוללות מסדרת **"דולפין AIP"**. ראשי התיבות של AIP הן Air Independent Propulsion, והמשמעות היא שדגם זה של הצוללות הוא בעל מערכות הנעה לצוללות ללא תלות באוויר חיצון: צוללות אלה מבוססות על טכנולוגיית תאי דלק, המאפשרת שימוש בחמצן ללא צורך בצריכתו ממקור שמחוץ למים, באופן שמאריך את זמן השהייה מתחת למים ליממות ארוכות, באופן חשאי וללא הצורך לעלות לקו המים ולהסתכן בחשיפה. בנוסף, למערכת זו מותקנות על צוללות אלה מערכות סונאר מתקדמות ומערכות כלי נשק מתקדמים מאוד.

62. שתי הצוללות הללו נבנו גם הן במספנות HDW בקיל שבגרמניה. אח"י תנין הגיעה לישראל בספטמבר 2014, אח"י רהב הגיעה לישראל בינואר 2016, ואח"י דרקון צפויה להגיע לישראל 2021.
63. בין השנים 2009-2010 אישרה ממשלת ישראל את רכישת הצוללת השישית ובשנת 2017 ממשלה גרמניה אישרה את מזכר ההבנות (MOU) בינה לבין מדינת ישראל, לרכישת 3 צוללות נוספות, צוללות מס' 7-8-9, **צוללות "דקר קלאס"**, מדגם מתקדם יותר.
64. יצוין כי מספנת HDW, השייכת לחברת תיסנקרופ, מייצרת סוגים שונים ונוספים של צוללות: ביניהן צוללות מדגם U-209, U-214, U-212, ו-U-216. למיטב הידיעה, בשנים 2016-2017 נקלטו במצרים 2 צוללות מדגם U-209 אשר נבנו ע"י תיסנקרופ, ובהמשך, בשנת 2015, תיסנקרופ מכרה למצרים 2 צוללות תקיפה מתקדמות המצוידות במערכות AIP וביכולות זיהוי ואיתור מתקדמות ביותר. עוד נוסף, שיש הגורסים כי בידי המצרים ישנה אופציה לרכישת שתי צוללות תקיפה נוספות, משמע בסופו של יום יעמדו ככל הנראה לרשות המצרים כ-6 צוללות גרמניות.

ד.1.א.2. מערכת היחסים של ישראל עם גרמניה

65. בכדי להבין את עצם הצורך במתן אישור של ממשלת ישראל לממשלת גרמניה במכירת צוללות למצרים חובה להבין את מערכת ההבנות וההסכמות בין שתי המדינות השוררת מקדמת-דנא, עוד מימיו של הקאנצלר אדנאהואר. במסגרת הבנות אלה, על רקע השואה, הוסכם כי מערכות נשק שוברות שיוויון או בעלות יתרון איכותי לא יימכרו למדינות הנמצאות בעימות או פוטנציאל להיות בעימות, ובכך לשמר את יתרונה האיכותי בשדה המערכה של מדינת ישראל, ועל ידי זאת למנוע שואה נוספת של העם היהודי.
66. להזכיר, במלחמת המפרץ, היו אלה חברות גרמניות שעמדו מאחורי טילי הסקאד ותכנית הנשק הכימי של עיראק. ליתר דיוק חברת "תיסן" (Thyssen), שטרם התחברה עם חברת קרופ (Krupp), אפילו סייעה לצבא העיראקי לשפר את מערכות ההנחיה של טילי הסקאד.
67. בשל כך, בשנת 1991, ממשלת גרמניה, בראשותו של הקנצלר הלמוט קוהל, ביקשה לסייע לישראל, על רקע מעורבותן של חברות גרמניות בעסקי מכירת נשק לצבא עיראק. בנסיבות אלה, גרמניה מימנה ושילמה עבור ישראל 2 צוללות מתוצרת תיסנקרופ (אח"י דולפין ואח"י לויתן), ואילו הצוללת השלישית שרכש חיל הים הישראלי (אח"י תקומה) נרכשה כאשר גרמניה מממנת 50% מעלות הצוללת.
68. בהמשך, כאשר עמדה על הפרק רכישת 3 צוללות נוספות (מדגם דולפין AIP), 2 בפועל ועוד אחת באופציה, היה זה הקנצלר הגרמני גרהארד שרדר - שכהן בין השנים 1998-2005 – אשר בטרם סיום כהונתו, בנובמבר 2005, אישר כמו גם חתם על מזכר ההבנות לאספקת 3 צוללות אלה לשימוש חיל הים הישראלי. במזכר הבנות זה סוכם כי שליש מעלות הצוללות ימומן ע"י גרמניה ואילו שני שליש הנותרים מעלות הצוללות ימומן ע"י מדינת ישראל, תוך התחייבות מצד גרמניה לעסקת רכש גומלין בשווי שליש מעלות הצוללות.

69. לעניין מערכת היחסים של ישראל וגרמניה כאמור, יש להדגיש כי בין השתיים ישנן הסכמות והבנות, לפיהן גרמניה מחויבת לביטחונה של ישראל, ובשל כך, לא תמכור נשק "שובר שוויון" ותשמור על היתרון האיכותי של מדינת ישראל אל מול מדינות אויב לישראל (דוקטרינת ה-Qualitative edge), ולכל הפחות, מוסכם בין שתי המדינות, כי ממשלת גרמניה תעניק חשיבות רבה ומשמעותית לעמדת ישראל בעניין מכירת נשק התקפי למדינות שיש בהן איום ייחוס לישראל.

3.1.א.ד. מספר הצוללות הנדרש לחיל הים הישראלי

70. בכדי להבין עד כמה יוצאות דופן וחריגות הן ההחלטות על רכישת הצוללת השישית, ובפרט ההחלטה על רכישת הצוללות השביעית, השמינית והתשיעית חובה להבין כבר עתה כי המספר האופטימלי – הן מבחינה מבצעית ; והן מבחינה כלכלית – הינו **חמש צוללות בלבד** הנדרשות לקיום המשימות הטקטיות והאסטרטגיות של מדינת ישראל.

71. כאמור, הצוללות מסדרת דולפין נקלטו בחיל הים הישראלי בין השנים 1999-2000. לאחר הגעת הצוללות הראשונות, עלה הצורך לבדוק את המשמעות התקציבית והאסטרטגית של מערך הצוללות. אי לכך, הוקמו מס' ועדות לדון בסוגיה זו, כאשר הראשונה הייתה בראשותו של תא"ל עיבל הגלעדי, אשר שימש באותה העת כראש החטיבה לתכנון אסטרטגי באגף תכנון בצה"ל (אג"ת).

72. להזכיר, מדובר בחטיבה בה משרתים קצינים בעלי הכשרה מתאימה, שתפקידם לגבש את הערכת המצב האסטרטגית של מדינת ישראל, כמו גם לנתח את הסכנות בזירה הבינלאומית, לבדוק לעומק את איומי הייחוס האסטרטגיים, ואת האתגרים הביטחוניים הבינלאומיים, והכל על מנת לגבש מענה בהקשר לתוכניות בניין הכוח של צה"ל.

73. בסיומה של בדיקה זו, הוגש דו"ח לממונה על האמצעים המיוחדים במשרד הביטחון באותה עת, תא"ל ירון רוזן, ולשאר גורמי מערכת הביטחון.

74. באפריל 2001, נעשה לראשונה שימוש במידע שנאסף בחטיבה האסטרטגית ובוועדה שבראשות תא"ל הגלעדי, והוא הוצג בפני מנכ"ל משרד הביטחון דאז, האלוף עמוס ירון, ובפני שר הביטחון דאז, פואד בן אליעזר ז"ל. בחודש מאי 2002, התקיים לראשונה דיון ייעודי על מערך הצוללות, בראשות ראש הממשלה דאז, אריאל שרון ז"ל. בסיכום הדיון, אמנם לא ניתן אישור לרכש נוסף, אך נקבע כי הסד"כ שיידרש למערך זה הוא של 5 צוללות, וכי ניתן לפתוח במגעים עם הגרמנים על מנת לרכוש שתי צוללות נוספות (צוללות 4-5).

75. במהלך שנת 2003, נערכה בדיקת התכנות אל מול חב' תיסנקרופ, בכדי לרכוש 2 צוללות מדגם דולפין, שבהן תותקן מערכת AIP, ואף הוקצה לנושא סכום כסף כדי להשלים את בדיקת ההיתכנות בנושא זה.

76. סמוך לפני שנחתמה העסקה לרכישת צוללות 4-5, התעוררה מחלוקת במערכת הביטחון באשר למספר הצוללות הנדרש לצורך שמירה מיטבית על ביטחון ישראל, תוך עמידה במגבלות התקציביות ותוך התחשבות בסדר העדיפויות הביטחוני-תקציבי. עיקר המחלוקת

היה טמון בשאלה כיצד ובאיזה מחירים תקציביים, ניתן להקים ולתחזק צי צוללות שימש לא רק ככלי מבצעי למשימות שוטפות, אלא גם כאמצעי אסטרטגי לצרכי הרתעה.

77. לפיכך, התקיימו דיונים ממושכים, שכללו בדיקת נתונים ומידע נוספים, על מנת לקבל החלטות מושכלות אשר תיתנה מענה ראוי לכל הסוגיות שנדונו. בדיונים שנערכו בשנת 2005, סבר הרמטכ"ל דאז, רא"ל דן חלוץ, אשר נכנס לתפקידו בחודש יוני 2005, כי סד"כ של 3-4 צוללות מספק את הצרכים הטקטיים והאסטרטגיים של מדינת ישראל, וזאת בניגוד לעמדתו של מפקד חיל הים דאז, דוד בן בעש"ט, אשר תמך ברכישת שתי צוללות נוספות, קרי, להגדיל את הצי ל-5 צוללות.

78. מחלוקת זו נדונה בתהליך סדור שהסתיים בשנת 2006, אשר נערך באופן מקצועי ואובייקטיבי, תוך בחינת כל המשמעויות של כל החלטה שתקבל.

79. לצורך זה, ביקש מנכ"ל משרד הביטחון דאז, אלוף (במיל.) עמוס ירון, להגיש למקבלי ההחלטות חוות דעת מקצועית שניתנה ע"י **פרופסור תא"ל (במיל.) שאול חורב**, שהיה עוזר למנכ"ל משרד הביטחון לאמצעים מיוחדים, ומומחה בנושאים ימיים. פרופ' חורב הגיש דו"ח מפורט ומנומק, הנסמך על מידע שנבדק עוד קודם באגף התכנון (אג"ת), על ידי החטיבה לתכנון אסטרטגי.

80. מסקנתו העיקרית הייתה כי על מנת להפוך את צי הצוללות לכלי הרתעתי אסטרטגי יעיל, יש לרכוש 2 צוללות נוספות. תוך כדי הבדיקות שנערכו על ידי תא"ל חורב ותא"ל הגלעדי, התברר כי תחזוקת מערך של 5 צוללות, בשכלול מחזור החיים הכולל של המערך (Life Cycle Cost – L.C.C), כרוכה בהוצאת סכומים משמעותיים שנאמדו **בעשרות מיליארדי שקלים**, ומלבד מחיר הרכישה, האומדן חייב לשכלל את כלל העלויות, לרבות מחיר התחזוקה של כלי השיט לאורך שנים, בניית תשתיות עגינה ברציפים, עלויות הכשרת צוותים מתאימים כולל הכשרת אנשים מילואים, כוח אדם איכותי, ועוד.

81. למיטב הידיעה, **מחיר אורך החיים** של כל צוללת עומד על כ-5-6 מיליארד ש"ח לצוללת, כך שמדובר בסכום עצום ובלתי מבוטל, ותקציב הביטחון חייב לקחת אותו בחשבון במסגרת התוכניות הרב שנתיות שלו.

82. מסקנתו העיקרית של חורב, בהתאמה מלאה לדו"ח החטיבה האסטרטגית הייתה כי על מנת להפוך את צי הצוללות לכלי הרתעתי אסטרטגי יעיל, **יש לרכוש שתי צוללות נוספות**, אלו הן הצוללות שנכנסו **לשירות בשנים 2014-2016**. ההחלטה על רכישתן התקבלה לאחר דיונים בין הדרג המדיני לצה"ל, ועל בסיס הדו"ח הנ"ל, בו נקבע כי על מנת להשיג את כל היעדים כולל האסטרטגיים, **ישראל תפעיל צי ובו חמש צוללות**.

83. בתחילת שנת 2006, הוחלט לקבל את המלצות דו"ח חורב, כך שמדינת ישראל תרכוש צוללות נוספות (4-5), זאת לאחר שהתקבלה תמיכה שר הביטחון דאז, שאול מופז, וראש הממשלה דאז, אריאל שרון ז"ל.

84. החלטה זו של ראש הממשלה דאז, אריאל שרון, אושררה פעם נוספת ע"י ראש הממשלה הבא אחריו, אהוד אולמרט, וזאת לאחר שהרמטכ"ל דאז, דן חלוץ, ביקש לפתוח את הנושא מחדש.

85. יצוין כי קנצלר גרמניה בעת ההיא, גרהרד שרדר, הוא זה שאישר את עסקת רכש הצוללות 4-5 ואת האופציה לצוללת 6, תוך מתן אישור לכך שגרמניה תשתתף בשליש מעלות הפרוייקט, עוד בנובמבר 2005, ימים ספורים לפני פרישתו.

86. בדיקה נוספת בנושא זה נערכה בשנת 2011 ע"י אג"ת. בדיקה זו נעשתה בשעתו בעקבות לחץ כבד של בעלי תפקידים אשר נאשמים היום בפלילים, וגם זאת, בכפוף להבטחת תוספת תקציב בהיקף של מיליארד דולר מדי שנה ממשרד ראש הממשלה. עקב כך, הוחלט בשעתו להמליץ על סד"כ של 6 צוללות, במסגרת תר"ש שלא נכנסה לבסוף לתוקף.

87. עוד יודגש כי עניין הסד"כ נבדק פעמיים נוספות בסוף שנת 2015, תחילה בידי הרמטכ"ל דאז, רא"ל גדי אייזנקוט, וסמוך לאחר מכן, על ידי ראש המועצה לביטחון לאומי, מר יוסי כהן ואנשיו. ממצאי בדיקות אלה והמסקנות הנובעות מהן קבעו כי **הצורך הינו סד"כ של חמש צוללות, ותו לא.**

88. לפיכך, קביעה זו לא הייתה רק עמדת צה"ל והרמטכ"ל, ואף לא הייתה רק עמדת משרד הביטחון והשר הממונה על מערכת הביטחון במועד קבלת ההחלטות נשוא עתירה זו, אלא אף הייתה זו עמדת המל"ל והעומד בראשה, שהוא הגורם המקצועי במשרד ראש הממשלה לגיבוש עמדה בעניין זה, אשר החוק מטיל עליו בין היתר **"לבחון מיזמים ביטחוניים בעלי חשיבות בתחום המדיני-ביטחוני ולהציג את עמדתו לפני הממשלה"**.

89. בין היתר, המשמעות הנובעת מההבנה הגורפת כי המספר חמש הוא המספר האופטימלי הן מבחינה מבצעית והן מבחינה כלכלית, היא שצוללת הדולפין השישית - שחוזה רכישתה נחתם בשנת 2012 - תחליף עם קליטתה את צוללת הדולפין הראשונה, וזאת כדי לשמור על סד"כ זה. עמדה זו קבלה גם ביטוי פומבי (עוד בטרם נחשפו החשדות בפרשה) ובאתר צה"ל נכתב כך באפריל 2016, בפרסום בעריכת קצין אג"ת, אלי"מ אלון פז :

"בכוונת צה"ל להותיר ברשותו חמש צוללות דולפין גרמניות, ולהיפרד מן הצוללת הראשונה לכשתגיע הצוללת השישית בשנים הקרובות".

העתק העמודים הרלוונטים מתוך מאמרו של אלון פז, **"מוקם בזה צבא הגנה לישראל" המאמץ להקמתו מחדש של צה"ל, מצורף ומסומן כנספח ע/1.**

90. למרות זאת, כפי שיתואר בהמשך, בוצעו רכישות להגדלת הסד"כ בשני מועדים שונים, ללא כל הנמקה ובניגוד לכל עבודות המטה שהיו תקפות. תחילה בשנת 2010 כאשר סמוך לאחר מכן בשנת 2011, הומלץ כאמור להגדיל את הסד"כ בשל הבטחה לתוספת תקציב משמעותית ממשרד ראש הממשלה, ותחת לחץ שהפעילו בעלי תפקידים שנאשמים בימים אלו בעבירות שחיתות חמורות.

91. לאחר מכן בסוף שנת 2015 ובמהלך 2016, כאשר ראש הממשלה בכבודו ובעצמו הוביל החלטות רכש שיביאו להגדלת הסד"כ.

ד.1.א.4. המים הכלכליים וההגנה עליהם

92. בכדי להבין את סוגיית ספינות המגן, ואת המחדל החמור שהתרחש בתהליך קבלת ההחלטות בנושא זה, חובה להבין את סוגיית "המים הכלכליים" ואת סוגי האסדות, לרבות אסדת הקידוח ולרבות אסדות ההפקה שלצורך הגנתן נרכשו ספינות המגן.
93. **המים הטריטוריאליים (Territorial Sea)** בישראל הם רצועה של הים התיכון, המשתרעת לכל היותר 12 מיילים ימיים (כ-22 קילומטרים) מערבה מחוף המדינה. בשטח זה ניתנת למדינה ריבונות מלאה, לרבות במרחב האווירי שמעל המים, בעמודת המים, בקרקע ובתת-קרקע. באזור זה, ניתנת למדינות זרות הזכות "למעבר בתום לב" של כלי שיט, שאינם באים לפגוע בשלומה או בביטחונה של המדינה.
94. בישראל, המים הטריטוריאליים מכונים גם "**מימי חופין**", והם מוגדרים בסעיף 3 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, כך: "רצועת ים פתוח לאורך חופי המדינה, ברוחב שנים עשר מיילים ימיים מנקודת שפל המים שבחוף".
95. **האזור הסמוך (Contiguous Zone)**, הוא רצועה המשתרעת עד ל-12 מיילים ימיים נוספים מעבר למים הטריטוריאליים (עד 24 מיילים ימיים מקווי הבסיס). אזור זה אינו חלק משטח המדינה אך היא רשאית להפעיל בו סמכויות אכיפה מוגבלות במטרה למנוע הפרות דין בשטחה.
96. **האזור הכלכלי הבלעדי, המוכר גם בשם "המים הכלכליים" (Exclusive Economic Zone)** הוא אזור ימי עד 200 מיילים ימיים (כ-370 קילומטרים) מחוף המדינה. באזור זה, אין למדינה ריבונות מלאה, אך יש לה בו זכויות מיוחדות לחיפוש ולשימוש במשאבים ימיים.
97. בישראל, התגלו בין השנים 2009-2012 עתודות גדולות של גז טבעי במים הכלכליים, מול חופיה של מדינת ישראל, ביניהן:
- א. מאגר לויתן, התגלה בדצמבר 2010, ונמצא כ-125 ק"מ מערבית לחיפה, באזור המים הכלכליים והוא מאגר הגז הגדול ביותר. פיתוחו של מאגר לויתן מבוסס על מערכת הפקה תת-ימית ייעודית, אשר מחוברת במערך צינורות לאסדת הפקה קבועה, הממוקמת כ-10 ק"מ מהחוף, בסמוך לחוף דור;
- ב. מאגריו של פרויקט כריש-תנין, התגלו בחודש ינואר 2012, ונמצאים בטווחים של 75-120 ק"מ מחופיה הצפוניים של ישראל. פיתוחו של פרויקט כריש-תנין מבוסס על מערכת הפקה תת-ימית ייעודית, אשר תחובר למתקן צף שיעגון סמוך לשדה כריש ובו יערכו הטיפול וההפרדה של תוצרי המקור.
- ג. מאגר תמר, התגלה בחודש ינואר 2009, ונמצא כ-90 ק"מ מערבית לחיפה. אסדת ההפקה ממוקמת כ-25 ק"מ מהחוף מול אשדוד, סמוך לקצה גבול המים הטריטוריאליים.
98. נציין כבר עתה כי בעניין שדה הגז הגדול והמרוחק ביותר, פורסם בשנת 2018 כי עמדת צה"ל בנוגע למיקום אסדת הגז לויתן היא "לאור האיומים, אמצעי ההגנה ויכולות ההגנה מהחוף, צה"ל ממליץ מבחינה ביטחונית על מיקום האסדה קרוב ככל שניתן לחוף, וזאת לטובת הכנסת האסדה תחת מטריית ההגנה של מערכי ההגנה"א (מערך ההגנה האווירית) השונים".
- באוקטובר 2019 הוקמה אסדת לויתן במרחק של כ-10 ק"מ מהחוף.**

99. זהו המקום לציין כי ביחס לאסדת ההפקה "תמר" שנמצאת במרחק של כ-25 ק"מ מהחוף, וביחס למאגרי הגז "ים תטיס" שנמצאו במרחק של כ-40 ק"מ מהחוף (והתגלו בשנים 1999-2000), חיל הים הישראלי העניק סיורי ביטחון שוטף לאסדות ההפקה של מאגרים אלה, **באמצעות הסיורים השגרתיים של ספינות חיל הים**, ללא צורך בהצטיידות מיוחדת מצד חיל הים הישראלי.

100. הבנת מונחים והגדרות אלה חשובה לאור העובדה שחיל הים ומערכת הביטחון משום מה סברו בטעות כי **אסדות הקידוח** – שהתמקמו על פי הבאר, במים הכלכליים של מדינת ישראל – הן אלה שיזדקקו להגנה, בעוד שלמעשה אסדות הקידוח נוטשות את פי הבאר בתום הקידוח ועוזבות את המים הכלכליים ואילו **אסדות ההפקה**, הממוקמות במים הטריטוריאליים הן אלה הזקוקות להגנה. חוסר הבנה בסיסי זה גרם לכך כי חיל הים הצטייד בספינות מגן שונות מאלה הנדרשות לו להגנה על אסדות ההפקה הנמצאות יחסית קרוב לחוף, במים הטריטוריאליים של ישראל, ועל כך יורחב בהמשך.

ד.1.א.5. אישיים מעורבים

101. ולבסוף, מערכת הקשרים הבינאישית בין המעורבים בפרשה זו, הם אלה העומדים ביסוד עתירה זו ולכן חובה להבינם – בין אם מדובר בקרובי משפחה וביניהם נתניהו, מיליקובסקי שמרון ומולכו מחד גיסא; ובין אם המדובר במערכת יחסי החברות הקרובים בין גנור, מרום, בר-יוסף וברוש מאידך גיסא.

102. **בנימין נתניהו** הוא ראש הממשלה הנוכחי של מדינת ישראל, ועומד בראשות ממשלת ישראל ה-35 (שהושבעה ביום 17.5.2020). נתניהו כיהן קודם לכן במשך 4 קדנציות בתפקידו כראש ממשלה: קדנציה ראשונה בממשלת ישראל ה-27, בין התאריכים 18.6.1996 ועד ל-6.7.1999; קדנציה שנייה בממשלת ישראל ה-32 אשר הושבעה ביום 31.3.2009; קדנציה שלישית בממשלת ישראל ה-33 אשר הושבעה ביום 18.3.2013; קדנציה רביעית בממשלת ישראל ה-34 אשר הושבעה ביום 14.5.2015. יצוין כי מר נתניהו שימש כראש האופוזיציה בפרק הזמן שבין התאריכים 24.3.1993 – 18.6.1996, בין התאריכים 16.1.2006 – 17.4.2006, ובין התאריכים 15.5.2006 – 24.2.2009. גם בפרקי זמן אלה, מר נתניהו עודכן באופן שוטף בנושאים ביטחוניים.

103. לצורך הבנת המסכת העובדתית בעתירה דנן, נבקש לעמוד על הקשרים המשפחתיים של מר נתניהו עם מספר גורמים עסקיים שיאזכרו בעתירה: נתן מיליקובסקי (Nathan Milikowski; להלן: "מיליקובסקי") הוא בן דודו של נתניהו מצד אביו, ומצוי עמו בקשרים כלכליים ממושכים כפי שיפורט. אחות סבם של נתניהו ומיליקובסקי היא סבתם של עו"ד דוד שמרון ושלומית מולכו, הנשואה לעו"ד יצחק מולכו.

104. **נתן מיליקובסקי** הינו איש עסקים אמריקאי אשר מרבה להשקיע בחברות פלדה, כפי שיפורט בהמשך.

105. **עו"ד דוד שמרון** (להלן: "שמרון") הוא שותף במשרד עו"ד "שמרון, מלכו, פרסקי ושות'", והוא מייצג את נתניהו ובני משפחתו בעניינים אישיים, פוליטיים ומפלגתיים. כפי שיפורט

בהרחבה בהמשך, עו"ד שמרון ייצג את מיקי גנור, נציג תיסנקרופ, ונהנה מעמלה ביחס לכל עסקה שנחתמה בין מדינת ישראל לבין חב' תיסנקרופ.

106. **עו"ד יצחק מולכו** (להלן: "**מולכו**") הוא שותף במשרד עו"ד "שמרון, מלכו, פרסקי ושות'", גיסו של עו"ד דוד שמרון הנ"ל. מולכו שימש כיועצו של נתניהו בכל הממשלות בהן כיהן כראש ממשלה, וכן שימש כשליחו המיוחד לניהול מגעים מדיניים וכנציגו של נתניהו בעניין קשרי החוץ של מדינת ישראל, בין היתר, מול ממשלת גרמניה ומול המשטר המצרי.²

העתק כתבתם של יהונתן ליס ורויטל חובל "שליחו המיוחד של ראש הממשלה למגעים מדיניים, יצחק מולכו, פורש מתפקידו", מיום 25.10.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/2.

107. **אליעזר (צ'ייני) מרום** (להלן: "**מרום**") כיהן כמפקד חיל הים הישראלי בין השנים 2007 – 2011.

108. **מיכאל גנור** (להלן: "**גנור**") הוא איש עסקים ישראלי, אשר שירת בחיל הים הישראלי, והגיע לדרגת רב-סרן כמפקד סטי"ל. בחודש ספטמבר 2011 מינתה ממשלת קפריסין את גנור לקונסול של כבוד בישראל, וזאת עקב לחצים ממושכים של חברו שר החוץ דאז אביגדור ליברמן. בשנת 2009, גנור החליף את ישעיהו ברקת כנציג חב' תיסנקרופ בישראל, וביום 20.7.2017, מר גנור חתם על הסכם עד מדינה בעניין פרשת 3000, בו נקבע כי גנור יועמד לדין ויורשע בגין עבירות מס, ירצה עונש מאסר לתקופה של 12 חודשים, וישלם קנס בסך 10 מיליון ₪. כמו כן, נקבע בהסכם כי גנור ישתף פעולה עם המדינה וימסור כל מידע בגין עבירות שבוצעו בפרשת 3000. ביום 19.3.2019, גנור הודיע כי הוא חוזר בו מהסכם עד המדינה, ובעקבות כך נעצר בחשד לשיבוש הליכי חקירה. ביום 7.5.2019 הודיעה הפרקליטות על ביטול הסכם עד המדינה עימו.

109. **אבריאל בר יוסף** (להלן: "**בר יוסף**") הינו תת-אלוף (במיל.) אשר שימש בתפקידו האחרון כראש מספן הציוד בחיל הים עד שהשתחרר משירות צבאי בשנת 2003. בין השנים 2004 – 2009 כיהן בתפקיד מנהל ועדת החוץ והביטחון של הכנסת לאחר שמונה לתפקיד זה ע"י יו"ר ועדת החוץ והביטחון דאז, יובל שטייניץ, וכמנהל הוועדה לתקציב הביטחון בכנסת. בין השנים 2009 – 2015 שימש משנה לראש המטה לביטחון הלאומי, ובחודש פברואר 2016, נתניהו הודיע על מינויו של בר יוסף לתפקיד ראש המטה לביטחון לאומי. לאחר הודעתו של נתניהו, נטען כי בר יוסף חשוד בקבלת טובות הנאה ובניגוד עניינים,³ וכ-5 חודשים לאחר מכן, הודיע בר יוסף כי הוא אינו מעוניין בתפקיד.

העתק כתבתו של אריאל כהנא "אומ"ץ דורשת: לפסול את מינוי ראש המל"ל" מיום 9.3.2016, מצורף ומסומן כנספח ע/3.

110. זהו המקום לציין כי משטרת ישראל הודיעה כי התגבשה תשתית ראיתית נגד בר יוסף בעבירות שוחד, מרמה, הפרת אמונים והלבנת הון בגין התנהלותו בנושא מתווה הגז. בר יוסף נחקר בחשד שקיבל שוחד ממייקל הרצוג, איש עסקים גרמני שהשקיע מאות אלפי אירו

² <https://www.haaretz.co.il/news/politics/1.4548115>
³ <https://www.makorrishon.co.il/nrg/online/1/ART2/759/805.html>

בחברה הנמצאת בחברה הנמצאת בבעלות קרובת משפחה של בר יוסף, בתמורה לקידום ענייניו במתווה הגז, בין היתר בוועדת צמח.⁴

העתק כתבתו של עמירם ברקת "חקירת הצוללות מתקרבת למתווה הגז" מיום 10.9.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/4.

העתק כתבה מאתר כיכר השבת "מתווה הגז: "אבריאל בר יוסף לקח שוחד והלבין הון" מיום 23.11.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/5.

111. **דוד שרון** (להלן: "שרון") התחיל את דרכו הציבורית ב-1999 כיועצו של יובל שטייניץ, בתקופה שבה שטייניץ כיהן כיו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ובר יוסף ניהל את הוועדה. שרון מונה לתפקיד ראש מטה השר שטייניץ, כאשר האחרון מונה לתפקיד שר האוצר. בנובמבר 2014 שרון החל לעבוד בלשכת ראש הממשלה, בתפקיד ראש הסגל וראש המטה של נתניהו עד סוף 2016.

112. **שי ברוש** (להלן: "ברוש") הוא תת-אלוף (במיל.) בחיל הים אשר בתפקידו האחרון שימש כמפקד מספן המודיעין בחיל הים. לאחר שחרורו מצה"ל עסק בייעוץ בתחום הביטחוני, ובינואר 2012 הוא אף הופיע בפני ועדת צמח מטעם אישר העסקים מייקל הרצוג, והמליץ להקים את מתקני קליטת הגז הטבעי בים ולא ביבשה.

113. **אליעזר (מודי) זנדברג** (להלן: "זנדברג") הוא פוליטיקאי ישראלי לשעבר אשר כיהן כחבר כנסת במשך 13 שנים (בכנסות 13-16), ושימש גם כשר המדע והטכנולוגיה והשר לתשתיות לאומיות. מחודש אוקטובר 2010 ועד לחודש מרץ 2018, שימש זנדברג כיו"ר קרן היסוד – המגבית המאוחדת לישראל, ב-70% משרה בלבד, כאשר המדינה התירה לו להמשיך ולעסוק ב-30%, בעסקים פרטים.⁵

העתק כתבתם של חן מענית וטל שניידר "המאכזר של המוסדות הציוניים: מה עומד מאחורי ההסתבכות של מודי זנדברג בפרשת הצוללות" מיום 12.11.2018, מצורף ומסומן כנספח ע/6.

114. **רמי טייב** (להלן: "טייב") הוא מי ששימש כיועצו הפרלמנטרי וראש המטה של שר האנרגיה, יובל שטייניץ בין השנים 2011-2017.

115. **יצחק (צחי) ליבר** (להלן: "ליבר") הוא חברו ומקורבו של שרון. יועץ אסטרטגי ויועץ תקשורת עצמאי.

116. **וולטר פרייטאג** (להלן: "פרייטאג"), מנכ"ל מספנות תיסנקרופ לשעבר, אשר שימש בתפקיד זה לאורך כל התקופה הרלוונטית לפרשת 3000. יצוין כי חב' תיסנקרופ קיימה חקירה פנימית בעניין עסקת הצוללות, אך פרייטאג סירב כמה פעמים לשתף פעולה עם החקירה הפנימית.⁶

העתק כתבתו של איתי משיח "תאגיד הצוללות הגרמני מבטל את תפקיד המתווך בישראל" מיום 23.11.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/7.

⁴ <https://www.kikar.co.il/257439.html> ; <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001204566>

⁵ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001260049>

⁶ <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3725757,00.html>

117. **כריסטוף הויזגן** (להלן: "הויזגן") שימש כיועץ הקנצלרית אנגלה מרקל לענייני חוץ וביטחון.

118. עד כאן הרקע וביאור המונחים שישמשו לעתירה זו.

ד.1.ב. מנועי האינטרסים המהווים את המנוע לפרשה

119. בכדי להבין את הדחף הלאו בר כיבוש של המעורבים בפרשה להגדיל את סד"כ כלי השיט והצוללות במדינת ישראל, כמו גם לרכז את שלל הרכישות במספנות תיסנקרופ, מן החובה להבין את מנועי האינטרסים שעומדים מאחורי הדחף להגדיל את צבר הרכישות מתיסנקרופ.

120. מנוע האינטרסים הראשון הינו "מנוע העמלות", שהוא, מן הסתם ומטבע הדברים, מייצר למעורבים בפרשה תמריץ ראשון במעלה, על מנת לקדם רכש של מוצרים מחב' תיסנקרופ, ואילו מנוע האינטרסים השני, שעוד ידובר בו רבות, הינו "מנוע הפלדות/מניות", קרי אותו תמריץ כלכלי העומד מאחורי החברות סידריפט וגראפטק, הרוצות להשיא את רווחיהן על ידי הגברת מכירת מוצרי הפלדות לחברת תיסנקרופ.

121. ברור לכל בר בי רב, כי הן מנוע העמלות והן מנוע הפלדות, יגבירו את פעילותם ואת רווחיהם ככל שיגברו הרכישות מהחנות ששמה תיסנקרופ. ולהלן יפורט.

ד.2. פרשת העמלות

ד.2.א. פרשת העמלות – הפרטים התמצית

122. כזכור, ראשית חשיפתה של פרשת העמלות לציבור הרחב החלה בנובמבר 2016 בתחקיר תוכנית "המקור" של העיתונאי **רביב דרוקר** בערוץ 10. במרכז הפרשה שתי עסקאות בין ישראל לתאגיד הגרמני תיסנקרופ: אחת לרכישת שלוש צוללות בשווי 1.5 מיליארד אירו, והשנייה לרכישת ספינות טילים שנועדו להגן על אסדות הגז, בשווי 430 מיליון אירו.⁷

123. בחודש יולי 2017 חתם איש העסקים מיקי גנור, ששימש נציג תיסנקרופ בישראל, על הסכם עד מדינה. גנור הוא אשר הפעיל שורה של אישים בכירים כדי שיקדמו את העסקאות שהיו אמורות להניב לו מיליוני דולרים. בחודש מרץ 2019 חזר בו מהסכם עד המדינה ומסר גרסה חדשה, לפיה לא שיחד איש וכל התשלומים שהועברו על ידו למעורבים בתיק היו עבור שירותים מקצועיים שהם העניקו.

124. על פי כתבי החשדות ופרסומים נוספים, במהלך שנת 2009, בעת שישעיהו ברקת שימש כסוכן תיסנקרופ, אבריאל בר יוסף הציע לגנור לפעול יחד כדי לקדם את מינויו לסוכן תיסנקרופ, ולהפיק מכך תועלת כספית. גנור הסכים להצעתו של בר יוסף והשניים החלו לפעול לצורך קידום המינוי, במסגרת זו, גנור ובר יוסף נפגשו עם מפקד חיל הים דאז, אליעזר מרום, ורתמו גם אותו לפעול למינויו של גנור כסוכן תיסנקרופ.

125. בחודש מאי 2009, מרום ביקש להיפגש עם מר וולטר פרייטג, מנכ"ל מספנות תיסנקרופ דאז. פרייטג הגיע לפגישה מלווה בנציג המספנה, מר ישעיהו ברקת, אולם, מר ברקת התבקש על ידי נציגי חיל הים שלא להיכנס לפגישה. בפגישה זו השתתפו גנור, מרום ובר יוסף.

⁷ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/LIVE-1.4238971>

126. גנור דאג להציג בפני פרייטג את קשריו ברשויות השלטון הישראליות ובחיל הים, והוא דאג גם לקיים פגישה בין פרייטג לבין שר האוצר דאז, מר יובל שטייניץ. לאחר ביקורו של פרייטג בארץ, מונה גנור לסוכן תיסנקרופ, במקום ברקת.

127. בשנת 2017 אושרה עסקת הצוללות על ידי המועצה לביטחון לאומי בגרמניה עם סעיף שמאפשר לבטלה אם יוכחו טענות לשחיתות בעסקה. עלותן של שלוש הצוללות נאמדת ב-1.5 מיליארד אירו, וגרמניה תממן שליש מהעסקה.

128. על פי הודעת הפרקליטות, ההסכם בין גנור לתיסנקרופ קבע כי גנור יהיה זכאי לעמלה של 3.7% מכל העסקאות העתידיות לרכש כלי השיט, למעט עסקת הצוללת השישית. בהמשך, סוכם כי גנור יקבל עמלה של 2% בגין עסקת הצוללת השישית. בסך הכול, גנור קיבל עמלה של 10,402,971 אירו בגין השלמת עסקת הצוללת השישית ועסקת ספינות המגן.

129. עוד עולה מתוך הודעת הפרקליטות כי גנור פעל לקידום עסקאות כלי שיט, תוך שהוא עושה שימוש בעובדי ציבור שונים על מנת לקדם את עסקיו ולהגדיל את רווחיו, ותוך שהוא מבטיח מתן שוחד עבור פעולות הקשורות בתפקידיהם של עובדי הציבור.

הודעת פרקליטות המדינה מיום 5.12.2019, מצורפת ומסומנת כנספח ע/8.

ד.2.ב. הודעת הפרקליטות – כתבי החשדות המרכזיים

130. בדצמבר 2019 הודיעה פרקליטות המדינה כי החליטה על הגשת כתבי אישום בכפוף לשימוע בתיק 3000, שייקרא בעתירה זו בשם "פרשת העמלות".

131. על פי הפרסומים, **כתבי החשדות מייחסים עבירות חמורות ביותר** בתחום הרכש הביטחוני, לעובדי ציבור בכירים ולגורמים פרטיים, אשר עשו בקופה הציבורית כבשלהם, תוך הפרה בוטה של חובותיהם הציבוריות:

לאליעזר (צ'ייני) מרום, מפקד חיל הים לשעבר, מיוחסות עבירות של קבלת שוחד, הפרת אמונים, הלבנת הון ועבירות מס;

לדוד שרון, ראש המטה של השר יובל שטייניץ לשעבר ומנהל לשכת ראש הממשלה וראש הסגל של משרד ראש הממשלה לשעבר, מיוחסות עבירות של קבלת שוחד, הפרת אמונים, ועבירות על חוק מימון מפלגות;

לאליעזר (מודי) זנדברג, חבר כנסת ושר לשעבר, וכן יו"ר קרן היסוד לשעבר, מיוחסות עבירות של קבלת שוחד, מרמה והפרת אמונים, הלבנת הון ועבירות מס;

לאבריאל בר יוסף, מנהל ועדת חוץ וביטחון של הכנסת לשעבר והמשנה לראש המטה לביטחון לאומי לשעבר, ומי שאף היה מועמד לראשות המלי"ל, מיוחסות עבירות של בקשת שוחד מנציג תיסנקרופ מיקי גנור, קבלת שוחד ומרמה והפרת אמונים;

לשי ברוש, איש עסקים אשר השתחרר בשנת 2001 מחיל ים בדרגת תת-אלוף, מיוחסות עבירות של בקשת שוחד, לקיחת שוחד, עבירות מס והלבנת הון;

לרמי טייב, היועץ הפוליטי של השר יובל שטייניץ לשעבר, מיוחסות עבירות של תיווך לשוחד;

ליצחק ליבר, יועץ תקשורת, מיוחסות עבירות של הלבנת הון וסיוע לעבירות מס;

לעו"ד דוד שמרון, מיוחסות עבירות של הלבנת הון ;

ולמיכאל גנור, נציג חב' תיסנקרופ מיוחסות עבירות של מתן שוחד, הלבנת הון, עבירות מס, ועבירות על חוק מימון מפלגות.

132. וביתר פירוט להלן נפרט את יחסי השוחד שבמוקד פרשת העמלות

ד.2.ג. יחסי השוחד בין מיכאל גנור לבין אבריאל בר יוסף

133. ביחס לאבריאל בר יוסף, פורסם כי בתקופת כהונתו במל"ל, הוא הוביל את עיסוק המל"ל בנושאי ספינות המגן והצוללות, תוך שהם מקיים קשר אינטנסיבי עם גנור ומקדם במסגרת תפקידו במל"ל את האינטרסים הכלכליים של גנור, כאשר בר יוסף מוסר מידע ומסייע לגנור לקדם את עסקאות רכש כלי שיט מתיסנקרופ, והכל בידיעה ובהסכמה כי בר יוסף יקבל גמול מגנור בעד פעולותיו במסגרת תפקידו במל"ל. **מפרסומי הפרקליטות עולה כי בר יוסף קיבל מגנור סך של 429 אלף ₪ בגין פעולות שביצע במסגרת תפקידו כעובד ציבור, אך בר יוסף דרש מגנור גם מיליון דולר בגין חלקו בעסקת הצוללת השישית, וכן סך של מיליון דולר נוספים בגין עסקת ספינות המגן.**

ד.2.ד. חסי השוחד בין מיכאל גנור לאליעזר צ'יני מרום

134. בהתאם לכתבי החשדות, גם בין גנור למרום התגבשה הבנה, הסכמה וציפייה לפיה מרום יקבל תגמול מגנור בעד פעולות שביצע בעבורו כמפקד חיל הים לרבות הפעולות שביצע לטובת מינוי גנור כסוכן תיסנקרופ ולטובת קידום העסקאות כמתת שוחד. בתמורה לפעולותיו של מרום, **העביר גנור מתת של 557 אלף ₪ לחברות שבבעלות מרום, ומרום הנפיק חשבוניות כוזבות לפיהן התשלומים ניתנו בעד ייעוץ.**

ד.2.ה. יחסי השוחד בין מיכאל גנור לבין דוד שרן

135. על פי הודעת הפרקליטות, שרן פעל במסגרת תפקידו כראש המטה של שר האוצר דאז, יובל שטייניץ, לקידום ענייניו השונים של גנור (אבריאל בר יוסף הכיר בין השניים קודם לכן), ובראשם קידום רכש כלי השיט, בין היתר באמצעות תיאום פגישות עם השר שטייניץ ובאמצעות העברת מידע לגנור, בעניין התקדמות העסקאות.

136. מעבר לכך, גם כאשר שרן היה מועמד לתפקיד מנהל לשכת ראש הממשלה (החל מספטמבר 2014) וגם כאשר כיהן שרן כמנהל לשכת ראש הממשלה וכראש הסגל במשרד ראש הממשלה, הוא סייע לגנור לקדם את עסקיו, כאשר בין השניים נוצרה הבנה שגנור יתגמל את שרן. תשלומי המתת מגנור לשרן הועברו דרך מקורביו: רמי טייב, ששימש כעוזרו של השר שטייניץ וצחי ליבר, חברו של שרן.

ד.2.ו. יחסי השוחד בין מיכאל גנור לבין אליעזר (מודי) זנדברג

137. במסגרת תפקידו של זנדברג, כיו"ר קרן היסוד, הוא קיים יחסי עבודה רבים, ובהם עם מי ששימש באותה עת מנהל לשכת ראש הממשלה, מר אייל חיימובסקי. לבקשת גנור, זנדברג קבע 3 פגישות בין גנור לחיימובסקי משום שגנור היה מעוניין לקדם את המגעים לצורך קידום רכישת ספינות המגן והיה מעוניין לקבל מידע בנוגע להתקדמות המגעים.
138. בנוסף, זנדברג ניצל את מעמדו וקשריו כדי לשוחח עם עובדי ציבור אותם הכיר במסגרת תפקידו בכדי לקבל מידע שנועד לסייע לגנור את עסקאות כלי השיט.
139. בעבור הפעילות שביצע זנדברג, תוך ניצול מעמדו ותפקידו כיו"ר קרן היסוד, למען קידום ענייניו של גנור ועל מנת להטות את זנדברג למשוא פנים על מנת שינצל את תפקידו כיו"ר קרן היסוד לפעולה למען האינטרסים העסקיים של גנור, **שילם גנור לזנדברג סך של 103 אלף ₪.**

ד.2.ז. היחסים בין מיכאל גנור לבין דוד שמרון

140. דוד שמרון הוא כאמור פרקליטו של ראש הממשלה בנימין נתניהו וקרוב משפחתו שייצג בישראל את גנור. עבור ייצוג זה – שכלל גם ענייני נדל"ן – **קיבל שמרון כ-715 אלף שקלים החל משנת 2012.**
141. לפי פרסומים⁸, ביולי 2014, זמן קצר לאחר פרסום מכרז בנוגע לספינות שנועדו להגן על אסדות הגז, התקשר עו"ד שמרון אל היועץ המשפטי של מערכת הביטחון, עו"ד אחז בן-ארי, כדי לברר אם המכרז בוטל. לאחר השיחה שלח בן-ארי הודעה למנכ"ל משרד הביטחון ובה כתב כי שמרון "ביקש לדעת אם אנחנו עוצרים את הליכי המכרז על מנת לשאת ולתת עם לקוחותינו, כפי שנתבקשנו על ידי ראש הממשלה". שמרון הכחיש כי הזכיר את נתניהו בשיחה עם בן-ארי.
142. כתב החשדות מייחס לשמרון עבירת הלבנת הון בגין עסקה עם מיקי גנור. לפי המתואר, ב-2013 פנה גנור אל שמרון וביקש שיחתום במקומו כמתווך על עסקה בין קרן המחקר ישראל-גרמניה לבנק קרדיט סוויס בשווייץ. שמרון נענה לבקשתו, **והבנק העביר לחשבונו 140 אלף דולר כעמלה. לאחר מכן העביר עורך הדין 32 אלף דולר לחברה בבעלות גנור, בניכוי עמלה בסך 20%, והונפקה לו חשבונית על "ייעוץ". בהמשך ביקש שמרון להעביר לגנור את 80 אלף הדולר הנותרים באופן דומה דרך בנק דיסקונט, אך הבנק סירב. בעקבות זאת, ביקשו השניים להעביר את הכספים ישירות מהחשבון של שמרון בקרדיט סוויס לחשבון החברה של גנור בבנק הפועלים, ולצורך כך הציגו במסמכים מצג כוזב וכך שכנעו את הבנק לאשר את ההעברה.**
143. לא למותר לציין שקודם לחזרתו של גנור מהסכם עד המדינה, המשטרה קבעה כי קיימת תשתית ראייתית להעמיד את שמרון לדין **בתיווך לשוחד** בפרשת העמלות.⁹ החשדות הם בגין מספר מקרים שעשה שימוש בשמו של ראש הממשלה ובקרבתו אליו מול גורמים רשמיים

⁸ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/LIVE-1.4238971>

⁹ <https://www.themarker.com/law/.premium-1.7043198> ; <https://www.themarker.com/law/.premium-1.8230084>

במשרדי הביטחון והכלכלה, כדי לקדם את האינטרסים של תיסנקרופ בישראל - מכירת ספינות וצוללות, בסך של כ-2 מיליארד דולר.

העתק כתבתו של גור מגידו, "נס הפלדה של נתניהו: כך זינק שווי המניות שלו פי ארבעה", מאתר TheMarker, מיום 21.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/9.

144. מן הראוי לציין נחקר נוסף, עו"ד יצחק מולכו, שהוא שותף-מנהל במשרד עורכי הדין שמרון-מולכו וקרוב משפחה של נתניהו. על פי החשדות שנחקרו, בעת ששימש בתפקידו הציבורי כיועצו ושליחו המיוחד של נתניהו לעניינים מדיניים ולמו"מ עם הפלסטינים, נפגש עו"ד מולכו עם גנור, לקוח המשרד, לבקשתו של שותפו למשרד עו"ד שמרון. על פי החשד, במהלך מפגש זה דנו השניים בדרישת גרמניה להסרת חסמים מדיניים כתנאי לקידום מתן המענקים לטובת מימוש עסקה לרכישת כלי שיט ועסקאות כלי שיט עתידיות. עו"ד מולכו נחשד כי לא דיווח על הפגישה ליועמ"ש משרד ראש הממשלה, בניגוד למוטל עליו מכוח הסדר ניגוד העניינים, וכי אף היה מעורב בניסיונות להסרת חסמים מדיניים כאמור בהקשר לפלסטינים. המשטרה לא גיבשה תשתית ראיתית נגדו ולא המליצה להעמידו לדין בפרשה¹⁰.

145. בנוסף לכך גם פורסם בכלי התקשורת שהגורם שערך את ההסכמים בין נתניהו ומיליקובסקי במסגרת עסקת המיזוג בשנת 2010 (עליה יורחב בסמוך להלן), היה עו"ד יצחק מולכו, מקורבו ויועצו לשעבר של ראש הממשלה, ושותף של דוד שמרון למשרד עורכי הדין.¹¹ חשוב לציין כבר בשלב זה, שהעובדה שמשרדו של שמרון-מולכו היה מעורב, במידת מה לפחות, בעסקת המיזוג בין חב' גראפטק למפעל סידריפט, וכן בהתחשבות הכספית בין נתניהו למיליקובסקי, תהווה נסיבה נוספת המקרבת בין פרשת הצוללות לפרשת הפלדות. ועל כך, בהרחבה, בפרק הבא.

146. לא למותר להוסיף ולהדגיש שבסיכום הודעת המשטרה צוין במפורש כי: **"במהלך ניהול החקירה ואיסוף הראיות נתגלו ליקויים בכל הנוגע לסדרי מנהל בקרב גופים שונים, אל מול גורמים עסקיים ופרטיים, וזאת בכל הנוגע לרכש ביטחוני ואסטרטגי למדינת ישראל. ליקויים אלו מחייבים הפקת תובנות ולקחים על ידי הגורמים המוסמכים לכך, על מנת לשפר ולייעל את הליכי הרכש הביטחוני במדינת ישראל ולהגן עליהם מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות במבט צופה פני עתיד. כוונת המשטרה לפנות לגורמים הרלוונטיים ולהביא בפניהם מסקנות אלה."**

147. משמעות הדברים היא במילים אחרות שעמדת המשטרה היא שיש להוסיף ולחקור בכלים "מנהליים" את הליקויים החמורים שהתגלו; ואנו מדגישים – ונרחיב בהמשך הדברים – כי החובה לחקור משמעה החובה לבצע חקירה מקיפה וראויה, באחת הפרשות הביטחוניות החמורות ביותר בתולדות המדינה; ויש מקום להורות על הקמת ועדת חקירה ממלכתית.

העתק הודעת המשטרה מיום 8.11.2018 מצורף ומסומן כנספח ע/10.

¹⁰ <https://www.themarker.com/law/premium-1.8230084>

¹¹ <https://www.themarker.com/law/premium-1.7043198>

ד.נ.ח. נתניהו ופרשת העמלות

148. כבר בתחילתה של חקירת "פרשת העמלות", וקודם לבירור המסכת העובדתית – הבהירו

היועץ המשפטי לממשלה יחד עם פרקליט המדינה שנתניהו איננו חשוד בפרשה זו.¹² הבהרה זו מעוררת קשיים רבים ותהיות רבות על דרך התנהלותם של המשיבים 1 ו-2, וזאת לאור הממצאים הרבים שקיימים הן בידי המשטרה, והן בידי העותרת בתצהירים שצורפו לעתירה זו, באופן המחזק את דרישת העותרת לפתוח בחקירה פלילית כנגד ראש הממשלה גם בפרשת העמלות שגודרה ע"י היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה דאז, עד לקומת עו"ד דוד שמרון ותו לא.

149. לפי מיטב ידיעת העותרת, הן היועץ המשפטי לממשלה והן פרקליט המדינה קיבלו את ההחלטה להורות למשטרה שלא לחקור את ראש הממשלה לאור העובדה שנאמר להם כי במידה ותהיה מעורבות של הצמרת המדינית-ביטחונית של מדינת ישראל בפרשת שחיתות, אזי לאור מזכר ההבנות שנחתם בין ישראל לגרמניה, תבוטל עסקת הצוללות. מיותר לציין, כי זוהי טענת סרק שכל ייעודה היה להרתיע את היועץ המשפטי לממשלה להמשיך ולחקור בפרט שהאינטרס הגרמני היה ועודנו להמשיך את פעילות המספנות, לייצר צוללות ולמכור לכל דורש. כמו כן זהו שיקול זר לחלוטין, שהרי כל עניינו ועיסוקו של המשיב 1 הינו לאכוף את החוק והסדר במדינת ישראל כמו גם לקדש את המאבק במלחמה בשחיתות, המאיימת לפורר את התשתית הערכית עליה בנויה מדינת ישראל.

150. הטענות העיקריות שהופנו נגד ראש הממשלה – באותה עת – עסקו ביוזמה שלו, לכאורה, לרכוש צוללות נוספות וכלי-שיט אחרים עבור חיל הים בניגוד לעמדת מערכת הביטחון. מי שהוביל את הטענות למעורבות מצד נתניהו היה שר הביטחון לשעבר, משה יעלון, שעומד עד היום על כך שראש הממשלה היה מעורב בפרשה, או ידע על הניסיון לרכוש ספינות וצוללות ללא צורך מבצעי והעלים מכך עין.

151. יצוין שלצד רכישת הצוללות נרכשו גם ארבע ספינות המגן עתידות לעגון כולן בישראל עד שנת 2022, שעל פי התצהירים שנמסרו לעותרת, מחירן הוא גבוה באופן משמעותי מהתקציב שהוקצה לכך (400 מיליון דולר). לעומת זאת, נתניהו ביקש לכלול בעסקה גם ספינות חדשות נגד צוללות, אולם במערכת הביטחון התנגדו לכך ובשלב מסוים האפשרות נזנחה.

152. פרשה אחרת שבה נקשר שמו של נתניהו לא עסקה ישירות ברכש צוללות וכלי-שיט עבור מדינת ישראל, אלא באישור שניתן מישראל לגרמניה למכירת צוללות מתקדמות למצרים. לפי פרסומים בתקשורת¹³, בין העדים במשטרה היה עמוס גלעד, ראש האגף המדיני-ביטחוני במשרד הביטחון לשעבר, אשר אמר כי ראש הממשלה נתניהו הוא זה שאישר לגרמניה למכור צוללות למצרים. כאמור, בין ישראל לגרמניה קיים סיכום מוקדם ולפיו גרמניה לא תמכור נשק מתקדם לשכנותיה של ישראל בלי אור ירוק של האחרונה. לפי דיווח בחדשות 13, גלעד העלה הסתייגויות ממכירת הצוללות למצרים ופנה ליועץ של קנצלרית גרמניה, אנגלה מרקל. לפי הפרסום, בעדותו במשטרה סיפר גלעד כי היועץ של הקנצלרית, כריסטוף הויזגן, אמר כי

¹² <https://www.haaretz.co.il/news/law/1.3887632>

¹³ <https://www.haaretz.co.il/news/law/premium-1.8226721>

נתניהו הוא זה שאישר את המהלך. בעבר הכחיש נתניהו את הדברים וטען כי לא ביקשו את אישורו.

153. כפי שיובהר בהמשכה של עתירה זו, פעולות אלה מצידו של ראש הממשלה – מחייבות גם הן בדיקה מעמיקה במסגרת ועדת חקירה ממלכתית.

154. נוסף על כך, אחד מהחשדות שהועלו, אך כלל לא ברור אם נבדקו, היה כי עורך דין אחר של נתניהו, יצחק מולכו, פעל יחד עם ראש הממשלה, לבקשת גנור, להסיר חסמים אפשריים של ממשלת גרמניה כדי לקדם את העסקה.

155. חשוב להדגיש שבפועל, בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה, במשטרה לא ראו בנתניהו חשוד בשום שלב של החקירה. היועץ המשפטי לממשלה הורה לאנשי משרדו, לאחר פגישה סודית שנערכה במשרדו בחודש אוגוסט 2017, להודיע ללשכת הקנצלרית הגב' אנגלה מרקל, למשרד המשפטים הגרמני, ולמשרד ההגנה הגרמני כי שלל פרשות השחיתות שהתגלה, לרבות פרשת העמלות על שלל נגזרותיה, אינה פרשת שחיתות "היורדת לשורשה של עיסקה"

העתק כתבתו של רונן ברגמן, "כעומק החקירה", מדיעות אחרונות, מיום 9.10.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/11.

156. ואולם, מאז אותו מחדל – פרטים נוספים התבררו ביחס לאינטרסים הכלכליים של נתניהו דרך בן-דוד אחר, נתן מיליקובסקי; החוברים בתורם אל אינטרסים עסקיים של מפעל הפלדות ותיסנקרופ.

157. בסמוך להלן נעמוד על אותם גילויים – המצביעים על האינטרסים הכלכליים של נתניהו בפרשת העמלות.

3.ד. פרשת הפלדות/המניות¹⁴

158. לצד פרשת העמלות אשר מספקת הכנסות לאותם גורמים הגוזרים "קופון" מצבר ההזמנות שמקבלת תיסנקרופ מהדרישות של מדינת ישראל לכלי שיט שונים (ואף בהיתר שננתנה לממשלת גרמניה למכור צוללות מתקדמות לידי המצרים, ועל כך נרחיב בהמשך) – הרי שמנוע אינטרסים אחר מתקיים במקביל – והוא גזירת הקופון מצבר ההזמנות שמזמינה תיסנקרופ מספקיה השונים, ובפרט – מספקית הפלדה של תיסנקרופ.

159. שהרי הדברים קשורים זה בזה: ככל שתיסנקרופ תקבל הזמנות רבות יותר לבניית כלי שיט, כך – באופן טבעי ובהתאמה, היא תדרש להגדיל את צבר ההזמנות מהחברות המספקות עבורה את חומרי הגלם. ככל שצבר ההזמנות מתיסנקרופ לספקית הפלדה שלה יגדל ויתרחב – כך תרוויח יותר ספקית הפלדה, וערכה הכלכלי יעלה, ובהתאם גם התשואה לבעלי-מניותיה. והדברים ברורים.

¹⁴ הערה חשובה: כל המידע המופיע בפרק זה מבוסס על פרסומים גלויים – תקשורתיים ואחרים, מידעים שוודאי חשופים גם לגורמי חקירה; והם נכונים למיטב ידיעת העותרת. ברור אפוא שיש מקום לברר את המידעים האמורים, ויש בהם לבדם כדי להקים לכל הפחות את נטל הראיה המנהלית כדי להורות על פתיחה בחקירה פלילית.

160. זהו, בתמצית, עניינה של פרשת הפלדות, שעליה נרחיב כעת.

ד.3.א. פעילות המשפחה – עסקי הצוללות ותיסנקרופ בזיקה לבנימין נתניהו

161. דודו של ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו, עזרא מיליקובסקי, חי בבריסל רוב חייו ובין עסקיו הרבים הוא אף סייע ככל הנראה להתחמשות ישראל בצוללות ה"גל" הראשונות שנקנו בתכנון גרמני (ונבנו על אדמת בריטניה) בשנות ה-70 למאה ה-20.¹⁶¹⁵

162. כשנה לאחר מותו של עזרא מיליקובסקי הקים בנו, גיל מיליקובסקי, אתר אינטרנט, שבו תיאר פרטים הידועים לו על-אודות הקריירה של אביו. בין היתר, הוא תיאר שם ייצוג של תאגידי ענק, ובכלל זאת גם ייצוגה של תיסנקרופ, וכן "ייצוג חברה גרמנית במכירת צוללות לישראל", וכפי שמציין גיל בכתבה שפורסמה: "אבא הראשון שפתח את הדלת לצוללות שמדברים עליהן כל כך היום מהמספנה בגרמניה".

163. חשוב לציין שאת אותה עסקת צוללות שבה עסק עזרא – דודו של נתניהו – הוא לא הסתיר, ו"גיל זוכר שיחת טלפון מגרמניה, שבה סיפרו לו אביו ואימו על סיום העסקה החשובה". יתרה מזו, בנו הנוסף של עזרא, דוד מיליקובסקי מסביר כי למרות שבתחילת שנות ה-2000 חדל אביו מפעילות עסקית, הרי שבכל זאת: "אביו המשיך לייצג בעניינים שונים את החברות שייצג כל הקריירה שלו: מנסמן, תיסנקרופ ומפעל בלגי...".

164. הנה כי כן, עסקי הצוללות והשם "תיסנקרופ" אינם עסקים זרים למשפחת נתניהו; השם והתחום מוכר וידוע כחלק מתחומי העיסוק המשפחתיים; והם אף משמשים מקור לגאווה ולסיפורי המורשת המשפחתית המורחבת שנתניהו חלק ממנה.

ד.3.ב. השתלשלות האירועים בתמצית – נתן מיליקובסקי ועסקי הפלדות

165. אחד מאחיינו הנוספים של עזרא – מלבד נתניהו – הוא מר נתן מיליקובסקי. ומלבד היותו בן-דודו של ראש הממשלה נתניהו הוא גם איש עסקים ויזם (להלן: "מיליקובסקי"). להזכיר, משפחת מיליקובסקי המורחבת עוסקת במסחר בפלדה מקדמת דנא.

166. אביו של מיליקובסקי, מתיתיהו (מותי), וחלק מאחיו הרבים עזבו את ישראל בצעירותם והיגרו למדינות שונות, ופעלו בהצלחה רבה בעסקיהם המשותפים. חריג בנוף המשפחתי היה בנציון מיליקובסקי, לימים נתניהו, אביו של ראש הממשלה, אשר בחר בקריירה אקדמית כהיסטוריון וקיבל לעתים סיוע כלכלי מאחיו אנשי העסקים.

167. מתי מיליקובסקי התיישב באיזור העיר בוסטון, מסצ'וסטס, שם נולדו בניו – נתן ודניאל. כעולה מפרסומים שונים, גם נתן מיליקובסקי המשיך במסורת "התמיכה הכלכלית", למשפחת נתניהו בכלל, ולמר בנימין נתניהו בפרט. להלן נעמוד על חלקם הידוע בתמצית.

ד.3.ג. מיליקובסקי – פטרונו הכלכלי של נתניהו

168. הסיוע במשך עשרות שנים של "דמי כיס" במזומן שניתנו למר בנימין נתניהו – ניתן ללמוד מהעדויות שמסר נתניהו לחוקריו בפרשת 1000 ("תיק המתנות"), במסגרתם הודה מר נתניהו

¹⁵ <https://www.themarker.com/law/premium-MAGAZINE-1.6980461>

¹⁶ <http://www.ruthmileikowsky.org/ezras-bio> להרחבה על עסקיו הרבים של עזרא, בין היתר קשרים לתעשייה הבטחונית בישראל.

במפורש כי מיליקובסקי נוהג זה שנים רבות לתמוך בו כספית, וזאת באמצעות קצבה של כמה אלפי דולרים שנמסרת לראש הממשלה בפגישות בין השניים מספר פעמים בשנה. באופן זה, נתניהו ניסה להסביר כיצד מימן חלק מהסיגרים שלפי החשד הועברו לו מהמיליארדר ארנון מילצ'ן, וסיפר כי רכש חלק מהסיגרים בכספים שקיבל במזומן ממיליקובסקי.

169. בפרסום מהימים האחרונים¹⁷ מובא ציטוט מחקירת מיליקובסקי, כאשר נקרא למסור עדות בפרשה, אישר כי העביר לראש הממשלה כספים, בין היתר דרך רעייתו שרה ובנו יאיר, ופירט: "אני שואל אותו אם הוא צריך עזרה כלשהי, והוא אומר 'אני צריך משהו קטן'... הוא אומר שהוא צריך מזומן, ואני אומר 'בסדר'... 3,000 דולר יספיקו! הוא אומר 'כן, תודה רבה'"

170. נתניהו הסביר לחוקרים שהתמיכה הכספית של מיליקובסקי בו היא חלק מאותה מסורת משפחתית בת שני דורות. אביו של מיליקובסקי תמך באביו של נתניהו, ומיליקובסקי המשיך את המנהג אחריו. מיליקובסקי עצמו אישר את הפרטים.¹⁸ לא למותר לציין שבמסגרת אותה החקירה בחודש אפריל 2017, הסתירו כאמור נתניהו ומיליקובסקי את קשריהם העסקיים והחזקותיהם המשותפות¹⁹, עליהם נעמוד בפירוט להלן.

העתק כתבתו של גור מגידו, "דמי כיס, הלוואות ומימון הוצאות במיליונים: האם מיליקובסקי הוא הארנק של נתניהו?", מאתר TheMarker, מיום 19.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/12.

העתק כתבתו של יהושע (ג'וש) בריינר, "מיליקובסקי הסתיר בעדותו את קשריו העסקיים עם נתניהו", מאתר "הארץ", מיום 19.4.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/13.

171. הסיוע של מיליקובסקי בתשלום חבויות-מס במקום נתניהו – בשנת 2009 פנה נתניהו לוועדה למתן היתרים במשרד מבקר המדינה, וביקש לקבל אישור לכך שמיליקובסקי ישלם עבורו את המס עבור הכנסה שהתקבלה לו עקב החזקותיו בשותפות עם מיליקובסקי "בתאגיד תעשייתי העוסק בתוספי פלדה", וקיבל את אישורה.²⁰ משמע שלפי מיטב הערכת העותרת – הרווחים שבהם דובר הם רווחי נתניהו מפירות מכירת החזקותיו בחברה בשם "סידריפט", במסגרת עסקה אותה נתאר בהרחבה בפרק להלן.

172. נציין כבר עתה, כי אם מדובר באותה עסקה, הרי שבדרך זו נתן מיליקובסקי לנתניהו (בנוסף לתמורה המהותית מרווחי המכירה), גם "מתת" נוסף בדמות סך של כ-4 מיליון ש"ח לערך (בחישוב של 25% ממס רווח הון).

העתק החלטת ועדת ההיתרים מספר 1/2019 (מיום 20.2.2019) מצורף ומסומן כנספח ע/14.²¹

173. הסיוע של מיליקובסקי לבתו של נתניהו: הלוואה של 200 אלף דולר – לפי פרסום²², נעה רוט, ביתו של נתניהו, קיבלה את הכסף ב-2010 ממיליקובסקי - שלושה חודשים לפני שרכש

¹⁷ ראו נספח ע/24 מיום 11.6.2020

¹⁸ <https://www.themarker.com/news/politics/.premium-1.7040707>

¹⁹ <https://www.haaretz.co.il/news/law/.premium-1.7140785>

²⁰ החלטת ועדת ההיתרים מיום 20.2.2019, בעמ' 9 למטה – מפנה להחלטת הוועדה מיום 18.8.2009 (שלא פורסמה).

²¹ ראו התייחסות לעניין זה בסוף עמ' 9 להחלטה.

²² <https://www.themarker.com/law/.premium-1.7067161>

מאביה את המניות במפעל סידריפט תמורת 4.3 מיליון דולר. הכסף שימש את רוט לרכישת זכויות בדירה בירושלים – ולא ידוע אם הוחזר; ואף לא ברורה מידת מעורבותו של נתניהו בקבלת ההלוואה עבור ביתו.

העתק כתבתם של אורי בלאו, שלי אפלברג, חיים לוינסון וגור מגידו, "הסיוע של מיליקובסקי לבתו של נתניהו: הלוואה של 200 אלף דולר", מאתר TheMarker, מיום 31.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/15.

174. **הסיוע של מיליקובסקי במימון הוצאות משפטיות של נתניהו** – שמו של מיליקובסקי עלה פעם נוספת במסגרת בקשות נתניהו למימון הוצאותיו המשפטיות בתיקים הפליליים נגדו. במסגרת בקשה מיום 2.7.2018 למימון עד לסכום של שני מיליון דולר ממיליקובסקי וכן בעל ההון ספנסר פרטרידג' (אשר שמו נקשר אף הוא בחקירות נתניהו), גילה נתניהו כי מיליקובסקי כבר העביר בפועל לעורכי דינו 300 אלף דולר, ללא היתר.²³ ביום 29.11.2018 דחתה ועדת ההיתרים את בקשת המימון.²⁴

175. הוועדה דחתה את הבקשה כאמור בנימוק כי מימון הוצאות משפט איננו מסוג העניינים בהם מוצדק ליתן היתר אישי לחריגה מן הכללים, ובמיוחד כאשר הדברים אמורים בפרשה במסגרתה קיים חשד לפלילים בקשר עם בעלי הון שונים. כמו כן, צוין בהחלטתה של הוועדה סירובו של נתניהו ובאי כוחו לספק פרטים נוספים ולענות על שאלותיה של הוועדה בקשר לטיב יחסיו עם מיליקובסקי ופרטרידג'.²⁵ ²⁶ בהחלטתה המאוחרת של ועדת ההיתרים מיום 20.2.2019, בה נדחתה בקשת נתניהו לדיון מחדש בבקשה למימון, הוחלט כי על נתניהו להחזיר את הכסף שהועבר לו למיליקובסקי, ונאסר עליו בשנית לקבל ממנו כספים נוספים.²⁷

העתק החלטת ועדת ההיתרים מספר 3/2018 (מיום 29.11.2018) מצורף ומסומן כנספח ע/16.

ד.3.ד. מיליקובסקי ועסקי הפלדות: הקשרים העסקיים עם נתניהו

176. בשנים לאחר עזיבת ישראל, קיבל מתי לידיו את ייצוג תאגיד British Steel בארצות הברית. בשלהי שנות ה-40 של המאה ה-20, הוא הקים את חברת המסחר בפלדה Jordan International, בה נתן מיליקובסקי מחזיק עד היום הזה יחד עם אחיו דניאל. האב מתי מת ממחלה בשנת 1969 בגיל צעיר, ובניו ירשו ממנו את העסק שייסד. באמצע שנות ה-90 הורשע דניאל בתיאום מחירי פלדה באזור מזרח ארה"ב, בפעילותו במסגרת חברת Jordan וחברה נוספת בשליטת המשפחה בשם Prospect. על דניאל נגזר עונש של חצי שנה מאסר בית, שנתיים מאסר על תנאי, וקנס בסכום של \$250,000 לאחר ערעור. כיום והחל משנת 2010, נתן מכהן כשותף המנהל (managing member) של החברה.

העתק פסק-הדין בערעור וכהונת מיליקובסקי כשותף מנהל מצורף ומסומן כנספח ע/17.

²³ החלטתה של ועדת ההיתרים מיום 20.2.2019

²⁴ החלטת ועדת ההיתרים 3/2018 מיום 29.11.2018

²⁵ בעמ' 4 להחלטה מיום 29.11.2018

²⁶ החלטתה של ועדת ההיתרים מיום 24.6.2019, בעמ' 1

²⁷ החלטת ועדת ההיתרים 1/2019 מיום 20.2.2019

177. בשנת 2003, קנה מיליקובסקי שליטה בחברת C/G Electrodes, העוסקת בייצור אלקטרודות גרפיט לתעשיית הפלדה. משנת 2003 ועד 2006 כיהן כמנכ"ל החברה, ומשנת 2003 ועד 30.11.2010 כיהן כיושב ראש החברה. בשנת 2012 הטילה מחלקת המסחר של ארצות הברית, במסגרת הסדר טיעון עם החברה, קנס של \$ 250,000 על C/G Electrodes, עקב אספקת חומרי גלם ללוב שבשליטת מועמר קדאפי בין השנים 2007-2008.

העתק הודעת מחלקת הסחר של ממשלת ארצות-הברית וכתבתו של איתי ורדי, Exclusive: Israel's PM Netanyahu Benefited From Cousin's Unauthorized "Deals With Libya", מאתר HUFFPOST, מיום 4.3.2019 מצורפים ומסומנים כנספח ע/18.

178. ספקית חומרי הגלם העיקרית של חברת C/G Electrodes בשנים הרלוונטיות הייתה חברת Seadrift Coke (להלן: "סידריפט"). מפעל סידריפט, הממוקם בטקסס, ארה"ב, מייצר petroleum coke (או "needle coke") לתעשיית הפלדה. petroleum coke הוא סגסוגת מינרלים המשמש לבעירה של תנורים, והם מרכיב מפתח לייצור פלדה באמצעות שיטת תנור קשת חשמלית (electric arc furnace).²⁸ המפעל הוקם בשנת 1983 על ידי חברת Airco Carbon, והוא המפעל השני הגדול בעולם בתחום זה: כ-17% מהשוק.²⁹ נכון לשנת 2017, עבדו במפעל כ-100 עובדים.

העתק הצהרת יפוי כוח של בעלי המניות בגרפטק מ-2015 מצורף ומסומן כנספח ע/19.

העתק כתבתה של Kathryn Cargo, "Seadrift Coke lays off 10 employees", מאתר Victoria Advocate, מיום 10.6.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/20.

ד.3.ה. השתלטות מיליקובסקי על סידריפט

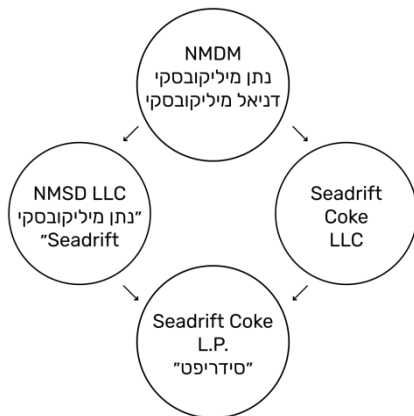
179. למיטב הידיעה, בחודש אפריל 2005, מכרה חברת Unocal (Union Oil Company of California), שהחזיקה במפעל סידריפט באותה העת, את החברה לקבוצת משקיעים אשר בראשה עמד מיליקובסקי.

העתק מסמך UNOCAL-סידריפט מצורף ומסומן כנספח ע/21.

העתק דו"ח של Unocal לרשות לניירות ערך האמריקאית מצורף ומסומן כנספח ע/22.

²⁸ הסבר מפורט יותר, בהמשך הפרק.

²⁹ לאחר ההקמה על ידי חברת Airco Carbon בשנת 1983, המפעל עבר ידיים מספר פעמים. בשנת 1988 Airco Carbon הפכה לחלק מקבוצת Carbide/Graphite. בשנת 1994 המפעל אורגן מחדש כשותפות מוגבלת. בשנת 2003 קנתה את המפעל חברת Union Oil Company.

180. למיטב הידיעה, בעקבות המכירה הוקמה ישות חדשה, שותפות בשם Seadrift Coke LP. מבנה ההחזקות בשותפות הוא כדלקמן: NMDM (ר"ת: נתן מיליקובסקי, דניאל מיליקובסקי) האוחזת בשותפות בחברת אם, באמצעות שותף מוגבל שהיא חברת בת בשם NMSD LLC (ר"ת: נתן מיליקובסקי סידריפט). במקביל, שותף מוגבל נוסף בקרן היא חברת Seadrift Coke LLC, שגם בה מחזיק מיליקובסקי בבעלות מלאה, לאחר הרכישה מחברת Unocal.

181. לצורך מימון עסקת רכישת סידריפט, השיג מיליקובסקי מימון, בין היתר מקרן ההשקעות הפרטית Falcon investments (להלן: "פלקון"). בתמורה, קיבלה פלקון 18.9% מיחידות ההשתתפות בסידריפט,³⁰ וכן אג"ח על שמה. באפריל 2007 נפרעו האג"ח שהונפקו לפלקון והוחזר מלוא החוב (גובה החוב – לא ידוע).

העתק מסמך של פלקון הנוגע לרכישת אגרת החוב ופירעונו מצורף כנספח ע/23.

ד.3.1. עסקת גראפטק-סידריפט: מערכה ראשונה

182. Graftech International Ltd (להלן: "גראפטק") היא קונצרן בינלאומי העוסק, בין היתר, בייצור מוטות גרפיט לתעשיית הפלדה. גראפטק, אשר הוקמה בשנת 1886, היא אחת מיצרניות מוטות ומוצרי הגרפיט הגדולות בעולם. מטה החברה המרכזי ממוקם בטקסס, אך לחברה משרדים בכל העולם.

183. חשוב להדגיש כי תיסנקרופ, יצרנית הצוללות והספינות שבמרכז תיק 3000, היא אחד מרשימת לקוחותיה הגדולים ביותר של גראפטק. המשמעות הכלכלית של עובדה זו נדמית ברורה מאלה: יש זיקה כלכלית בין השתיים, כך שכל שצבר ההזמנות מצד תיסנקרופ מתגבר (נוכח הזמנות שהיא מקבלת מגורמים המעוניינים במוצריה) – כך מתגברת פעילותה של גראפטק (נוכח ההזמנות שהיא בתורה מקבלת מתיסנקרופ); כך רווחיה של גראפטק עולים – ועל כן, ערכה הפיננסי עולה בהתאמה.

ד.3.2. נתניהו רוכש מניות בסידריפט; והופך לשותף עסקי של מיליקובסקי

184. ככל הנראה במהלך שנת 2007, בתאריך מדויק שאינו ידוע, רכש לטענתו מר בנימין נתניהו³¹ 1.7% (למצער, 1.6% בפרסומים אחרים), ממניות מפעל סידריפט, ככל הנראה בהחזקות דרך היישות NMSD לעיל.³²

העתק כתבתו של גידי וייץ, "ישראל ביקשה מידע על מניות נתניהו, הרשויות בארה"ב גוררות רגליים", מעיתון הארץ, מיום 11.6.2020, מצורף ומסומן כנספח ע/24.

³⁰ כיוון שסידריפט תחת מיליקובסקי אוגדה כשותפות, לבעליה הונפקו "יחידות השתתפות" ולא מניות.

³¹ <https://twitter.com/aviadglickman/status/1108069128466763779>

³² <https://www.themarket.com/law/premium-1.7059399>

העתק הציוף של אביעד גליקמן, מ-Twitter, מיום 19.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/25.
העתק כתבתו של גור מגידו, "מועד רכישת מניות הפלדה של נתניהו מוכיח: ראש הממשלה זכה ל-95% הנחה", מאתר The Marker, מיום 26.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/26.

185. יצוין, שהסיבה לאי-הידיעה הברורה של תאריך הרכישה נובעת מכך שגרסאותיו של נתניהו באשר למועד רכישת המניות השתנו תדיר.³³ גירסתו הראשונה שנמסרה לתקשורת, בשנת 2017, בתגובה לפרסום הקשרים בין מיליקובסקי ליצרנית הצוללות חברת תיסנקרופ, הייתה כי אין לנתניהו כל קשר לעסקיו המגוונים של מיליקובסקי. גירסתו השנייה, לאחר שוועדת ההיתרים חשפה כי נתניהו החזיק במניות סידריפט יחד עם מיליקובסקי, הייתה כי אמנם היה לו קשר שכזה, אך הוא נוצר "כשהיה אזרח פרטי", כלומר לפני 2002. לאחר שפורסם כי עמדה זו לא מתיישבת עם העובדות שכן החברה שבאמצעותה החזיק נתניהו במניות הוקמה רק בשנת 2005, עת רכש מיליקובסקי את סידריפט, נאלץ להודות נתניהו שלא אמר אמת ומסר את גירסתו השלישית לפיה רכש את המניות עת היה ראש האופוזיציה בשנת 2007.

העתק כתבתו של גור מגידו, "נתניהו, בן הדוד והגרסאות הסותרות: כל מה שצריך לדעת על פרשת מניות הפלדה", מאתר TheMarker, מיום 20.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/27.

186. בכל אופן, לטענת נתניהו רכישת המניות נעשתה תמורת סכום של 600 אלף דולר (כ-2.2 מיליון שקל).³⁴ משמע, העסקה מגלמת שווי חברה של כ-35 מיליון דולר. לפי מיטב ידיעת העותרת, גם סכום זה (600 אלף דולר) ניתן לנתניהו כהלוואת Non-Recourse, אשר לא הושבה מעולם.

ד.3.ח. תהליך הגילוי הנאות שעורכת גראפטק לסידריפט

187. בתאריך לא ידוע, ככל הנראה בשנת 2006 או בתחילת 2007, החלו מגעים בין חברת סידריפט לחברת גראפטק לבדיקת היתכנות שבמסגרתה גראפטק תרכוש את החזקות פלקון בסידריפט (18.9%). לפי מסמכי העסקה (background of acquisition) מגעים למכירה התנהלו כבר בנובמבר 2007 לכל המאוחר, ובדיקת Due Diligence של חברת סידריפט על ידי גראפטק החלה בחודש ינואר 2008. בדיקת ה-Due Diligence (להלן: "D.D") הציפה ערך ושווי לחברת סידריפט, בסך של 715 מיליון דולר (!!!). משמע, כבר בתקופה זו, הן בשלב המוקדם והן בשלב ה-D.D, היה לצדדים **מידע וודאי** בדבר שווי החברה ועסקיה. **הויה אומר, שווי האמיתי של החברה היה כפי 20 מהשווי ששבו נקנו מניותיו של מר נתניהו.**

העתק מסמך הנוגע להחזקותיה של גראפטק מצורף ומסומן כנספח ע/28.

188. בחודש יוני 2008, בהמשך לאותו משא-ומתן שנוהל בין הצדדים ולעריכת ה-D.D, הושלמה עסקת המכירה לגראפטק, בה הועברו 18.9% ממניות ההשתתפות, תמורת 135 מיליון דולר.³⁶

³³ <https://www.themarker.com/law/premium-1.7041374>

³⁴ הודעת נתניהו עצמו- רכש את המניות בכ-4 מיליון שקלים. חיים ריבלין בחדשות 12: בזמן אמת הדיווח למבקר המדינה על העסקה ציין מחיר של 600 אלף דולר, כלומר 2.5 מיליון שקלים.

³⁵ <https://www.srugim.co.il/325306-%D7%A0%D7%AA%D7%A0%D7%99%D7%94%D7%95-%D7%9C%D7%90-%D7%94%D7%A8%D7%95%D7%95%D7%97%D7%AA%D7%99-%D7%A9%D7%A7%D7%9C-%D7%A2%D7%9C-%D7%A2%D7%A1%D7%A7%D7%AA-%D7%94%D7%A6%D7%95%D7%9C%D7%9C%D7%95%D7%AA>

³⁶ <https://sec.report/Document/0001193125-10-137204/ds4.htm> דיווח SEC על המיזוג בין החברות

כאמור – ואין די מילים על מנת להדגיש עניין זה – העסקה גילמה שווי חברה של 715 מיליון דולר.³⁷

העתק מסמך השלמת עסקת המכירה מצורף ומסומן כנספח ע/29.

העתק העמודים הרלוונטיים מתוך מסמכי המיזוג החלקי של גראפטק וסידריפט מצורף ומסומן כנספח ע/30.

העתק מסמך של סידריפט המציין את המיזוג מצורף ומסומן כנספח ע/31.

189. מן האמור לעיל עולה כי שווי מפעל סידריפט, באותה תקופה ממש, הוערך בידי מיטב המומחים האובייקטיביים, וכך אף דווח לנאסד"ק, כי הוא בעצם פי כ-20 מהשווי שבו נמכרו המניות לנתניהו (כ-35 מיליון דולר לעומת 715 מיליון דולר). משמע, בחישוב פשוט – נתניהו קיבל מניות (בהנחה שלא שילם גם את מחיר הרכישה), בשווי של כ-12 מיליון דולר.

190. בהקשר זה יצוין שגם מקור אחר שפנה מיוזמתו ללהב 433 לתת עדות המגובה בהקלטות ביקש להוכיח שנתניהו כלל לא שילם על המניות למיליקובסקי מלכתחילה את הסכום שבו נקב נתניהו (600 אלף דולר).³⁸ ואולם, הוא נדחה בלך-ושוב, ולפיכך אותה עדות מעולם לא נגבתה. בעקבות אותו הפרסום, המשטרה הבהירה באופן יוצא דופן כי לא פתחה בבדיקה או בחקירה בעקבות הטענות, אך לא נימקה החלטה תמוהה זו.

191. לפי מיטב ידיעת העותרת, הטבה/מתנה זו של 95% משווי המניות שמעניק מיליקובסקי לנתניהו לא דווחה מעולם לרשויות המס האמריקאיות ("Gift-Tax"). עובדה זו מחייבת פתיחה בחקירה פלילית כוללת של פרשת הפלדות על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו ובמסגרת זו יש מקום לפנות לרשות האכיפה בארה"ב, לרבות משרד המשפטים האמריקאי, לרבות לבולשת הפדראלית (F.B.I), לרבות רשות המיסים הפדראלית (I.R.S) ולרבות לרשות לניירות ערך הפדראלית (SEC), לאור העובדה שמעולם לא דווח לרשויות אלה כי נושא משרה בכירה בדמות ראש ממשלה אוזו במניות של תאגיד אמריקאי ומעולם לא דווחה ההטבה/הנחה/מתנה בשווי של פי 20 מערך המניה האמיתי של חברת סידריפט לרשויות אלה, וזאת בניגוד מוחלט להוראות ה- The Foreign Corrupt Practices Act of 1977 (15 U.S.C. § 78dd-unxdr, z1, et seq.) המחייבות לעשות זאת, בניגוד לחוק מס המתנה בארה"ב The Gift Tax ובניגוד לחוק נירות ערך האמריקאי The Securities Act of 1933.

192. לא למותר להזכיר, כי בחודש מאי 2009 מקים מר נתניהו את "ממשלת נתניהו השנייה", וממונה לתפקיד ראש הממשלה. חרף זאת, מר נתניהו לא מוצא לנכון לדווח לגורם כלשהו על ניגוד העניינים החריף בו הוא מצוי עקב החזקותיו בסידריפט, ועל הקשר בינה לבין חברת גראפטק, המספקת פלדות לתיסנקרופ. בה בשעה, שעל הפרק כבר עומדת עסקת "הצוללת ה-6", אשר אותה הוא מוביל, ובמסגרת אותם דיונים מקבל החלטות.

³⁷ <https://www.themarket.com/law/premium-1.7059399>
³⁸ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5495257,00.html>

ד.3.ט. מיזוג מלא – השלמת רכישת סידריפט בידי גראפטק: מערכה שנייה

193. כעולה ממסמכי המיזוג הרי שכבר בחודש אפריל 2010 התקיימו כבר מגעים מתקדמים בין גראפטק לבין מיליקובסקי (או מי מהיישויות המשפטיות שבשליטתו ובעלותו) להשלמת המיזוג המלא של סידריפט בידי גראפטק. להערכת העותרת, **כבר בשלב זה היה על מי מהחברות לדווח כי ראש מדינה זרה הוא בעל עניין בחברות אלה**. למיטב ידיעת העותרת, דיווח זה לא נערך, והוסתר מהרשויות האמריקאיות הרלוונטיות.

194. בסוף חודש נובמבר בשנת 2010 נמכר חלק הארי בסידריפט (81.1%) ממיליקובסקי לחברת גראפטק, ולמעשה הושלם מיזוג מלא בין החברות (להלן: "**עסקת המיזוג**"). במסגרת אותה עסקת המיזוג, רכשה גראפטק גם את חברת C/G Electrodes בבעלות מיליקובסקי, תמורת סכום כולל של 692 מיליון דולר. לפי הפרסום, הערכת השווי של מפעל סידריפט לבדו בעסקה זו עמדה על 308 מיליון דולר.³⁹

העתק מסמכי המיזוג המלא בין גראפטק לסידריפט מצורף ומסומן כנספח ע/32.

העתק כתבתו של גור מגידו "הכי קרוב לאקדח מעשן בפרשת מניות הפלדה של נתניהו" מיום 23.3.2019 באתר דה-מרקר מצורפת ומסומנת כנספח ע/33.

195. רציונל העסקאות, כפי שהוצג בידי בכירי גראפטק, היה רצון החברה לחלוש על חלק רחב יותר בשרשרת הייצור של מוטות הגרפיט, ולעשות זאת על ידי שליטה בחומר גלם עיקרי: הקוק שמייצרת סידריפט. עלויות הקוק מייצגות כ-40 אחוז מהוצאות גראפטק בתהליך הייצור של מוטות גרפיט, בהיותם חומר הגלם העיקרי ליצור המוטות, על פי החברה. אלקטרודות הגרפיט הם מרכיב בסיסי בתנור הקשת החשמלי (Electric arc furnace) המשמש לייצור פלדה. על פי הערכות החברה, רכישת 2 המפעלים, אשר מיליקובסקי בעל שליטה בשניהם, אמורה הייתה לייצר לחברה כ-8 מיליון דולר בעיקר בחיסכון בעלויות הייצור, לא כולל הקלה צפויה בתשלום מיסים. לאחר המיזוג ובמסגרת תנאיו מיליקובסקי מונה לבעל מניות ודירקטור בגראפטק.

העתק נייר העמדה, "GrafTech Agrees to Acquire Seadrift Coke L.P. and C/G", Electrodes LLC, Concludes \$260 Million Revolving Credit Facility של Refinancing and Reports GrafTech's First Quarter 2010 Results", businesswire, מיום 29.4.2010 מצורף ומסומן כנספח ע/34.

העתק הדיווח "Graftech pays \$135M for 18.9% Seadrift Coke stake" (AMM), של Festmarkets, מיום 2.7.2008, מצורף ומסומן כנספח ע/35.

196. עסקת המיזוג הפכה את מיליקובסקי לבעל מניות משמעותי בגראפטק, ואף שימש כדירקטור 2010-2015 (באופן לא רציף). מיליקובסקי החזיק לפי הדיווחים 11% ממניות החברה, ונהפך לבעל האג"ח הגדול של החברה, עם חוב של מאות מילונים של החברה כלפיו. פורסם שבין לקוחות המפתח המצומצמת של החברה מופיעה גם תיסנקרופ.

³⁹ <https://www.themarket.com/law/premium-1.7044426>

העתק כתבתו של יגאל לבִּיב, "עסקי משפחת נתניהו", מאתר האנרגיה, מיום 1.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/36.

197. להשלמת התמונה, יצוין כי בשנת 2015, מכר מיליקובסקי את החזקותיו בגראפטק לקרן Brookfield כחלק מעסקת מכירה של גראפטק כולה, שהייתה מצויה בקשיים כלכליים ופיננסיים.⁴⁰ עסקת המכירה עמדה על כ-1.25 מיליארד דולר, כאשר בבעלותו של מיליקובסקי 11% ממניות גראפטק – לפיכך ניתן להעריך כי מיליקובסקי הרוויח מהעסקה לכל הפחות 137.5 מיליון דולר לערך. יודגש כי בהתאם לדיווח לנאסד"ק, עסקת המכירה שבין גראפטק לבין קרן Brookfield הושלמה ביום 17.8.2015, ומשמעות הדבר היא שעד ליום זה (לכל המוקדם) היה למיליקובסקי אינטרס כלכלי בתאגיד הפלדות – וכנגזרת מכך, כפי שיובהר להלן, היה נתניהו מצוי בניגוד עניינים.

העתק של Case Study, "Strategic refocus accelerates growth of a market leader", של Brookfield, מצורף ומסומן כנספח ע/37.

העתק של כתבתם של businesswire, "Brookfield Completes Acquisition of GrafTech", מיום 17.8.2015, מצורף ומסומן כנספח ע/38.

ד.3.י. "האקזיט": נתניהו מוכר את מניותיו בסידריפט למיליקובסקי – יום אחד לפני המיזוג

198. בנובמבר 2010, החזקותיו של נתניהו נמכרו בחזרה, לטענתו, תמורת 16 מיליון שקלים (ככל הנראה ליישות NMDM), כלומר, בחזרה למיליקובסקי, ואשר בתורו מכר אותן מיד לגראפטק במסגרת עסקת המיזוג.⁴¹

199. יודגש כי מפרסומים מהימים האחרונים עולה כי עניין זה כלל אינו שנוי במחלוקת, וייתכן שאחוז ההחזקה הוא אף גבוה יותר. כך עולה ממכתב ששלח עו"ד שמרון לוועדת ההיתרים בו נטען כי "מר נתניהו השקיע בחודש אוגוסט 2007 סך של 600 אלף דולרים בשותפות מוגבלת בשם NMSD והוא מחזיק בגוף זה 1.7 אחוז... אין לו בגוף הזה זכויות הצבעה או ניהול כלשהן. יתר המחזיקים הינו בן דודו מיליקובסקי ובני משפחתו המיידיים... NMSD מחזיקה מצידה ב-61 אחוזים מהבעלות בתאגיד התעשייתי ושמו SeaDrift Coke LLP העוסק בתוספי פלדה... SeaDrift הנה חברה רווחית ביותר"

200. מן הראוי לציין שמועד המכירה נעשה יום אחד בלבד טרם המיזוג בין סידריפט לגראפטק.⁴² בהקשר זה יודגש שייתכן לכאורה (אך לא בטוח) שעה שהדבר תלוי במשטר התאגידי הרלוונטי) שהמיזוג היה הופך את החזקותיו של נתניהו לנחלת כלל הציבור בשל כללי הדיווח החלים על חברות ציבוריות כגון גראפטק, ובניגוד לסידריפט (הפרטית).

201. כפי שיבואר בהרחבה להלן, מכר נתניהו את מניותיו בסידריפט בתמורה ל-4.3 מיליון דולר (כ-16 מיליון שקלים) – בעסקה שהניבה לו לכל הפחות, תשואה חלומית של יותר מ-800%,

⁴⁰ <https://www.brookfield.com/our-businesses/strategic-refocus-accelerates-growth-market-leader>

⁴¹ <https://twitter.com/aviadglickman/status/1108069867889020928>

⁴² <https://twitter.com/aviadglickman/status/1108069128466763779>

וזאת אף מבלי להביא בחשבון את העובדה שמיליקובסקי שילם את המס שחל על עסקת מכר מניות מסוג זה.

202. עד כה, עמדנו בתמצית על הרקע לעסקי הפלדות של מיליקובסקי ועל הקשר העסקיים שבהם נכרך נתניהו; עמדנו בתמצית על הקשר שבין האינטרסים הכלכליים שבעסקי הפלדות של מיליקובסקי-נתניהו לבין תיסנקרופ. קשרים כרוכים אלו יוצרים שורה רבה של שאלות – המקימות כל אחת לבדה; וודאי בהצטרף יחדיו – חשדות חמורים לפלילים ולפגיעה בטוהר המידות. נעמוד כעת בהרחבה על שאלות אלו, שכל אדם סביר – וודאי גורמי חקירה סבירים – היו דורשים לגביהן תשובות ברורות.

ד.3.יא. הנס הכלכלי של נתניהו: כך זינק שווי המניות שלו ב-800%

203. שווי המניות של נתניהו במפעל סידריפט הכפיל עצמו **לפחות ב-800% (!)** במהלך ארבע שנים, בין 2007 ל-2010. נדגיש: המדובר ברווח "הנקי" (המבוסס על תחשיב ההפרש שבין מחיר המכירה לעומת מחיר הרכישה), ואולם כפי שנפרט להלן – המדובר ברווח גבוה הרבה יותר (וזאת יש לציין, גם ללא העובדה שנתניהו לא שילם את המיסים החלים על רווחיו, אלא מיליקובסקי; ואף ללא חישוב העובדה שלמיטב ידיעת העותרת, נתניהו מלכתחילה לא שילם את מחיר הרכישה של המניות). לאלו ניתן להוסיף עובדות נוספות, שיש בהן כדי להבהיר עד כמה מופלא הוא "הנס הכלכלי" של נתניהו כתוצאה מהאקזיט שערך. נפרט בסמוך להלן:

204. כאמור, אמנם מחיר המכירה של נתניהו חזרה למיליקובסקי הוא לפחות 16 מיליון שקל – באקזיט שנעשה כשנה וחצי לאחר תחילת כהונתו כראש הממשלה; אולם מחיר הרכישה המקורי השתנה בגרסאות השונות שסיפק נתניהו.

205. כך לפי אחת מגרסאותיו הראשוניות של נתניהו, הוא רכש מניות במפעל סידריפט שניהל בן דודו נתן מיליקובסקי, במחיר של כ-4 מיליון שקל⁴³, בעת שעמד בראש האופוזיציה. ואולם, בדיווח מזמן אמת למבקר המדינה על-אודות העסקה צוין מחיר רכישה של כ-600 אלף דולר – כלומר כ-2.2 מיליון שקל⁴⁴.

206. כך, ניתן לומר בוודאות קרובה **שמניות שנתניהו רכש בסכום של כ-2.2 מיליון שקלים נמכרו חזרה בסכום של 16 מיליון שקלים, כעבור כארבע שנים, משמע תשואה של 800% (!!).**

207. אך לא רק רווח של כ-800% שנעשה בין רכישת המניות למכירתן חזרה למיליקובסקי; אלא למעשה, הרווח של נתניהו ממכירת המניות (נובמבר 2010) הוא אף גדול יותר בהתחשב בעובדה שמפעל סידריפט חווה משבר קשה לקראת סוף תקופת אחזקת נתניהו במניות, בה עבר מרווחיות להפסד במהלך 2009, ובשנת המכירה הציג תוצאות גרועות בעשרות אחוזים ביחס לשנה שבה נתניהו רכש את המניות.

⁴³ <https://www.themarker.com/law/premium-1.7043198>

⁴⁴ <https://www.themarker.com/law/premium-1.7044426>

ד.3.יב. נס רווחי נתניהו הוא אף מרשים יותר – נוכח העובדה שביצועי סידריפט

דווקא התדרדרו

208. כאמור, לקראת נובמבר 2010 מוזגה סידריפט בגרפטק אינטרנשיונל, חברה ציבורית הנסחרת בבורסה בניו יורק, שהיא ספקית של תאגיד תיסנקרופ הגרמני - העומד במרכז פרשת הצוללות. המפעל נמכר ביחד עם חברה אחרת שהיתה בבעלות משפחת מיליקובסקי, מחיר העסקה כולה היה כ-700 מיליון דולר. בעקבות המיזוג מיליקובסקי הפך לבעל מניות מהותי בגרפטק, וכך היה עד לסוף 2015. במהלך 2010-2015 הוא אף כיהן כדירקטור בחברה, ובחלק מהתקופה היה בעל הזכות למנות שני דירקטורים נוספים בחברה.

209. וכך, נתונים כספיים על ביצועי המפעל לשנים 2005 עד מחצית 2010, פורסמו על ידי גראפטק יחד עם ההכרזה על עסקת המיזוג. עיון בנתונים מעיד שביצועי המפעל דווקא הידרדרו בשנים שנתניהו החזיק במניות.

210. לפי פרסומים⁴⁵, בשנת 2007, עת רכש נתניהו את המניות, היה הרווח הנקי של המפעל 60 מיליון דולר, והוא **הצטמק והלך** בשנים העוקבות: ב-2008 היה הרווח הנקי 45 מיליון דולר, בשנה שלאחריה, 2009, המפעל סבל מירידה דרסטית בהזמנות, ורשם הפסד שנתי של מיליון דולר. הנתונים המלאים ל-2010 אינם פומביים, אך מהנתונים למחצית השנה, שכן פורסמו, נראה כי היא היתה צפויה להציג רווחיות, גם אם נמוכה לעומת שנת רכישת המניות.

211. ניתן להבין מהפער בין הערכות השווי כי בין השנים 2008 ל-2010, התקופה שבין עסקת הבסיס, רכישת 18.9% על ידי גראפטק, לבין עסקת ההמשך, המיזוג המלא, **צנח ערכה של סידריפט ב-57%.**

212. מן האמור עולה כי נתניהו עשה רווח עצום בתקופה קצרה זו (כפי-8 מהשקעתו: קנה בכ-2.2 מיליון ש"ח ומכר ב-16 מיליון ש"ח), וזאת **על אף ירידת ערכה של החברה באותה תקופה.** במיוחד בולט המחיר הנמוך ששילם לכאורה מלכתחילה על המניות, שלא משקף את ערכן הריאלי.

213. אם כך, נתניהו מוכר את מניותיו ברווח של פי שישה מההשקעה; שעה שביצועי החברה דווקא מתדרדרים. על אף הירידות ברווחיות של המפעל בין 2007 ל-2010, שלעיתים הגיעו גם להפסדים — ערך המניות של נתניהו נוסק. המדובר בלא פחות מ"**נס כלכלי**". ההסבר ההגיוני לתופעה הוא שנתניהו רכש את המניות במחיר לא ריאלי - בהנחה משמעותית של מיליוני דולרים.

214. פעולות אלו של נתניהו במניותיו נדמות אף חמורות יותר, כפי שעולה ממכתב שמבקר המדינה העביר ליועץ המשפטי לממשלה, שמתייחס להוראה שנתניהו קיבל מהמבקר בשנת 2009, להעביר את המניות לנאמנות עיוורת: לפי מכתב המבקר למנדלביט, נתניהו לא נהג בהתאם להוראה שקיבל, כפי שהובא בציטוט בפרסום מהימים האחרונים "יש לציין כי היה על ראש הממשלה להעביר את ניירות הערך לנאמנות עיוורת, אך הוא לא עשה כן... חלף זאת, הוא

⁴⁵ <https://www.themarket.com/law/premium-1.7043198>

מכר את ניירות הערך לאחר כשלוש שנים ברווח רב". במכתב שנשלח למנדלביט נרשם כי "לכאורה, אי-ההעברה לנאמנות עיוורת כאמור לעיל נעשתה כדי להותיר את השליטה בעיתוי המכירה ובבחירת הגורם הרוכש בידי ראש הממשלה"

ד.3.יג. סיכום ביניים: "הנס הכלכלי" – נתניהו קונה בהנחה של 95%; ומוכר ברווח של 800% וכל זאת בזמן שערך החברה דווקא מתרסק

215. הנה כי כן – בסביבות חודש אוגוסט 2007 רכש נתניהו (ככל הנראה באמצעות חברה אחזקות בשליטת מיליקובסקי) 1.7% (ולמצער, 1.6%) ממניות מפעל סידריפט, בתמורה ל-600 אלף דולר – מחיר המשקף למפעל שווי של 35 מיליון דולר. חודשים ספורים מאוחר יותר, נמכרו מניות אחרות באותו מפעל בעסקה ששיקפה לו שווי של 715 מיליון דולר. מכאן, שעל פניו קיבל נתניהו הנחה של עד 95% במחיר הרכישה של המניות.

216. כשלוש שנים לאחר מכן, בנובמבר 2010, מכר נתניהו את המניות בתמורה ל-4.3 מיליון דולר – עסקה שהניבה לו תשואה חלומית של יותר מ-800%. וכל זאת בשנים שבהן השווי של סידריפט נפל מ-715 מיליון דולר ל-308 מיליון דולר – ירידה של כ-57% - ערך מניותיו של נתניהו צמח באופן פלאי שעה שהמפעל איבד יותר ממחצית מערכו.

217. מדובר בנתונים שאינם אלא פלא כלכלי, ומשעה שהמרוויח הגדול מעסקה זו מכהן כראש ממשלת ישראל, הדבר מחייב חקירה. כפי שיפורט להלן, אף ההסברים הקלושים, נסיונות ההסתרה והגרסאות "המתגלגלות" מציבים הרבה יותר סימני שאלה; מסימני קריאה.

העתק כתבתו של אריה יואלי, "נתניהו: לא הרווחתי שקל על עסקת הצוללות", מיום 23.3.2019, מאתר "סרוגים" מצורף ומסומן כנספח ע/39.

ד.3.יד. כל הסברי נתניהו לפרשת הפלדות – קורסים

218. סימני השאלה והחשדות השונים שעולים כתוצאה מהאינטרסים הכלכליים של נתניהו בחברה שעוסקת בעסקי הפלדות ואשר תיסנקרופ היא לקוח-עוגן שלה; ובה בשעה נתניהו נושא בתפקידים ממלכתיים, ומקבל החלטות הקשורות לרכש בטחוני מאותה תיסנקרופ – הם מובנים מאליהם, אפילו לנתניהו.

219. מסיבה זו, מספר פעמים הוא התבטא בתקשורת בנסיונות להסביר את מעורבותו. לצורך כך נתניהו גם פרסם סרטון ואף הגיע לראיון במפתיע באולפן חדשות 12. אולם, כל הסבריו התקשורתיים התנפצו אל מול העובדות.

ד.3.טו. מועד רכישת המניות

220. במארכ 2017, חודש בלבד לאחר שהחלה החקירה של פרשת הצוללות, פורסם בתאגיד "כאן" שמיליקובסקי, פטרונו הכלכלי של נתניהו, היה גם בעל מניות משמעותי בחברה ציבורית אמריקאית, שהיא ספקית של תיסנקרופ. בתגובה טען נתניהו כי הוא לא משוחח עם מיליקובסקי על עסקיו, ואינו מודע להם (להלן: "הגרסה הראשונה").

221. בשנת 2019, נוכח בקשת נתניהו למימון הוצאותיו המשפטיות באמצעות מיליקובסקי, קיבלה וועדת ההיתרים מכתב אנונימי, שבו ככל הנראה נטען על מארג האינטרסים העסקיים של

מיליקובסקי ונתניהו. בעקבות כך היא בחנה את ההיסטוריה של בקשות נתניהו לוועדה עצמה, על-מנת לראות אם הן מחזקות את הטענות שהועלו במכתב.

222. החיפוש החזיר את הוועדה ל-2009, אז ביקש נתניהו לקבל הלוואה ממיליקובסקי והצהיר כי היה בעל מניות יחד עמו במפעל פלדה. חברי הוועדה נדהמו מהגילוי, במיוחד לנוכח הדרך שבה הציג נתניהו את יחסיו עם בן הדוד בבקשה למימון ההוצאות המשפטיות — קרוב משפחה שתורם ממניעים של נדיבות. בעקבות זאת, דחתה הוועדה את הבקשה, בהחלטה חריגה בנוסחה החרף. החלטת ועדת ההיתרים חשפה כי בין נתניהו למיליקובסקי היתה שותפות בתחום "תוספי הפלדה", והסבירה כי נתניהו הציג בפני הוועדה מצג שלא הולם את המציאות על-אודות יחסיו עם מיליקובסקי, שנראה כעת יותר כשותף עסקי — ופחות כנדבן.

223. כשפורסמו הפרטים מיהר נתניהו להוציא הודעה לתקשורת. בשלב הזה הוא שינה את הגרסה הראשונה, והודה שהוא דווקא כן מודע לעסקי בן הדוד, אך הסביר שהיה משקיע "פאסיבי" בעסקי מיליקובסקי וטען שרכש את המניות בהיותו אזרח פרטי (כלומר לפני 2002) (להלן: "הגרסה השנייה").

224. כמה ימים חלפו עד שהתגלה כי גרסתו של נתניהו אינה אפשרית, לאחר שפורסם בכלי התקשורת כי חברת אחזקות שבאמצעותה החזיק נתניהו במניות הוקמה רק ב-2005, כאשר נתניהו כבר לא היה אזרח, אלא שימש שר האוצר בממשלתו של אריאל שרון.

225. שלושה ימים לאחר מכן החליף נתניהו שוב גרסה וטען כי רכש את המניות ב-2007, שעה שכהן כראש האופוזיציה - "בזמן שלא כיהן בתפקיד כלשהו בממשלה" (להלן: "הגרסה השלישית").

ד.3.טז. מימון רכישת המניות עבור נתניהו מלכתחילה – מעורר תהיות

226. כאמור, פורסם כי על פי אדם שפנה מיוזמתו ללהב 433 לתת עדות - נתניהו כלל לא שילם על המניות למיליקובסקי מלכתחילה את הסכום שבו נקב נתניהו (600 אלף דולר). ובידי אותו אדם הקלטות שלטענתו תומכות בכך.

227. בעקבות אותו הפרסום (יודגש שהוא מיום 16.4.2019)⁴⁶, המשטרה הבהירה באופן יוצא דופן כי לא פתחה בבדיקה או בחקירה בעקבות הטענות, כך:

מדוברות המשטרה נמסר: "משטרת ישראל אינה אחראית לפרסומים בלתי רשמיים המופיעים מטעם גורמים שונים ועל אחריותם. המשטרה אינה נוהגת להכחיש או לאשר עצם קיומן של חקירות. במקרה רגיש זה ובשל משמעותיותו הציבוריות בחרנו להודיע לציבור כי משטרת ישראל לא פתחה בבדיקה או חקירת הנושא. הגעת פלוני למסור עדות אינה מעידה בהכרח על פתיחה בבדיקה או חקירה." "דובר משרד המשפטים מסר": במענה לפניות הרינו להבהיר - איננו מגיבים למהלכים לא פומביים של רשויות האכיפה, לרבות פעולות מודיעיניות

⁴⁶<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5495257,00.html>

או קבלת מידע מגורמים כאלה ואחרים. למען הסר ספק, טרם התקבלו החלטות כלשהן בפניות הקשורות לעניין המניות, וממילא לא נפתחה בדיקה או חקירה."

228. ברור כי אם אדם כלשהו מימן את רכישת המניות עבור ראש ממשלת ישראל – הדבר יכול לעלות כדי מתנה אסורה; וייתכן שאף שוחד. ההודעה על-אודות אי-חקירת הטענה היא תמוהה ביותר.

ד.3.ז. מחיר רכישת המניות

229. בתחילה טען נתניהו כי רכש את המניות ב-4 מיליון שקל במהלך 2007 בהיותו ראש אופוזיציה. אולם בראיון שאליו הגיע במפתיע באולפן חדשות 12, הודה נתניהו לראשונה שהמניות נרכשו ב-600 אלף דולר (כ-2.2 מיליון שקל), כפי שפירסם קודם לכן העיתונאי חיים ריבלין.

230. מעבר לכך, באותו ראיון (ובסרטון שפרסם) העלה נתניהו מספר טענות בקשר למחיר רכישת המניות.⁴⁷

העתק כתבתו של גור מגידו, "נתניהו לא סיפק אפילו קצה של הסבר: מיליוני דולרים זרמו לכיסו בתעלול פיננסי מחוכם", מאתר TheMarker, מיום 24.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/40.

231. **טיעון "האנשים הנוספים"** – נתניהו טען שמחיר המניות לא הותאם עבורו, אלא שאנשים נוספים רכשו במחיר זה. לכאורה, אילו גורמים נוספים רכשו באותו מחיר, מצטמצם החשד שהמחיר שימש לצורך הסוואת תשלום שוחד. ואולם, הסבר זה רק מגביר את החשש שניתנה למצער מתנה אסורה; ובכלל, כלל לא ברור מיהם אותם "אנשים נוספים" שמיליקובסקי רצה להיטיב עמם. משעה שאותם "אנשים נוספים" לא נחשפו וגרסתו של נתניהו לא נחקרה, הרי שכלל לא ברור נפקותו של אותו הסבר אלטרנטיבי, זולת העובדה שממשיכה לעמוד שלפיה נתניהו (ואולי נוספים לא ידועים) קיבל את המניות בהנחה מופלגת. על-פני הדברים, וכל עוד לא נחקרו, המדובר בשיטה מתוחכמת להעברת הון במיליונים, בסתר, לראש הממשלה.

232. בהקשר זה חשוב לציין שמראיון שנתן מיליקובסקי עצמו עולה ש"גורם שלישי"⁴⁸ עלום כלשהו הוא אשר מכר לנתניהו את המניות. עניין המגביר את החשד על-אודות שיטה פיננסית להעברת הון בסתר, דרך מיליקובסקי. אולם מעבר לכך, בין אם הדבר נכון ובין אם לאו, הברור הוא שמיליקובסקי היה המוציא והמביא בחברה שנתניהו קיבל מתנת מיליונים ברכישת מניותיה.

העתק כתבתם של אורי בלאו וגור מגידו, "נתן מיליקובסקי ל-TheMarker: מי שמכר לנתניהו את המניות היה צד שלישי", מאתר TheMarker, מיום 27.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/41.

⁴⁷ <https://www.themarker.com/law/.premium-1.7046210>

⁴⁸ <https://www.themarker.com/news/politics/.premium-1.7063555>

233. **טיעון "גאונות מיליקובסקי"** – נתניהו טען כי מקור הרווחים טמון בכישורי הניהול של מיליקובסקי שלדבריו קנה, שיפץ ומכר את המפעל. ואולם, הנתונים כאמור לעיל דווקא מוכיחים ההפך: נתניהו נכנס למפעל באחת משנות השיא שלו מבחינת הכנסות (240 מליון דולר בשנה) ובשנת השיא מבחינת רווחים (60 מליון דולר), ועזב אותה בשנה שבה הרווחים החזויים היו קרוב לחצי (15 מליון דולר נכון לאמצע השנה). בין לבין, היתה גם שנת המשבר הכלכלי העולמי שנגמרה בהפסד.
234. וכך, הערכת השווי של החברה סביב כניסתו של נתניהו להשקעה - גבוהה. הערכת השווי סביב ה"אקזיט" שלו דווקא נמוכה בעשרות אחוזים. הנתונים מראים שבשנים שנתניהו היה בין בעלי המניות במפעל, מצבו הפיננסי של המפעל הידרדר.
235. **מיליקובסקי היה מנהל בספקית של תיסנקרופ ובעל יכולת מהותית ומשמעותית להכווין את פעילותה** – נתניהו טען בראיון שמיליקובסקי לא ניהל את גרפטק, הספקית של תיסנקרופ העומדת כאמור במרכז פרשת העמלות. על-פני הדברים המדובר בטענה שתכליתה להרחיק את עניין חקירת "פרשת העמלות" מ"פרשת הפלדות". אולם, העובדות קצת שונות. נתן מיליקובסקי היה בעל המניות והאג"ח הגדול בחברה. בין 2010 ל-2015 הוא אף היה דירקטור בחברה (עם הפסקה קצרה באמצע).
236. בשנת 2014 ניהל מיליקובסקי מאבק שליטה בחברה, במהלכו גיבש קבוצת בעלי מניות שניצחה במאבק הזה. בעקבות אותו הישג בתאגיד, החל ממאי 2014 הוא היה בעל יכולת למנות שני דירקטורים – בנוסף למינוי של עצמו. באותו מאבק, מיליקובסקי אפילו הביא להדחת המנכ"ל, קרייג שולר. ראיה נוספת לכך שנתניהו באופן עקבי לא מדייק בתיאור העובדות.
237. **טיעון "הדיווח בשקיפות"** – לטענת נתניהו "הכל דווח בשקיפות מלאה לרשויות". נוכח ההחלטה האחרונה של וועדת ההיתרים עולה שככל הנראה אכן קיימים מסמכים במשרד מבקר המדינה שמראים שנתניהו רכש מניות של מפעל במחיר מסוים וכעבור פחות מארבע שנים מכר אותן בתשואה חלומית ומחשידה של 800%, שעה שהמפעל עצמו התרסק.
238. ואולם כידוע, לא בעניינים אלו עוסקת וועדת ההיתרים במשרד מבקר המדינה. תפקידה לאשר עסקות מתוך הנחה שהן נעשות בתנאי שוק ושאינן מנגנון להעברת עושר סמויה. מסיבה זו, עצם הדיווח אין משמעו שהדבר נעשה ב"שקיפות", מבחינה מהותית; וודאי הוא שאף חברי וועדת ההיתרים הופתעו מהמידע כשנבדק בידם לאחר שקיבלו פנייה אנונימית, והביאו לידי כך שהוועדה מפרסמת החלטה חריגה שמשמעה שנתניהו הציג (למצער) מצג כוזב, לפני הוועדה.
239. **טיעון "הטכנולוגיה הייחודית"** – נתניהו, ניסה להסביר את התשואה הפלאית שלה זכה בהשקעה במפעל סידריפט, בין היתר בטענה שלמפעל היתה "טכנולוגיה ייחודית". כביכול הערך הגבוה אמור להימצא לא בערכו הנוכחי של המפעל, אלא בפוטנציאל הטמון בו. לפי הפרסומים, העובדות הן שלא הייתה כל טכנולוגיה יוצאת דופן.⁴⁹

⁴⁹ <https://www.themarket.com/law/premium-1.7059399>

240. ראשית, המפעל לא השקיע כלל במחקר ופיתוח: בהתאם לדיווח שהגישה לבורסה ב-2010 חברת גרפטק אינטרנשיונל, החברה שרכשה את מפעל סידריפט, נכתב כי "מחקר ופיתוח אינו חלק משמעותי מהעסקים של סידריפט". באותה שנה אף נכתב בדו"חות הכספיים של החברה כי ההוצאות על מחקר ופיתוח של סידריפט הן אפס דולרים בשנה.

241. שנית, החברה דיווחה לבורסה שאין לה פטנטים או טכנולוגיה מיוחדת: למפעל סידריפט לא היו פטנטים מיוחדים. כך, במסגרת עסקת המיזוג גרפטק דיווחה על כל הקניין הרוחני שנרכש עם המפעל; פטנטים של סידריפט לא הוזכרו כלל.

242. החברה דיווחה כי הקניין הרוחני שלה מתמצה בידע מקצועי (know how) שכדי לשמור עליו היא לעתים מחתימה עובדים וספקים על הסכמי סודיות. במלים אחרות, הקניין הרוחני של החברה אפילו לא הגיע לדרגה שהוא בר-הגנה באמצעות פטנט. בדיווח אין אזכור לטכנולוגיה ייחודית כלשהי.

243. שלישית, הנכסים הבלתי מוחשיים של החברה תומחרו ב-130 אלף דולר: כפי שעולה מהדו"חות הכספיים המפורטים של חברת סידריפט לשנים 2007 ו-2008, שפורסמו אגב עסקת המיזוג, סך הנכסים הבלתי מוחשיים הסתכם בסכום זניח של כ-130 אלף דולר. הסעיף הזה אמור לכלול טכנולוגיה שנרכשה על ידי החברה.

244. רביעית, מחיר ה"טכנולוגיה" ממילא גולם במחיר המכירה: גם בשים לב לטכנולוגיות מיוחדות (וכאמור – אין כזו), בפועל הרי ממילא ערך סידריפט ירד. כאמור, מחיר מפעל סידריפט צנח ב-57% בין הערכת השווי שפורסמה לו ב-2008 לבין הערכת שווי שנייה שפורסמה ב-2010, בסמוך למכירת מניותיו של נתניהו. בו בזמן, נתניהו ראה תשואה חיובית של יותר מ-800% בהשקעתו.

245. מסקנת הדברים היא אפוא ברורה; לנתניהו אין הסברים מניחים את הדעת בקשר לאינטרסים הכלכליים שלו עם תיסנקרופ, דרך מעורבותו העסקית עם מיליקובסקי ועסקי הפלדות.

ד.3. יח. ההסתרה והדיסאינפורמציה על מערכת-היחסים העסקית

246. הדבר המחשיד ביותר ביחסי נתניהו ומיליקובסקי הוא הפצת המידע הכוזב בידי ראש הממשלה והניסיון הברור והבוטה להסתיר את מערכת היחסים הזו מהציבור. ייתכן שהדבר נוגע לקשר העסקי בין נתניהו ומיליקובסקי לאותה גרפטק, הספקית של טיקנסקורפ. ההסתרה של טיב היחסים המלא היא עוד עובדה שצריכה להדליק נורה אדומה אצל גורמי אכיפת החוק.

247. כך, לפי פרסומים תקשורתיים⁵⁰, נתניהו טען בחקירתו (במסגרת תיק 1000) כי נהג לרכוש סיגרים בכסף מזומן, וכשהתבקש להציג אישורים להוצאת הכספים אמר שהכסף ניתן לו על ידי מילוקובסקי. בעקבות טענה זו נגבתה עדות ממיליקובסקי בתיק. **ואולם, הוא הכחיש בעדותו בתיק טובות ההנאה (תיק 1000) כי היו לו ולנתניהו קשרים עסקיים.** וזאת יש

⁵⁰ <https://www.haaretz.co.il/news/law/premium-1.7140785>

להדגיש כאשר הוא נשאל באופן מפורש אם הוא ונתניהו קיימו יחסים עסקיים – והוא כאמור השיב בשלילה.

248. כפי שצוין לעיל, לאחרונה התגלה דרך ועדת ההיתרים במשרד מבקר המדינה כי השניים החזיקו מניות בחברת תוספי הפלדה סידריפט בניהולו של מיליקובסקי במהלך השנים 2007–2010. עולה מכך **שמיליקובסקי עצמו לא פירט כראוי את קשריו עם נתניהו**, וכי עדותו **"רצופה אי דיוקים"** (בהתאם לטענות המופיעות בתקשורת בציטוט גורמים בפרקליטות).

249. על פי אותם פרסומים תקשורתיים, החוקרים גילו רק באחרונה שנתניהו גרף לכיסו סכום של כ-16 מיליון שקל מכך שמכר למיליקובסקי את המניות בסידריפט ב-2010. זאת, מכיוון שבחקירת פרשת טובות ההנאה לא נעשה חיפוש בחשבון הבנק של נתניהו, או עיון בהצהרות ההון שהעביר למבקר המדינה, שעה שהחשדות התמקדו בקבלת מתנות שוות כסף, כדוגמת סיגרים ושמפניות.

ד.3.יט. חשדות המקימים חשד לפלילים – מחייבים פתיחה בחקירה

250. רק מהנתונים הידועים על עסקת המניות עשויים להעלות חשדות לפלילים על רקע החשש כי העסקה היא פיקציה כלכלית שנועדה להסתיר העברת מיליוני דולרים לראש הממשלה; חשד המתגבר לנוכח הסתרות המידע נתניהו ומיליקובסקי ושינויי הגרסה התדירים (בלשון המעטה) במסגרת ההסברים הניתנים לפרשה זו; ואשר אף הם קורסים אל מול העובדות במבחן האמת. הפרסומים האמורים לבדם עולים כדי רף "ראשית ראיה" – המחייבת פתיחה בחקירה פלילית.

251. הפער הכלכלי הבלתי מוסבר והבלתי הגיוני שבמסגרתו ראש הממשלה רוכש מניות בהנחה של 95%; מוכר אותן חזרה לרוכש ברווח של 800%; ובאותה שעה ממש שערכה של החברה עצמה נחתך ביותר מחצי (57%) – מעלה חשד שמסתתרת העברת כספים בלתי חוקית בין מיליקובסקי לנתניהו. **העברת כספים כזו עלולה להוות הלבנת הון או מתת אסור "מוסתר" במסגרת עסקת שוחד**, ולמצער מעלה חשד חמור להעלמת מס.

252. בהקשר זה יצוין שמכיוון שמתקיים גם חשד להלבנת הון ייתכן שמדובר גם בעבירות בינלאומיות הכוללים, בין היתר, את FCPA (Foreign Corrupt Practices Act), עניין הדורש קיומה של חקירה בינלאומית.

253. יוזכר שלפי ראיון שפורסם עם מיליקובסקי הוא טען שמי שמכר לנתניהו את המניות היה **צד שלישי** (כלומר, ייתכן שההנחה שניתנה ברכישת המניות – בגובה 95% (!) – כלל לא ניתנה מקרוב משפחה אלא מגורם אחר, אלא מ"גורם אחר", שייתכן שיש לו אינטרסים כלכליים, ולפיכך התמונה העולה עלולה להיות חמורה כפל-כפליים – כי הרי איזה מניע או אינטרס עומד מאחורי הטבה שכזו במיליוני שקלים לראש ממשלה מכהן). ועוד כאשר נשאל מיליקובסקי אם הוא משמש כיום נאמן להחזקת נכסיו של נתניהו הוא השיב כי הביטוי נאמן **"אינו מדויק"**, אך סירב לפרט. עניינים אלו אף מגבירים את החשד שמדובר בתשלום שוחד של גורם עלום כלשהו, וממילא כלל אין מדובר ב"מתנה" של קרוב משפחה. במילים אחרות, עולה החשד שמיליקובסקי משמש כמסלקת כספים פרטית של נתניהו. חשד, יש לציין, שמתעורר גם נוכח הפרסום שלפיו נתניהו כלל לא שילם את מחיר הרכישה עצמו.

254. מעבר לכך, ספקות משפטיים נוספים מתעוררים מכך שהתברר שהיחסים בין נתניהו ומיליקובסקי מערבים עסקים, הלוואות ותרומות של כספים במזומן. התרומות של מיליקובסקי עשויות להצטייר כחלק מהתחשבות עסקית בין שותפים ללא רישום ודיווח.

255. אילו נתניהו ומיליקובסקי היו חושפים את היחסים העסקיים בין השניים, ולנוכח תמיכתו הכספית במזומן של מיליקובסקי בראש הממשלה, **הדבר עשוי היה להעלות חשד לביצוע עבירות מס**. זאת, מכיוון שניתן היה לראות בכך העברת כספים בין שותפים עסקיים לכאורה, ולא מתנה בין קרובי משפחה.

256. יש לציין שאף בגרסה האחרונה ביחס למועד בו החזיק נתניהו את מניותיו (2007-2010) קיימת בעייתיות לא מבוטלת, העולה לכאורה כדי **עבירות מתחום טוהר המידות של מרמה והפרת אמונים** (סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**")): שהרי גם אם נתניהו רכש את המניות כיו"ר אופוזיציה, הוא המשיך להחזיק בהן כראש ממשלה. למעשה, הוא היה בקשר עסקי ישיר (דרך החזקותיו) עם ספקית של תיסנקרופ כשנה ושבעה חודשים לתוך כהונתו כראש ממשלה, ועשה "אקזיט" של 16 מיליון שקל בעודו מכהן כראש ממשלה.

ד.3.כ. משך תקופת ניגוד העניינים של נתניהו יכולה להימשך עד שנת 2015

257. ניגוד העניינים החמור של נתניהו ייתכן והוא אף ממושך יותר, כלומר מעבר לתאריך המכירה של נובמבר 2010, והוא נמשך עד שנת 2015.

258. בן דודו, אשר מרעיף עליו כספים כביכול באצטלה של "מסורת משפחתית של תמיכה כלכלית", נהפך בעקבות עסקת המיזוג (סידריפט-גראפטק) לבעל מניות משמעותי בעל יכולת להכווין את פעילות התאגיד הממוזג, וזאת בחברה הספקית של תיסנקרופ עצמה (שכאמור מדובר בלקוחה משמעותית של התאגיד ולפיכך ערכה הכלכלי של התאגיד נגזר מהיקף ההזמנות שמבצעת ממנו תיסנקרופ), וכל זאת עד לסוף 2015 – כלומר, **כמעט שבע שנים לאחר תחילת כהונתו של נתניהו**.

259. משמעות הדברים היא שכל זמן שמיליקובסקי מעביר כספים לנתניהו, הרי שהמצב שנותר הוא שבפועל האינטרסים העסקיים-כלכליים של מיליקובסקי הופכים להיות זהים לאלו של נתניהו. מיליקובסקי, במובן זה – משמש כמין "זרוע כלכלית" של נתניהו, ובין השניים אין כל "מחיצה פיננסית". במילים אחרות, כל זמן שמיליקובסקי מרוויח – הוא יכול להוסיף ו"לתמוך כלכלית בקרוב משפחתו" – וכך, נתניהו מרוויח. מצד אחד, מיליקובסקי מרוויח מעסקיו; ומהצד השני – נתניהו הוא אשר "מושך" רווחים כ"תמיכה".

260. באופן "עקיף" זה עולה שגם בתקופה לאחר האקזיט של נתניהו (נובמבר 2010) אך במהלך המשך שנות הפעילות של מיליקובסקי בתאגיד – עשוי להיווצר מצב של ניגוד עניינים מבחינת נתניהו, עד לשנת 2015 (ולא רק עד שנת 2010).

261. התמשכות תקופת ניגוד העניינים יכולה אף להימשך באופן ישיר בידי נתניהו ככל שהאקזיט לא נעשה באופן של תשלום בכסף, אלא ב"דרך אחרת". כך, נתניהו אמנם מכחיש תקשורתית את האפשרות שה"מימוש" של מניותיו בחברה של מיליקובסקי היה במסגרת עסקת המיזוג

עם גרפטק, ושכתוצאה מהמימוש קיבל מניות בחברה הרוכשת⁵¹ – אך חשוב לזכור שעניין זה עצמו טרם התברר בחקירה, ונתניהו כבר מסר גרסאות סותרות ביחס לפרטים אחרים בפרשה. כך, אילו יתברר שהאקזיט אכן היה בצורה של קבלת מניות בחברה הממוזגת – הרי שייתכן שלנתניהו אינטרס ישיר בתאגיד (ולא רק עקיף – דרך מערכת יחסיו הכלכליים עם מיליקובסקי), עד שנת 2015. מעבר לכך, העובדה שנתניהו ממשיך לקבל סכומי כסף משמעותיים ממיליקובסקי גם הרבה לאחר ה"אקזיט", באצטלה של "תמיכה כלכלית" – מקשה על "צביעת הכסף" כמתנה או שמא כתשלום עבור עניין "אחר".

העתק כתבתו של גור מגידו, "צוללות, ספינות ונציגות של טיסנקרופ: העסקים החשאיים של שושלת נתניהו", מאתר TheMarker, מיום 1.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/42.

262. זאת ועוד, משעה שהתברר שנתניהו הסתיר מידע מוועדת ההיתרים (למצער, לא ערך גילוי מלא בפניה) – ביחס לאינטרסים הכלכליים שלו עם מיליקובסקי, עולה שייתכן ומדובר בהיתר שהושג במרמה, ומהווה אפוא קבלת דבר בתחבולה או ניצול מכוון של טעות הזולת (עבירה לפי סעיף 416 לחוק העונשין).

263. מסיבות אלה, בין היתר, עולה מהפרסומים בתקשורת⁵² שגורמים שהיו מעורבים בחקירת תיק 3000, קובעים כי: "יש לפתוח בחקירה בפרשת מניות הפלדה". לדבריהם: "חומרים המצויים בידי הרשויות, בתוספת פרטים שפורסמו בימים האחרונים, מלמדים על מצב של "ניגוד עניינים מובהק", שבו היה נתניהו בשל אחזקותיו במניות. וזאת כבר על-בסיס החומרים שכבר קיימים בפני גורמי החקירה. המדובר במידעים בקשר למערכת היחסים הכלכלית בין נתניהו ומיליקובסקי: הצהרות הון של נתניהו, דברים שנאמרו בחקירת נתניהו בפרשת 1000, וכן בעדותו של מיליקובסקי בתיק 1000.

העתק כתבתו של גור מגידו, "גורמים שהיו מעורבים בחקירת תיק 3000: יש לפתוח בחקירה בפרשת מניות הפלדה של נתניהו", מאתר TheMarker, מיום 20.3.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/43.

ד.3.כא. סיכום ביניים – מארג הפרשות הפליליות: העמלות והפלדות

264. פרשת הפלדות ("מניות") מאירה באור חדש את פרשת העמלות ("הצוללות"). היא מציגה את האירועים באור אחר. היא כורכת אותם יחדיו באינטרסים משותפים של הגורמים החשודים בפרשת העמלות שהתרחשו בגרמניה; יחד עם האינטרסים הכלכליים שהתקיימו באותה-עת במפעל הפלדות שבארצות הברית.

265. כך, במקור – בהקשר של פרשת העמלות, מתחם החשדות הפוטנציאלי ביחס לנתניהו נדמה כקשור יותר בניגודי עניינים. ואולם, כאשר נכנס למשוואה גם מיליקובסקי המצטייר כמעין "כספומט" של נתניהו, המקום שממנו נתניהו מושך כספים לפי צרכיו, ולפיכך קיימת הלימה בין האינטרסים הכלכליים של נתניהו לבין אלו של מיליקובסקי – הרי העובדה שמיליקובסקי החזיק במניות גרפטק, אותה ספקית של טיסנקרופ, מקבלת משמעות חדשה.

⁵¹ <https://www.themarker.com/law/.premium-MAGAZINE-1.6980461>

⁵² <https://www.themarker.com/law/1.7043147>

266. הקשרים של מיליקובסקי עם גרפטק נמשכו עד לסוף 2015, וזאת במקביל להתרחשות חלק ניכר מעלילת פרשת העמלות. תיסנקרופ יש להזכיר ולחדד – לא היתה "סתם" לקוח של גרפטק, אלא אחת מהלקוחות הבולטים שלה; כלומר, ככל שתיסנקרופ מקבלת יותר הזמנות לביצוע – היא מזמינה יותר מהספקים שלה, ביניהם גם גרפטק. ככל שגרפטק מקבלת יותר הזמנות מלקוח דגל – רווחיה גדלים בהתמדה, וערכה עולה ולכך השפעה ישירה על בעלי מניותיה, ביניהם גם אחד משמעותי – נתן מיליקובסקי; שהוא בתורו משמש "כספומט" של אחד, בנימין נתניהו. מודעות של נתניהו לעובדות אלה, מחייבת פתיחה בחקירת מעורבותו גם בתיק העמלות.

267. ואת התשובות לכל מארג הקשרים המשפחתיים-כלכליים הללו ניתן למצוא באותו משרד עורכי הדין שביד אחת ניהל לא מעט מענייני המדינה בשנים האחרונות, ובידו השניה ייצג אינטרסים עסקיים עצומים בעסקות מול המדינה. עורכי הדין שמרון ומולכו היו בכל צומת בשתי הפרשות: הם ייצגו את נתניהו מול מבקר המדינה; את מיליקובסקי ונתניהו בעסקת המניות ביניהם; את תיסנקרופ (או יותר נכון, את נציגה בישראל, מיקי גנור) מול ממשלת ישראל ברכישת הצוללות; ואת ממשלת ישראל מול ממשלות גרמניה ומצרים בנושאים הקשורים לצוללות.

268. לא למותר להזכיר בהקשר זה, **שהמשטרה קבעה (קודם לחזרתו של גנור מהסכם עד המדינה) כי קיימת תשתית ראיית להעמיד את שמרון לדין בתיווך לשוחד בפרשת הצוללות**. החשדות הם בגין מספר מקרים שעשה שימוש בשמו של ראש הממשלה ובקרבתו אליו מול גורמים רשמיים במשרדי הביטחון והכלכלה, כדי לקדם את האינטרסים של תיסנקרופ בישראל – מכירת ספינות וצוללות, בסך של כ-2 מיליארד דולר.

269. במקביל לכך, העובדה שמשרדו של שמרון היה מעורב, במידת מה לפחות, בעסקת המיזוג בין גרפטק למפעל סידריפט, וכן בהתחשבות הכספית בין נתניהו למיליקובסקי, היא עוד נסיבה משמעותית המקרבת בין פרשת מניות הפלדה לפרשת הצוללות.

270. על רקע כל זאת – **עשרות המיליונים שזרמו מכיוונו של מיליקובסקי לכיסו של ראש ממשלת ישראל במשך עשורים – קושרים בקשר גורדי את פרשת הצוללות לפרשת המניות; ואת מי שמחבר את כל קודקודי המשולש בין בני-הדודים: בן-הדוד, בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל.**

271. על-כן, המסקנה הברורה שרק על-יסוד החומרים הגלויים מתגבש "ראשית ראיה" המחייב פתיחה בחקירה. משמע, חייבים להורות על חקירת פרשת הפלדות; ובמקביל להסיר את חסימת חקירתו גם של בנימין נתניהו בפרשת העמלות – שהרי שתי הפרשות קשורות ביניהן, והסתכלות צרה מחמיצה את הנקודה. במילים אחרות, המדובר באותו מקרה שבו רואים את העצים – ומפספסים את היער.

ד.3.כב. דיווחים כוזבים למשרד מבקר המדינה

272. במסגרת בקשותיו של ראש הממשלה מהוועדה למתן היתרים לאורך ההיסטוריה, התגלו כשלים המצביעים על מידע חלקי וחסר שהציג בפני הוועדה, הנוגעים לקשריו העסקיים עם בן דודו, מר נתן מיליקובסקי, כפי שיפורט להלן.

273. ביום 18.3.2018, לאחר פרסום המלצות המשטרה בתיקים 1000 ו-2000, ובטרם הגשת כתב האישום, פנה ראש הממשלה אל היועצת המשפטית של משרד ראש הממשלה על מנת לבחון את האפשרות להסתייע במר נתן מיליקובסקי, ובמר ספנסר פרטרידג', לצורך מימון הוצאותיו המשפטיות על סך שני מיליון דולר. בקשה זו הועברה אל היועץ המשפטי לממשלה, אשר סבור היה כי יש להעביר את העניין לדיון בפני הוועדה למתן היתרים.

274. בקשה זו נדונה על ידי הוועדה למתן היתרים, וביום 29.11.2018 פרסמה הוועדה למתן היתרים את החלטה מס' 3/2018, ובה נדחתה, לראשונה, בקשתו של ראש הממשלה. החלטה זו התבססה על מספר אדנים, ובהם בין היתר העובדה שעל אף בקשת הוועדה למתן היתרים מב"כ ראש הממשלה לקבל את פרטי הבקשה, כמו סך הסכום המבוקש, שכר הטרחה שהצטבר בתיקים השונים בהם חשוד וכד' – מידע זה לא הועבר לוועדה. כמו כן ולגופו של עניין, הדגישה הוועדה כי מימון הוצאות משפט הנובעות מחקירה פלילית, הכוללת חשש למעשים פליליים בקשר עם בעלי הון שונים, לא ראוי שייעשה בידי בעלי הון.

275. ביום 8.1.2019 פורסמו באמצעי התקשורת ידיעות על כך שראש הממשלה פנה בשנית אל הוועדה למתן היתרים בבקשה למתן היתר לקבלת מימון על סך שני מיליון דולר מאותם המקורבים.

העתק כתבתו של איתמר אייכנר "נתניהו הגיש בקשה מחודשת למימון ייצוגי המשפטי על סך שני מיליון דולר", מיום 8.1.2019, באתר "Ynet", מצורף ומסומן כנספח ע/44

276. ביום 20.2.2019 התקבלה על ידי הוועדה החלטה מספר 1/2019 במסגרתה נדחתה בקשה שהגיש ראש הממשלה לדיון מחודש בבקשת המימון. בהחלטה זו, התגלו מספר כשלים חמורים הנוגעים למידע שמסר ראש הממשלה לידי הוועדה.

ד.3.כג. טיב היחסים בין ראש הממשלה למר מיליקובסקי

277. בעת בחינת בקשה זו, נחשפו חברי ועדת ההיתרים לדיווח של ראש הממשלה משנת 2009, ממנה עולה כי ראש הממשלה ומר מיליקובסקי היו שותפים עסקיים:

"אולם, מהחלטה קודמת של הוועדה (החלטת הוועדה מיום 18.8.2009) עולה כי לראש הממשלה היו בשנת 2009 החזקות בשותפות שיתר המחזיקים בה הם מר מיליקובסקי ובני משפחתו המיידיים וכי שותפות זו החזיקה בחלקים ניכרים מתאגיד תעשייתי העוסק בתוספי פלדה. באותו עניין הלווה מר מיליקובסקי למבקש כספים, באישור הוועדה, כדי שיוכל לעמוד בחוב מס שהוטל עליו בגין רווחי התאגיד, בשל החזקות אלה. ההלוואה אמורה היתה להיפרע מחלקו ברווחי התאגיד. נמצא כי בין השניים יש או לפחות היו גם יחסים עסקיים, מעבר לקרבה משפחתית גרידא. נמסר לנו כי מר מיליקובסקי מסר אף הוא עדות באחת הפרשות הנוגעות למבקש". (ההדגשות הוספו ע"י הח"מ, החלטת הוועדה מיום 20.2.2019, בעמ' 7).

278. מהאמור עולה, כי בין ראש הממשלה למר מיליקובסקי יש, או לכל הפחות היו, גם יחסים עסקיים מהותיים מעבר לקרבה המשפחתית, הכוללים שותפות בתחום "תוספי הפלדה".
279. על פי התקשורת, שותפות זו כללה החזקה של השניים במניות סידריפט. זאת, בניגוד מוחלט ובסתירה לאופן שבו הציג ראש הממשלה את טיב היחסים בינו לבין מר מיליקובסקי בפני הוועדה למתן היתרים בשנת 2019 – עת פנה פעם נוספת לוועדה – והציג את מר מיליקובסקי כקרוב משפחה שתורם ממניעים של נדיבות. וכן בניגוד להצהרותיו בתקשורת כי אין לו כל קשר לעסקיו של מר מיליקובסקי. מכאן עולה אחת מהשתיים: או שבשנת 2009 משקר נתניהו לוועדת ההיתרים; או שבשנת 2019 אינו דובר אמת.
280. נוכח חשיפת הפרטים האמורים, יצוין כי גרסאותיו של ראש הממשלה באשר למועד רכישת מניות סידריפט השתנו באופן תדיר. תחילה, מסר ראש הממשלה הודעה מעדכנת, לפיה הוא מודע לעסקיו של מר מיליקובסקי, והקשר ביניהם נוצר "כשהיה אזרח פרטי", כלומר בטרם מינויו לשר האוצר בשנת 2002. עם זאת, לאחר שפורסם בתקשורת כי עמדה זו לא מתיישבת עם העובדות שכן החברה שבאמצעותה החזיק נתניהו במניות הוקמה רק בשנת 2005, עת רכש מיליקובסקי את סידריפט, נאלץ ראש הממשלה להודות שלא אמר אמת ומסר את גרסתו השלישית לפיה רכש את המניות עת היה ראש האופוזיציה בשנת 2007.
281. מהאמור עולה, כי ראש הממשלה לא חשף בפני הוועדה את מלוא הפרטים הנוגעים לטיב מערכת היחסים בינו לבין מר מיליקובסקי, ואף ניסה להסתיר חלק מהפרטים האמורים, באופן המעלה חשדות כבדים לביצוע עבירות של שוועת שקר או מסירת תצהיר כוזב – המחייבות רק בגין זה פתיחה בחקירה פלילית.

ד.3.כד. קבלת סיוע כספי בסך \$300,000 למימון הוצאות משפטיות ללא היתר

282. עוד צוין בהחלטה זו, כי במסגרת הפניה בבקשה לדיון מחודש, התחווה עובדה חדשה, והיא, כי ראש הממשלה כבר קיבל, ללא היתר, ממר מיליקובסקי סיוע כספי בסך \$300,000 למימון הוצאות הגנתו והגנת רעייתו. זאת משום, לכאורה, שראש הממשלה ופרקליטיו סברו בתום לב שאינם נדרשים לקבל היתר מן הוועדה למתן היתרים, בין היתר לאור עובדת היות מר מיליקובסקי בן דודו של ראש הממשלה, וכן נוכח החלטת ועדת האתיקה של הכנסת, לפיה סיוע למימון הגנה מבן דוד אינו נדרש להיתר (עמ' 9-8 להחלטה מיום 20.2.2019).
283. בהקשר זה, ציינה הוועדה למתן היתרים כי המדובר הסתרת עובדה משמעותית על ידי ראש הממשלה, ההופכת חלק ניכר מהבקשה הנוספת לבקשה בדיעבד:

"המבקש עצמו ובאי כוחו מילאו פיהם מים ולא הביאו עובדה משמעותית זו לידיעת הגורמים המוסמכים הדנים בעניין. יוצא, למעשה, שחלק ניכר מהבקשה הנוספת והמחודשת מהווה בקשה להיתר בדיעבד" (ההדגשות הוספו ע"י הח"מ, החלטת הוועדה מיום 20.2.2019, בעמ' 8).

284. הוועדה למתן היתרים מתחה ביקורת קשה על ראש הממשלה והדגישה כי מעבר לכך שבחר לפעול על דעת עצמו וללא היתר מלכתחילה, בהמשך הוא אף נמנע מלציין זאת גם בעת הגשת הבקשה לקבלת היתר למימון. זאת, חרף העובדה שראש הממשלה בקי ב"כללי אשר", לאור

השנים הרבות בהן הוא מכהן כחבר כנסת וכשר, וכן, כי מאז 1990, הוא הגיש לוועדה למתן היתרים כ-8 פניות שונות:

"קשה להעלות על הדעת מחשבה לפיה ניתן לקבל כספים בהיקף של מעל מיליון שקל בלי לעבור שלבים ומדרגות מכל המפורטים לעיל. **ראש הממשלה איננו 'טירון' בתפקידי שר וסגן שר**. החל מהכנסת השתיים עשרה, משנת 1988, הוא מכהן בתפקידים אלה, בשנת 1996 נבחר לראשונה לכהונת ראש ממשלה. החל משנת 1990 הוא הגיש לוועדה 8 פניות שונות" (החלטת הוועדה מיום 20.2.2019, בעמ' 9; ההדגשה של הח"מ).

285. הסתרת מידע זה חמורה במיוחד נוכח העובדה כי ראש הממשלה מודע לכך שחלה עליו החובה לקבל היתר מהוועדה לקבלת כספי תרומה מבן משפחה עוד משנת 2009, כאשר נדונה בקשתו לקבלת הלוואה ממר מיליקובסקי לכיסוי חוב למס מכנסה, וכן נוכח העובדה שהחלטת ועדת האתיקה התקבלה **לאחר** קבלת הכספים, ואף **מוציאה מתחולתה במפורש שרים וסגני שרים**:

"...בבקשה אחרת ביקש המבקש לקבל הלוואה ממר מיליקובסקי לכיסוי חוב למס הכנסה, נוצר עקב החזקותיו (בשותפות עם מר מיליקובסקי ובני משפחתו) בתאגיד תעשייתי, העוסק בתוספי פלדה, וקיבל לכך היתר אישי (החלטת הוועדה מיום 18.8.2009). מהחלטות אלה עולה, כי המבקש היה מודע לחובה לקבל היתר אישי של הוועדה לקבלת כספי תרומה בכלל וכן היה מודע לחובה לקבל היתר בנוגע לקבלת כספים מבן משפחה (שהרי אם יש צורך לקבל היתר הוועדה לקבלת הלוואה מבן משפחה אזי יש צורך לקבל היתר הוועדה לתרומה מאותו בן משפחה, בבחינת קל וחומר). אף יועציו המשפטיים אינם "טירונים" ואינם קוטלי קנים. כיצד יכלו להסתמך על החלטת ועדת האתיקה של הכנסת **המאוחרת** לקבלת הכספים (ההחלטה המאפשרת תרומת קרוב משפחה של ועדת הכנסת ניתנה ביום 16 ביולי 2018, כאשר תרומות בפועל כבר נתנו לטענת בא כוח המבקש ממרץ 2017 עד מרץ 2018) כיצד יכלו להסתמך על החלטת ועדת האתיקה של הכנסת המוציאה מתחולתה במפורש שרים וסגני שרים?...?" (החלטת הוועדה מיום 20.2.2019 בעמ' 10).

286. מן המורס עולה, כי **מר נתניהו קיבל הטבות נוספות ממר מיליקובסקי עובר למכירת החזקותיו בחזרה למיליקובסקי בחברת סידריפט, בשווי כאמור של כ-16 מיליון ₪**. הווה אומר, בהנחה שהמס על רווחי הון הוא 25% - כ-22 מיליון ₪.

287. מעבר לכך, הוועדה למתן היתרים מוסיפה בהחלטתה כי אף אם ראש הממשלה סבר בתום לב מוחלט כי קבלת תרומה זו מותרת, תמוהה בעיניה מדוע לא העלה את הסוגיה לאחר קבלת חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה ביום 27.6.2018:

"גם אם נניח שכל הנוגעים בדבר סברו בתום לב מוחלט עד למועד קבלת חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה ביום 09.1.12 כי קבלת תרומה כזו היא מותרת, מדוע כאשר קיבלו את חוות הדעת לא גילו עובדה זו ליועצת המשפטית של משרד ראש הממשלה? ליועץ המשפטי לממשלה? למבקר המדינה? לוועדה למתן היתרים? האם קו הטיעון שננקט בפנינו בעת הדיון בבקשה המקורית נועד כדי להימנע מגילוי המידע, כולל העובדה כי כבר הועברו כספים ללא דיווח וללא היתר מראש וכי עובדה זו לא הובאה לידיעת כל הנוגעים בדבר? האם קו טיעון זה ננקט כדי להביא להכשרה בדיעבד של סכומים שהתקבלו, ללא שמבקר המדינה, היועץ המשפטי לממשלה והוועדה מודעים לכך? כיצד מתיישבים כל אלה עם החובה לנהוג בתום הלב? למבקש ולבאי כוחו פתרונים. לנו נראה שניסיון לקבל

הכשר כזה בדיעבד אינו "מוצדק בנסיבות המקרה" ואינו "תקין מבחינה ציבורית" (כלשון כלל 19(ב) לכללים). " (החלטת הוועדה מיום 20.2.2019 בעמ' 10).

288. לבסוף, לאור דחיית הבקשה לדיון מחודש, ובהתאם לעמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, **קבעה הוועדה למתן היתרים כי על ראש הממשלה להשיב את הכספים שהתקבלו תוך המצאת אסמכתאות, להנחת דעתם של מבקר המדינה והיועץ המשפטי לממשלה, ולפי לוח זמנים שייקבע (החלטת הוועדה מיום 20.2.2019, בעמ' 11).**

289. בעניין זה נציין, כי ראש הממשלה נמנע מלמלא אחר דרישותיה של הוועדה למתן היתרים בשנה האחרונה, וטרם החזיר את הכספים שקיבל ממר מיליקובסקי, בניגוד להחלטת הוועדה.

290. **לאור העובדה שמר נתניהו לא העביר את אחזקותיו בחברת סידריפט לנאמנות עיוורת כמצוות מבקר המדינה, וזאת בכדי להשאיר בשליטתו את היכולת להחליט מתי ואיך למוכרן ובכך עבר על הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים, דבר העשוי להתגבש לכדי עבירות פליליות של קבלת דבר במרמה הקבועה בסעיף 415 לחוק העונשין, עבירת מרמה והפרת אמונים הקבועה בסעיף 284 לחוק העונשין ועבירות נוספות, ובנסיבות מחמירות הכוללות מרמה כלפי מבקר המדינה.**

291. לא למותר לציין בהקשר זה שאמנם כללי ועדת אשר הם פרי המלצותיה של ועדה ציבורית שמונתה לצורך גיבוש כללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים, והמלצות הוועדה התקבלו בהחלטת ממשלה (י"פ התשל"ח 2382, עמ' 314) ובהמשך תוקנו (י"פ התשס"ג 5147, עמ' 1136), אולם מאז ועד עתה טרם אומצו בחקיקה ראשית או בחקיקת משנה. כך ש"הפרתם של כללים אלו, כשלעצמה, אינה מהווה עבירה פלילית. עם זאת, ברי כי אין בכללים אלו כדי לגרוע מהוראות הדין הפלילי הקיימות, ו"ייתכנו מצבים בהם הפרתו של אחד הכללים תוביל להתגבשותה של עבירה פלילית. כך כאשר ישנה חפיפה בין הכללים לדין הפלילי (כגון האיסור המוטל על שר לנהוג במשוא פנים ומתוך ניגוד עניינים הקבוע בסעיפים 3-4 לכללי ועדת אשר); וכך מקום בו הפרה של אחד הכללים מהווה נסיבה מנסיבותיה של עבירה פלילית העומדת לעצמה (כגון מרמה כלפי מבקר המדינה, המהווה נסיבה מנסיבותיה של עבירת קבלת דבר במרמה, כבמקרה שלפנינו)" (ראו: ע"פ 8080/12 מדינת ישראל נ' אהוד אולמרט, בפסקה 126 (28.9.2016)).

292. מהאמור עולה החשש כי ראש הממשלה **נוהג באופן שיטתי שלא למסור את מלוא המידע לידי הוועדה למתן היתרים**, כמתחייב. ובעשותו כן, על פניו, מעביר מידע חלקי, בניסיון להסתיר את קשריו העסקיים עם מר מיליקובסקי, המחייבים פתיחה בחקירה.

293. בהקשר זה, ועל מנת שפני בית המשפט הנכבד תעמוד מלוא התמונה, תציין העותרת כי במקביל להליך זה היא מנהלת מזה מספר חודשים הליך נוסף בבג"ץ 6061/19 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה ואח'**, אשר עניינו בהתחמקותו של ראש הממשלה נתניהו מהשבת \$300,000 למר מיליקובסקי, ובהתאם להחלטת ועדת ההיתרים – וזאת לאחר שגם היועץ המשפטי לממשלה וגם מבקר המדינה נמנעו מלאכוף את ההחלטה.

294. עתירה זו אף עסקה בבקשתו החריגה של ראש הממשלה נתניהו **לקבל אישור ל"הלוואה" בת 2 מיליון ₪ ממקורבו איש העסקים ספנסר פרטרידג'** – הלוואה לה נזקק לאחר שבקשתו לקבלת היתר מימון נדחתה כאמור על ידי וועדת ההיתרים, הלוואה **אשר באופן חריג ביותר** אושרה על ידי מבקר המדינה מבלי שהועברה לאישור ועדת ההיתרים.
295. ביני לביני, ועל אף שהכריזה בעבר ברחל בתך הקטנה כי החלטתה סופית וכי "סופית פירושה סופית", הסכימה ועדת ההיתרים לדון פעם נוספת, רביעית במספר, בבקשתו של ראש הממשלה נתניהו לקבלת מימון להוצאות משפטו – **אותם אמד בסכום של 10 מיליון ₪**. (יצוין כי נגד החלטה זו הוגשה עתירה בבג"ץ 1884/20 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת ההיתרים ואח'**, ניתן ביום 23.4.2020, מופיע בנבו).
296. ביום 11.5.2020 התקיים הדיון בהליך בבג"ץ 6061/19, במהלכו חשף בא כוחו של ראש הממשלה נתניהו, עוה"ד יוסי כהן, כי בכוונתו של ראש הממשלה נתניהו **לבקש מוועדת ההיתרים כי תתיר לו לקבל מימון מלא אחר מאשר אותו ספנסר פרטרידג' ממנו "לווה" את אותם 2 מיליון ₪**.
297. בתשובה לשאלת בית המשפט בדיון, הודה בא כוחו של ראש הממשלה כי בכוונתו לקזז למעשה את סכום המענק מסכום הלוואה. בכך גילה למעשה את כוונתו – אותה "הלוואה" אשר אישורה פסח על וועדת ההיתרים, היתה מלכתחילה מיועדת להנתן לראש הממשלה נתניהו מבלי שיחזיר אותה.
298. והנה, גם בעניין זה התברר כי כל התנהלותו של ראש הממשלה מר בנימין נתניהו אל מול מבקר המדינה וועדת ההיתרים התבצעה בחוסר תום לב ובחוסר ניקיון כפיים, ותוך הסתרת עובדות ופרטים חשובים.

4.ד. "החנות" של תיסנקרופ

299. משתוארו בפרקים דלעיל קשריו המשפחתיים והעסקיים של נתניהו עם בעלי אינטרסים כלכליים לקידום עסקאות רכש עם חב' תיסנקרופ, אין ספק כי לנתניהו הייתה מוטיבציה ברורה להגדיל את עסקאות הרכש שביצעה מדינת ישראל עם חב' תיסנקרופ באופן שיגדיל את רווחיהם של קרובי משפחתו של נתניהו: אלו שנהנו מעמלות בגין העסקאות באופן ישיר, ואלו שלהם החזקות בחברות שנמצאות בקשרים עסקיים אינטנסיביים עם תיסנקרופ.
300. בפרק זה תתייחס העותרת לרכישות בהיקף נרחב שבוצעו בעשור האחרון מחברת תיסנקרופ, שעל פי תצהירים שנמסרו לה, נעשו בשלבים שונים באופן שאין לו הסבר מניח את הדעת. בעלי תפקידים שעסקו ברכש זה, תיארו בפני העותרת כיצד בוצעו פעולות שנראו בלתי סבירות בזמן אמת, אשר שירתו את האינטרסים של החברה, והביאו להוצאת מיליארדי שקלים תוך פגיעה בתקציבי הצטיידות אחרים של צה"ל ועל כן פגעו בביטחון המדינה.

ד.4.א. פרשת ההיתר למכירת צוללות למצרים בשנת 2014

301. הפרשה החמורה מכל הפרשות נשוא עתירה זו, היא פרשת מתן ההיתרים למכור צוללות תקיפה מתקדמות למצרים. הן משום הדרך הנלווה בה ניתן היתר זה, הן משום העובדה שצוללות תקיפה אלה מהוות איום ממשי על מדינת ישראל ועל חיל הים שלה. ובפרט, לאור העובדה החמורה מכל כי ניסיונות השכנוע של גורמי הביטחון במדינת ישראל לחזור בהם מהתנגדותם, לעצם מתן ההיתר לגרמנים נבעו כל כולם על פי העדויות שבידי העותרת מבצע כסף ורדיפת שלמונים – ולא מתוך מניעים עניינים המגלמים בתוכם את האינטרסים הביטחוניים הלאומיים של מדינת ישראל.

302. להזכיר כאמור, בין ישראל וגרמניה שוררים יחסים מיוחדים מזה עשרות שנים, ובעניינים אסטרטגיים הנוגעים לעצם ביטחון המדינה, ממשלות גרמניה לדורותיהן מייחסות משקל רב לעמדת ישראל ונוהגות לתאם עמה סוגיות של מכירת מערכות נשק.

303. למרות שהחוק הגרמני אינו מחייב זאת, בפועל, כפי שעולה מתצהירים שנמסרו לעותרת, גרמניה פונה מיוזמתה לגורמים רשמיים בישראל בעניין מכירות נשק למדינות סמוכות, בבקשה לקבל הסכמה למכירות נשק, כולל למצרים. כמו כן, כאשר ישראל מדווחת על סכנה שנשקפת לה מעסקת נשק מסוימת, גרמניה נמנעת ממכירתו, בהקשר זה נפנה לסעיפים 1.9. - 2.9. בתצהיר המצורף **כנספח ע/125**, שם מתאר גורם רשמי כיצד פנה בעבר מטעם מדינת ישראל לגרמניה בעניין מכירת נשק למדינה סמוכה, ולאחר שדווח על הסכנה שנשקפת לישראל, נמסר לו כבר באותו יום על ביטול העסקה.

304. אמנם מצרים היום אינה מסווגת כמדינת אויב, עם זאת, מערכת הביטחון מגדירה אותה כמדינת "איום ייחוס", משמע, מדינה שפוטנציאלית מבחינה גיאופוליטית יכולה להוות איום על מדינת ישראל, וזאת בשל אי-היציבות השוררת בה לאורך שנים. רק להזכיר את מהומות "תחריר" ואת עליית האחים המוסלמים לשלטון. לנוכח אי-היציבות המובנית באזור בכלל, צה"ל וחיל הים מקפידים לקיים עליונות טכנולוגית מבצעית גם מול ציים הנתפסים כיום כציים ידידותיים. ולכן, על רקע מצב גיאופוליטי נזיל זה, כבר בשנת 2007 השיבה ממשלת ישראל בראשותו של ראש הממשלה דאז, אהוד אולמרט, לגרמניה בשלילה, כאשר נתבקשה להסכים למכירת צוללות למצרים, וזאת בהתאם ליחסים המיוחדים השוררים בין שתי המדינות.

305. כפי שניתן להיווכח ממידע שפורסם בתקשורת בזמן אמת, האפשרות שימכרו צוללת דולפין למצרים, עוררה דאגה בישראל גם בשנת 2008. כך למשל, בתאריך 19.11.2008 דיווח עיתון "ג'רוזלם פוסט", מפי גורם רשמי בישראל על החשש בעניין זה, שתיאר את "הפרת מאזן הכוחות" ואת יתרונות צוללת הדולפין כנשק התקפי מתוחכם.⁵³

ד.4.א.1. ההליך המקצועי למתן אישור למכירת צוללות למצרים בשנת 2009

306. בחודש אפריל 2009, לערך, הגיע מר כריסטוף הויזגן, היועץ המדיני בטחוני של קנצלרית גרמניה, הגב' אנגלה מרקל, לביקור בארץ ואזי-אז העלה בפני גורמי ביטחון ישראלים

⁵³ קישור לפרסום: <https://www.jpost.com/Middle-East/Germany-Egypt-sub-sale-worries-Israel>
תרגום הידיעה לעברית: <https://www.fresh.co.il/vBulletin/showthread.php?t=446088#post3152340>

בכירים כי יש בעיית אבטלה חמורה במספנות בקיל בגרמניה, שם ממוקמת מספנת תיסנקרופ. מר הויזגן הוסיף שהקנצלרית מודאגת מכך מאוד.

307. באותה שיחה, מר הויזגן עדכן את הגורמים הישראליים כי תיסנקרופ קיבלה הזמנת עבודה משמעותית ביותר מממשלת מצרים, המעוניינת שהמספנה תייצר ותמכור לחיל הים שלה שתי צוללות, ולגרמניה יש עניין כלכלי במימוש העסקה. הויזגן ביקש לברר האם ישראל תתנגד לכך, תוך שהוא מדגיש כי ממשלת גרמניה תמיד הקפידה לא למכור מערכות נשק מתקדם למדינה ערבית, מתוך מחויבותה ההיסטורית לעתיד ישראל.

308. גם במקרה זה, קנצלרית מרקל ביקשה לקבל את ברכת הדרך מישראל, למרות שלמצרים יש חוזה שלום עם ישראל. מר הויזגן הבהיר שניתן יהיה להסדיר היבטים מסוימים כך שיתנו מענה לאינטרס הביטחוני הישראלי. יצוין, כי בעת ההיא, המשטר במצרים היה יציב, ולא הייתה הערכה כי המשטר במצרים עלול להתמוטט ולקרוס.

309. לאור העובדה שרה"מ נתניהו עמד בפני ביקור ראשון אצל הקנצלרית מרקל בשנת 2009, מיד לאחר בחירתו כראש-ממשלה, סוכם כי הגורמים הביטחוניים בשתי המדינות יקיימו בדיקות, וזאת לאחר העלאת הנושא בביקור הראשון שם, ברמת רה"מ-קנצלרית. עוד סוכם, כי בתנאים מסוימים ניתן יהיה לכרוך את רכישת הצוללת השישית לחיל הים במתן היתר למכירת הצוללות למצרים.

310. אי לכך, בשלב זה נדרשה להתבצע בישראל עבודת מטה מקיפה ומסודרת, בשאלה האם מוכנה ישראל להסכים לאספקת שתי צוללות גרמניות למצרים? ואמנם, כדי לבדוק את היתכנות הנושא מבחינה ביטחונית, ומהם התנאים שבהם תינתן הסכמת ישראל למכירת צוללות למצרים. כך **החל הליך עבודה בדרגים המקצועיים של מערכת הביטחון**, שבסיומו נתקבלה עמדת מערכת הביטחון לפיה מדינת ישראל תהיה מוכנה להסכים למכירת שתי צוללות למצרים, אולם בתנאים מחמירים, שלא כאן המקום לפרטם. פרטי התנאים האלה נוסחו במסמך שנמסר לגרמנים בפגישת רה"מ-קנצלרית בימים שלאחר מכן.

311. בביקור שנערך זמן קצר לאחר מכן בגרמניה, נועד רה"מ עם הקנצלרית, בפגישה בה השתתף גם מר הויזגן וגורם נוסף. מדובר בפגישה שהתקיימה בהרכב מצומצם מאוד, נמשכה זמן קצר, ועסקה ברכש הצוללות מתיסנקרופ, הן לישראל והן למצרים. מהצד הישראלי נכח בפגישה גם אלוף (במיל.) מאיר כליפי, המזכיר הצבאי של ראש הממשלה, זאת, בין היתר כדי שגם בצד הגרמני יבינו את החשיבות שצה"ל מייחס לנושא, וכי מדובר בעמדה מקצועית מובהקת.

312. בינואר 2010, התקיים ביקור נוסף של רה"מ בגרמניה, כאשר הפעם לצידו שר הביטחון דאז אהוד ברק, בנוכחות מספר שרים מממשלת ישראל שנפגשו עם מקביליהם מגרמניה. במפגש שעסק בנושאי ביטחון, הוחלט להקים ועדות עבודה משותפות, ואחת מהן הוחלט שתעסוק בסוגיות הטכניות הקשורות בצוללות המצריות.

313. בתהליך זה של רכישת שתי הצוללות "המשונמכות" על ידי המצרים מהגרמנים, ולצורך מתן ההיתר, שותפו גורמים רבים במערכת הביטחון, כולל חיל הים, צבא הגנה לישראל ומשרד הביטחון, כל זאת בנוהל הליך מסודר ותקני, הנדרש לעסקאות מסוג זה. לבסוף, העמדה לפיה

יש לאשר לגרמניה למכור צוללות למצרים נקבעה בהסכמת שר הביטחון דאז, אהוד ברק, זאת, לאור העובדה שמדובר בצוללות נחותות באופן משמעותי מהצוללות שסופקו לישראל. ככל הידוע לגורמים הביטחוניים שהצהירו בפני העותרת, בחיל הים ובגורמים מקצועיים שעסקו בכך, נבדקו הנתונים הטכניים של צוללות אלה ולכן גובשה עמדה כי הדגם העומד להימכר למצרים הינו נחות מהצוללות הישראליות, וכך לא נפגע היתרון האיכותי של חיל הים הישראלי.

314. באופן דומה, נהגה ממשלת ישראל גם בעבר כאשר עמדו לפניה נושאים שונים הקשורים להצטיידות כלי נשק של מדינות שכנות. כך היה למשל, בכל הקשור למכירת מטוסי F-15 לסעודיה ומטוסי F-16 למצרים על ידי האמריקאים. מרגע שהוסכם כי מדובר במטוסים מדגמים נחותים מאלה שסופקו או יסופקו לישראל – ישראל הסירה התנגדותה למכירתם.

315. עם זאת, חובה לציין כי כבר בשנת 2010 טרם קבלת ההחלטה בנוהל מסודר למתן ההיתר לגרמנים למכור צוללות למצרים, היו גורמים במשרד הביטחון אשר התנגדו נחרצות לכל עסקה כזו, מאחר שעמדתם הייתה ועודנה שמכירת נשק אסטרטגי שכזה למדינות סמוכות הינה אסורה בתכלית האיסור. עמדה זו נגזרה כלקח מהשינויים מרחיקי הלכת שאפיינו בעשורים האחרונים את המזרח התיכון, ומהניסיון שהצטבר לפיו אופיין וכוונותיהן של מדינות באזור עלול להשתנות בהליך הדרגתי, כפי שקרה בטורקיה, או בהליך מהיר, כפי שקרה באיראן ובמצרים בשנת 2011. ולכן, מן הראוי להיזהר.

316. **אין מחלוקת, שכאשר כוונותיה של מדינה משתנות, נשק אסטרטגי שנמסר לצבאה אינו משתנה, ועל כן, עקרונית, עסקאות כאלו עלולות בעתיד לסכן את ישראל** (בהקשר זה, נפנה לסעיף 9.ב. בתצהיר המצורף ומסומן כנספח ע/128).

317. בשנת 2011, לאחר חילופי השלטון במצרים, הדחת הנשיא חוסני מובארק ועליית האחים המוסלמים לשלטון, ולאור הסיכון הברור מהשינויים הפוליטיים במצרים, ממשלת ישראל ביקשה מגרמניה לבטל את עסקת מכירת הצוללות למצרים, אך מכיוון שמדובר היה כבר בעסקה שנחתמה וייצור הצוללות כבר החל – הובהר לישראל בידי הגרמנים, חרף האיום הפוטנציאלי, שלא ניתן לבטל עסקה זו.

ד.4.א.2 הניסיון למכירת צוללות למצרים בשנת 2014

318. האפשרות שימכרו בהמשך למצרים צוללות מדגם מתקדם יותר, עוררה התנגדות חריפה ותקיפה של כל הגורמים בישראל, ונמשכה גם לאחר שהתחלף שוב השלטון במצרים, בתאריך 3.7.2013 ולאחר הדחת הנשיא מוחמד מורסי. כך למשל, בחודש מרץ 2014, נכתב בלשכתו של שר הביטחון מסמך המדבר בעד עצמו: **"ישראל העבירה בשם כל הגורמים בקשה רשמית לגרמניה להימנע ממכירת הצוללות למצרים... כל פניה לממשלת גרמניה תתואם על ידי כל הגורמים"**.

319. התנגדות זו נמשכה ללא שינוי, אף לאחר שהחלה כהונת הנשיא הנוכחי, עבד אל פתאח א-סיסי, וזאת הגם שהצהיר חזר ושנה כי מחויבותו להסכם השלום עם ישראל שריר וקיים.

320. בשנת 2014, פונה ממשלת גרמניה ומבקשת ממדינת ישראל שוב היתר למכור צוללות נוספות למצרים. פנייה זו נעשת בפגישה שנערכה בנובמבר 2014, בין שר החוץ הגרמני דאז פרנק

וולטר שטיינמאיר לבין רה"מ דאז נתניהו ושר הביטחון דאז משה יעלון, כל זאת כשנה וחצי לאחר הדחת מורסי, נציג האחים המוסלמים. בפגישה זו הובהר היטב לגרמנים מהן הסיבות שעומדות מאחורי התנגדותה הנחרצת של מדינת ישראל לעסקה זו ואת הסכנות הטמונות לבטחונה הלאומי של מדינת ישראל. הגרמנים הקשיבו בקשב רב, והובן על ידי המשתתפים שנכחו בפגישה כי נושא מכירת הצוללות הנוספות למצרים ירד מהפרק.

321. נתניהו עצמו באותה פגישה ביטא התנגדות נחרצת למכירת צוללות מדגם מתקדם, ובעניין זה השגריר דאז, יעקב הדס, כתב כך: **"סוגית מכירת הצוללות למצרים עלתה בפגישה של ראש הממשלה נתניהו עם שר החוץ הגרמני שטיינמאיר. ראש הממשלה הביע התנגדות נחרצת למכירת הצוללות למצרים"**.

ד.4.א.3. הגילוי על מתן אישור למכירת הצוללות למצרים בשנת 2015

322. על רקע ההתנגדות הברורה של מערכת הביטחון בנושא זה, מקצה לקצה, ועל רקע ההבנה כי הגרמנים מכבדים התנגדות זו, הופתעו ונדהמו עד בלי די וזאת בלשון המעטה, גורמי הביטחון הישראליים לגלות בעת ביקור במשרדי הקאנצלריה בברלין בחודש מרץ 2015, כי הוחלט בניגוד לסיכום שהושג בחודש נובמבר 2014, לבצע בכל זאת עסקה משמעותית נוספת למכירת צוללות תוצרת תיסנקרופ למצרים, וכי היא תיושם לאחר שכבר התקיימה עוד התייעצות עם ראש ממשלת ישראל, ולאחר שהאחרון נתן אישור לביצוע עסקה זו.

323. יודגש כי לפי מידע שנמסר לעותרת, ונתמך בתצהירים המצורפים לעתירה זו, אין ספק כי לסוכן חברת תיסנקרופ בישראל, מר מיקי גנור, היה אינטרס כלכלי במכירה זו למצרים, והוא אף פעל בעניין זה מול גורמים רשמיים. לעותרת נודע כי, למר מיקי גנור היה אינטרס כלכלי מובהק מעצם מכירת צוללות מחב' תיסנקרופ למצרים, כמו גם מהאישור שניתן ע"י מדינת ישראל למכירה זו (ר' סעיפים 9.יב-9.ז. בתצהיר המצורף **כנספח ע/119**, וכן סעיף 18.יד. בתצהיר המצורף **כנספח ע/128**). על פי דיווחים בתקשורת, עדויות על הזיקה בין עסקה זו לגורמים שהפעיל גנור בישראל, מצויות גם בתכתובת דוא"ל בשנת 2012, בה נכתב בין היתר שהעסקה עם מצרים צריכה להיות **"חלק מכל החבילה"**, וצריך **"לדאוג שזה יהיה על סדר היום במפגש הממשלות הקרוב בין ישראל לגרמניה"**.⁵⁴

324. מיד לאחר גילויים מרעישים אלו חזרו גורמי הביטחון מיידית מברלין ודיווחו לאלתר על כך לשר הביטחון דאז, משה יעלון. לאור זאת, פנה שר הביטחון לראש הממשלה, באופן לא רשמי, לברר האם ידוע לו על שינוי בעמדת מדינת ישראל, והאם ייתכן שראש הממשלה קשור במישרין או בעקיפין להחלטה כפי שנמסר מהגרמנים לפיו ישראל הסירה את התנגדותה למכירת צוללות תקיפה אלה. יעלון נענה בשלילה. לאחר מכן, לאור העובדה שהתגנבו חששות לליבו לגבי האמת שבתשובת ראש הממשלה לגבי מתן ההיתר, פונה יעלון בשנית לראש הממשלה, מר נתניהו, גם הפעם באופן לא רשמי – וזאת לאחר שעצם הסרת התנגדותה של ישראל אוששה פעם נוספת אל מול גם היועץ לביטחון לאומי של קנצלריה גרמניה – וגם הפעם, יעלון נענה בשלילה על ידי נתניהו על שינוי במדיניות ישראל.

⁵⁴ <https://13news.co.il/item/news/domestic/crime-law/crime/submarine-33866/>

325. עם זאת, לנוכח חשיבות ורגישות העניין, כמו גם הספקות שהתעוררו כבר אז בנושא, החליט השר יעלון לפעול באופן חריג, ובתחילת חודש מאי 2015 פונה הוא אל כב' נשיא המדינה, מר ראובן ריבלין. בפנייתו זו ביקש יעלון מהנשיא, כי בנסיעתו הצפויה לגרמניה בתאריך 12.5.2015, ובפגישתו עם הקנצלרית אנגלה מרקל, יבדוק האם אכן ניתן אישור כזה, ועל ידי מי.

326. על פי מידע שנמסר לעותרת, הנשיא תיאר כי פגישתו עם הקנצלרית הייתה מביכה, שכן הקנצלרית נדהמה מכך שנשיא מדינת ישראל "**לא יודע מה מתרחש בארצו**" (ר' בהקשר זה סעיף 13.יד. בתצהיר המצורף **כנספח ע/127**). יתרה מכך, לאחר דיווח הנושא לנתניהו מיד לאחר הפגישה עם מרקל, קיים מר נתניהו שיחה נוקבת עם הנשיא ונזף בו על כך שהוא העלה כלל את הנושא בפגישתו עם הקנצלרית, מאחר ואין הדבר בתחום סמכותו.

327. עם חזרתו ארצה, מסר הנשיא ליעלון כי אכן, מבירור שערך עם הקנצלרית, עולה כי לגרמניה נמסר על שינוי עמדת ישראל בעניין רגיש זה, על ידי מר נתניהו. כבר באותה עת, העובדה שראש הממשלה פעל מאחורי גבם של מפקד חיל הים, הרמטכ"ל, שר הבטחון, ראש המוסד, והנשיא; כמו גם הפר את הסיכום המקצועי עם הגרמנים מבלי לידע אף אחד, ובנושא כל כך רגיש, כאשר הוא פועל למעשה תוך מידור הגורמים המעורבים, נראה כהליך תמוה ובלתי סביר בצורה קיצונית.

328. החלטה לא סבירה בצורה קיצונית זו, אשר פגעה ופוגעת – לטעמו של יעלון – בבטחונה הלאומי של מדינת ישראל, הביאו לכך, ולאור העובדה שנתניהו שיקר פעמיים ליעלון, שהיחסים ביניהם עלו על שרטון וכך לאחר מספר חודשים, ואחרי אירועים אלה התפטר שר הבטחון דאז יעלון, לדבריו אז "בגלל התנהלות נתניהו וחוסר האמון בו".

329. חשוב לציין, כי על בסיס המידע שהצטבר באותה עת, עלו רק שאלות הנוגעות לתקינות ההליך, לנוכח מה שנראה כחריגה מסמכות. אף אחד מגורמי הביטחון הישראליים שהיו מעורבים בנושא לא העלה אז בדעתו, שישנה אפשרות כלשהי, ולו הקלושה ביותר, לפיה ראש הממשלה פעל בניגוד עניינים באופן שמשרת גורם עסקי.

330. מהתשתית העובדתית שנפרשה בפני העותרת, דומה כי ראש הממשלה קיבל החלטה בעניין זה במסלול מזורז מאד, ללא תהליך קבלת החלטות כלשהו, ללא דיונים עם גורמי המקצוע, וללא הבאת הנושא לאישור הקבינט, באופן שמיטיב לא רק עם מצרים, על כל המשתמע מכך, אלא מיטיב מאד גם עם תאגיד תיסנקרופ.

331. וכך, במשך קרוב לשנתיים נשארו סימני השאלה באוויר. פעם אחר פעם נשאלה השאלה "מי כתב את המכתב?", "מי נתן את ההוראה?" ו/או "מי נתן את האישור", בלי ידיעת מפקד חיל הים, הרמטכ"ל, שר הבטחון, ראש המוסד, והנשיא.

332. **ותשובה. אין.**

333. והנה, הפלא ופלא, ביום 23.3.2019 התראיין מר נתניהו לעיתונאית קרן מרציאנו, בראיון אשר הכה גלים לאחר שהודה בפה מלא, כי מידר את מערכת הביטחון "עקב סוד", ולפיכך לא יידע את שר הביטחון, לא את הרמטכ"ל, לא את מפקד חיל הים, ולא את ראש המוסד ולא את הנשיא. עם זאת, הכריז נתניהו כי הוא מסר את דבר ה"סוד" למס' מצומצם של בעלי

תפקידים, ביניהם ראשי המועצה לביטחון לאומי, יעקב עמידרור ויעקב נגל, וכן, ליועץ המשפטי לממשלה, ד"ר אביחי מנדלבליט. ואולם, בתשובה לשאליתה שהופנתה ליועמ"ש מטעם העותרת – **הכחיש האחרון כי המידע נמסר לו**⁵⁵.

334. בהקשר זה, יש להדגיש כי המל"ל הוא לא הגוף האמון ישירות ובפועל על בטחון מדינת ישראל, ולא על ביצוע המשימות השוטפות, איסוף המודיעין או פיתוח ההגנות הרלוונטיות לאיומים.

335. מכל מקום, התנהלות זו של מידור אנשי הביטחון הבכירים איננה מתקבלת על הדעת, איננה סבירה בצורה קיצונית, עלולה להיות תקדים מסוכן באשר לגבול סמכותו של ראש הממשלה בנושאים הנוגעים לביטחון המדינה, ומוסיפה חשד של ממש המחייב חקירה באזהרה, אשר כפי שמסתבר מהודעת היועמ"ש - עד כה לא התקיימה.

336. ברור לכל מי שכיהן בתפקיד ביטחוני בכיר במדינת ישראל כי לא יכולה להיות שום הצדקה להסתיר מגורמי הביטחון מידע חיוני - שהם זקוקים לו בתוקף תפקידם, במיוחד בכל הקשור לאפשרות להפעלת כוח, כדוגמת הפעלת כוח על ידי מדינה שכנה. במקביל, לא יכולה להיות הצדקה כי יש לשתף את המידע אודות "סוד" ביועץ המשפטי לממשלה. ההסבר שמסר נתניהו שלא יכולה להיות בו אמת, מגביר את החשש שההסבר האמיתי להסתרה ולפעולה במסלול רכש מזורז קשור במניעים אחרים. משנה תוקף לעובדה שאין הצדקה להסתיר מידע שכגון דא מגורמי מערכת הביטחון נלמד מעצם העובדה שכאשר מתן היתר דומה 2009 התבקש על ידי הגרמנים לצורך מכירת צוללות למצרים, מערכת הביטחון כולה היתה שותפה לתהליך קבלת החלטה מסודרת, הגם שרבים לא היו מרוצים מעצם קבלת החלטה זו.

337. השימוש במונח "סוד" יוצר רושם כאילו יש הצדקה להסתרת המידע אודות הסכמת ישראל למכירת הצוללות למצרים. לא יכולה להיות לכך הצדקה, ובוודאי שלא בנימוק של סוד, בין היתר, מפני שממילא אין כל מידע הקשור לצוללות, אשר יש לשמור בסוד מפני מערכת הביטחון. גם לא אותו פרט מידע שיש מי שמבקש להגדירו כסוד.

338. יודגש, כי לראש הממשלה אמנם יש סודות שאין לאף אחד מתוקף תפקידו, אבל כאשר הדבר נוגע לצוללות או למערכות נשק אסטרטגיות אחרות, אין "סוד" ששר הביטחון לא יודע עליו. מופרך לחשוב שיש "סוד" בהקשר של הצוללות ו/או כל מערכת נשק אסטרטגית אחרת, אבל הסוד הזה לא ידוע לרמטכ"ל או לשר הביטחון. לכן, מעולם לא עלה על הדעת שראש הממשלה, יכול לאשר מכירת צוללות למצרים מבלי להתייעץ עם אף אחד, מכיוון שמדובר בהחלטה שמסורה לקבינט הביטחוני ולא לראש הממשלה.

339. יתרה מזאת, טענתו של נתניהו חמורה ביותר, מכמה סיבות: ראשית, שר הביטחון והרמטכ"ל הם האחראים, בשיטת המשטר הישראלית, כל אחד בתחום סמכותו למערכת הביטחון כולה, לפעולותיה והכנותיה, ולפיכך מדובר בהתנהלות חסרת תקדים, חסרת הסבר, ומסוכנת ביותר, שבה ראש ממשלה נוהג כמי שבסמכותו להכריע בעניינים כאלה לבדו, למרות שזה אינו המצב בישראל. ראש הממשלה הוא "ראשון בין שווים", השר המופקד על מערכת הביטחון הוא שר הביטחון, והרמטכ"ל נתון למרותו של שר הביטחון, לפיכך, בלתי סביר

שראש הממשלה יקבע לבדו את עמדת ישראל בנוגע לרכש מערכות לחימה עיקריות על ידי יריבים, וככל הידוע, מעולם לא נהגו כך.

340. אמת, בנושאים הקשורים לחלק מייעודי מערך הצוללות, יש לראש הממשלה תפקיד וסמכויות שהם מעבר לרק היותו "ראשון בין שווים", אלה נושאים שראש הממשלה יש סמכות ישירה לגביהם. בתחומים אלה (להלן: "סודות מועדפים" או "ס.מ."), התגבש במשך עשרות שנים, נוהל ונוהג שהיה לחם חוקם של כל ראשי הממשלה ושרי הביטחון. נוהג שתכליתו למנוע מצב שבו החלטות בתחומים רגישים אלה (ס.מ.) תתקבלנה על ידי אדם יחיד. בהתאם לנוהל זה, נתקיימה כל השנים הקפדה יתירה לעדכן, לידע, ולקבל החלטות בנושאים אלה כך שבכל מקום בו ההחלטה נופלת בתחומי של יותר מאחד מבעלי התפקידים הנוגעים בדבר (ראש הממשלה ושר הביטחון), ההחלטה מתקבלת במשותף. עד כדי כך הגיעו הדברים שבמקומות בהם ראש הממשלה נטל לעצמו גם את תפקיד שר הביטחון, מונה שר נוסף להיות החבר השני בצוות המיוחד הזה.

341. בהקשר זה, מסר גורם ביטחוני בכיר לשעבר לעותרת כי "לא היה, שום מקרה ב-60 השנים האחרונות שבו קיבל ראש הממשלה החלטות בנושאים אסטרטגיים מסוג זה לבדו, ומבלי ששר הביטחון יודע על כך ושותף להחלטה" (ר' סעיף 1.8. בתצהיר המצורף כנספח ע/116).

342. יודגש, כי לנוכח המאמצים המושקעים באופן תמידי בשימור היתרון האיכותי מול מדינות האיזור, לא מתקבל על הדעת שהסכמה כזו תינתן ללא תיאום וללא עדכון כל הגורמים המעורבים. אם גורמי הביטחון היו מתואמים ומקבלים דיווח, ייתכן כי ישראל הייתה יכולה לנקוט עמדה שתאפשר לבצע את העסקה, אבל גם להציב לגרמנים עוד קודם התניות וסייגים שיצמצמו את הסיכון.

343. צוללות הן נשק התקפי, והנחת הבסיס של צה"ל כמו גם של צבאות אחרים, שמלחמות עלולות לפרוץ בין מדינות שכנות גם אם התקיימו ביניהן קשרים תקינים. לא מתקבל על הדעת שגורם ממשלתי כלשהו יכשיר עסקה כזו, בלי שמערכת הביטחון תהיה מתואמת ומעודכנת בכל פרטי המידע שיכול להיות רלוונטי להתמודדות עתידית של צה"ל מול צוללת מדגם דומה לזה שיש בישראל.

344. למרות כל האמור לעיל, לא נחקר חשד שעמדת ישראל, אשר אישרה מכירת צוללות למצרים, הוסתרה משר הביטחון על פי עדותו, ולא נחקרו המניעים האפשריים להסתרה כזו. בעניין זה די אם נצטט את דבריו של השופט בדימוס אליקים רובינשטיין. רובינשטיין שכיח כיועץ משפטי לממשלה ומזכיר הממשלה, היה מודע לנוהג הנ"ל המחייב עדכון, ובראיון שהעניק ב-15.12.2019 התבטא בעניין זה כך:⁵⁶

"... נושא הצוללות, אני קורא על זה.. ואני קורא שאומר ראש הממשלה שזה היה כל כך סודי, מכירת הצוללות מגרמניה למצרים, שלא יכולתי לעדכן לא את שר הביטחון ולא את הרמטכ"ל. עכשיו, אני ישבתי באופן אישי ליד שולחן הממשלה כמעט 15 שנה. כי הייתי כמעט שמונה שנים מזכיר הממשלה, ושבע שנים היועץ

⁵⁶ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5643131,00.html>

המשפטי לממשלה. ואין חיה כזו. אין יצור כזה, שיהיה נושא ביטחוני ממדרגה ראשונה, שלא יעודכן.. אם יש סיבה לא לחקור את זה ולא לבדוק את זה, שיגידו מהי... אני אומר כמי שהיה במטבח, ישב שם כל השנים סביב שולחן הממשלה, ועדת שרים לביטחון, קבינט, כל הפורומים הכי.. אין דבר כזה ששר הביטחון והרמטכ"ל לא ידעו! אני לא מעלה על הדעת דבר כזה" (15.12.2019, ראיון לעיתונאי אטילה שומפלבי).

345. החמור מכל בפרשה זו, היא העובדה שלפי המידע שיש בידי העותרת הפגיעה האנושה בבטחון הלאומי של מדינת ישראל והחשיפה שלה לאיומים אסטרטגיים נובעים כל כולם מבצע כסף ורדיפת שלמונים, ותוך הזנחת קודש הקודשים – בטחונה של המולדת – בעבור חופן דולרים.
346. וכך אומר גנור לאחד מגורמי הבטחון הבכירים ביותר איתו הוא נפגש בצורה אקראית כאשר הוא מנסה לשכנע אותו להסיר את התנגדותו למכירת הצוללות למצרים:

"פנה אלי לפתע מר גנור, והציג את עצמו כקונסול כבוד של ישראל בקפריסין, ובעיקר כנציג מספנות תיסנקרופ. ואז לתדהמתי הרבה - לאור העובדה שאך מתי מעט, בצמרת המדינה, לרבות רוח"מ, ידעו כלל על הנושא המאוד מסווג הזה - הוא העלה בפני את עניין אישור מכירת הצוללות למצרים. הוא אמר לי, שהוא יודע שאני מתנגד נחרץ לעסקת מכירת הצוללות למצרים. זכור לי היטב, שדבריו היו חריגים ביותר והרתיחו את דמי, במיוחד כאשר גנור אמר לי שהוא מבקש להיפגש איתי על מנת "לתדרך אותי" כהגדרתו, כיצד לנהל שיחות "בצורה הנכונה" עם לשכת הקנצלרית בנושא זה. עוד הוא הוסיף ואמר, כי תדריך זה נועד בכדי "לשנות" ו"לרכך" את הגישה שלי, שהיא לדבריו קשוחה מאוד. מר גנור אמר לי בגלוי ובלי למצמץ, ושוב הימם אותי: "שהגישה שאני נוקט בקשר למכירת הצוללות למצרים גורמת לו נזק עסקי" כדבריו. דבר שנתן לי להבין כבר אז, וביתר שאת היום, כי לגנור הייתה מוטיבציה עסקית, כלכלית, כמו גם, זיקה אישית וישירה למספר הצוללות שתיסנקרופ תייצר ותמכור ללא קשר לזהות הקונה, לרבות למצרים." (וראו לעניין זה נספח ע/128)

347. מיותר לומר שדברים אלה הם בבחינת רעידת אדמה מוסרית, ערכית ופטריוטית. מי האמין שבמדינת ישראל יהיו אנשים – קצינים בכירים בדימוס! – מוכנים למכור את בטחונה הלאומי של מדינת ישראל בעבור נזיד עדשים.
348. אם נושא שכזה איננו מחייב פתיחה בחקירה פלילית מקיפה, יסודית ואינטנסיבית, דומה כי אין כל משמעות להליך הפלילי במדינת ישראל. ודי לחכימא ברמיזה.

ד.4.ב. פרשת הצוללת השישית

ד.4.ב.1. רקע קצר: סד"כ הצוללות, וההחלטות על שילובן בחיל הים

349. עד חודש ספטמבר 2014, הסד"כ של מדינת ישראל היה שלוש צוללות אשר נקנו או התקבלו בסבסוד ומענקים מממשלות גרמניה. צוללת נוספת, רביעית במספר, נקלטה בספטמבר 2014, וצוללת חמישית נקלטה כשנה מאוחר יותר בתחילת 2016.
350. ממשלות ישראל הקימו את צי הצוללות תוך הצבת יעדים שאת חלקם לא ניתן לפרט, כמתואר לעיל, במהלך השנים בוצעו מספר בדיקות במערכת הביטחון, ובשנת 2015 נערכה בדיקה גם במל"ל, כדי לקבוע מהו הסד"כ שיש לתחזק על מנת ליישם את כלל היעדים שנקבעו.
351. מסקנות הבדיקות, כולל זו שנערכה במשרד ראש הממשלה בסוף שנת 2015, אשר נסמכות בין היתר על בסיס נתונים שנאספו בעבודת מטה שבוצעה במערכת הביטחון עליה יורחב בהמשך, הן שלנוכח שיקולים של תועלת מול עלות, הסד"כ שיש לתחזק הוא של **חמש צוללות**.
352. נדגיש כי עמדה זו נבדקה שוב ושוב, קיבלה תוקף מספר פעמים, ועל העובדות בעניין זה אין מחלוקת. כלומר גם ממלאי תפקידים הסבורים שהרכש מתיסנקרופ מחייב חקירה נוספת, וגם אלו הטוענים כי ההליכים התנהלו ללא פגם, אלו וגם אלו, מסכימים כי בעניין הסד"כ נעשתה במערכת הביטחון עבודת מטה יסודית, והעמדה שנתגבשה מושתתת על בסיס נתונים רחבים. כך למשל, לגבי חלק מהבדיקות שנערכו בצה"ל, ציין פרופ' נגל כי **"שלושה רמטכ"לים אחד אחרי השני, עושים ועדות ואומרים שצריך חמש ולא שש"** (יעקב נגל, כנס התנועה למען איכות השלטון, 25.2.2020).
353. המשמעות, בין היתר, היא כי רכש הצוללת השישית נשוא פרק זה לא יביא להגדלת הסד"כ, שכן עם קליטתה תושבת פעילותה של צוללת ישנה. כמתואר לעיל, עמדה זו קבלה גם ביטוי פומבי (עוד בטרם נחשפו החשדות בפרשה) באתר צה"ל בחודש אפריל 2016 (**נספח ע/1** לעיל).
354. נתוני הבדיקות שנערכו הינם מסווגים ועל כן העותרת לא קיבלה פירוט שלהם, אולם למיטב ידיעת העותרת, חוקרי משטרת ישראל, בסיווג מתאים, היו יכולים להיחשף להם. בקליפת אגוז, נציין כי בסיס הנתונים הוכן בעבר על ידי החטיבה אסטרטגית באגף התכנון, אז גובש מסמך שהכיל נתונים רבים, אשר הוצגו בדיונים הרלוונטיים למקבלי ההחלטות, ואשר היווה את הבסיס לדיונים בנושא.
355. נתונים אלו הוגשו לדרג המדיני במהלך השנים, בין היתר ע"י פרופ' שאול חורב (לפני ההחלטה על רכש הצוללות 4-5), ורק לאחר בדיקת כלל המידע ומשמעותו, התקבלו החלטות. לעותרת ידוע כי עד 2010 לא נערכה כל בדיקה מקיפה דומה, אשר מסקנותיה שונות בנושא זה.
356. ידוע כי צוללת היא כלי המלחמה היקר ביותר בצה"ל, ומלבד מחיר הקניה, עלות רכישתה והפעלתה, חייבת לגלם גם תחזוקה בסכומים גבוהים, הסדרי עגינה במתקנים שיותאמו בחוף, הכשרה מקצועית ממושכת של צוותים כולל אנשי קבע, ועוד. לנוכח העובדה שמדובר בהוצאה שעלותה מיליארדי שקלים, ברור לכל גורמי הביטחון שעסקו בכך ומומחיותם היא לוחמה ימית או תקצוב המערכת הביטחון, שכל החלטה בעניין סד"כ הצוללות יש לקבל בדרך תקינה, המבוססת על מסד הנתונים.

357. טרם נתאר את העסקות שבוצעו וההתרחשויות סביבן, העותרת תציין כי על פי המידע שנמסר לה, כבר בשנת 2010 הוזהר נתניהו כי ההתנהלות בנושאים רגישים אלו, לא יכולה להיעשות בדרך תקינה לנוכח החלטתו להפעיל בנושאים כה רגישים את קרובי משפחתו, עו"ד דוד שמרון ועו"ד יצחק מולכו (ר' סעיפים 37-38 בתצהיר המצורף **כנספח ע/127**).

358. העותרת תפנה גם להסכם ניגוד העניינים לפיו פעלו עו"ד שמרון ומולכו, בו ניתן לראות כי הוא בבירור אינו מכסה עניינים מרכזיים ביותר הקשורים לרכש מחברה זו, בהם עסקו השניים במישרין ובעקיפין, כולל לעניין היחסים עם מצרים.

359. עוד תציין העותרת, כי על פי התצהירים שנמסרו לה, בהתאם להנחיה מפורשת של נתניהו מתאריך 27.8.2009, במשך תקופה ממושכת, הגורם היחידי במשרדו אשר ריכז את קידום הרכש מחברה זו, הוא מר אבריאל בר יוסף, זאת תוך **מידור בעלי תפקידים במשרד הביטחון**, כאשר בהנחיית נתניהו גם גורמים במשרד החוץ נדרשים להעביר אך ורק אל בר יוסף את המידע בנושא זה. נציין כי למשרד הביטחון יש משלחת בגרמניה שתפקידה לעסוק ברכש, ומהתצהירים שהוגשו לעותרת עולה בין היתר, כי בשלב מסוים ראש המשלחת בגרמניה העביר מחאה כתובה לישראל בעניין המידור הנ"ל. כמו כן עולה כי לאחר שניתנה הנחייה זו של נתניהו, בר יוסף שימש כמשנה לראש המל"ל, לא העביר דיווחים גם לממונה הישיר עליו ראש המל"ל מר עוזי ארד.

360. יצוין, כי רה"מ הסביר את הנחייתו זו לפיה יש לדווח רק לבר יוסף, בטענה כי קיימות הדלפות המסכנות את ביצועה של העסקה. עם זאת, ממידע שקיבלה העותרת מפי בעלי תפקידים במשרד הביטחון שעסקו ברכש צוללות באותן שנים, עולה כי לא ידוע להם דבר על הדלפות, אשר בוצעו בתקופה שלפני הנחייתו זו למידור, אשר הסבו נזק בהקשר לעסקאות מסוג זה, ובוודאי לא ידוע על הדלפות לגביהן הועלתה דרישה לבצע בדיקה פנימית.

ד.2.ב.4. רכישת הצוללת השישית

361. ביום 10.2.2009 נערכו הבחירות לכנסת ה-18, ולאחריהן נבחר מר נתניהו לכהן כראש ממשלת ישראל ה-32. היוזמה להגדלת סד"כ הצוללות מעבר ל-5 החלה בשנת 2009, מיד לאחר הבחירות לכנסת ה-18, במעורבותו ועידודו של נתניהו שנכנס לתפקידו מעט קודם, לצד אחרים שסברו שיש לבצע את הרכש לנוכח העובדה שתוך זמן קצר יחלוף מועד האופציה להנחה על רכישתה, שהעניקה אז ממשלת גרמניה. לאחר מחלוקות חריפות עם צה"ל, העסקה ולפיה ישראל תרכוש צוללת נוספת, שישית במספר, נחתמה בחודש מרץ שנת 2012.

362. המעמד הרשמי בו הוחלט לקדם את העסקה התקיים בתאריך 18.1.2010 בברלין, בישיבה הבין-ממשלתית הראשונה שקיים ראש הממשלה מר נתניהו עם קנצלרית גרמניה, הגב' אנגלה מרקל ומספר שרים. מהצד הישראלי השתתפו ראש הממשלה נתניהו, שר הביטחון דאז אהוד ברק, שגריר ישראל בגרמניה דאז יורם בן זאב, ומספר מצומצם של יועצים בכירים ושגריר ישראל בגרמניה. בישיבה זו, הושג סיכום בין ממשלות ישראל וגרמניה לפיו תמומש האופציה שניתנה בעבר לישראל, לרכישת צוללת זו, השישית במספר.

363. נציין כי מפקד חיל הים, ראש אג"ת, והרמטכ"ל דאז, רא"ל גבי אשכנזי, התנגדו נחרצות לרכישת צוללת זו, ועל כן **הסיכום שהושג עם הרמטכ"ל סמוך לאחר ההחלטה, היה כי**

הרכש לא יביא להגדלת הצי, אלא שאם הגעתה תצא מהסד"כ הצוללת הראשונה, שנכנסה לשירות בסוף שנת 1999, כך שסד"כ חיל הים יעמוד על 5 צוללות בלבד. סיכום זה הושג אז בין הרמטכ"ל למנכ"ל המשרד אלוף (במיל.) אודי שני, בתיאום עם שר הביטחון אז, אהוד ברק. עוד הוסכם כי משרד הביטחון יבדוק האם ניתן למכור את הצוללת הראשונה, ובכך לכסות חלק קטן מההפסדים שייגרמו.

364. העותרת תדגיש כי על פי התצהירים שבידה, ההחלטה על רכש הצוללת השישית לא התקבלה באופן דומה להחלטות שהתקבלו בנוגע לרכישת הצוללות 4-5. לא רק שההחלטה התקבלה ללא עבודת מטה מקיפה ובדיקה של כלל הנתונים ומשמעותם, אלא שהיא התקבלה למעשה בניגוד לממצאי עבודת המטה שאוזכרה במבוא לפרק זה, שנעשתה בעבר באגף התכנון בצה"ל (אג"ת), בצוות משולב שהוקם ופעל באחריות החטיבה האסטרטגית באג"ת.

365. דהיינו, בעת קבלת ההחלטה לא היה בסיס מקצועי שהצביע על קושי או מידע חדש, אשר סותר את נתוני מערכת הביטחון ואת הנחות העבודה בעניין הסד"כ, במלואם או בחלקם. מדובר כאמור בעבודת מטה שהייתה תקפה, והיותה את הבסיס לעמדת מערכת הביטחון כולל בדיונים שנערכו בתקופה שלאחר רכש הצוללת ה-6, ועסקו באופן קליטתה בחיל הים.

366. הדיונים בעניין קליטת צוללת זו, נערכו תחילה במהלך שנת 2011, ובהמשך בסוף שנת 2015.

367. בשנת 2011, התקבלה בצה"ל המלצה לתחזק סד"כ של שש צוללות, בנסיבות המעוררות חשד כבד לפלילים (ר' סעיפים 6-7 בתצהיר המצורף **כנספח ע/120**). נציין כי ההחלטה התקבלה על רקע הבטחה של ראש הממשלה לתוספת תקציב של מיליארד דולר בשנה, ובלחץ כבד שהפעילו בעלי תפקידים שבימים אלו נאשמים בפלילים. בפועל תוספת שנתית של מיליארד דולר לא הועברה, והתכנית הרב שנתית במסגרתה נדונה קליטת הצוללת, לא נכנסה לתוקף.

368. עניין הסד"כ וקליטת הצוללת השישית נבדק שוב בסוף שנת 2015, ע"י הרמטכ"ל רא"ל גדי אייזנקוט, לאחר שהתעוררה מחלוקת קשה בין שר הביטחון משה יעלון, וראש הממשלה נתניהו (ר' סעיפים 11.א.-11.ד. בתצהיר המצורף **כנספח ע/121**).

369. יודגש כי לאחר שהתעוררה מחלוקת זו נתניהו הורה לראש המל"ל דאז, מר יוסי כהן, לערוך בדיקות ולגבש עמדה מטעם המל"ל בעניין זה. ואכן, מסד הנתונים נבדק שוב על ידי המל"ל, ובסיום הבדיקה, מסר ראש המל"ל כי יש לקבל את עמדת משרד הביטחון וכי **הסד"כ שיש להחזיק הוא של חמש צוללות; ולא של שש צוללות.**

370. על רקע זה יש לבחון את כלל ההחלטות שהתקבלו בעניין קליטת צוללת זו בשנת 2010, ולאחר מכן במהלך 2015 ו-2016.

371. המשמעות הכלכלית של הגדלת הסד"כ לשש צוללות, כפי שהתברר מהבדיקות הנ"ל שנערכו היא מרחיקת לכת. מהמידע שנמסר לעותרת עולה כי אילו מקבלי ההחלטות אשר נקלעו לוויכוחים קשים עם מר נתניהו והמל"ל סביב דרישות הרכש שהוצבו, היו יודעים בזמן אמת, על מעורבותם של גורמים פליליים, או על הזיקה בין גורמים מסחריים ותיסנקרופ לבין עו"ד שמרון או מר מיליקובסקי, הם היו מתנהלים באופן שונה, וייתכן ואף היו מסרבים לאשר רכישות בניגוד לדעתם.

372. ידוע כי ניהול תקציב הביטחון הוא קריטי להגנה על אזרחי ישראל, והגדלת הסד"כ לא יכולה להתבצע בתהליך שאיננו תקין לנוכח ההוצאה התקציבית העצומה על חשבון צרכים אחרים של צה"ל, ובנסיבת אלו מדובר בפגיעה בביטחון המדינה. בהקשר זה נפנה לדברים המופיעים בסעיף 7.ג. לתצהירו של גורם בטחוני בכיר, המצורף כנספח ע/129:

"ידוע לי כי התועלת השולית של צוללת שישית לא יכולה להצדיק באופן סביר את ההוצאה העצומה, על חשבון תקציבים לצרכים ביטחוניים אחרים וכאשר קיימות חלופות רלוונטיות אחרות בעלות נמוכה משמעותית. בנוסף, עלות ההשקעה בצוללת השישית (5-6 מיליארד ₪) היא לא הגיונית בעליל, וזאת מבחינת הבטחון הלאומי של מדינת ישראל!! לחוות דעתי המקצועית, החד משמעית בנושא, יותר קריטי להשקיע את הכסף הזה במקומות אחרים, חשובים והכרחיים יותר לביטחון מדינת ישראל".

ד.4.ג. פרשת הצוללת השביעית, השמינית והתשיעית

373. החל משנת 2014, החל נתניהו לקדם, במועדים שונים, רכש צוללות נוספות מחברת תיסנקרופ. ההנחיה והפעולות בוצעו בשני שלבים, תחילה במחצית השנייה של 2015, ובהמשך בתחילת 2016. בעקבות פעולותיו נוצרו מחלוקות ועימותים קשים בין נתניהו לדרגים שונים במשרד הביטחון, ועל כן, חלק מהרכישות נמנעו.

374. על פי התצהירים שנמסרו לעותרת, נתניהו פעל – לרכישת שלוש צוללות נוספות – באופן לא סביר בצורה קיצונית המנוגד לא רק לעמדת צה"ל ומשרד הביטחון, אלא גם בניגוד לעמדת המל"ל, שהיא הגורם המקצועי במשרד ראש הממשלה.

375. יצוין כי מערכת הביטחון, הפועלת בכפוף לאילוצים תקציביים, עמדה באותה תקופה תחת קשיים תקציביים, שהביאו לפגיעה קשה בפעילות, וגם על רקע זה נוצרה התנגדות ליוזמות הרכש של ראש הממשלה. כך למשל, כבר בשנת 2014 בישיבה שנערכה במועד שאינו ידוע לעותרת במדויק, העלה נתניהו דרישה לרכוש צוללת נוספת, שביעית במספר, תוך שהוא דופק על השולחן. דרישה זו גרמה לתגובה חריגה של גורם ביטחוני שנכח בישיבה.

376. כאמור, לצד היתרונות הביטחוניים שמקנה כל צוללת, ידוע כי רכישתה מהווה נטל כלכלי של ממש על תקציב הביטחון, ועל כן נשקלות בזהירות החלופות כולל בהקשר למועדי הרכישה, מחירי התחזוקה, וחשובים של עלות מול תועלת. על פי התצהירים שנמסרו לעותרת, בחודש אוגוסט 2015, במסגרת דיון מכין לקבינט בתכנית הרב שנתית (תר"ש), בהשתתפות שר הביטחון, הרמטכ"ל, ראש אג"ת, רמ"ט שר הביטחון, ראש המל"ל, ועוד, הניח ראש המל"ל נייר "הנחיות ראש הממשלה לתר"ש". הנחיה מספר אחת של ראש הממשלה הייתה להעלות את מספר הצוללות בצי לתשע.

377. על רקע הנחייה לא הגיונית זו, נוצר עימות קשה מול השר יעלון, ומיד לאחר דיון זה, הרמטכ"ל דאז, גדי אייזנקוט, כינס בלשכתו ישיבה, ולאחריה, הוציא מסמך המבהיר את עמדת צה"ל בעניין סד"כ הצוללות. במסמך נקבע במפורש כי לצה"ל אין צורך ביותר מחמש צוללות, והוא הופץ באמצע חודש אוגוסט 2015 לכל המעורבים, כולל ללשכת ראש הממשלה.

378. על פי המידע שנמסר לעותרת – **מסמך זה עורר תגובה קשה בלשכת ראש הממשלה.**
379. יודגש, כי דרישה לרכישה נוספת, הייתה ממילא באותה עת בעייתית ביותר, שכן ראש הממשלה עצמו קיבל החלטות קשות שהובילו לקיצוצי תקציב, וכפי שציין גם מבקר המדינה בדו"ח שפורסם, פגעו בכשירות צה"ל.
380. כאמור, עמדת מערכת הביטחון לגבי סד"כ הצוללות שחיל הים יכול לתחזק, התבססה על בדיקות שנערכו, כולל עבודה מקצועית שהוגשה לדרג המדיני על ידי פרופ' שאול חורב. **מאז לא נערכה כל עבודה המבוססת על בדיקת נתונים ושקלול היתרונות מול העלויות, אשר ממצאים יכולים לשנות את המסקנה כי הסד"כ המתאים הוא חמש צוללות.** זאת, למעט הבדיקה הנ"ל שנערכה בשנת 2011, אז הופעל לחץ מצד מי שנאשמים בימים אלה בפלילים, והתקבלה החלטה על סד"כ של שש צוללות, בכפוף להתחייבות ראש הממשלה להעביר מדי שנה תוספת תקציב משמעותית של מיליארד דולר. לאחר שמיליארדי דולרים לא הועברו בפועל, עמדת מערכת הביטחון על הצורך בסד"כ של חמש צוללות, התגבשה על בסיס הנתונים הקיימים, כולל עבודת המטה הנ"ל.
381. על רקע הצגת המסמך הנ"ל, המתייחס לתשע צוללות, נוצר ויכוח סוער ונוקב, כאשר שר הביטחון דאז, יעלון, הבהיר מיד שאין כל הצדקה למספר כזה, וכי הצורך המבצעי הוא בחמש צוללות בלבד.
382. לאור המחלוקת, הנחה נתניהו את ראש המל"ל דאז, יוסי כהן, לקיים בדיקות ולגבש את עמדת המועצה לביטחון לאומי בנושא.
383. באוקטובר 2015, השלים ראש המל"ל עבודת מטה לבירור המחלוקת, ובסיומה, הסכים המל"ל עם עמדת משרד הביטחון, לפיה, בנסיבות הקיימות והאילוצים התקציביים, אין כל הצדקה לשלב בסד"כ שלוש צוללות נוספות שיירכשו, וכי **הסד"כ הרצוי הוא חמש צוללות.** גורמים ביטחוניים בכירים הבהירו בפני העותרת כי באותה העת, הם סברו כי זו הדרך היחידה להבהיר לנתניהו כי אין כל הגיון, לא מבצעי, קל וחומר לא הגיון כלכלי, בסד"כ של תשע צוללות.
384. למרות זאת, לקראת נסיעת ראש הממשלה לגרמניה בתחילת חודש פברואר 2016, העביר משרד ראש הממשלה למשרד הביטחון נוסח של מזכר הבנות (M.O.U) בין ממשלת ישראל לגרמניה לרכישת צוללות חדשות, שאינו מבטא את העמדה שגובשה בעניין הסד"כ. על פי התצהירים שנמסרו לעותרת, מסמך זה אשר נשלח ע"י תא"ל (במיל.) יעקב נגל (שנכנס באותם ימים לתפקיד מ"מ ראש המל"ל), התקבל בתדהמה במשרד הביטחון, לאחר שנמסר כי הוא אמור להיחתם תוך ימים ספורים בלבד בין הממשלות, ועלול להביא לרכש ביטחוני נרחב, כל כולו ממספנה ספציפית אחת (תיסנקרופ).
385. טיוטת מזכר הבנות זו, מגלה כי במשך זמן רב התקיימו ככל הנראה מגעים לרכש ביטחוני בהיקף נרחב (מיליארדי יורו) וממספנה אחת ספציפית, ע"י גורמים שרכש ביטחוני אינו בתחום אחריותם או סמכותם, ללא כל תיאום או עדכון של הגורמים הרלוונטיים במשרד הביטחון, ביניהם שר הביטחון ומנכ"ל משרד הביטחון, כאשר הגורמים במשרד הביטחון מתוודעים לעסקות אלו רק זמן קצר ביותר לפני נסיעת ראש הממשלה לנתניהו לגרמניה על

מנת לחתום על מזכר הבנות - **אירוע חסר תקדים כשלעצמו**. נדמה כי גם היידוע בדבר ה-M.O.U נעשה בטעות שנבעה מכניסתו הטריה לתפקיד של תא"ל (במיל). נגל, שלא הכיר את המו"מ בצינורות עוקפי משרד הביטחון וביקש בתמימותו אישור המשרד כמתחייב וכמקובל.

386. יש להדגיש כי חתימה על מסמך מעין זה, משפיעה על תקציב מערכת הביטחון לאורך שנים רבות (פיננסית ואמל"חית - בהיבט של רכש שלא ניתן היה לקיים בעתיד), ולא סביר שהוא יידון ויכתב ע"י גורמים שזהו אינו תחום אחריותם ומומחיותם.

387. **משרד הביטחון וצה"ל הם אשר היו אמורים להובילו לאורך כל שלבי הדיונים**: קביעת הצורך המבצעי (שלא היה), סדר העדיפויות לרכישה, קביעת אופן שילוב אמצעי הלחימה במערכת הכוללת וכתובת תו"ל להפעלתו, המשך לביצוע המשא ומתן עד לחתימת הסכם רכישתו, הכשרת כוח אדם להפעלתו, קורסי התמחות ועוד, כפי שנעשה תמיד ע"י צה"ל והמשרד ברכישת כל אמל"ח למול כל מדינה באשר היא.

388. אולם, העובדה כי כל המגעים, הפגישות והמשא ומתן בוצעו ע"י גורמים ממשרד ראש הממשלה, כמו ראש המל"ל, שליחו המיוחד של ראש הממשלה, סגן ראש המל"ל, וגם עורך הדין של ראש הממשלה, תוך מידור כל אנשי משרד הביטחון וצה"ל והסתרתו אפילו מראש משלחת הרכש שמוצבת לצורך זה בגרמניה אשר ידע שיש פגישות אבל הושאר מחוץ לדלת, ועד כולל השר הממונה - אינה סבירה בצורה קיצונית ודורשת חקירה פלילית בנושא.

389. מידור שיטתי וממושך של כל גורמי משרד הביטחון בעניין רכש מתיסקרופ לא יכול להיות מקרי, דומה כי הוא בוצע בכוונה תחילה ולפי הנחיות במשרד ראש הממשלה, והוא מבטא (לפחות) אדישות להשפעת צעדים אלו על יכולות המענה הצה"לי והאיוונים שבתוכו, כמו גם חוסר הבנה בסיסי בדרך שבה יש לבצע רכש אמצעי לחימה ומה השלכותיו של רכש מעין זה. לעניין זה יפים הדברים הבאים, שנכתבו בסעיף 11.טו. בתצהירו של אחד מהגורמים הביטחוניים הבכירים, המצ"ב **כנספח ע/121**:

"נראה שבמרוצתם של גורמים שונים להבטיח הוצאת הזמנות רכש במיליארדי אירו למספנה אחת מסוימת, נדרסו כל הנהלים והושלכו ככלי אין חפץ בם, והפוטנציאל לפגיעה בביטחון המדינה, לולא נעצר רכש זה, גדול ומדאיג".

390. על פי מידע שנמסר לעותרת מסמך זה היה חריג ביותר, עד כדי כך שמי שמופקדים במשרד הביטחון על עריכת מסמכים בתחום הרכש, העלו חשד כי הוא נוסח במשרד חיצוני. בעניין זה, בכיר במשרד הביטחון אף פנה אל מקבילו במל"ל, לברר האם הוא מעורב בניסוח המסמך, ונענה בשלילה.

391. לאחר קבלת המסמך, הביע משרד הביטחון את התנגדותו להתחייבות לרכש צוללות עתידי בטווח השנים המדובר, וכן התבקש להכניס שינויים של ממש בנוסח שעלול היה לחייב את ישראל, ולשנות את אופי ההתקשרות המחייבת להסכמה עקרונית בילאטרלית. על פי המידע שנמסר לעותרת, חלק מדרישותיהם לא התקבלו. בין היתר לא התקבלה דרישה לשנות את לוח הזמנים.

392. עמדת משרד הביטחון הייתה כי מסמך זה עלול לחייב את ישראל לבצע רכש עתידי רחוק של שלוש צוללות (7, 8, ו-9), וכן להצטייד בשתי ספינות נגד צוללות (נצ"ל), כאשר במסמך אוזכרו גם ספינות המגן שעל רכישתן הוסכם לפני כן. בהקשר זה נפנה לסעיף 11.1. לתצהיר המצורף **כנספח ע/121:**

"זכור לי שכאשר עיינתי במסמך ההבנות לראשונה, סימנתי בעיגול את שמה של חברת תיסנקרופ, והוספתי בכתב יד שאלה מדוע לרכוש מערכות נשק וציוד דווקא מחברה זו. המסמך כולו התייחס לציוד לחימה בהיקף נרחב ובעלות אדירה, שאמור היה להירכש רק מתיסנקרופ... **התרשמתי כי מאחורי יוזמת רכש זו יש אינטרס שטיבו איננו ברור לי, להרחיב את היקף ההתקשרות עם תיסנקרופ ולהגדיל את התמורה לחברה זו באופן שאין לו הצדקה.** רושם זה התחזק ונבע גם מהסעיף שהתייחס לרכישת שתי ספינות נגד צוללות חדשות (כמיליארד אירו)".

393. יש לציין שמזכר ההבנות הוא מסמך מפורט מאד, ולבעלי תפקידים שמסרו תצהירים לעותרת, לא ידוע האם בוצעו בו שינויים שדרשו כולם או חלקם. עמדת מנכ"ל משרד הביטחון שהובהרה היטב למשרד ראש הממשלה, היא שהתחייבות שעלולה להיווצר בעקבות מסמך זה, היא לרכש צוללות שאמורות להגיע לחיל הים 14-15 שנים מאוחר יותר.

394. בהקשר זה, העותרת תדגיש כי בדיקת מועדי הרכש שמופיעים במסמך, והובילו לחתימת הסכם עם ממשלת גרמניה שנה מאוחר יותר, מבהירה כי הוא יביא להגדלת הסד"כ, בניגוד מוחלט להחלטות שהתקבלו. כך למשל, אם ימומש ההסכם שנחתם עם גרמניה, כדי להימנע מהגדלת הסד"כ, צה"ל יידרש להשבית את הצוללת החמישית שנקלטה בחודש ספטמבר 2014 שנים רבות לפני המועד, כאשר היא תקינה וכשירה. נציין כי במועד ניסוח המזכר היה ברור לצה"ל, שיהיה עליו להשבית את צוללת הדולפין הראשונה כאשר היא עדיין כשירה, כל זאת תוך בזבוז מיליארדי שקלים.

395. מהמידע שנמסר לעותרת עולה כי האופן בו נחתם מזכר הבנות זה, שהוביל כאמור לחתימת הסכם עם ממשלת גרמניה בחודש אוקטובר 2016, מעלה חשד חמור לכך שבקרב מקבלי ההחלטות היו לכל הפחות שיקולים שאינם מקצועיים ואינם ענייניים. בעניין זה, מסר גורם בטחוני בכיר לשעבר כי הוא **"לא מכיר שום רכישה דומה שמתבצעת 14-15 שנה מראש, אין לזה אח ורע במערכת הביטחון"** (ר' סעיף 8.ב. בתצהיר המצ"ב **כנספח ע/129**).

396. כפי שהצהיר בפני העותרת בכיר שהיה מעורב בקבלת ההחלטות, החשד למניעים זרים מתחזק, לנוכח העובדה שאותן העמלות ממש בהיקף של מיליוני שקלים, יתקבלו על ידי המעורבים בפלילים, גם אם הצוללות 7, 8, ו-9, לא יגדילו את הסד"כ אלא יחליפו צוללות ישנות.

397. על פי תצהירים שנמסרו לעותרת, במסגרת העימותים סביב מסמך זה, אחת החלופות שהועלו על ידי השר יעלון, הייתה שבמקום למסור מסמך רשמי שעלול ליצור מחויבות לרכש בהיקפים כה גדולים מתיסנקרופ, נתניהו יבקש ובוודאי גם יקבל מגב' מרקל, קנצלרית גרמניה, מכתב הצהרתי (LOI), בדומה לזה שנתן בעבר הקנצלר הלמוט קוהל, שיש בו התחייבות של ממשלת

גרמניה, לספק בעתיד את צרכי הביטחון של ישראל בהקשר אסטרטגי זה. זאת מתוך נקודת מוצא, כי ממשלות ומפעלים מעוניינים למכור מאחר ואלו מנועי הצמיחה של התעשייה המקומית שלהם.

398. העותרת תציין בעניין זה את הודעת משרד ראש הממשלה באמצעות המל"ל מתאריך 17.11.2016, המנסה ליצור רושם כאילו הליך הרכש נעשה ללא פגם והיה "תקין לחלוטין" כלשון ההודעה. בין היתר, נרשם בהודעה זו כי בתאריך 12.10.2015 העביר נציג משרד הביטחון לראש המל"ל מסמך "ובו מפורטת דרישת צה"ל לרכש 3 צוללות (שיחליפו צוללות קיימות)", וכלשון ההודעה, "The proposal and the request: To sign a framework agreement for the provision of three more submarines"

399. העותרת תדגיש בעניין זה כי משרד ראש הממשלה עשה שימוש פסול במל"ל, כדי למסור לציבור מידע שגוי, חלקי ומטעה, בדומה לשימוש שנעשה במל"ל בהודעה אודות מכרזו כלי השיט. הודעת המל"ל בעניין רכש הצוללות לצד מידע משמעותי שהושמט ממנה, מצורפת לעתירה זו כנספח בתצהירו של מר שחר גינוסר המועסק בעותרת.

400. בין היתר, בהודעה ראש הממשלה אין כל איזכור לעמדת צה"ל ומשרד הביטחון, המתנגדת בתוקף לכך שהרכש יביא להגדלת הסד"כ כפי שקרה, ואין אזכור לעמדת בכירי משרד הביטחון, שהתנגדו בתוקף לנוסח שעלול ליצור התחייבות ישראלית לרכש בעתיד. עמדת משרד הביטחון שהובהרה למשרד רה"מ היטב, הייתה כי יש ליצור הסדר, או הסכם מסגרת, שבו תובהר הסכמתה של גרמניה למכור צוללות, זאת להבדיל ממסמך שעלול ליצור התחייבות של ישראל לקנות בעתיד הרחוק, וגם היום לא ברור מדוע לא התקבלה עמדת משרד הביטחון לפיה יש לחתום על מסמך כוונות בלבד (LOI). לכן גם המסמך אליו מתייחסת הודעת המל"ל איננו דרישה לרכש 3 צוללות כפי שנטען, אלא בקשה ל"אספקת צוללות".

401. להשלמת התמונה, העותרת תציין כי על פי המידע שנמסר לה, לאחר שהתגבשה עמדת המל"ל המצדדת במשרד הביטחון בסוגיית הסד"כ, נתניהו ביקש בנסיבות שאינן ברורות, לקבל חוות דעת נוספת, מגורם חיצוני. לצורך זה, פנה נתניהו למר יעקב עמידרור שהיה באותה עת אזרח פרטי.

402. בשיחה שקיים מר עמידרור עם מר שחר גינוסר המועסק אצל העותרת, ציין עמידרור כי הוא לא ידע את נסיבות הפניה אליו, וסבר בשוגג, שכלל לא נערך בנושאים אלו דיון מסודר. עמדתו של עמידרור כפי שנמסרה לנתניהו, הייתה שאין כל צורך לקבל החלטה בשאלת גודל הסד"כ. ובכל זאת יש לקדם מיד עסקת רכש משמעותית לרכישת צוללות נוספות, זאת בטענה שהקנצלרית אנגלה מרקל, צפויה להתמודד בבחירות שיערכו עוד שנתיים (!) בגרמניה, וייתכן שיביאו לחילופי שלטון שימנעו בעתיד עסקת רכש נוספת.

403. לא ידוע האם מר נתניהו בדק עם עמידרור על מה מבוססת הנחה זו, המנסה לנבא את תוצאות בחירות שנערכו כידוע בתאריך 24.9.2017 ובהן זכתה הקנצלרית מרקל, ובנוסף מפלגות התומכות בישראל התחזקו מאד. מכל מקום, לאחר הייעוץ החיצוני שקיבל, הוביל נתניהו את ההחלטות שבהן, מחד לא נקבע גודל הסד"כ, ומאידך, בוצעו פעולות רכש שתוצאתן תביא להגדלת הסד"כ, או לחילופין כדי להימנע מכך, יושבתו צוללות תקינות וכשירות, כאשר התוצאה היא שמיליארדי שקלים מתקציב הביטחון יורדים לטימיון.

404. להשלמת התמונה, העותרת תדגיש את שנאמר במבוא לפרק זה, כי במשך תקופה ארוכה כל המגעים בנושא רכש מתיסנקרופ, רוכזו בהנחיית מר נתניהו ע"י מר אבריאל בר יוסף בלבד, החשוד היום בפלילים תוך שהוא ממדר בהנחיית נתניהו גורמים אחרים, וכך המידע הפגישות והדיונים מוסתרים מצה"ל, מאנשי משרד הביטחון, ואף מראש משלחת הרכש הישראלית בגרמניה. מצב זה כשלעצמו איננו סביר בצורה קיצונית, קל וחומר כאשר דרגים מקצועיים ממודרים גם ממגעים, שבחלקם מעורבים עורכי דין ממשרד שמרון מולכו, אשר חתומים על הסכם ניגוד עניינים שנערך לכל הפחות באופן רשמי.
405. מיותר לומר כי גם פרשה חמורה זו המלווה בתשתית עובדתית מוצקה דורשת חקירה פלילית לאתגר.

ד.4.ד. פרשת ספינות המגן

406. פרשת ספינות המגן היא פרשה המקפלת בתוכה את שלל רכיבי ניגוד העניינים והפעילות העבריינית של המעורבים בכל הפרשות נושא עתירה זו, באופן הבוחק והברור ביותר, כך שניתן ללמוד על דרך פעולתם של המעורבים בצורה המיטבית.
407. להזכיר, שדות הגז הטבעי בישראל התגלו בשנים 2009-2012. לאחר הגילוי, נדרשה מערכת הביטחון לגבש תכנית הגנה על מתקני ההפקה.
408. עוד נזכיר כי מחודש נובמבר 2010, החלה להתבצע עבודת מטה בהובלת משרד הביטחון והמל"ל שנועדה לבחון ולקבוע, כיצד למנוע פגיעה במתקני ההפקה שימוקמו בשדות גז שנתגלו בתחום המים הכלכליים של ישראל. בשלב הראשון, נבחנו בעיקר דרכי הגנה על שני שדות שנתגלו אז: שדה תמר, שאסדת הקידוח שלו ממוקמת כ-25 ק"מ מהחוף, ושדה לויתן שממוקם כ-125 ק"מ מהחוף. ההנחה הייתה שמתקני ההפקה של שדה לויתן ימוקמו על פי הבאר, מחוץ למים הטריטוריאליים של מדינת ישראל.
409. בדיונים אלו הובהר כי הטלת משימה לפיה צה"ל נדרש לפעול באופן שוטף וקבוע **מעבר לגבולות ישראל**, מהווה תקדים ושינוי מדיניות חריג ביותר. על כן עמדת משרד הביטחון הייתה כי לצורך זה **נדרשת החלטת ממשלה מפורטת**.
410. לנוכח שינוי המדיניות שנדרש, סבר מנכ"ל המשרד דאז, אלוף (במיל.) אודי שני, כי יש ליישם מדיניות לפיה החברות הקודחות ידרשו לשכור גם שירותי אבטחה, כאשר צה"ל ישולב בהגנה רק במידת הצורך בנסיבות בהן תתקבל התראה ביטחונית. עמדה שגובתה ע"י שר הביטחון דאז, אהוד ברק.
411. נציין כבר עתה כי ניסוח החלטת הממשלה בעניין זה הושלם רק בסוף שנת 2012, סמוך להחלטה להקדים את הבחירות, בעת שכינה ממשלת מעבר. לנוכח חריגות ההחלטה המטילה על צה"ל לפעול מחוץ לגבולות המדינה, הנחה היועץ המשפטי לממשלה את משרד הבטחון שלא לקדם את ההליך כאשר מכהנת ממשלת מעבר.

ד.4.1.1. עבודת המטה לאיפיון הספינות המתאימות להגנה של מתקני הגז

412. בפתח הדברים, נבקש לעמוד על ההליכים המקובלים והנדרשים לקראת ביצוע רכש מסוג זה, כפי שנמסרו לעותרת במספר תצהירים שונים :

א. **הגדרת הצורך המבצעי** : לאחר שחיל הים מקבל נתונים אודות המשימה מהגורם הרלוונטי במערכת הביטחון או במל"ל, תערך בדיקה מקצועית להגדרת הצורך המבצעי, תקציב הרכש והמענה הטכנולוגי ;

ב. **אפיון כלי השיט התואם להשגת היעד המבצעי במגבלות התקציב** : רמצי"ד (ראש מספן ציוד) ומפקד חיל הים יגדירו את אפיון הספינות שיש לרכוש בהתאם למשימה ;

ג. **מפקד חיל הים יגיש למנהל הרכש, מפרט טכני למודל הנדרש של ספינת מגן** ;

ד. **מנה"ר יחד עם חיל הים יקיים דיונים תקציביים** שתחילתם באגף התכנון, בהם יחושב מחיר חיי הספינה, כולל תחזוקה ותיקונים (L.C.C.). ככלל, האומדן המקובל לחישוב מחיר חיי רכש מערכות מסוג זה, הינו לפי מכפיל חמש (כלומר, העלות לאורך זמן של ספינה שעלותה מאה מיליון דולר, הוא 500 מיליון דולר) ;

ה. **בהמשך, יש להציג את הנתונים באופן מסודר לסגן הרמטכ"ל לצורך אישור** ;

ו. לאחר שמתקבל אישור מסגן הרמטכ"ל, **על מנה"ר לפתוח בהליכי המכרז לדגם הספינות המבוקש בהתאם למפרט**. תחילה, יש חובה לפרסם בקשה להצעת מחיר (RFQ -Request for quotation) לנוכח העובדה שמדובר בספינות דיזל, אשר ממילא מיוצרות במספנות רבות.

413. כמו כן, חשוב להזכיר ולהדגיש כי **הסמכות להחליט על רכישות כגון אלו, נתונה למשרד הביטחון בלבד ולדרגים המקצועיים לפי הנוהל הקיים ועל פי חוק יסוד: הצבא**.

414. בהתאם לנהלי העבודה הידועים והמוכרים היטב במערכות הביטחון, **נערכה עבודת מטה**, במסגרתה התקיימו עשרות דיונים שנועדו לבחון מהם סוגי ההגנה שיש להעניק, ובסיומם נקבע כי המודל האפקטיבי ביותר, מחייב נוכחות פיזית של כוח ימי סמוך למתקנים. על כן, הוחלט לבצע רכש של כלי שיט שהוגדרו כ"ספינות שטח". סיכום העמדה של המשרד הייתה שהדרך היעילה להגנה על המתקנים היא **באמצעות ספינות קטנות**, ואם דרושות מערכות הגנה אלקטרוניות נוספות לצורך אבטחה, ניתן יהיה להציב מערכות כאלו על פלטפורמה ימית צפה.

415. בתום הבדיקות שנערכו בחיל הים ע"י מספן ציוד (מצ"ד), ובמשרד הביטחון ע"י מנהל הרכש (מנה"ר), אופיינו כלי השיט שיתאימו לצורך המבצעי, ונקבע כי **המודל המתאים הוא "קורבטות" בדחי של 1,200 טון**. לבקשת חיל הים, הוסכם כי יש לרכוש ארבעה כלי שיט, כך שספינה אחת תוכל להיות ממוקמת באזור מתקן ההפקה, ספינה שניה תהיה בתנועה אל החוף או ממנו, שלישית תוכל להיות בנמל על המבדוק לצורך טיפול שוטף, ורביעית תירכש למקרה שתתפתח בעיה בלתי צפויה, כולל אפשרות לאירוע בים סוף.

416. מדובר ברכש גדול ומשמעותי, ולאחר שהתברר שמספנות רבות מסוגלות ומעוניינות למכור לישראל דגמים אלו, הבהיר מנה"ר כי יש לבצע את הרכש באמצעות פרסום מכרז בינלאומי.

זו הייתה עמדת המנכ"ל שני וגם עמדת תא"ל שמואל צוקר, ראש מנה"ר, הגוף האחראי לרכש בהיקף זה.

ד.ד.2. הניסיון להתקשרות עם מספנות מזרם-קוריה

417. נושא רכש ספינות המגן עלה זמן קצר לאחר סיום מכרז לרכש מטוסי אימון לחיל האוויר הישראלי מאיטליה, בו השתתפה גם דרום קוריה, ולאחר שלא זכתה – נוצר מצב שגרם "למעין חרם רכישות" מצד דרום קוריה. לפיכך, סברו במשרד הביטחון כי יש למצוא דרך תקינה, לבצע את ההתקשרות עם ספקים ממדינה זו, בצורה של רכש גומלין, כיוון שממשלת דרום קוריה הינה לקוח משמעותי ביותר של התעשייה הביטחונית בישראל.

418. על פי הנתונים שנמסרו לעותרת, שיקול מרכזי בעסקאות רכש באותה עת, כולל ספינות המגן היה נושא "רכש הגומלין". מדיניות משרד הביטחון הייתה להקפיד על הוספת מרכיב זה למכרזים, ולעותרת נמסר מידע אודות עסקאות בהיקף נרחב ביותר של מיליארדי שקלים, שמבצעות בימים אלו חברות בישראל ועובדיהן, כתוצאה ממדיניות זו.

419. על רקע זה, ועל מנת למנוע פגיעה ביצוא הבטחוני לדרום קוריה, נפגש מנכ"ל משרד הביטחון דאז, אודי שני, עם סוכני המספנות בישראל. לאחר המפגש, המנכ"ל שני, קיבל מידע מיועמ"ש המשרד לפיו עו"ד המייצג את מספנות גרמניה פנה אליו, וקבל על כך ששני נפגש עם סוכנים דרום קוריאנים. התשובה של שני הייתה כי זה "ממש לא מעניינו". בדיעבד, התברר כי **היה זה עו"ד דוד שימרון**.

420. יודגש כי לפי המידע שנמסר לעותרת, מפקדי חיל הים נשאלו באותה עת על ידי ראש מנה"ר, מדוע לא לפנות בעניין רכש זה גם אל חברת תיסנקרופ, שעימה התקיים קשר ממושך במסגרת רכש הצוללות. בעניין זה השיב מפקד חיל הים לראש מנה"ר, כי אין כל אפשרות כזו, מאחר שחברת תיסנקרופ כלל אינה מייצרת ספינות בעלות איפיונים מהסוג שנדרש ע"י חיל הים.

421. סמוך למועד בו נדרשה החלטה על הרכש, נודע למשרד הביטחון כי בדרום קוריה ישנן מספר מספנות המייצרות כלי שיט מהסוג הנדרש, ולכן לא נכון ולא ניתן יהיה לבצע מהלך רק מול אחת מהן.

422. על פי הודעת משרד ראש הממשלה באמצעות המל"ל מתאריך 29.1.2017, מפקד חיל הים רם רוטברג ביקש בחודש אפריל 2013, לבצע את הרכש מגרמניה. העותרת תדגיש כבר עתה בהקשר זה, כי משרד ראש הממשלה עשה שימוש פסול במל"ל כדי למסור לציבור מידע שגוי, חלקי ומטעה, שנועד לצור רושם בהתאם לכותרת ההודעה שפורסמה, כאילו כי לא נפל כל פגם בפעולות הרכש שבוצעו, וכי **"ראש הממשלה והקבינט פעלו בהתאם לעמדת הדרגים המקצועיים"**.

הודעת המל"ל בצירוף מידע משמעותי שהוחסר ממנה, מצורף לעתירה זו כנספח בתצהיר מטעם מר שחר גינוסר המועסק בעותרת לאחר שקיבל מידע מבעלי תפקידים במערכת הביטחון עמם נפגש, אשר עסקו ברכש כלי השיט.

423. בעניין זה העותרת תציין את אשר נמסר לה על ידי מספר בעל תפקידים שטיפלו בעסקה ביטחונית זו וכן בעסקות נוספות, אודות מפקדי זרועות בצה"ל אשר בדרך כלל יש להם עניין להרחיב את היקף הרכישות עבור החיל עליו הם מופקדים. בעניין זה העותרת תפנה גם

לתצהיר מאת חבר מטכ"ל אשר שוחח עם רוטברג בנושא זה בזמן התרחשות האירועים, המצורף כנספח ע/120.

424. כיוון שמדובר במצב שגרתי, היעדרות לבקשה של מפקד מסוים לרכש משמעותי, נעשית תמיד לאחר בדיקות, ותוך שמביאים בחשבון את הפגיעה שתיגרם לתקצוב חילות אחרים. ככלל, להחלטות בעניין בניין הכוח ורכש מערכות גדולות, יש **השפעה רוחבית ארוכת שנים** ולכן הן מתקבלות לאחר בירורים מקצועיים ודיונים בדרגים שונים בצה"ל, לעניין זה נפנה לסעיף בתצהיר המצורף כנספח ע/122:

"בתוך מערכת הביטחון, ההחלטה איננה של מפקד החיל, אלא של מערכת הביטחון בכלל, ובפרט אגף התכנון (אג"ת) שבראשו עומד אלוף, לאחר בירור עם אגף תקציבים (את"ק), עם סגן הרמטכ"ל והרמטכ"ל".

425. לקראת סיום עבודת המטה בנושא ההגנה על המתקנים, הוחלט שניתן לקדם את הרכש ואת ביצוע המשימה, לאחר שתתקבל החלטת ממשלה כאמור. ניסוח החלטת הממשלה הושלם, במועד סמוך להחלטה להקדים את הבחירות, בעת שכיהנה ממשלת מעבר.

ד.4.3. החלטת קבינט לרכש בשני מסלולים: מכרז הבינלאומי ועסקה בין ממשלות (GTG)

426. בחודש אוגוסט 2013 מונה דן הראל לכהן כמנכ"ל משרד הביטחון. עם כניסתו לתפקיד, התברר שעל המשרד לבצע רכש דחוף מחברה אחרת מגרמניה, לרכישת חימוש קריטי בהיקף של כמאה מיליון אירו. בנסיבות אלו, הראל סבר שיש לבדוק גם אפשרות לעסקה כוללת בין שתי הממשלות, אם במסגרתה תקבל מערכת הביטחון גם הנחה משמעותית של שליש ממחיר עסקת החימוש (כפי שמשרד הביטחון ציפה לקבל מעסקת הספינות). לכן הוצע לשר הביטחון ולמל"ל, לבחון גם מסלול לעסקה שתהיה בין ממשלות ישראל לגרמניה (GTG), במקביל למסלול של מכרז בינלאומי.

427. וכך, בחודש נובמבר 2013, אושרה בקבינט החלטת הימים הכלכליים' הקובעת שניתן לבצע את רכש ספינות המגן בשני מסלולים אפשריים: הראשון הוא מכרז בינלאומי, והשני הוא עסקת GTG בין ממשלות ישראל וגרמניה.

428. הממשלה הקצתה סכום של 400 מיליון דולר לרכש והצטיידות בארבע ספינות מגן (ספינות "ירוקות", שאין עליהן ציוד לוחמה והגנה). והובהר כי רכש במסלול השני יוכל להתבצע אך ורק בתנאי שלא תהיה חריגה מתקציב זה.

429. כאמור, עוד בטרם התקבלה החלטת הממשלה, הבהיר חיל הים כי חברת תיסנקרופ הגרמנית כלל איננה מייצרת ספינות בדגם המתאים, והרכש שניתן לבצע מגרמניה הוא של ספינות בדגמים גדולים יותר, שמחירן גבוה יותר. על כן היה ברור שרכש מחברה זו יתאפשר רק אם תהיה השתתפות (סבסוד) של ממשלת גרמניה (בעסקאות רכישת הצוללות בעבר, השתתפות ממשלת גרמניה הייתה שליש ממחיר העסקה).

430. ללא הסכם כזה, תינתן עדיפות למסלול מכרז בינלאומי, על מנת לרכוש בזמן סביר את הדגם שנקבע על ידי חיל הים כמתאים ביותר.

431. עמדת משרד הביטחון בעניין זה הייתה כי יש לפעול בהקדם האפשרי, תוך עמידה בלוח הזמנים שנקבע בהחלטה באשר למוכנות מבצעית, זאת לנוכח העובדה כי השדות יהיו פגיעים, וממילא כבר חלו עיכובים מיותרים ביישום. להתנהלות האיטית שהייתה בפועל, התייחס גם מבקר המדינה בדו"ח שנתי 64 ב"ההגנה על מתקנים ותשתיות להפקת גז ונפט בים", התשע"ד-2014, בו הזכיר את החשיבות האסטרטגית והכלכלית, וקבע בין היתר כי **"חלק ממתקנים אלו כבר החלו לפעול והם משמשים יעד לפגיעה"**.

העתק העמ' הרלוונטיים מדו"ח שנתי 64 ב"ההגנה על מתקנים ותשתיות להפקת גז ונפט בים", התשע"ד-2014, מצורפים ומסומנים כנספח ע/45.

432. עד סוף שנת 2013, וגם בחודשים הראשונים של שנת 2014, לא חלה כל התקדמות במסלול GTG שיאפשר רכש זה, וממילא כאמור הובהר כי לחב' תיסנקרופ אין כלל התמחות וניסיון בייצור כלי השיט הנדרשים, ואילו לספקי המשנה שלה יש יכולת יצור לכלי שיט בדחי של מעל 2000 טון, **בשונה מאיפיון הספינות המקורי**. ואולם, מנגד נמסרו להנהלת משרד הביטחון הנחיות ברורות ממשרד ראש הממשלה, הדורשות למנוע הליך מכרזי.

433. בחודש מאי 2014, לאחר שחלפו כ-7 חודשים (!) מאז החלטת הקבינט, ולאחר סירוב נוסף מצד ממשלת גרמניה להעניק הנחה במסלול GTG, התקיים במשרד הבטחון "דיון סטטוס" ביום 25.5.2014 בו הובהר כי לא צפויה כל התקדמות בקרוב. לאחר הדיון פנה המנכ"ל למשרד ראש הממשלה, והודיע בהוראת שר הביטחון, ליו"ר המל"ל יוסי כהן, שלנוכח הצורך המבצעי וחשיבות לוח הזמנים, בכוונתו לפעול לקידום הרכש במסלול השני כפי שהוחלט בקבינט, ולצאת למכרז בינלאומי.

434. **יודגש כי עמדת המשרד הביטחון כפי שהובהרה למשרד ראש הממשלה, הייתה כי גם אם יש אינטרס שהרכש יבוצע מטעמים מדיניים מחברת מתיסנקרופ, פרסום המכרז הינו אמצעי יעיל מאד להפעלת לחץ על חברה זו להורדת המחיר, ולהצגת המפרטים הטכניים. זאת לנוכח הידיעה שגם לתיסנקרופ יש ענין מובהק לבצע עסקה כה גדולה.**

435. בשלב זה הופעל על משרד הביטחון **מכבש לחצים כבדים**, הן ממשרד ראש הממשלה והן מנציגי המל"ל, שנועד כל כולו למנוע את פרסום המכרז, בניסיון לגרום לכך שהמשרד יבצע את הרכש בגרמניה, וספציפית, מחברת תיסנקרופ ללא כל תחרות. בהקשר זה, ניתנו, בין היתר הנחיות בכתב מהמזכיר הצבאי של ראש הממשלה האוסרות יציאה למכרז הבינלאומי, וכן פניות רבות בע"פ מראש המל"ל יוסי כהן, וכן מסגנו אבריאל בר יוסף, אשר פנה לגורמים שונים במשרד ביניהם למנה"ר וליועמ"ש המשרד.

436. למרות הפניות, משרד הביטחון הבהיר בכתב ובעל פה, שלא ניתן לאפשר מצב שבו מתקני הגז עלולים להיות חשופים לסכנה, ובנסיבות שנוצרו אין דרך להימנע ממכרז. בנוסף משרד הביטחון הציג פעם אחר פעם שאלות לתיסנקרופ כדי להבין את פרטי העסקה (דגם ומפרט טכני של הספינות המוצעות, גובה המחיר ממנו יש לחשב הנחה, אם יינתן סבסוד של ממשלת גרמניה) – ואולם, אי קבלת תשובות מחב' תיסנקרופ הבהירה לגורמים במשרד הביטחון כי

קיימת חובה להמשיך לקדם רכש במכרז בינלאומי על מנת להוציא את המצב מהקיפאון בו היה שרוי.

437. לנוכח הלחצים שהופעלו ממשדד ראש הממשלה לדבוק במסלול GTG ולקבל את ההשתתפות הכספית הגרמנית, מנכ"ל משרד הביטחון קיים דיון נוסף עם מנה"ר והיועץ המשפטי של משרד הביטחון, ולאחריו הנחה את מנה"ר להוסיף לנוסח המכרז הבינלאומי סעיף מיוחד, שיאפשר ליצרנים המתמודדים לקבל סבסוד ממשלתי במטרה לאפשר לתיסנקרופ להתמודד ולהתחרות לצד אחרים. עמדה זו נשענה על כך, שבדרך של מכרז ניתן להכריח כל יצרן - לרבות תיסנקרופ - לתת את המחיר המיטבי, וכי כל מספנה שיש לה היכולת לייצר את הדגם המבוקש, מוזמנת להציע הצעות גם אם היא נהנית מסבסוד ממשלתי.

438. לקראת סוף חודש יולי 2014, לאחר דחיות ועיכובים רבים שנבעו מרצף הדרישות ממשדד רוח"מ שלא לצאת למכרז, ולאחר שתקופה ממושכת לא הוגשה כל הצעה מחברת תיסנקרופ, בהוראת שר הביטחון, הורה מנכ"ל המשרד למנה"ר לפרסם את השלב הראשון במכרז ללא יידוע מראש או תיאום מוקדם עם המל"ל או משרד רוח"מ, כך שפעולה זו תהיה עובדה מוגמרת שאיננה נתונה לדיון. זאת, בניסיון להדוף את הלחצים שיתוארו להלן, וכן לנוכח העמדה כי לעצם פרסום המכרז יתרונות של ממש בכל מקרה. כלומר, גם אם יש כוונה לגורמים במשרד ראש הממשלה, שבסיום ההליכים הרכש יבוצע בכל זאת במסלול GTG מתיסנקרופ, פרסום המכרז יהווה מכשיר לחץ יעיל על חברה זו להורדת המחיר המבוקש.

ד.ד.4. לחצי ראש הממשלה לביטול המכרז הבינלאומי

439. לאחר פרסום המכרז ביום 21.7.2014, חרף ההפצה לספקים רבים ולמרות ההוצאות האדירות שהתלוו להכנת המכרז, גברו מאד הלחצים על משרד הביטחון, וראשיו, בדרישה להביא לביטול המידי של המכרז.

440. כך למשל, תוך זמן קצר ביותר פנה ראש המל"ל, יוסי כהן, בדרישה לבטל את המכרז, לדבריו בשל דרישת נתניהו לבטל את המכרז. במשרד הביטחון השיבו שלא ניתן להתייחס להוראה שניתנה בעל פה, ולכן ביקשו שראש הממשלה יעביר הוראה זו בכתב.

441. ואכן, לתדהמת הגורמים הבכירים במשרד הביטחון, זמן קצר לאחר מכן, מר כהן העביר מסמך מטעם המל"ל בו נרשם כי ראש הממשלה מנחה את משרד הביטחון לבטל את המכרז. משרד הביטחון הבהיר לראש המל"ל שמבלי לקבל הוראה בכתב, **ישירות מנתניהו ובחתימתו**, אין כוונה לבטל את המכרז, ומכל מקום הבהירו כי ישנה דרישה במשרד הביטחון להבין מדוע נדרש ביטול המכרז - דרישה זו לא נענתה בתגובה כלשהי.

442. ואם לא די בכך, בסמוך ליום שבו ראש המל"ל העביר בכתב את הנחיית ראש הממשלה גם היועץ המשפטי של המשרד, עו"ד בן ארי, קיבל פנייה דומה בעניין זה ממש מעו"ד דוד שמרון, אשר ביקש לעצור את המכרז. בשיחתו זו עם יועמ"ש משרד הביטחון בן ארי, שמרון ביקש לדעת מדוע המכרז מתפרסם, וזאת למרות בקשת נתניהו לעכבו.

443. לעניין זה, יודגש כי חלק מהגורמים במשרד הביטחון לא היה מודעים לכך שעו"ד שמרון פועל בשם חברת תיסנקרופ, והנחתם הייתה כי הוא פונה מטעמו של ראש הממשלה (ר' סעיף 9. יד. לתצהיר המצורף **בנספח ע/121**; וכן סעיף 16. יא. לתצהיר המצורף **בנספח ע/119**).
444. במקביל, גם מר נתניהו פנה בעל פה גם אל שר הביטחון, משה יעלון, ודרש לבטל את המכרז הבינלאומי.
445. חרף לחצים אלה, הוחלט במשרד הביטחון שלא לבטל את המכרז, וכך נמסר גם לראש המל"ל במכתב שנשלח בתאריך 24.7.2014.
446. העותרת תציין כבר עתה, כי אמנם כפי שהיה צפוי, רק לאחר פרסום המכרז ניתן היה להבחין בהתגמשות של ממש בעמדת הגרמנים ובהצעותיהם, שהתרחשה בהליך איטי שנמשך קרוב לשלושה חודשים, והואץ כאשר היה ברור שמספנות רבות מבקשות להתחרות על העסקה. כפי שיפורט להלן רכש זה בוצע ללא קשר לצורך המבצעי להגנה על מתקני הגז, ובנוסף מהמידע המפורט שבידי העותרת ברור כי אילולא פרסום המכרז – הייתה נרקמת עסקה יקרה עוד יותר, בהשוואה למחיר ששולם לבסוף לתיסנקרופ, אשר חרג מהתקציב שהקצתה הממשלה לצה"ל.
447. כחודש לאחר פרסום המכרז, נסע שר האוצר דאז יאיר לפיד לגרמניה, וכאשר חזר, מסר כי סיכם עם מקבילו הגרמני על הענקת סבסוד, באופן שבו תינתן לישראל הנחה על סך 27.5% ממחיר העסקה.
448. ואולם, במשרד הביטחון ערכו בדיקה ולאחריה הבהירו למל"ל כי מידע זה איננו מאפשר לבטל את המכרז, לאחר שלא נמסר מהו המחיר ממנו תינתן הנחה, ואף לא נמסרו הפרטים שנדרשו על דגם כלי השיט המוצע. על כן, ביום 22.8.2014, נערכה ישיבה עם היועץ המשפטי של משרד הביטחון, לאחריה נקבע כי בשלב זה אי אפשר לבטל את המכרז, אבל אפשר יהיה לבטלו בעתיד, אם יתקבל המידע המבוקש.
449. יש לציין כי בעקבות פרסום השלב הראשון של המכרז התקבלו במנהל הרכש פניות רבות ממספנות בעולם, לרבות מספנות מדרום קוריאה, איטליה, ספרד, ארה"ב וישראל, אשר התחייבו לספק ספינות העומדות במפרט ובמחיר שנקבע, והכוונה הייתה להתקדם מול יצרנים אלו. המפרטים התאימו לדרישות המבצעיות של חיל הים, ולמסגרת התקציב שנקבעה, ולכן אלו נבחנו מתוך רצון להתקדם לשלב הבא, ולקיים בישראל כנס ספקים.
450. עם זאת, לנוכח הלחצים בכתב ובע"פ ממשרד ראש הממשלה, עמדת יועמ"ש משרד הביטחון הייתה כי זימון ספקים לישראל יהווה שלב מתקדם בהליך, ואם לאחריו יבוטל המכרז - משרד הביטחון יהיה חשוף לתביעות נזיקיות.
451. ביום 31.8.2014 משרד הביטחון העביר מכתב נוסף לראש המל"ל ולכל המעורבים, ובו הובהר היטב כי בשלב זה הוחלט שלא לבטל את המכרז. זאת לאחר שתיסנקרופ עדיין לא מסרה את המידע הנדרש לגבי דגם הספינות, ולא מסרה מהו המחיר ממנו תחושב הנחה ה-27.5% עליה סוכם, ועל כן בכוונת משרד הביטחון להמשיך עם המכרז וכנס הספקים המתוכנן.
452. ביום 8.9.2014, הובהר שוב לראש המל"ל, בכתב, שיש עוד שבועיים לקבלת הנתונים מגרמניה, ולאפשרות לעצור את המכרז, ולאחריהם, יאבד משרד הביטחון את הגמישות.

ד.4.4.5. המשא והמתן עם חברת תיסנקרופ, והתגמשות המספנה

453. באותו יום התקבלה במשרד הביטחון פניה בכתב ממנכ"ל תיסנקרופ: מנוסח הפניה היה ברור כי גישתם של הגרמנים משתנה, לאחר שמנהל המספנה הפציר במכתבו לעצור את המכרז הבינלאומי, והבהיר בפעם הראשונה כי הוא מבקש לקדם, בהקדם האפשרי, פגישות באופן מזורז כדי לסגור במהירות את כל הפרטים ולספק את המידע שהתבקש במשרד הביטחון.
454. מספר ימים לאחר מכן, החליטו במשרד הביטחון לדחות את כנס הספקים. במשרד הביטחון הדגישו בפני משרד ראש הממשלה כי למרות דחיית הכנס, המכרז עדיין תקף כמסלול חלופי, וכך יהיה עד שיתקבלו תשובות ופרטים מלאים מגרמניה. עוד הודגש כי **יש לסכם במהירות** את הפרטים מול הגרמנים, על מנת שלא להיקלע לבעיה משפטית עם ביטול המכרז בשלב מאוחר יותר.
455. במחצית ספטמבר 2014 מסרה תיסנקרופ למשרד הביטחון כי המחיר המבוקש על ידה, וזאת לפני ההשתתפות של ממשלת גרמניה, הינו 550 מיליון אירו. כמקובל, נערכה בדיקה כלכלית באגף התקציבים של משרד הביטחון של הצעה זו, והסתבר שגם אם תינתן השתתפות ממשלתית גרמנית של 27.5%, יהיה מדובר בחריגה משמעותית ביותר מהתקציב. בין היתר, בשל פערי המטבעות, כך שהמחיר שתשלם ישראל יהיה גבוה בהרבה מחצי מיליארד דולר.
456. בדיון שנערך במשרד הביטחון, עמדת אגף התקציבים במשרד הביטחון הייתה להתנגד לקידום העיסקה מול גרמניה **בשל פער מסתמן של כ-150 מיליון דולר**, אלא אם יועבר למערכת הביטחון תקציב נוסף מהאוצר. גם מנהל הרכש התנגד לעסקה בשל המחיר, וגם **לנוכח הפער הגדול בין הדרישות המבצעיות אותן הגדירו אנשי חיל הים בעבר לגבי גודל הספינות ויכולותיהן לצורך אבטחת מתקני הגז לבין מה שהסתמן כהצעה הגרמנית** (ספינות גדולות יותר). סוכם כי משרד הביטחון לא יפנה למשרד האוצר ולא יגדיל את התקציב, אלא ימשיך בניהול מו"מ מול הגרמנים, כדי לוודא כי המפרט המוצע יהיה זה המקובל על צה"ל, תוך רידודו למסגרת התקציב, יקבל אישור שר הביטחון, ובמקביל משרד הביטחון ימשיך לשמר את ערוץ המכרז כמסלול חלופי.
457. לאור הסיכום הנ"ל התקדמו ההליכים מול תיסנקרופ, כאשר שימור המכרז הבינלאומי נועד להפעיל לחץ על הגרמנים על מנת למנוע חריגה בוטה ממסגרת התקציב, ולאפשר חלופת רכש אם תידרש. במסגרת מגעים אלו, הסתבר לתדהמת אנשי משרד הביטחון כי משרד רוה"מ ממשיך לקיים מגעים ופגישות עם תיסנקרופ במקביל למשא ומתן, מאחורי גבו של משרד הביטחון וללא יידועו.
458. לאחר מספר פניות בע"פ, מנכ"ל משרד הביטחון פנה ביום 5.10.2014 במכתב חריף לראש המל"ל ובו **דרש מכלל גורמי משרד רוה"מ להפסיק לקיים פגישות או מגעים כלשהם עם הגרמנים בנושא הרכש ללא מעורבות משרד הביטחון**.
459. רק שבועיים לאחר מכן, ביום 14.10.2014, התקבל סוף סוף במשרד הביטחון מכתב מחברת תיסנקרופ, הכולל מפרט מדויק של הספינה, ואף מבהיר את מוכנות החברה להתגמש גם

בסוגיית המחיר מול מערכת הביטחון. במקביל, הועבר למשרד הביטחון גם מתווה המימון הממשלתי הגרמני המוצע לעסקה.

460. כאמור, עד להגעת מכתב זה, ולמרות פניות מרובות בכתב ובעל פה, **למערכת הביטחון לא היה מידע המבהיר באיזו ספינה מדובר**. המפרט שסוף סוף התקבל, הועבר לבחינת חיל הים וצה"ל. לאחר שניתנה הסכמתם, כולל מוכנותם לרידוד הדרישות ע"מ להתכנס למסגרת התקציב, ולאור ההתקדמות במסלול ה-GTG, המתחרים השונים במכרז הבינלאומי עודכנו כי הוא מושהה למשך 3 חודשים.

461. לאור ההתקדמות המשמעותית מול תיסנקרופ בסוגיות המפרט והמחיר, ומול הממשל הגרמני בסוגיית השתתפותם בסבסוד העלויות – נחתם מזכר הבנות בסוף שנת 2014.

462. כפי שניתן היה לצפות, ההתעקשות על פרסום המכרז חרף הלחצים הייתה נדרשת והניבה תוצאות משמעותיות, כולל חיסכון כלכלי גדול. בסיכומו של דבר, חיל הים קיבל ארבע ספינות מדגם סער 6 (בדחי של 2000 טון), ואילו התשלום שקיבלה חברת תיסנקרופ ממדינת ישראל היה 366 מיליון דולר (שהם כ-300 מיליון אירו) שבתוספת לעלויות המימון, התכנסו למסגרת התקציב שהועמדה לנושא.

463. חרף ההקפדה שלא לפרוץ את מסגרת התקציב, לעותרת ידוע כי לאחר ההחלטה על הרכש מחב' תיסנקרופ, הועברו לה תשלומים נוספים של עשרות מיליוני אירו לצורך השלמת רכש ספינות המגן.

ד.4.ד.6. סיכום ביניים: ההתנהלות החריגה בתהליך הרכש של ספינות המגן

464. מהעובדות המתוארות לעיל, ניכר כי מדובר בהתנהלות חריגה, השונה מכל תהליך רכש ביטחוני. לאורך כל תהליך רכש הספינות בוצעה התערבות בוטה של גורמים שונים במשרד רוח"מ ובראשם המל"ל, שבאה לידי ביטוי, בין היתר, בניסיון לנהל את תהליך הרכש במסלול GTG ולבצע עסקה עם חברת תיסנקרופ "בכל מחיר", בקיום מגעים ישירים עם גורמים שונים בגרמניה, טרם המו"מ, ואפילו במהלכו, במסלול עוקף משרד הביטחון ותוך הסתרת מגעים אלו מגורמי המשרד, ובהפעלת לחצים ישירים על בעלי תפקידים שונים במשרד ראש הממשלה כולל ראש הממשלה עצמו, וכן ע"י גורמים חיצוניים לתהליכי הרכש.

465. רכש מערכות יקרות הינו הליך מקצועי מורכב, המאזן בין צרכים מבצעיים לבין אילוצים תקציביים שתכליתו ברורה: השגת התוצאה האפשרית הטובה ביותר למדינת ישראל במונחי ערך ביטחוני מיטבי בתקציב שהוגדר. באירועים שתוארו לעיל, בוצעה מתחילת הדרך התערבות בוטה של הגורמים שצוינו, כשמטרת ההתערבות הייתה דחיפת משרד הביטחון לביצוע רכש ממספנת תיסנקרופ במחיר גבוה, ללא כל התייחסות לתמורה או לערך הביטחוני שיתקבל.

466. התערבות זו של ראש הממשלה בהליכי הרכש אשר תוארו הינה חריגה ביותר ונוגדת לחלוטין את חוק יסוד: הצבא, את הנורמות המקובלות בפעולות הרכש של צה"ל ומשרד הביטחון, ואת הכללים הבסיסיים ביותר של מינהל תקין, בעיקר (וכפי שידוע היום) שלפחות חלק

מהגורמים המעורבים היו בעלי עניין כלכלי בעסקה. בהקשר זה נבקש לצטט מדבריו של גורם ביטחוני בכיר (ר' ס' 9.ל. בתצהיר המצורף והמסומן **כנספח ע/121**):

"למרות שעסקתי בתפקידי בניין כוח רבים ושונים בצה"ל, וברכש בטחוני מהצד האזרחי שלו במשרד הביטחון, מעולם לא חוויתי, או אפילו שמעתי על אירועים כגון אלו".

467. במסגרת רכש זה שונה סדר הגודל והמשקל של הספינות המבוקשות, מ-1200 טון ל-2000 טון, וזאת ללא הליך איפיון המתבקש בכל עסקת רכש. כאשר לעותרת ידוע כי גורמי המקצוע במנה"ר חזרו והבהירו בדיונים, כי על מערכת הביטחון לקחת בחשבון, מעבר למסגרת התקציבית, את העלויות הנוספות, הנובעות מה-L.C.C.

468. חשוב להדגיש, שבהליך תקני, לאחר שמתגבשת עמדת הצבא, הרמטכ"ל הוא היחיד שמוסמך להציג את סדר העדיפויות לדרגים המדיניים בשם צה"ל. גם בשלב הבא, מתקיים הליך מסודר כאשר שר הביטחון וראש הממשלה מגבשים את עמדתם, ועניין הקשור ברכש כה נרחב יובא לדיון בקבינט להחלטת השרים, לאחר מכן, אותה החלטה תהא שקופה גם בפני חברי הוועדה לענייני חוץ וביטחון של הכנסת. אולם, תהליך הרכש דגן בוצע לאחר שהחלטות הגיעו אל מערכת הביטחון בסדר שאיננו מקובל ושאינו כדרך הטבע, ומבלי שנבדקו תחילה את כלל הנתונים וכלל עמדות הבכירים הביטחוניים.

469. כאשר מדובר בעסקות בהיקף משמעותי במיוחד כמו רכש טייסות, צוללות ולעיתים גם ספינות, ההחלטות מתקבלות בדיון עם נציגי ממשלה רלוונטיים, בדרך כלל שר הביטחון, ראש הממשלה, שר אוצר או לפחות נציגי משרדו. גם בנסיבות האלו, למשתתפים ידוע שמשרד הביטחון יופקד בעתיד על מיצוי התקציבים והשימושים בהם, ולכן ההחלטה מתקבלת תוך סימון מקורות התקציב שיוקצו לכל מערכת והשימושים העתידיים בה.

470. על פי המידע שנמסר לעותרת, חשד נוסף להעדפה שלא כדין את חברת תיסנקרופ, עולה לאור העובדה שמשך זמן רב לא חויבה חברה זו לבצע רכש גומלין בישראל, כפי שמתחייב בנהלי משרד הביטחון, ואותם יש לכלול בחוזה⁵⁷ (ר' גם סעיפים 7.י.א. בתצהיר המצורף **כנספח ע/117**).

העתק כתבתו של אדריאן פילוט "פרשת הצוללות: משרד הכלכלה ערך שימוע לנציגי תיסנקרופ" מיום 24.7.2017, מצורף ומסומן כנספח ע/46.

ד.ד.7. היעדר צורך ממשי בספינות להגנה על מתקני הגז, בהינתן כי האסדה נמצאת במים הטריטוריאליים

471. התשלומים הגבוהים לחברת תיסנקרופ, מעלים סימני שאלה כבדים נוספים, גם לנוכח השינויים מרחיקי הלכת בהסדרי ההגנה על אסדות הגז, עליהם נודע בשנת 2017.

472. מדובר בשינוי המיקום של אסדת שדה הגז לווינת, שנעשה באופן שתואם עמדה ביטחונית אותה צה"ל גיבש והציג רק לאחר הרכש. משינוי זה עולה בדיעבד, שרכישות מהחברה

⁵⁷ <https://www.calcalist.co.il/articles/0,7340,L-3717818,00.html>

הגרמנית, להן נאלץ משרד הביטחון להסכים, לאחר מחלוקת קשה ביותר עם ראש הממשלה, אשר בוצעו תוך מעורבותו בהפעלת לחצים, **היו בזבזניות ומיותרות** בהקשר למשימה המרכזית שהוגדרה כהגנה על מתקני גז, שאת הגדול ביניהם, השייך לשדה הגז לווייתן, הוחלט למקם בסמוך לחוף בתחום המים הטריטוריאליים ולא במים הכלכליים, כעשרה ק"מ בלבד מהחוף, בתחום עליו צה"ל מגן ממילא באופן מיטבי ללא כל רכש, וללא שום צורך בספינת מגן מיוחדת.

473. דומה כי הרכש בוצע ללא כל ניסיון להבחין בין "אסדת קידוח" לבין "אסדת הפקה". שהרי ידוע, לכל מי שמצוי בנושא, כי אסדת הקידוח יכולה להתמקם **באופן זמני** לתקופת הקידוח **בלב המים הכלכליים**, בעוד שאסדות ההפקה תהיינה תמיד קרובות לחוף, **בתוך המים הטריטוריאליים**, ולפעמים בכלל תהיינה על החוף עצמו. נתון שכזה הוא קריטי, להבנת האיום הבטחוני ובהצבת המענה הראוי לאיום שכזה. במידה והבחנה זו הייתה מובנית בזמן אמת – ברי כי לא הייתה מתקבלת החלטה להגן על אסדות ההפקה עם קורבטות כל כך גדולות, מגושמות ויקרות.

474. לכך יש להוסיף כי רוב מתקני ההפקה אינם נמצאים בעומק הים (כולל בשדות תמר, ים תטיס), ולפי פרסומים שלא הוכחו, עמדת חיל הים הנוכחית היא **שעדיף ביטחונית למקם בסמוך לחוף גם את אסדת ההפקה של השדות כריש ותנין**. מדובר בשדות קטנים בהרבה מלווייתן, ואין כל היגיון שדווקא אסדת ההפקה שלהן תמוקם בלב ים בייחוד לנוכח מיקום בקו הגבול הצפוני ביותר, סמוך מאד לגבול לבנון.

העתק כתבתה של אילנה קוריאל "עמדת צה"ל לגבי האסדה בחוף דור: "לאור האיומים, האסדה צריכה להיות קרובה לחוף" מיום 25.7.2018, מצורפת ומסומנת כנספח ע/47.

העתק כתבתו של עמוס הראל "הצבא ממליץ להקים אסדה נוספת בקרבת החוף" מיום 31.7.2018, מצורפת ומסומנת כנספח ע/48.

475. בהקשר זה יצוין כי ככל הנראה, בתהליך קבלת ההחלטות שהביא לשינוי מיקום וטיפוס האסדה, מאסדה צפה על פי הבאר לאסדה נייחת **בקרבת החוף**, אירע מחדל ולא התבצע, כנדרש וכמקובל בחו"ל סקר ניתוח סיכונים ביטחוניים מקצועי שכולל השוואה בין החלופות השונות (סקר שכזה בוצע ע"י המכון לאסטרטגיה ימית של אוניברסיטת חיפה לבקשת מועצה מקומית זכרון יעקב, אך לא היה בדו"ח זה כדי להשפיע על סד"כ חיל הים מכיוון שבעת פרסומו והכנתו היה הוא כבר בבחינת "מעשה עשוי"). הנה כי כן, הצורך המבצעי בעטיו הוזמנו ספינות המגן מתיסנקרופ השתנה מבלי שחיל הים מודע לשינוי מיקום וסוג האסדה.

476. בהקשר זה יודגש כי גם בדו"ח שנתי 64 של מבקר המדינה המצורף לעיל, מופיעה הערה המלמדת כי לא נעשתה בדיקת אלטרנטיבות לתפיסת ההגנה. מבקר המדינה מתח ביקורת קשה על המל"ל לאחר שהובהר כי לא הוצגו חלופות לדרג המדיני, וכי "היה על המל"ל לנתח במסגרת עבודת המטה שערך את החלופות שהועלו, ולפרט לגבי כל חלופה את עלותה ואת רמת ההגנה שהיא מעניקה".

ד.4.ה. פרשת הספינות נגד צוללות

477. על פי המידע שנמסר לעותרת, ביום 7.2.2016, בסמוך לפני אחת מנסיעות ראש הממשלה לגרמניה, הגיע לראש האגף המדיני-ביטחוני במשרד הביטחון, האלוף (במיל.) מר עמוס גלעד, מסמך שהוא לא הכיר, אשר נשלח ע"י תא"ל מיל' יעקב נגל (שנכנס באותם ימים ממש לתפקיד מ"מ ראש המל"ל). מסמך זה היה טיוטת מזכר הבנות (M. O. U) בין ממשלת ישראל לממשלת גרמניה. בפרק שלעיל, שעניינו רכש הצוללות 7-8-9, תוארה בקצרה התדהמה בה התקבל במשרד הביטחון.
478. מסמך זה עסק, כאמור, ברכש בטחוני נרחב ובעלות אדירה (שברובו לא היה מוכר למערכת הביטחון). עמוס גלעד, שהתרשם כי מדובר בהוצאה נרחבת בעלות אדירה, בנושאים שרובם לא היו מוכרים לו, העביר מיד את המכתב הזה למנכ"ל משרד הביטחון, דן הראל, שנדהם גם הוא מתוכנו.
479. גלעד והראל סברו כי משמעות מסמך זה, שאמור היה להיחתם בגרמניה תוך ימים ספורים, הינה התעצמות נרחבת של חיל הים, זאת ללא כל דרישה מצד צה"ל ומערכת הביטחון, וללא הכנה דיון ובדיקה, ואם הוא יאושר – עלול הוא להביא לרכש עתיר משאבים (מיליארדי אירו) שכולו מוכון למספנה ספציפית אחת בגרמניה (תיסנקרופ).
480. בנוסף לשלוש הצוללות שאוזכרו במסמך (צוללות 7-8-9), ועסקת ספינות המגן שבוצעה מעט קודם בעקבות לחצים שהפעיל נתניהו (יחד עם אחרים, אשר חשודים כיום בפלילים), הופיע במסמך גם הצורך להצטייד בשתי ספינות נגד צוללות (נצ"ל). גם ספינות אלו, כלל לא נדרשו ע"י צה"ל או משרד הביטחון, ואף לא עלו בסדר העדיפויות הצה"לי בעת הדיונים על תר"ש גדעון.
481. מן החובה לציין כי ספינות נגד צוללות מעולם לא היו בחיל הים הישראלי. מעולם לא נדרשו על ידי מאן-דהוא מהגורמים המקצועיים. לא בחיל הים. לא בצה"ל. ולא במשרד הביטחון. דווקא דרישה ביזארית לרכש זה של שתי ספינות נגד צוללות ממחישה באופן הברור ביותר איך אין קשר בין מסע הרכישות המטורף שמתבצע בחנות הצעצועים של תיסנקרופ, לבין הצרכים האמיתיים של חיל הים הישראלי. רכישה מיותרת זו יש בצידה עמלה ניכרת למתווכי העסקה, וזה ההסבר היחידי שיכול שיינתן לעצם הופעת שתי ספינות אלה ברשימת הקניות של המל"ל. הסבר אחר שיכול לבוא גם כן בחשבון, והוא חמור לא פחות הוא שמוכרי הצוללות למצרים ראו את הנולד וצפו את הסכנה העתידית, בעצם הימצאותם של צוללות תקיפה אלה במי הים התיכון, ולפיכך הביאו "פתרון" המסוגל לטפל בבעיה.
482. מלבד התמיהות בעניין תוכן המסמך, לא היה כל הסבר הגיוני לשאלה מדוע המסמך נשלח דווקא אל עמוס גלעד, כאשר היה ידוע לכל בר בי רב, לרבות לאנשי המל"ל, שאין בסמכותו לאשר כל רכש, ובפרט לא רכש בהיקף זה. חוסר ההיגיון נבע גם מן העובדה כי לא התקיים כל קשר קודם בין עמוס גלעד לבין המועצה לביטחון לאומי.
483. לפיכך, גורמים שעסקו בעניין זה במשרד הביטחון, התרשמו כי המטרה הייתה שתשובת גלעד למסמך זה, תיצור רושם אצל גופים קשורים אחרים כי מדובר באישור מטעם משרד הביטחון לתוכנו.

484. כפי שתואר בפרק שעניינו רכש צוללות 7-8-9, בגלל חומרת הדברים, מנכ"ל משרד הביטחון ניגש מיידית ללשכת שר הביטחון, מר משה יעלון, ביחד עם גלעד, ושניהם הראו לו את המסמך. השר יעלון נדהם גם הוא מהדרישה להתעצמות, מאחר שהוא לא הכיר כלל את הנושא **והוא דרש לזמן דיון לאלתר**. בשיחה לבירור הנושא שקוימה סמוך לאחר מכן עם תא"ל יעקב נגל, מנכ"ל משרד הביטחון הבהיר את התנגדותו והתנגדות השר למסמך.

485. דן הראל פנה בעניין זה מיד ובמקביל, גם אל הרמטכ"ל דאז, גדי איינזקוט, וגם הוא לא הבין איך הגיעו דרישות רכש אלו למסמך שנכתב ע"י המל"ל, ותוך זמן קצר נערך בירור עם מפקד חיל הים, אלוף רם רוטברג, שנשאל האם התקיים בין חיל הים לראש הממשלה קשר ישיר, מבלי לעדכן את משרד הביטחון. תשובתו של מפקד חיל הים הייתה נחרצת, ואלוף רוטברג הכחיש בכל תוקף שיצאה דרישה מבצעית שכזו מחיל הים, וגם הבהיר שלא קיים קשר עם המל"ל בעניין רכש זה.

486. מלבד התיקונים למסמך, שנדרשו ע"י משרד הביטחון, ותוארו בפרק בעניין רכש צוללות 7-8-9 לעיל, המשרד הוציא יומיים אח"כ, בתאריך ה- 9.2.2016, מכתב מסודר למ"מ ראש המל"ל, נגל, שבו הוא נדרש להוריד את נושא הנצ"ל בכללותו מטיוטת מזכר ההבנות. בעקבות המכתב מסר נגל שאם זה המצב, הוא יבטל את סעיף הנצ"ל כולו, ועניין זה יימחק ממזכר ההבנות.

487. המשמעות היא שבוצע ניסיון לרכש בהיקף של מאות מיליוני ₪, של ספינות שאף גורם מוסמך במשרד הביטחון, מעולם לא שמע על דרישה לרכישתן מחיל הים או מהרמטכ"ל, ואף גורם ביטחוני במשרד הביטחון לא הכיר כל צורך מבצעי כזה. זאת למרות שהסמכות והיוזמה להחלטות על רכישה מסוג זה, של ספינות המהוות חלק מבניין הכוח של צה"ל, אינה מצויה בידי המל"ל או בידי משרד ראש הממשלה. קביעת הצורך והסמכות בעניין נשק שאיננו אסטרטגי, נתונה למשרד הביטחון בלבד, לדרגים המקצועיים, ולשר הביטחון, ומחויבת אישור קבינט, כאשר **מלכתחילה דרישה זו צריכה להגיע בצינוורות המקובלים מתוך חיל הים ומתוך צה"ל**. כך בכל העניינים אשר מוגדרים כ"בניין הכוח" לפי הנוהל הקיים, וכך גם לפי חוק יסוד: הצבא. יצוין כי בחוק יסוד: הצבא, ראש הממשלה כלל אינו מאוזכר כבעל סמכות. ועל כן, התערבות משרד ראש הממשלה ונתניהו עצמו, מעלה תמיהות וחשד נוסף, לפעולה תוך חריגה מסמכות.

ד.4.1. פרשת המספנות ותחזוקת כלי השיט של חיל הים

488. פרשת הפרטת מספנות חיל הים הינה פרשה חמורה ביותר, הן לאור העובדה שהחזקת כלי שיט בכלל וצוללות בפרט הינה דבר יקר במיוחד הנובע מה-L.C.C, המגיע בדרך כלל לסך של פי 5 או 6 משווי כלי השיט עצמו, והן לאור העובדה כי מדובר בתעסוקתם של אלפי עובדים המחויבים לחיל הים ולצה"ל, והעושים ימים כלילות על מנת לשמור על כשירות כלי השיט, הן בעיתות שלום והן בעיתות חירום ומלחמה.

489. המשמעות הכלכלית היא שמערכת הביטחון הישראלית, כעניין שבשגרה, משקיעה סכומי עתק בתחזוקת כלי השיט של חיל הים.

490. בתחילת שנת 2016, התרחשו שינויים תמוהים ביותר באופן פעולת הקצונה הבכירה בחיל הים המופקדת על ניהול המספנה. הנהלת המספנה התגרתה בנציגות במקום העבודה כדי לדרדר את יחסי העבודה. בהמשך, ההנהלה השביתה את המספנה, התנכלה לעובדים באופן שנראה כמו ניסיון יזום לשבור את הכלים, ולגרום לנקיטת צעד ארגוני בקרב ארגון עובדי צה"ל (לעניין זה נפנה לסעיף 6 בתצהיר המצורף **כנספח ע/126**).
491. במחצית שנת 2016 נערכה בדיקה של האירועים של מבקר צה"ל, שממציאה הצביעו, לכל הפחות, על חלק מהפעולות הבלתי סבירות שביצעו מפקדים בחיל הים ועל כך שהיה חשוב לסיים את האירוע במספנה בתוך ימים ספורים כדי להימנע מפגיעה במוכנות המספנה.
492. במקביל, ולכאורה ללא כל קשר להתרחשות במספנה, החלו נציגי תיסנקרופ בישראל לבדוק כיצד ניתן להפריט את פעילות המספנה ולהעבירה לידי החברה הגרמנית אותה ייצגו. בכירי מערכת הביטחון, וביניהם הרמטכ"ל ומנכ"ל משרד הביטחון, לא ידעו בזמן אמת על הליכי הבדיקה הללו, וגילו על כך בדיעבד.
493. בחודש אוגוסט 2016, יזם עו"ד שמרון פגישה חריגה בעניין תיסנקרופ, בהשתתפות מיקי גנור, יו"ר ההסתדרות דאז אבי ניסנקורן, ויו"ר ארגון עובדי צה"ל משה פרידמן. במהלכה דיווח שמרון לנוכחים על כוונה "להפריט" את מספנות חיל הים, ולהעביר את האחריות לטיפול ואחזקת כלי השיט של חיל הים למספנות תיסנקרופ, ללא מכרז.
494. בפגישה זו נלמד כי מר גנור ועו"ד שמרון היו חשופים למידע רב בעניין המספנות, כך למשל הם הזכירו את סכסוך העבודה שהוכרז באותה עת בקרב עובדי המספנה, וזאת למרות שלא ננקטו כל צעדים ארגוניים. כמו כן, השניים הפגינו שליטה בפרטי פרטים: ציינו שמות של רציפים, בתי מלאכה ונקבו בשמו של ראש מספן ציוד – קצין בכיר העוסק ברכש והצטיידות בחיל, ומר גנור טען שהוא בקשר עמו ביחס להליך ההפרטה. **השניים אף ציינו כי פעולות ההפרטה כבר סוכמו עם בכירי חיל הים**, וכי אין צורך במכרז כדי להעביר את התחזוקה לידי חברת תיסנקרופ.
495. בנוסף, במהלך הפגישה עו"ד שמרון ומר גנור טענו כי יש במספנה הישראלית שביתות, שהיא אינה עומדת בלוחות זמנים של תוכניות העבודה, ושהיא אינה מבצעת את המוטל עליה, ולעומתה, המספנה הגרמנית זולה יותר, מדויקת יותר ויעילה יותר.
496. בנוסף, באותה פגישה, מן הראוי לציין כי עו"ד שמרון אף השמיע איומים מרומזים לפיהם ההפרטה תבוצע בכל מקרה, וכי נציגי תיסנקרופ מעדיפים רק מטעמים של אדיבות וטוב לב כביכול, לבצע את הפעולות מול הוועד, בדרך של משא ומתן. עו"ד שמרון הבהיר לנוכחים שכדאי להם לשתף פעולה עם הפרטה זו, מאחר שזה יהיה אופן הפעולה היחידי שייטיב עם כל הצדדים, וזאת **"כדי לא לקבל תכתיב כתוצאה מהחלטה שתתקבל ממשרד הביטחון"**.
497. כאמור, יודגש, כי באותה עת נציגי תיסנקרופ אכן ביצעו פעולות של ממש, ובין היתר הגיעו לנמל חיפה ואף קיבלו אומדן עלות לשכירת שטחים למספנה המופרטת המתוכננת, וזאת לאור הדגשת קשריהם של מר גנור ועו"ד שמרון עם קצינים בחיל הים.
498. עם זאת, **פעולותיהם לא היו ידועות לאף גורם במשרד הביטחון שנושא זה בסמכותו, והפרטה כזו אמורה, לכל הפחות, להיות מדווחת לו.**

499. לצורך הברור, מר פרידמן אף פנה אל כל הגורמים הרלוונטיים – מנכ"ל משרד הביטחון דאז, מר אודי אדם, הרמטכ"ל דאז רא"ל גדי אייזנקוט, לראש אגף כוח אדם במטכ"ל, האלוף חגי טופולנסקי, ליועץ הכספי לרמטכ"ל ולאחרים. כולם הגיבו בהפתעה גמורה כאשר נחשפו לכך שישנה יוזמה להפרטת מספנת חיל הים, ולטענה לפיה מערכת הביטחון מודעת לכך, וכביכול אף אישרה לנציגי תיסנקרופ לקדם זאת בדרך כלשהי ואף ללא צורך במכרז. בהקשר זה נפנה לדבריו של מר פרידמן, מתוך מכתבו אל עובדי המספנה, מיום 20.11.2016:

"פניתי לקברניטי מערכת הביטחון, אשר לא הכירו כל החלטה הנוגעת להפרטת התחזוקה של כלי השיט, בדרישה לקיים הליכים תקינים בנוגע לעבודות תחזוקה ולא לתת יד למהלכים נסתרים. הדגשתי להם כי אף אחד לא יתחזק את כלי השיט של חיל הים בנאמנות במסירות ובמקצועיות רבה יותר מעובדי צה"ל".

מכתבו של משה פרידמן לעובדי המספנה מיום 20.11.2016, מצורף ומסומן כנספח ע/49.

500. התנהגותם היהירה והבוטחת של שמרון וגנור העידה כאלף עדים על כך שהם חשו מגובים על ידי ראש הממשלה, הן לאור הצלחותיהם עד כה בכל הקשור לעסקי תיסנקרופ, והן לאור העובדה כי הם קיבלו רוח גבית לקראת יצירת עסקאות נוספות שלא נדרשו על ידי צה"ל, וכפייתן.

501. בספטמבר 2016, האלוף (במיל.) אליעזר (צ'ייני) מרום יצר קשר עם מר פרידמן, וביקש לתאם פגישה ש"לא דרך הלשכה" כדבריו. ואכן, באוקטובר 2016, התקיימה הפגישה בין השניים. באותה פגישה, ניסה אלוף (במיל.) מרום להסביר למר פרידמן, כי הייתה אי הבנה בפגישה בינו לבין מר גנור ועו"ד שמרון, וכי הפרטת מספנות חיל הים לטובת חברת תיסנקרופ תועיל מאוד לחיל הים הישראלי, וזאת לנוכח העומס הצפוי בשנים הקרובות עם הגדלת צי כלי השיט של חיל הים, כמו גם לאור חוסר הידע של עובדי מספנת חיל הים המתקשים לקלוט טכנולוגיות חדשות.

502. יודגש, כי הפרטת מספנת חיל היא פעולה שתוצאותיה מרחיקות לכת מבחינת משמעותה הכלכלית והרווחים שגלומים בה. מדובר בהיקפי פעילות מוערכת של מיליארדי שקלים. הפרטת מספנה, הינו צעד מרחיק לכת, המחייב לכל הפחות דיוני מטה בסוגיות ביטחוניות, כגון שמירת הידע הצבור תחת מדינת ישראל, בדרגים הבכירים ביותר, הן בצה"ל, הן במערכת הביטחון, והן בממשלה.

503. מיותר לציין כי אין כל הצדקה להוציא מהמספנות הישראליות את עבודת התחזוקה שהיא עבודה בתחום רגיש, שביצועה חיוני לביטחון ישראל, ולהעבירה לחברה זרה, כדוגמת חברת תיסנקרופ. במיוחד לנוכח העובדה כי ייבוא הידע מחברה חיצונית יעלה הרבה יותר למערכת הביטחון, ובמיוחד לאור העובדה כי במשך 72 שנה נתנה מספנת חיל הים שירות ללא רבב לחיל הים הישראלי, הן בעיתות שלום והן בעיתות מלחמה. בהקשר זה נפנה לדבריו של בכיר לשעבר במערכת הביטחון, בסעיף 20.ה. לתצהיר המצורף כנספח ע/118:

"דברים אלה מקבלים משנה חומרה לנוכח העובדה שלצה"ל ולחיל הים יש אינטרס מובהק כי תחזוקת צי הצוללות וכלי השיט של חיל

**הים יישאר באחריות גורם ישראלי, מסווג כסודי ביותר, ובטח ובטח
לא ייצא לידיים של גורמים זרים".**

504. מבחינה כלכלית, אירוע כזה עלול היה להיות 'הפשע המושלם' המעביר מיליארדי ש"ח, מיד ליד, אלמלא יו"ר ארגון עובדי צה"ל, מר משה פרידמן, חשף את התנהלותם של גנור ושמרון, מול ארגון עובדי צה"ל וההסתדרות כללית, וגולל את מסכת הלחצים שהפעילו השניים כדי שההסתדרות וארגון העובדים לא יערימו קשיים על הליך ההפרטה, זאת במטרה להוציא את אחזקת הצוללות מידי חיל הים ולהעבירה לידי החברה הגרמנית.

ה. מיצוי ההליכים

ה.1. הליכי חופש מידע

505. ביום 16.12.2018 פנתה העותרת לממונות על חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה ובמשרד הביטחון, ודרשה לקבל את פרטי המידע הבאים:

א. העתק מסמך האישור הישראלי לעסקת הצוללות בין תיסנקרופ לבין המצרים.

ב. מסמך המתעד את החלטת הגורמים הישראליים לאשר את עסקת הצוללות בין תיסנקרופ למצרים, לרבות הנימוקים העומדים בבסיס ההחלטה.

בקשות העותרת לקבלת מידע ממשרד ראש הממשלה וממשרד הביטחון, מיום 16.12.2018, מצורפות ומסומנות כנספח ע/50.

506. בהעדר מענה, ביום 28.1.2019, פנתה העותרת במכתבי תזכורת למשרד ראש הממשלה ולמשרד הביטחון, לממונות על חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה ובמשרד הביטחון.

מכתבי התזכורת בעניין בקשות חופש המידע, מיום 28.1.2019 מצורפים ומסומנים כנספח ע/51.

507. ביום 11.2.2019 הודיעה הממונה על חוק חופש המידע במשרד הביטחון כי טרם הסתיים הטיפול בפניית העותרת.

תשובת הממונה על חוק חופש המידע במשרד הביטחון בדוא"ל מיום 11.2.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/52.

508. בין לבין, ביום 27.2.2019, פנתה העותרת לממונה על חוק חופש המידע במשרד מבקר המדינה, בבקשה לקבל מידע מוועדת ההיתרים במשרד מבקר המדינה:

א. פירוט כלל בקשותיו של מר בנימין נתניהו להיתרים מוועדת ההיתרים משנת 2003 ועד למועד הבקשה, ביניהן, בקשותיו להיתרים משנים 2003, 2006 ו-2009.

ב. הפרוטוקולים של ישיבות הוועדות השונות אשר דנו בכל אחת מהבקשות.

ג. ההחלטה שהתקבלה בנוגע לכל אחת מהבקשות.

פניית העותרת בבקשה לחופש מידע למשרד מבקר המדינה מיום 27.2.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/53.

509. כאשר חלפו למעלה מ-60 ימים ממועד פנייתה הראשונה, ביום 4.3.2019, פנתה העותרת לממונות על חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה ובמשרד הביטחון בתזכורת נוספת לקבלת המידע המבוקש.

פניית העותרת לממונות על חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה ובמשרד הביטחון מיום 4.3.2019, מצורפות ומסומנות כנספח ע/54.

510. ביום 17.3.2019 הודיעה הממונה על חופש המידע במשרד הביטחון כי "מאחר שסוגיית רכש הצוללות מתאגיד "תיסנקרופ" נחקרה ע"י יחידת להב 433, פנינו לפרקליטות מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה) אשר מלווים ומרכזים את התיק לצורך קבלת עמדתם ביחס לבקשת המידע שהוגשה על-ידכם".

דוא"ל ממשרד הביטחון מיום 17.3.2019 מצורף ומסומן כנספח ע/55.

511. ביום 18.4.2019 פנתה העותרת לממונה על חוק חופש המידע במשרד מבקר המדינה במכתב תזכורת בו ביקשו שוב להעביר את פרטי המידע שהתבקשו על ידה ביום 27.2.2019.

מכתב התזכורת מאת העותרת לממונה על חוק חופש המידע במשרד מבקר המדינה, מיום 18.4.2019 מצורף ומסומן כנספח ע/56.

512. ביום 29.4.2019 השיב עו"ד דוד נהיר, הממונה על חוק חופש המידע במשרד מבקר המדינה, כי הוא מסר תשובה לעותרת כבר ביום 6.3.2019, שם ציין כי המידע המבוקש על ידי העותרת חוסה תחת הוראות שמירת הסודיות, ולכן משרד מבקר המדינה לא יוכל להעביר מידע זה לעיונה של העותרת אלמלא יסכים לכך מר נתניהו.

תשובותיו של עו"ד נהיר מיום 6.3.2019 ומיום 29.4.2019 מצורפות ומסומנות כנספח ע/57.

513. ביום 2.5.2019 הגישה העותרת עתירת חופש מידע נגד משרד ראש הממשלה, ובה דרשה לקבל את המסמכים שהתבקשו על ידה מיום 16.12.2018. בסופו של ההליך, הגיעו הצדדים להסכמה כי העתירה תימחק, תוך שהמשיבים יישאו בהוצאות העותרת, וזאת מאחר ומשרד ראש הממשלה הודיע כי "מבדיקה שנערכה אל מול גורמי המקצוע הרלוונטיים במשרד, עולה כי המידע המבוקש אינו מצוי ברשות המשרד".

עתירת חופש המידע נגד משרד ראש הממשלה (עת"מ 19-05-4974) מצורפת ומסומנת כנספח ע/58.

פסק הדין מיום 2.7.2019, על נספחיו, מצורף ומסומן כנספח ע/59.

514. ביום 10.7.2019 פנתה העותרת לממונה על חוק חופש המידע במשרד הביטחון במכתב התראה לפי נקיטה בהליך משפטי, ובו חזרה על בקשתה מיום 16.12.2018.

פניית העותרת מיום 10.7.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/60.

515. ביום 18.7.2019 הגישה העותרת עתירת חופש מידע נגד משרד הביטחון, ובה דרשה לקבל את המסמכים שהתבקשו על ידה ביום 16.12.2018. ביום 25.11.2019 הודיע משרד הביטחון כי

התייטר הצורך לדון בעתירה מכיוון שניתנה החלטת הממונה על חופש המידע במשרד ולפיה המסמכים שהתבקשו – לא אותרו.

עתירת חופש המידע נגד משרד הביטחון (עת"מ 19-07-45848) מצורפת ומסומנת כנספח ע/61.

הודעת משרד הביטחון מיום 25.11.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/62.

516. ביום 4.12.2019 הגישה העותרת תגובתה להודעת משרד הביטחון, ובה הבהירה כי משרד הביטחון למעשה דחה את בקשת המידע מבלי שהציג את עילת הדחייה. על כן, דרשה העותרת כי בית המשפט יורה למשרד הביטחון להשיב לעתירה בכתב תשובה בליווי תצהיר, ובו יבהיר את סירובו לבקשת המידע. בתשובה לכך, הבהיר משרד הביטחון כי במשרד נערכו מאמצים סבירים רבים בניסיון לאתר המסמכים המבוקשים על ידי העותרת, אך הם לא אותרו. לתשובה זו צירף משרד הביטחון תצהיר מטעם הממונה על חוק חופש המידע במשרד.

תגובת העותרת מיום 4.12.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/63.

תשובת משרד הביטחון מיום 9.12.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/64.

517. ביום 11.12.2019 התקיים דיון בעתירה. בו ביום, ניתן גם פסק הדין בעתירה, בו נקבע כי העתירה מיצתה את עצמה מאחר ומשרד הביטחון עשה מאמצים סבירים להשגת המסמכים המבוקשים – ואלה לא אותרו.

פסק הדין בעת"מ 19-07-45848, מיום 11.12.2019, מצורף ומסומן כנספח ע/65.

518. ביום 10.12.2019 פנתה העותרת לממונה על חוק חופש המידע במשרד החוץ, וביקשה לקבל את פרטי המידע הנזכרים במכתביה מיום 16.12.2018. ביום 19.12.2019 התקבלה תשובת משרד החוץ ממנה עולה כי המידע המבוקש אינו מצוי ברשות משרד החוץ.

פניית העותרת למשרד החוץ מיום 10.12.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/66.

תשובת הממונה על חופש המידע במשרד החוץ מיום 19.12.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/67.

519. בנוסף, ביום 16.12.2019 פנתה העותרת למבקר המדינה ודרשה ממנו לבחון את סוגית היעלמות המסמכים שהתבקשו על ידה ואשר אינם נמצאים במשרד הביטחון או במשרד ראש הממשלה, זאת על אף שנעשה מאמץ סביר לאתרם.

פניית העותרת מיום 16.12.2019 למבקר המדינה מצורפת ומסומנת כנספח ע/68.

520. ביום 31.12.2019 הודיע משרד מבקר המדינה כי בקשת העותרת התקבלה.

אישור קבלת פניית העותרת במשרד מבקר המדינה מיום 31.12.2019 מצורף ומסומן כנספח ע/69.

521. ביום 30.1.2020, פנתה העותרת למשרד ראש הממשלה, משרד הביטחון, משרד הכלכלה ולמשרד האוצר, בבקשת חופש מידע בכל הנוגע להסכם רכש הגומלין בסך 700 מיליון ש"ח שמדינת ישראל ערכה עם חברת תיסנקרופ (לאחר קניית ארבע ספינות המגן), ולגבי המידע הנוגע לפעולות הננקטות לצורך מילוי ההתחייבות החוזית של תיסנקרופ בגין הסכם זה.

פניות העותרת מיום 30.1.2020 למשרד ראש הממשלה, משרד הביטחון, משרד הכלכלה ומשרד האוצר, מצורפות ומסומנות כנספח ע/70.

522. באותו היום, פנתה העותרת למשרד הכלכלה בבקשה לעדכון בכל הנעשה לצורך יישום התחייבות תיסנקרופ לרכש הגומלין.

פניית העותרת מיום 30.1.2020 למשרד הכלכלה מצורפת ומסומנת כנספח ע/71.

523. ביום 3.3.2020, משרד הכלכלה ביקש להאריך את זמן התגובה שלו ב-30 ימים.

תגובת משרד הכלכלה מיום 3.3.2020 מצורפת ומסומנת כנספח ע/72.

524. ביום 5.3.2020, למעלה מ-30 יום מזמן המענה הנדרש מהרשויות, העותרת פנתה במכתב תזכורת לבקשת חופש המידע בעניין רכש הגומלין מחברת תיסנקרופ למשרד האוצר, משרד הביטחון ולמשרד ראש הממשלה.

פניית העותרת בתזכורת לבקשת חופש המידע ממשרד האוצר מיום 8.3.2020, משרד הביטחון וממשרד ראש הממשלה, מיום 5.3.2020 מצורפת ומסומנת כנספח ע/73.

525. ביום 8.3.2020, משרד האוצר דחה את בקשת חופש המידע של העותרת מאחר שלדיו מתקיימים בנוגע לחלק מפריטי המידע, החריגים למתן המידע המצוינים בסעיפים 9 (ב) (1); 9 (ב) (3-4) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998. לגבי שאר פריטי המידע שביקשה העותרת, משרד האוצר ענה שאינו הגורם המוסמך בסוגיות אלו, מבלי כל הסבר בדבר מקום הימצאותם.

תשובת משרד האוצר מיום 10.3.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/74.

526. ביום 8.3.2020, משרד ראש הממשלה ביקש הארכה של 30 ימים נוספים לבקשת חופש המידע.

תשובת משרד ראש הממשלה מיום 8.3.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/75.

527. ביום 5.4.2020, העותרת פנתה למשרד האוצר בבקשת הבהרה, בנוגע למקום הימצאותם של פריטי המידע, אשר משרד האוצר טען שאינו הגורם המוסמך בסוגיותיהם.

בקשת ההבהרה של העותרת לתשובת משרד האוצר, מיום 5.4.2020 מצורפת ומסומנת כנספח ע/76.

528. ביום 22.4.2020, משרד האוצר השיב לבקשת ההבהרה, וציין שפריט מידע אחד אינו נמצא ברשותו, ובנוגע לשאר פריטי המידע לגביהם ביקשה העותרת בקשת הבהרה, משרד האוצר ציין פעם נוספת, כי אינו הגורם המוסמך בסוגיות אלו, ומי שנדרש לסוגיות אלו – הוא משרד הכלכלה.

תגובה לבקשת ההבהרה של משרד האוצר, מיום 22.4.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/77.

529. ביום 14.5.2020, למעלה משלושים ימי ההארכה שאותם ביקש משרד הכלכלה, העותרת פנתה במכתב תזכורת לבקשת חופש המידע ממשרד הכלכלה. כמו כן, לאחר שלא קיבלה כל מענה ממשרד הביטחון וממשרד ראש הממשלה, במשך למעלה מ-60 ימים, העותרת פנתה במכתב תזכורת שני לבקשת חופש המידע ממשרדים אלו, בגין סוגיית רכש הגומלין מחברת תיסנקרופ.

**פניות העותרת מיום 14.5.2020 למשרד הכלכלה, למשרד הביטחון ולמשרד ראש הממשלה
מצורפות ומסומנות כנספח ע/78.**

530. ביום 18.5.2020, משרד הכלכלה ציין כי הוא עושה את מיטב המאמצים המקצועיים והמשפטיים בנוגע לתשובה לבקשת חופש המידע של העותרת.

תגובת משרד הכלכלה מיום 18.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/79.

531. ביום 19.5.2020, משרד הביטחון ציין כי הוא יחזור עם תשובה לבקשת חופש המידע של העותרת בימים הקרובים.

תגובת משרד הביטחון מיום 19.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/80.

532. ביום 31.5.2020, העותרת פנתה למשרד האוצר בבקשת הבהרה נוספת, בדבר מקום הימצאות הפרטים אשר משרד האוצר טען שאינו נדרש אליהם.

**פניית העותרת בבקשת הבהרה נוספת למשרד האוצר, מיום 31.5.2020, מצורפת ומסומנת
כנספח ע/81.**

533. נכון למועד כתיבת שורות אלה, טרם התקבלו תגובות לבקשת העותרת.

ה. דרישות לפתוח בחקירה פלילית

534. ביום 22.11.2018 פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה, ולמפכ"ל משטרת ישראל בדרישה להורות על השלמת חקירה בעניין נסיבות אישור עסקת מכירת הצוללות מגרמניה למצרים.

פניית העותרת מיום 22.11.2018 מצורפת ומסומנת כנספח ע/82.

535. בתשובה שהתקבלה מלשכת היועץ המשפטי לממשלה נמסר כי הפנייה הועברה לטיפול של לשכת פרקליט המדינה.

**תשובת לשכת היועץ המשפטי לממשלה מיום 5.12.2018 (התקבלה ביום 27.12.2018)
מצורפת ומסומנת כנספח ע/83.**

536. ביום 28.1.2019, פנתה העותרת במכתב נוסף ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמפכ"ל המשטרה, בו קבלה על העדר ההתייחסות הראשונית למכתבה מיום 22.11.2018, ודרשה בשנית להורות על השלמת חקירה בעניין נסיבות אישור עסקת מכירת הצוללות בין גרמניה למצרים. בדומה לפניה הראשונה בעניין זה – גם ביחס לפניה זו, התקבל מכתב מלשכת היועץ המשפטי לממשלה אשר הבהיר כי הפניה הועברה לטיפול פרקליט המדינה.

**פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, מיום
28.1.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/84.**

מכתב מאת לשכת היועץ המשפטי לממשלה מיום 11.2.2019 מצורף ומסומן כנספח ע/85.

537. ביום 27.2.2019, פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, בבקשה לפתוח בחקירה פלילית בשל החשד לקשרים בין ראש הממשלה לבין חברת תיסנקרופ.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה ולמפכ"ל המשטרה, מיום 27.2.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/86.

538. ביום 3.3.2019 נשלחה פנייה נוספת מטעם העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, בבקשה להורות על השלמת חקירה בעניין אישור מכירת הצוללות בין גרמניה למצרים.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה מיום 3.3.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/87.

539. ביום 7.3.2019 התקבלה תשובה מלשכת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הבקשה להורות על השלמת חקירה בעניין אישור עסקת מכירת הצוללות בין גרמניה למצרים – הועברה לטיפול פרקליט המדינה.

תשובת היועץ המשפטי לממשלה מיום 7.3.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/88.

540. ביום 12.3.2019 התקבלה תשובת היועץ המשפטי ביחידה הארצית למאבק בפשיעה כלכלית במשטרת ישראל, בעניין בקשת העותרת לפתוח בחקירה בשל החשד לקשרים בין ראש הממשלה לבין חברת תיסנקנרופ, בה צוין כי החקירה בפרשת 3000 הסתיימה ולא ניתן לפרט בנוגע לממצאים. עוד הובהר כי התיק הועבר לפרקליטות מיסוי וכלכלה ויבחן על ידם.

תשובת היחידה הארצית למאבק בפשיעה כלכלית מיום 12.3.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/89.

541. ביום 17.3.2019 פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה, ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, בדרישה נוספת להשלמת חקירה בעניין נסיבות אישור העסקה למכירת צוללות מגרמניה למצרים.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה מיום 17.3.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/90.

542. ביום 20.3.2019 פנתה העותרת בדרישה לבצע השלמות חקירה בפרשת 3000 בעקבות חזרתו של מיקי גנור מהסכם עד המדינה, בין היתר, בעניין האישור למכירת הצוללות למצרים ובעניין קשריו של מר נתניהו לחברת תיסנקנרופ.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה, ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, מיום 20.3.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/91.

543. לאחר הריאיון שהעניק מר נתניהו לעיתונאית קרן מרציאנו ביום 23.3.2019, פנתה העותרת ביום 24.3.2019 ליועץ המשפטי לממשלה, וביקשה ממנו להבהיר כי הוא הכיר את החלטת ראש הממשלה למכור צוללות למצרים שבבסיסה נמצא אותו "סוד" אשר ציין מר נתניהו במסגרת הריאיון.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה מיום 24.3.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/92.

544. בו ביום, השיב ד"ר גיל לימון, עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה כי היועץ המשפטי לא נחשף לנתון סודי כלשהו. ד"ר לימון הבהיר כי במסגרת עדותו של נתניהו במשטרה, אשר נגבתה שלא תחת אזהרה, השיב הוא גם לשאלות בנושא מכירת הצוללות למצרים, והסביר

כי קיימת סיבה רגישה בגינה הוא לא התנגד למכירת הצוללות. נתניהו הסביר כי מפאת סודיות הסיבה הוא לא יכול לפרטה בפני החוקרים אך הוסיף כי הוא מוכן להשלים את עדותו בנושא בעדות מיוחדת שימסור ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליט המדינה.

תשובתו של ד"ר גיל לימון מיום 24.3.2019, מצורפת ומסומנת כנספח ע/93.

545. ביום 18.4.2019 השיבה לשכת היועץ המשפטי לממשלה כי בקשת העותרת לבצע השלמת חקירה בעניין אישור עסקת מכירת הצוללות למצרים מיום 17.3.2019 ובקשת העותרת לבצע השלמת חקירה בעקבות חזרת מיקי גנור מהסכם עד המדינה מיום 20.3.2019 – הועברו לטיפול פרקליט המדינה.

תשובות לשכת היועץ המשפטי לממשלה מיום 18.4.2019 מצורפות ומסומנות כנספח ע/94.

546. ביום 15.5.2019 פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה בדרישה לבצע השלמת חקירה בתיק 3000 וזאת לאור המידע שהועבר אליו ממבקר המדינה. בפנייה זו ציינה העותרת כי חומרים שהעביר מר נתניהו לוועדת ההיתרים העלו חשש לביצוע עבירות פליליות ע"י ראש הממשלה, וזאת לאור סתירות מהותיות שנמצאו בדבריו של מר נתניהו במסגרת בקשותיו השונות לוועדה למתן היתרים, כאשר מבקר המדינה הצביע על דפוס פעולה של מסירת דיווח חלקי ע"י מר נתניהו, תוך הסתרת התמונה המלאה של מערכת היחסים עם נתן מיליקובסקי.

547. מכל מקום, שבה העותרת על פניותיה הקודמת לביצוע השלמות חקירה בתיק 3000.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה מיום 15.5.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/95.

548. ביום 1.7.2019 שלחה העותרת מכתב תזכורת ליועץ המשפטי לממשלה ובו דרשה להורות על השלמת חקירה בפרשת הצוללות, תוך בחינת קשריו של מר נתניהו עם מר מיליקובסקי ובחינת אחזקותיו במניות הקשורות לחברת תיסנקרופ. כמו כן, דרשה העותרת להורות על פתיחה בחקירה אודות דיווחיו הסותרים והחלקים של מר נתניהו במסגרת בקשותיו בפני הוועדה למתן היתרים, משום שיש חשש לקיום עבירות פליליות בנושא זה, ביניהן ניסיון לקבלת דבר במרמה, ניסיון לתחבולה, מרמה והפרת אמונים, ועוד.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה מיום 1.7.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/96.

549. ביום 21.7.2019 פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה דחופה לקיום חקירה פלילית בפרשת המניות, וזאת לאור מידע שהועבר ממבקר המדינה.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה מיום 21.7.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/97.

550. ביום 16.12.2019, לאחר שהתקבלו תשובותיהם הרשמיות והסופיות של משרד הביטחון ומשרד ראש הממשלה בעניין אי איתורם של המסמכים המאשרים את עסקת מכירת הצוללות בין גרמניה למצרים (במסגרת הליכי חופש המידע הנ"ל שניהלה העותרת), פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה בדרישה לפתיחה בחקירה פלילית עקב חשש להעלמת מסמך על ידי מי שאינו חפץ בפרסומו לציבור.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה, ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, מיום 16.12.2019 מצורפת ומסומנת כנספח ע/98.

551. ביום 29.12.2019, התקבלה תגובה ראשונית מלשכת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה פניית העותרת הועברה לטיפול לשכת פרקליט המדינה.

תגובת לשכת היועץ המשפטי לממשלה מיום 29.12.2019, מצורפת ומסומנת כנספח ע/99.

552. ביום 26.1.2020, העותרת פנתה שוב בדרישה לפתוח בחקירה פלילית בגין חשד סביר לעבירות ביטחוניות שנעברו במשרד הביטחון או במשרד ראש הממשלה, וזאת לאור היעלמותם של המסמכים המבוקשים.

פניית העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה מיום 26.1.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/100.

553. ביום 17.3.2020, פנתה העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה בדרישה לפתוח בחקירה פלילית נגד בנימין נתניהו, בגין התצהירים הסותרים שהוגשו למבקר המדינה, בגין פרשת המניות, בגין פרשות כלי השיט ובגין האישור שניתן למכירת צוללות מתקדמות למצרים.

פניית העותרת בדרישה לפתוח בחקירה פלילית מיום 17.3.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/101.

554. ביום 11.5.2020, העותרת פנתה שוב ליועץ המשפטי לממשלה, למ"מ פרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה בדרישה נוספת לפתוח בחקירה פלילית נגד בנימין נתניהו, בגין אותן סוגיות אשר הועלו במכתבה הקודם וטרם זכו למענה.

פניית העותרת בתזכורת לדרישה לפתוח בחקירה פלילית מיום 11.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/102.

555. ביום 2.6.2020, העותרת פנתה פעם נוספת ליועץ המשפטי לממשלה, למ"מ פרקליט המדינה ולמ"מ מפכ"ל המשטרה, וכן, גם לראש רשות המיסים ולראש הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, בדרישה נוספת לפתוח בחקירה פלילית כנגד בנימין נתניהו, בגין אותן הסוגיות, אך גם פנייה זו לא זכתה למענה.

פניית העותרת בתזכורת שנייה לדרישה לפתוח בחקירה פלילית מיום 2.6.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/103.

ה.3. בקשות להקמת ועדת חקירה ממלכתית ו/או ועדת בדיקה ממשלתית

556. ביום 17.3.2020, פנתה העותרת לחברי הממשלה בבקשה להקים ועדת חקירה ממלכתית בהתאם לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1969 (להלן: "חוק ועדות חקירה") בעניין הפרשה המוכרת כ"פרשת תיק 3000".

פניית העותרת בדרישה להקים ועדת חקירה ממלכתית מיום 17.3.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/104.

557. באותו יום, העותרת אף פנתה למבקר המדינה בדרישה לערוך ביקורת ולהמליץ על הקמת ועדת חקירה ממלכתית באותו נושא, בהתאם לסמכויותיו שבחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 (להלן: "חוק מבקר המדינה").

פניית העותרת למבקר המדינה מיום 17.3.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/105.

558. כמו כן, פנתה העותרת גם לחברי הממשלה, בדרישה כי שר הביטחון יורה על הקמת ועדת בדיקה ממשלתית אשר תחקור את העניינים המתוארים לעיל, בהתאם לחוק הממשלה, התשס"א-2001 (להלן: "חוק הממשלה"), כי שר המשפטים יקבע כי לוועדת בדיקה זו יהיו הסמכויות של ועדת חקירה ממלכתית כמשמעותה בחוק ועדות חקירה, וכי ממשלת ישראל תאשר קביעה זו.

פניית העותרת בבקשה להקים ועדת בדיקה ממשלתית מיום 17.3.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/106.

559. ביום 1.4.2020 התקבלה תגובה ראשונית מהלשכה המשפטית של משרד מבקר המדינה, ובה נכתב כי פניית העותרת תועבר לעיון אגף הביקורת המתאים במשרד.

תגובת הלשכה המשפטית במשרד מבקר המדינה מיום 1.4.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/107.

560. ביום 11.5.2020, שוב פנתה העותרת לחברי הממשלה בבקשה להקים ועדת חקירה ממלכתית בהתאם לחוק ועדות חקירה, בעניין הפרשה המוכרת כ"פרשת תיק 3000".

פניית העותרת בתזכורת לדרישה להקים ועדת חקירה ממלכתית מיום 11.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/108.

561. באותו היום, העותרת שוב פנתה למבקר המדינה בדרישה לערוך ביקורת ולהמליץ על הקמת ועדת חקירה ממלכתית באותו נושא, בהתאם לסמכויותיו שבחוק מבקר המדינה.

פניית העותרת בתזכורת למבקר המדינה מיום 11.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/109.

562. בנוסף, שוב העותרת פנתה גם לחברי הממשלה, בדרישה כי שר הביטחון יורה על הקמת ועדת בדיקה ממשלתית אשר תחקור את העניינים המתוארים לעיל, בהתאם לחוק הממשלה, וכן, שוב העותרת פנתה בדרישה כי שר המשפטים יקבע כי לוועדת בדיקה זו יהיו הסמכויות של ועדת חקירה ממלכתית כמשמעותה בחוק ועדות חקירה, וכי ממשלת ישראל תאשר קביעה זו.

פניית העותרת בתזכורת לבקשה להקים ועדת בדיקה ממשלתית מיום 11.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/110.

563. ביום 17.5.2020 התקבלה תגובה מלשכת מבקר המדינה, לפיה מכתב העותרת מיום 18.3.2020 - התקבל.

תגובת לשכת מבקר המדינה מיום 17.5.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/111.

564. ביום 2.6.2020, העותרת פנתה פעם נוספת לחברי הממשלה בבקשה להקים ועדת חקירה ממלכתית בהתאם לחוק ועדות חקירה, בגין פרשה זו.

פניית העותרת בתזכורת שנייה לדרישה להקים ועדת חקירה ממלכתית מיום 2.6.2020, מצורפת ומסומנת כנספח ע/112.

565. באותו היום, העותרת פנתה פעם נוספת למבקר המדינה בדרישה לערוך ביקורת ולהמליץ על הקמת ועדת חקירה ממלכתית בנושא זה, בהתאם לסמכויותיו לפי החוק.

פניית העותרת בתזכורת שנייה למבקר המדינה מיום 2.6.2020, מצורפת ומסומנת כנספח 113/ע.

566. כמו כן, העותרת פנתה שוב לחברי הממשלה, בדרישה כי ראש הממשלה, או לחילופין שר הביטחון, או לחילופין שר האוצר, או לחילופין שר הכלכלה והתעשייה יורה על הקמת ועדת בדיקה ממשלתית אשר תחקור את האירועים המתוארים לעיל, וכן העותרת פנתה פעם נוספת לשר המשפטים, כי יקבע כי לוועדת בדיקה זו יהיו הסמכויות של ועדת חקירה ממלכתית כמשמעותה בחוק ועדות חקירה, וכי ממשלת ישראל תאשר קביעה זו.

פניית העותרת בתזכורת שנייה לדרישה להקים ועדת בדיקה ממשלתית מיום 2.6.2020, מצורפת ומסומנת כנספח 114/ע.

567. אף אחת מן הפניות הללו לא זכתה לכל מענה ענייני. אי לכך, נאלצת העותרת בערבו של יום להגיש עתירה זו לבית משפט נכבד זה.

ו. הטיעון המשפטי

568. כעת, משהונחה התשתית העובדתית בפניו של בית המשפט הנכבד, תפנה העותרת למלאכת הטיעון המשפטי, להנחת תשתית נורמטיבית הקבועה בדיון, ולפרישת עילות ההתערבות בפני בית המשפט הנכבד.

569. סדר הילוכה של העותרת בטיעון המשפטי יהא כלדקמן: ראשית תעמוד העותרת על נושא הפתיחה בחקירה פלילית, ובתוכו תפרוש את התשתית הנורמטיבית בדבר כלל הפתיחה בחקירה פלילית מקום בו קיימת ראשית ראיה. לאחר מכן תפרט העותרת את עילות ההתערבות הנוגעות לצווים המבקשים פתיחה בחקירה פלילית, ובהם פעולתו של היועץ המשפטי לממשלה בחוסר סמכות, והחובה החלה עליו להורות על פתיחה בחקירה מקום בו קיימת ראשית ראיה מוצקה וחזקה כפי שהוצגה לעיל. בשולי הדברים תתייחס העותרת למתחם ההתערבות השיפוטי בשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, ותניח על שולחנו של בית המשפט הנכבד את המפתחות לקיום הביקורת השיפוטית והתערבות בשיקול דעת זה.

570. בחלקו השני של הטיעון המשפטי תתייחס העותרת לסוגיית הקמת ועדת החקירה הממלכתית וכן לוועדת הבדיקה הממשלתית. העותרת תניח אף פה את התשתית הנורמטיבית הרלוונטית, ותתייחס לחובה החלה על הממשלה, השרים, מבקר המדינה והכנסת – כל אחד בתורו – להורות על הקמת ועדת חקירה ממלכתית ולמצער וועדת בדיקה בראשות שופט, ולאור הממצאים העובדתיים אשר פורטו לעיל.

ז. חקירה פלילית

1. התשתית הנורמטיבית - כלל הפתיחה בחקירה פלילית מקום בו יש ראשית

ראיה ועניין לציבור

571. כידוע, הנורמות של הדין הפלילי נועדו ליצור מסגרת ראויה של חיי חברה תקינים, הגנה על הסדר הציבורי, וכיבודם של ערכי מידות ומוסר שבלעדיהם חברה מתוקנת לא תיכון. הגשמת הנורמה הפלילית נעשית באמצעות ההליך הפלילי, שבו המדינה היא המאשימה, היועץ המשפטי לממשלה הוא נציגה של המדינה, ובידיו נתונה, מכוח החוק, השליטה על הדין הפלילי לתכלית ההגנה על האינטרס הציבורי. ראו: **בג"צ 156/56 שור נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פד"י (א) 285, 301 (1957); וכן בג"צ 5699/07 **פלונת (א') נ' היועץ המשפטי לממשלה**, סב (3) 550 (2008) בפסקה 9 לפסק דינה של הש' פרוקציה.

572. כפועל יוצא, בין שאר תחומי פעולתו של היועץ המשפטי לממשלה, מופקד הוא על אכיפת החוק הפלילי ומוסמך להורות למשטרה על פתיחת חקירה פלילית (ראו: דו"ח הועדה הציבורית לבחינת דרכי המינוי של היועץ המשפטי לממשלה ונושאים הקשורים לכהונתו, בראשות נשיא בית המשפט העליון לשעבר, השופט שמגר, ירושלים, 1998).

573. תחילתו של ההליך הפלילי הוא בתלונה או בחשדות המובאים לידיעת משטרת ישראל. סמכותה וחובתה של המשטרה לבצע חקירות פליליות מעוגנת בסעי' 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב – 1982 (להלן: **החסד"פ**):

59. חקירת המשטרה

נודע למשטרה על ביצוע עבירה, אם על פי תלונה ואם בכל דרך אחרת, תפתח בחקירה; אולם בעבירה שאינה פשע רשאי קצין משטרה בדרגת פקד ומעלה להורות שלא לחקור אם היה סבור שאין בדבר ענין לציבור או אם היתה רשות אחרת מוסמכת על פי דין לחקור בעבירה.

574. כדי להגיע להכרעה זו קבע בית המשפט כי בנסיבות מסויימות ניתן לערוך בדיקה מקדמית טרם פתיחה בחקירה (דנג"צ 1396/02 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועמ"ש ואח'** (לא פורסם, 24.4.03), פסקה 6). באופן דומה, בית המשפט קבע כי תלונה המוגשת בגין עבירה מסוג פשע צריכה לבסס "ידיעה" אצל המשטרה לביצועו של פשע, על מנת שזו תניע חקירה (בג"ץ 1113/07 **ניסים צדוק נ' ראש אח"מ ואח'** (לא פורסם, 1.9.08), פסקאות 24-26).

575. הרציונל הניצב ביסוד פסיקתו האמורה של בית המשפט הנכבד הינה שלא לחייב את המשטרה לפתוח בחקירה פלילית בכל מקרה ומקרה בו הוגשה תלונה, כאשר מדובר למשל בתלונת סרק או בתלונה שעל פניה הנה חסרת בסיס. על רקע זה, נאמר על-ידי השופט ג'ובראן בפרשת צדוק, כי:

"טענה אותה מעלה העותר לפיה כל תלונה שמוגשת בגין עבירה מסוג פשע חובה על המשטרה לחקור היא טענה בעייתית בלשון המעטה. מצב כזה הוא לא ראוי שכן ישנן רבבות של תלונות סרק אשר מוגשות על בסיס קבוע למשטרה, ואין זה עולה על הדעת שבכל מקרה בו אדם שיפנה למשטרה בטענה כי מישהו ביצע פשע, על אף היות הטענה מופרכת אובייקטיבית על פניה המשטרה תפתח בהליך חקירה של התלונה." (בג"ץ 1113/07 **ניסים**

צדוק נ' ראש אח"מ ואח' (לא פורסם, 1.9.08, פסקה 24 לפסק דינו של השופט גובראן)

576. **אולם**, קבע בית המשפט הנכבד כי אין פירושו של דבר שיש שיקול-דעת רחב וכללי של סינון, לפיו בוחרים מתוך מכלול תיקי החקירה, שיש בהם ראיות לכאורה, את אלה, בהם יינקטו הליכים הלכה למעשה. **אלא כי הכלל הוא שאם יש ראיות לכאורה לביצוע עבירה נפתחת חקירה, אלא אם כן השתכנע היועץ המשפטי לממשלה כי אין עניין לציבור.**
577. וכפי שביאר כלל זה הנשיא שמגר בבג"צ 935/89 עו"ד אורי גנור נ' ראש הממשלה, פ"ד מד (2) 485 (1990) (להלן: **פרשת גנור**), עמוד 529 -

"שיטת המשפט שלנו יוצרת זיקה ישירה בין ההליך הפלילי לבין העניין לציבור המונח ביסודו. במה דברים אמורים. אמנם, לא אימצנו את עקרון החוקיות של המשפט הקונטיננטלי, המחייב, לפחות באופן פורמלי, כי יינקט הליך משפטי פלילי, כל אימת שמתגלית עבירה. אולם, אין פירושו של דבר שיש שיקול-דעת רחב וכללי של סינון, לפיו בוחרים מתוך מכלול תיקי החקירה, שיש בהם ראיות לכאורה, את אלה, בהם יינקטו הליכים הלכה למעשה. לפי שיטתנו, יש כלל ויש יוצאים מן הכלל. **הכלל הוא כי נוקטים בהליכים משפטיים (או, במקרים הפחות חמורים, בהליכי ברירת קנס, ברירת משפט או קנס מינהלי) בעקבות ביצועה של עבירה שיש לגביה ראיות לכאורה, אלא אם כן משתכנע היועץ המשפטי לממשלה או המוסמכים לכך לפי סדרי הדין הפליליים, כי במקרה פלוני אין עניין לציבור בנקיטת ההליכים. משמע, הסינון אינו בתוך המקרים השונים, שבהם יש עניין לציבור, אלא בין אלה שבהם יש עניין לציבור לבין אלה שבהם אין עניין לציבור בנקיטת ההליכים, יהיה זה מבחינת התוצאות, שינבעו מן ההליכים, או יהיה זה לאור הנסיבות האישיות של העברין.**"

[ההדגשות הוספו]

578. זאת בפרט, מקום בו מדובר בממלאי תפקידים ציבוריים אז ישנן השלכות לניהולה של החקירה לא רק על הפרט עצמו אלא גם על המערכת הציבורית עליה הוא נמנה, ועל כן **"בצד הזהירות המתחייבת בהחלטה על פתיחת חקירה, מוטלת אחריות להימנע מגניזת תלונות שעשוי להיות בהם ממש, מקום שהן משקפות סטייה של איש משטרה מנורמות התנהגות המתחייבות במסגרת מילוי תפקידו"**. בג"צ 1689/02 יעקב נימרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה (טרם פורסם 05.08.03) (להלן: **"פרשת נימרודי"**), פסקה 20 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה.

579. **כלומר, הכלל הוא כי מקום בו יש ראשית ראיה לביצוע עבירה ויש עניין לציבור – יש לפתוח בחקירה. זאת בפרט כאשר מדובר בחשדות לעבירה על ידי ממלאי תפקיד ציבורי.**

580. והנה, על הכלל הברור הזה הוענקה ליועץ המשפטי לממשלה סמכות ייחודית ובלעדית להורות על פתיחה בחקירה מקום בו עולים חשדות כלפי ראש הממשלה, ואף להורות על הגשת כתב אישום כנגדו. הדברים קבועים בחוק יסוד: הממשלה בסעיף 17, בזו הלשון:

"(א) לא תיפתח חקירה פלילית נגד ראש הממשלה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

(ב) לא תיפתח חקירה פלילית נגד מי שכיהן כראש הממשלה, בשל חשד לביצוע עבירה שנעברה בעת כהונתו או בשנה לאחר שחדל לכהן, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

(ג) כתב אישום נגד ראש הממשלה יוגש בידי היועץ המשפטי לממשלה לבית המשפט המחוזי בירושלים, שישב בהרכב של שלושה שופטים; הוראות בענין כתב אישום שהוגש בטרם החל ראש הממשלה לכהן בתפקידו ייקבעו בחוק."

581. מקום בו מדובר בממלאי תפקידים ציבוריים אזי ישנן השלכות לניהולה של החקירה לא רק על הפרט עצמו אלא גם על המערכת הציבורית עליה הוא נמנה. התייחסה לכך כב' השופטת פרוקצ'יה בפס' 20 לפסק דינה בבג"ץ 1689/02 **יעקב נימרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה** (פורסם בנבו, 05.08.2003):

"בצד הזהירות המתחייבת בהחלטה על פתיחת חקירה, מוטלת אחריות להימנע מגניזת תלונות שעשוי להיות בהם ממש, מקום שהן משקפות סטייה של איש משטרה מנורמות התנהגות המתחייבות במסגרת מילוי תפקידו".

582. הנה, הכלל הגורף הוא, כי מקום בו יש **ראשית ראיה** לביצוע עבירה ויש עניין לציבור – **יש חובה לפתוח בחקירה**. היוצא מן הכלל והרלוונטי לענייננו דנן, הוא כאמור לעיל, מקום בו מדובר בראש הממשלה שם נקבע כי הסמכות להורות על פתיחה בחקירה נתונה ליועץ המשפטי לממשלה. במקום זה, מוטלת עליו החובה המנהלית לבחון לעומקם של דברים האם אכן יש לפתוח בחקירה, כאשר הוא כפוף לכללי המנהל של הפעלת שיקול הדעת, שקילת השיקולים הראויים וקבלת החלטה סבירה בנסיבות העניין.

2. היועץ המשפטי לממשלה חרג מסמכותו מקום בו לא הורה על פתיחה בחקירה פלילית

583. כאמור לעיל בפרק העובדתי, מרגע שנחשפה השתלשלות האירועים אשר הובילה לרכישות השונות של צוללות וכלי השיט מחברת תיסנקרופ שאושרו במישרין על ידי ראש הממשלה וגזירת העמלות השונות על דרך יחסי שוחד; לאחזקת המניות בחברת סידריפט הקשורה למכירת רכיב ייצור בפלדה איכותית הנמכרת לחברת תיסנקרופ והסתרת המכירה והקשר העסקי למר מיליקובסקי – היה היועץ המשפטי לממשלה חייב להורות על פתיחה בחקירה.

584. התעלמות זו מהווה הפרה של חובתו הברורה של היועץ המשפטי לממשלה לבחון, לכל הפחות, את ההוראה על פתיחה בחקירה לנוכח חומרת החשדות ועוצמתן בשלב זה. כאמור, אין העותרת מתיימרת להיכנס בנעליו של היועץ המשפטי לממשלה, אולם סבורה היא כי קיומם של הפרסומים עד כה, כמו גם תצהירי הבכירים שהוגשו במסגרת עתירה זו מהווים לכל הפחות **ראשית ראיה המקימה את החובה לפתוח בחקירה פלילית, ולכל היותר פריסה סדורה וברורה של מסכת ראיות המכוונות בברור על הצורך בחקירת ראש הממשלה באזהרה על עבירות מתחום טוהר המידות, מתחום המיסוי, הלבנת הון ואף מתחום הפגיעה בביטחון המדינה**.

585. לעניין זה, תציין העותרת כי נדבך מרכזי בחובתה של מערכת אכיפת החוק לחקור, היא החובה לבחון האם קיימת תשתית ראייתית אשר תוביל בסופו של יום לחשיפת האמת ולנקיטת הליכים משפטיים פלילים נגד החשודים המעורבים. נציין כי האינטרס הציבורי המגולם בחובה זו הינו כפול – מחד גיסא, מיצוי הדין הפלילי במידת הצורך; ומאידך גיסא, וחשוב לא פחות, במצב הדברים הנוכחי בו מכהן בנימין נתניהו כראש ממשלת ישראל **האינטרס הציבורי מחייב את האפשרות לניקיון שמו והסרת עננת החשדות מעל ראשו של ראש ממשלה ישראל, הדמות הבכירה ביותר במערך השלטון הישראלי**.

586. דברים ברוח זו נכתבו בע"פ 721/80 **תורג'מן נ' מדינת ישראל**, פ"ד לה (2) 466, עמ' 474-475, (1981):

"מטרת החקירה המשטרית אינה מציאת ראיות להרשעתו של חשוד, אלא **מציאת ראיות לחשיפת האמת, בין אם אמת זו עשויה להוביל לזיכוי של חשוד, ובין אם היא עשויה להוביל להרשעתו.**" [הדגשה הוספה ע"י הח"מ].

587. הנה כי כן, היועץ המשפטי לממשלה אינו ראש התביעה ותו לא. היועץ המשפטי לממשלה הוא שומר שלטון החוק. ובמקרה דנן אף שומר הסף העומד בפתח חדר החקירות הייחודי בו נחקרים ונשאלים אודות תפקודם ראשי הממשלה.

588. בהתקיים החשד כי הופר החוק על ידי נושא התפקיד הבכיר ביותר ברשות השלטונית, חייב החשד להיבחן לעומק, ובאמצעות כל הכלים הנתונים לרשות החוקרת ולמערכות האכיפה. התייחס לחובה זאת כב' הנשיא מאיר שמגר בבג"ץ 428/86, **יצחק ברזילי, עו"ד נ' ממשלת ישראל**, פ"ד מ(3) 505, 555 (1986), באמרו כי:

"לא יתואר ממשל תקין, אם אינו שוקד על קיומו של שלטון החוק, כי הוא שבונה את חומת המגן בפני האנרכיה והוא שמבטיח את קיום הסדר הממלכתי. סדר זה הוא היסוד לקיומן של המסגרות המדיניות והחברתיות ולהבטחת זכויות האדם. הללו אינם מתקיימים באווירה של לית דין". [הדגשה הוספה ע"י הח"מ].

589. נוסף על כך נדבך נוסף, והוא הידיעה כי מבקר המדינה העביר ליועץ המשפטי לממשלה פנייה ובה הוא מביע את חששו שמא חלקו של ראש הממשלה נתניהו בפרשת המניות **עולה ביצוע עבירות פליליות וכי הוא מבקש מהיועץ המשפטי לממשלה לבדוק חשדות אלה.**

590. אכן, החלטותיהם של מבקרי המדינה להעביר את החשדות לפלילים ליועץ המשפטי לממשלה אמנם איננה "מחייבת" את היועץ המשפטי לממשלה להורות על פתיחת חקירה, אבל היא לכל הפחות יוצרת "חזקת פליליות" בהקשר לממצאי המבקר.

591. מובן כי חזקה זו יכול היועץ המשפטי לממשלה לסתור, אולם נטל השכנוע שאין באירועים אלה נשוא תלונת המבקר דבר, מוטל על כתפיו וגם זאת לאחר שבדק וחקר את הדברים לעמקם. החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה לא לפתוח בחקירה פלילית לחקירת מכלול החשדות והחשודים אינה מרימה נטל זה, ומהווה למעשה חריגה מסמכות של היועץ המשפטי לממשלה ולנוכח כלל הפתיחה בחקירה המחייב אותו להורות על קיומה.

592. בהתעלמות מהחובה החלה עליו על פי דין פועל למעשה המשיב 1, היועץ המשפטי לממשלה, בחוסר סמכות. המשפט המינהלי מתייחס גם להיעדר החלטה וגם למחדל של הרשות המינהלית, כהחלטה מינהלית במובנה הרחב. **על כן, גם היעדר החלטה ואי-עשייה, כפופים לחובה, שלפיה על הרשות לפעול אך ורק בגדר הסמכויות** שהוקנו לה בדין. לכן, ממילא, גם הפרת חובה זו היא בגדר חוסר סמכות, או חריגה מסמכות.

593. הנה כי כן, הימנעות היועץ המשפטי לממשלה מלפעול ולהורות על פתיחה בחקירה פלילית, מקום בו הדין הטיל עליה חובה לעשות כן, מהווה פעולה בחוסר סמכות הנעשית בדרך המחדל.

594. אשר על כן, נוכח קיומה של "ראשית ראיה", ואף יתרה מזו – מסכת שלמה של ראיות סדורות המגובות בתצהירים חתומים, נוכח העניין לציבור, נוכח רוס תפקידו של ראש הממשלה והחובה הציבורית בניקיון שמו או לחילופין בהרשעתו במידה ואכן ביצע עבירה, וכן נוכח חובתו של היועץ המשפטי לממשלה לפתוח לכל הפחות בבדיקה לאור קיומם של כל אלו, מבקשת העותרת כי היועץ המשפטי לממשלה יורה על פתיחה בחקירה נגד ראש הממשלה, כפי המבוקש בצווים המופיעים ברישא לעתירה זו.

3.ז. שילוב העובדות הפרושות במתווה העובדתית מחייבת בדיקה רחבה ומקיפה של הפרשות השונות – והשילוב ביניהן

595. כפי שתואר בפרק העובדתית, חומר הראיות **החדש**, שהובא, בין היתר, בתצהירים החתומים אשר הביאה העותרת בפני בית המשפט ובפני היועץ המשפטי לממשלה, **מטיל ספק רב** בהבהרת היועץ המשפטי לממשלה שהובאה בבג"ץ 8924/18 **התנועה לטוהר המידות נ' היועץ המשפטי לממשלה** (פורסם בנבו, 28.2.2019) כי "לא התגבש חשד סביר בעניינו של ראש הממשלה" (שם, פסקה 14).

596. מן התמונה המצטיירת בקריאת התצהירים החתומים - שאגב רובם ככולם נמצאים בידי המשטרה - עוברת כחוט השני מסכת ראיות הטווה שאלות רבות הנושאות משמעויות פליליות חמורות: כך עולה השאלה, מדוע וכיצד התקבלה ההחלטה לרכוש צוללות נוספות בניגוד לכל החלטות הדרג המקצועי והמדיני שהתנגד לכך; מדוע הוחלט בניגוד לכל החלטה מקצועית לשנות את המכרזים המתקדמים לקניית ספינות מגן מסוג מסוים (ודווקא מן הסוג אותו חברת תיסנקרופ מסוגלת לייצר); מדוע הוחלט על רכישת ספינות נגד צוללות ואיזה גוף מקצועי ייעץ לכך; כיצד הוחלט ליתן לגרמניה ההיתר הישראלי למכור למצרים צוללות מתקדמות, בניגוד להסכמה ארוכת שנים ששררה בין המדינות והאם שליח מיוחד של ראש הממשלה נתן את ההיתר בניגוד להחלטות קודמות של הדרג המקצועי והמדיני.

597. כמו כן, בפרק העובדתית העותרת הציגה שילוב היוצר את אותו "אקדח מעשן" המחבר בין פרשת שוחד העמלות של הרכישות הביטחוניות שביצעה המדינה מחברת תיסנקרופ – מצד אחד; לבין אחזקתו של מר מיליקובסקי (לו קשרים משפחתיים ואינטרסים כלכליים משותפים עם ראש הממשלה) באותה החברה שעיקר הייצור שלה הוא רכיב מפתח בפלדה האיכותית הנמכרת לחברת תיסנקרופ – מצד שני.

598. הסתרת מכירת המניות של ראש הממשלה בחברה זו, **היוצרת לראש הממשלה רווח פנטסטי של 16,000,000 ₪** יחד עם מסכת הראיות לעיל מגבשת – לכל הפחות – **מצב דברים של ניגוד עניינים חריף או חלילה ביצוע של עברת המרמה והפרת האמונים כמו גם עברת השוחד**, של ראש הממשלה עת החליט (בלעדית) על רכישות המדינה הרווח הגורל מחברת תיסנקרופ; ומשליך על האופן שבו התקבלה ההחלטה כאמור.

599. הנה כי כן, **שילוב כל** האמור לעיל יחדיו מצייר תמונה מטרידה ביותר של התקיימות מצב לא תקין של ניגוד עניינים חריף של ראש הממשלה, פעם אחר פעם, ובניגוד לכל שיקול דעת מקצועי ותוך הסתרה מגורמים מקצועיים ומדיניים שקבלת החלטות אלה מצויה בחזקתם ונעשתה בניגוד לכל נורמה מינהלית בתחום.

600. יתרה מכך, כפי שפורט לעיל, טיב קשריו של ראש הממשלה עם מר מיליקובסקי, ועיקר הזיקה בין השניים, דווח באופן שונה ומשתנה, פעם אחר פעם, כפי שעלה מדיווחיו של ראש הממשלה לוועדת ההיתרים במשרד מבקר המדינה, אשר הובאו לעיל בחלקה העובדתי של עתירה זו, מה שמעיד על כך כי לראש הממשלה אין גרסה הגיונית וקוהרנטית, דבר המחייב להעלות תמיהות רבות אצל המשיב 1 לגבי התנהלותו של ראש הממשלה.

601. בין יתר קשרים אלה כאמור בפרק העובדתי, נמצאות גם אחזקותיו של ראש הממשלה במניות חברת סידריפט, וכן קנייה ומכירת המניות בשווי שאינו מקובל על פי שווין בשוק ואינו הגיוני אף לפי השכל הישר לחברה באחזקתו של מר מיליקובסקי.

602. כידוע, הסדר ניגוד העניינים שנערך לעובד הציבור, נועד למנוע מצב בו ישתרבו להם שיקולים לא רלוונטיים אל החלטותיהם של בעלי התפקיד הציבורי, ובדרך זו ייפגע התפקיד ותיפגענה ההחלטות. צבר הראיות המובא בפרק העובדתי, מתאר מצב לכאורי בו ראש הממשלה שם עצמו בכוונת מכוון בסתירה לענייניו האישיים.

603. הסיבה להתהוותו של הכלל האוסר על המצאות במצב של ניגוד עניינים הוא אותו החשש שעניין אחר שיש לעובד הציבור ישפיע על דרך פעולתו או על שיקול הדעת שלו. כך, כאשר מדובר בקרבה משפחתית – בפרט אצל גורם אשר ידוע שקיים יחסים עסקיים עם עובד הציבור, ואף נוהג לתת לו "דמי כיס" ולהעביר לידיו תשלומים שונים בגובה משמעותי של עשרות מיליוני דולרים במשך שנים רבות – עולה חשש כי הגורם המצוי בניגוד עניינים לא יוכל להתעלם מעניינו האישי או מעניינו של אדם אחר הקרוב אליו, והוא עלול להעדיף את עניינו האישי על פני מילוי תפקידו כיאות ועל פני הדאגה לאינטרס הציבורי שהוא מופקד עליו.

604. הכלל האוסר על הימצאות בניגוד עניינים אינו דורש התקיימותו של מקרה של ניגוד העניינים בפועל, **אלא מסתפק בחשש לקיומו של מצב כזה**, אף ללא כוונה מושחתת של הצדדים. ראו בעניין זה בג"ץ 279/60 **אולמי גיל בע"מ נגד משה יערי**, פ"ד טו 673, 676 (1961):

"כשנוקטים אנחנו לענין זה לשון משוא-פנים, אין כוונתנו לכך שהמשיב ישא במזיד וביודעין פני צד אחד, וכשנוקטים אנחנו לענין זה לשון דעה משוחדת, אין כוונתנו לכך שדעתו של המשיב שוחדה בשוחד ממשי. **הכוונה היא שמשוא-הפנים הוא, מטבע הדברים, מחוייב המציאות, או קרוב לוודאי, אפילו שלא במזיד ובלא יודעין, שהרי קרוב אדם אצל עצמו, ואין אדם רואה חובה לעצמו...**" [ההדגשות של הח"מ].

605. ולעניינו דנן, העותרת סבורה כי צבר המקרים המתוארים בעתירה זו, החברות האישיות, יחסי הקרבה ואף הקרבה המשפחתית שבין ראש הממשלה לבין מר מיליקובסקי, עו"ד שמרון – אשר הציג עצמו, במפורש או במשתמע כנציגו הרשמי של ראש הממשלה – ושאר "גוזרי העמלות", **מעלים חשש ממשי לקיומו של ניגוד עניינים מהותי, חריף, רחב יריעה, וכזה הפוסל את האפשרות שמא נעשו העסקאות המתוארות לעיל במנהל תקין ובאופן ראוי ובהתאם לדין.**

606. במקביל לכך, העובדה שמשרדו של עו"ד שמרון היה מעורב, במידת מה לפחות, בעסקת המיזוג בין חברת גרפטק לחברת סידריפט – שתי חברות המייצרות רכיבים בפלדה איכותית כאשר חברת תיסנקרופ אחת הרוכשות העיקריות של פלדות אלו; וכן בהתחשבות הכספית

בין ראש הממשלה למר מיליקובסקי, היא עוד נסיבה משמעותית המקרבת בין פרשת הפלדות ("מניות הפלדה") לפרשת העמלות ("הצוללות").

607. לא זו אף זו, העותרת סבורה כי לנוכח השתלשלות האירועים המתוארת לעיל בפרוטרוט, וכן החשש לקיומו של ניגוד עניינים עוצמתי זה, עולה החשש הכבד לקיומן של עבירות פליליות בתחום טוהר המידות הציבורי והמנהל התקין, מצב עניינים המחייב לכל הפחות פתיחה בחקירה על ידי היועץ המשפטי לממשלה.

4.ז. השתלשלות העניינים מעלה חשש כבד שמא בוצעו עבירות פליליות

חמורות

608. סימן ד' לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**"), מפרט שורה של עבירות הנעשות על ידי עובד הציבור, בשירות הציבור וכלפיו. השתלשלות האירועים, כפי שהובאה עד כה ובחלקה העובדתי של עתירה זו, מעלה את החשש הכבד שמא נעברה בענייננו מספר עבירות פליליות, בהן מהעבירות החמורות אותן יכול עובד הציבור, ובכלל כך גם ראש ממשלת ישראל, לבצע.

609. כבר בראשית יאמר, **כי אין המדובר ברשימה סגורה**, ואין העותרת בוודאי מבקשת להיכנס בנעלי החוקרים והפרקליטות, אולם בחינה של הלך הדברים כפי שהתרחש עד כה, ובפרט התצהירים המובאים, מצביעים על מכלול מדאיג ביותר המחייב בחינה של מספר סעיפים המופיעים בחוק העונשין, והמתייחסים לפעולותיו, לכאורה, של ראש הממשלה.

610. כפי שתואר בפרק העובדתי, מכירת מניות ראש הממשלה בחברת סידריפט בפער כלכלי לא מוסבר, מעלה חשד שמסתתרת העברת כספים בלתי חוקית בין מיליקובסקי לנתניהו. **העברת כספים כזו עלולה להוות הלבנת הון או מתת אסור "מוסתר" במסגרת עסקת שוחד**, ולמצער מעלה חשד חמור להעלמת מס.

611. מעבר לכך, ומבלי לחזור על האמור בפרק העובדתי, שאלות משפטיות נוספות מתעוררות נוכח חומר הראיות ממנו עולה שהיחסים בין ראש הממשלה ומר מיליקובסקי מערבים עסקים, הלוואות ותרומות של כספים במזומן.

612. התרומות של מר מיליקובסקי לראש הממשלה וקשריו הכלכליים או המשפחתיים כפי שדווחו לוועדת ההיתרים בשנים שונות, עשויות להצטייר כחלק מהתחשבות עסקית בין שותפים ללא רישום ודיווח. ועל כן, עולה החשש שמא בוצעו **עבירות מיסוי** שונות על ידי ראש הממשלה, וזאת לצד העבירות **מתחום טוהר המידות של מרמה והפרת אמונים, קבלת דבר בתחבולה, או ניצול מכוון של טעות הזולת** (סעיפים 415-416 לחוק העונשין), העולות לכאורה מהדיווחים שפורסמו בעניין וועדת ההיתרים.

613. חמור הרבה יותר מכך, מדובר לכאורה בעניינים הקשורים לסוגיות מתחום ביטחון המדינה. כפי הפירוט העולה מהחלק העובדתי וכפי שמובא בתצהירים – ביחס למתן ההיתר שניתן על ידי לשכת ראש הממשלה למכירת צוללות גרמניות למצרים, וזאת ללא ידיעת הדרג המדיני והמקצועי והסתרה מכוונת.

614. כידוע, מצרים אמנם כעת אינה במלחמה עם ישראל, אך הצהרותיה השונות וההיסטוריה הרחוקה הכוללת מלחמות עקובות מדם, כמו גם, ההיסטוריה הקרובה עת התרחשה המהפכה של האחים המוסלמים, אינה מותירה מקום לשיקול דעת רחב האם אחזקת צוללות מדגם מתקדם ביותר למצרים עולה בקנה אחד עם שמירה על ביטחון המדינה.

615. **מהתצהירים המצורפים עולה, כי ההיתר הישראלי שניתן לגרמניה, עולה לכדי פגיעה אסטרטגית אנושה ביכולת השליטה הישראלית בים התיכון הקרוב יחסית ובים סוף. מלבד הפגיעה האפשרית בביטחון המדינה; הרי שמהעיון בתצהירים עולה במובהק שהגורמים הביטחוניים מייחסים לדבר, הלכה למעשה כשירות שנעשה לכוחות האויב וסיוע לאויב.**

616. גם המחוקק לא הקל ראש בחומרת העניין [והשוו לעניין זה הוראת סעיף 101 לחוק העונשין], עת אזרח בשירות המדינה מחליט בניגוד לדעת הגורמים המקצועיים הביטחוניים ובהסתרה מהם ליתן היתר לגרמניה למכור צוללות מתקדמות למצרים, אשר מערערות את כל תפיסת הביטחון האסטרטגי הישראלי בימים.

617. בהמשך לכך, וכדי ללמד על החומרה הרבה שייחס המחוקק הישראלי לעבירות שיש בהן כדי לערער את ביטחון המדינה נקבעו בחוק העונשין, עונשים חמורים, בגין עבירות שנושאות משמעות מרחיקת-לכת מבחינת אסטרטגית וביטחונות.

618. יצוין, כי אין העותרת מבקשת, בעת הזו, להפנות אצבע מאשימה או חלילה לסמן אדם כלשהו בפגיעה בביטחון המדינה. אך יחד עם זאת, לא ניתן להתעלם מחומרת הנסיבות העולה בתצהירים המונחים כעת לפני בית המשפט הנכבד; וממשמעותן האסטרטגית לביטחון המדינה.

619. אין ספק, כי לכל הפחות, מונח בתצהירים דכאן וכן ובמידע המפורט הנוסף בבחינת "ראשית ראייה" – המציג צבר של נסיבות עלומות ואפופות עשן שכלל לא נחקרו ולא ניתן עליהם את הדעת.

620. מידע זה, המגיע כעת לפתחו של בית המשפט באמצעות תצהירים חתומים והשתלשלות אירועים מחשידה מאוד המפורטת בחלק העובדתי מחייבת לכל הפחות פתיחה בחקירה של ראש הממשלה והקמת ועדה בלתי תלויה לחקר האירועים והכשלים.

5.ז. ההיתר למכירת הצוללות למצרים, רכישת הצוללות הנוספות, רכישת ספינות המגן וקידום רכש ספינות נגד צוללות והפרטת המספנה הישראלית, כל אלה בוצעו בהסתרה מכוונת ובניגוד לחובה המינהלית לקיומו של הליך מקצועי ושוויוני

621. לאחר שעמדנו על חשש כבד שמא ראש הממשלה מצוי היה בניגוד עניינים, העותרת תבקש להתייחס למלוא היריעה הנפרשת בשלל התצהירים עליהם חתומים שרי ביטחון לשעבר, גורמים ביטחוניים בכירים במשרד הביטחון ובמל"ל, ואלופי צה"ל שעסקו בהתוויות המקצועיות והיוו דרג מקבל ההחלטות לכל ענייני הרכש הביטחוניים במדינה.

622. התצהירים החתומים אשר הועברו לבית המשפט וליועץ המשפטי לממשלה מגלים טפח ואף טפחיים של חומר ראיות בו רכישות המדינה הנאמדות במיליארדי ש"ח בוצעו לכאורה בהסתרה מכוונת ובניגוד לכל חובה מינהלית של קיום הליך מכרזי תקין בהתאם להחלטות הדרג המקצועי הבכיר ותחת ערפול של סיווג ביטחוני כבד.

623. המידע המובא בתצהירים המצורפים ומוצג כעת לפני בית המשפט הנכבד, מציג שורה של רכישות ענק של צוללות נוספות וספינות המתבצעות בניגוד לדעת הגורמים המקצועיים ואף בהיחבא ובהסתר מהם. עוד עולה מהתצהירים, כי שליחים וגורמים מטעמו של ראש הממשלה שאינם מחזיקים בתפקיד מקצועי מוגדר במל"ל או במשרד הביטחון, הם אלה שדווקא התערבו ברכישות אלה.

624. **רשויות החקירה לא העמיקו חקר בשאלות רבות כגון, כיצד התקבלו ההחלטות לרכוש מחברת תיסנקרופ צוללות נוספות, ספינות מגן וספינות נגד צוללות, והכל בהסתרה וללא התחשבות בשיקול הדעת המקצועי של הגורמים האמונים על הדבר לפי כל כללי המשפט המינהלי** [וראו לעניין זה את ההודעה החריגה של המשטרה].

625. יתרה מכך, והחמור מכל מבחינתה של העותרת הוא שאף אחד מבין האישים רמי-הדרגה והגורמים הביטחוניים המובאים בשלל התצהירים המצורפים, כלל לא נחקר או נשאל במשטרה כיצד ניתן ההיתר הישראלי לגרמניה למכור צוללות מתקדמות למצרים, בהסתרה משר הביטחון, הרמטכ"ל, מפקד חיל-הים ועוד אישים רבים ובולטים בכל במל"ל ובמשרד הביטחון. וקיים ספק אם החוקרים כלל נושאים בסיווג הבטחוני המתאים כדי להיחשף לאותו מידע.

626. כל זאת יש לציין, על אף שעולה מהתצהירים המצג-העובדתי שלפיו ראש הממשלה באמצעות שליחו הוא שנתן את האישור בניגוד לכל חובה מנהלית ומינהל תקין – והלכה למעשה לחברת תיסנקרופ למכור צוללות מתקדמות למצרים.

627. לא יעלה על הדעת כי המשיב 1 כמו גם המשיב 2, יעלימו מסדר היום את נושא נתינת ההיתר לגרמנים למכור צוללות למצרים ויעצמו את עיניהם למרות פניות חוזרות ונשנות של העותרת, בדרישה לפתוח בחקירה פלילית. דברים אלה מקבלים משנה תוקף, במיוחד לאור האמור בחומר הראיות שהוצג בפני בית משפט נכבד זה, שם ישנן ראיות כי מסכת הלחצים המטורפת שמופעלת על ידי המשיב 14, מיקי גנור, נובעת כל כולה מאינטרסים כלכליים שלו ושל שותפיו.

ח. היקף התשתית העובדתית, התנהלות היועץ המשפטי לממשלה, וחומרת הפרשה כמכלול מחייבת התערבות שיפוטית בשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה

ח.1. יש מקום להתערבות לנוכח העובדה שהיועץ המשפטי לממשלה כלל לא קיבל החלטה

628. כידוע, עילות ההתערבות בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה להימנע מפתיחה בחקירה מצומצמות – בשים לב למעמדו המיוחד של היועץ המשפטי לממשלה, וכנגזרת מכך לביקורת השיפוטית הצרה על החלטותיו כאמור. כך התייחס לכך השופט אור בבג"צ 2534/97, ח"כ **יהב ואח' נ' פרקליטת המדינה**, פ"ד נא(3) 1 (1997) בעמוד 31 :

"בהפעילו את שיקול דעתו [...] נשען היועץ המשפטי לממשלה על ידע, מקצועיות וניסיון, יש ליתן לו את האשראי הנובע ממעמדו וכשירותו המיוחדים".

629. ברם, בענייננו, תטען העותרת ולנוכח כל המפורט לעיל, ישנה הצדקה לכך שבית משפט נכבד זה יתערב בשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, ויורה לו לפתוח בחקירה. לשיטתה של העותרת, המדובר הוא באותו מקרה בוחן, אשר הימנעותו של היועץ המשפטי לממשלה מקבלת החלטה חדה וחותרת לפתיחה בחקירה, מהווה משגה היורד לשורש העניין, תוך סתירה ברורה לאינטרס הציבור וחריגה מהותית וברורה ממתחם שיקול הדעת הסביר – וכפי שיוסבר להלן.

630. לא זו אף זו, העניין שלפנינו ייחודי במישור התערבות בית המשפט הנכבד אשר נדרשת, לשיטת העותרת, בשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה; שהרי אין כלל המדובר במצב השכיח בו מקבל היועץ המשפטי לממשלה החלטה שלא להעמיד לדין פלילי או לפתוח בחקירה פלילית, לאחר שבחן בעיון את החומרים והראיות שבפניו, והגיע למסקנה כי אין בהם כדי לבסס את אותו חשד "לביצוע עבירה". אי אז ניתן להצדיק התערבות מצומצמת וזהירה של בית המשפט בשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

631. בענייננו המדובר הוא במקרה בו חרף קיומן של הוכחות חותכות כי אכן התקיימה עבירה פלילית, מתמהמה או ממאן היועץ המשפטי לממשלה להורות על פתיחה בחקירה או בדיקה – וזאת על אף חובתו ועל אף קיומה של ראשית ראיה, וכפי שהציגה העותרת לעיל.

632. **במילים אחרות, ובאופן מעשי – בית המשפט הנכבד לא מתבקש להתערב ב"החלטה" של היועץ המשפטי לממשלה – אלא למעשה במחדלו להחליט, ובשתיקתו הרועמת בכל הנוגע להחלטה מתבקשת זה.**

633. לאור זאת, סבורה העותרת כי במקרה זה יש צורך לאמץ גישה המאפשרת ביקורת שיפוטית רחבה יותר, בייחוד היות ועל פני הדברים עולה חשש כבד לביצוען של עבירות פליליות חמורות שיש להן נגיעה לשלטון החוק ברשויות השלטון, וכפי שהציגה לעיל.

ח.2. יש מקום להתערבות גם מקום שהיועץ המשפטי לממשלה קיבל החלטה

634. על אף האמור לעיל, ולנוכח מחדלו של המשיב 1 לקבל החלטה בתיק, תבקש העותרת לטעון כי גם מקום בו **קיבל** היועץ המשפטי החלטה, הרי שהחלטה זו עשויה לעמוד לביקורת השיפוטית, וכפי שיורחב להלן.

635. כידוע, ההלכה רבת השנים גורסת כי התערבות שיפוטית בשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה ביחס להחלטה האם להעמיד חשודים לדין תהא במקרים חריגים בלבד. התייחס לכך השופט בך בפס' 9 לפסק דינו בפרשת גנור :

"התערבות בשיקול-דעתו של היועץ המשפטי לממשלה בדבר העמדת חשודים לדין נדירה היא. הבהרנו לא אחת, כי עצם העובדה שהיועץ המשפטי לממשלה נראית בעינינו בלתי נכונה, אין בה כדי להצדיק התערבותנו [...]. החלטה כזו תתקבל רק אם משתכנעים אנו כי ההחלטה לוקה בטעות ברורה, בולטת וקיצונית."

636. אחד מפסקי הדין אשר שרטטו את קווי המתאר לאותם מקרים בהם יתערב בית המשפט בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה, הוא פסק הדין בבג"צ 4550/94 **ניסים אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'**, פ"ד מט(5) 859, 871. באותו עניין, בו ביקש אב שכול לחייל שנורה בשוגג בידי כוחותינו ונהרג להורות ליועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב אישום פלילי נגד מפקד יחידת "דובדבן", קבע השופט חשין :

"אלה הם המפתחות שיפתחו את שערי בית המשפט הגבוה לצדק ויביאו להתערבותו בהחלטות של רשויות התביעה – יועץ משפטי לממשלה או התביעה הצבאית – לעניין אי-פתיחתם של הליכים פליליים (או להחלטות בדומה להן) :

החלטה שנתקבלה שלא ביושר או שלא בתום-לב;

החלטה שנתקבלה ממניעים נפסדים ולא טהורים;

החלטה שנתקבלה בסתירה ברורה לאינטרס הציבור;

החלטה שנתקבלה בחוסר סבירות קיצוני או מהותי (במובנו הרחב);

החלטה שהיא בלתי סבירה בעליל;

החלטה שנתקבלה בעיוות מהותי;

החלטה הנגועה במשגה היורד לשורשו של עניין."

637. אם כן, תבקש כעת העותרת להפנות לבחינת אותם המפתחות ביחס לעובדות הפרשות השונות אשר הובאו לעיל, ותבקש לטעון כי בנסיבות העניין חיוני, כי בית המשפט הנכבד ייטול את צרור המפתחות בידיו ויורה ליועץ המשפטי לממשלה לפתוח בחקירה בפרשת המניות; ובהתאם לכך גם להורות במקביל על הסרת האיסור על חקירתו של נתניהו בפרשת העמלות.

ח.3. ההחלטה עומדת בסתירה ברורה לאינטרס הציבורי

638. האינטרס הציבורי מחייב טיפול שורש במקור השחיתות ומיצוי הדין עם כל המעורבים בה. כפי שהביאה העותרת לעיל ובהרחבה בחלקה העובדתי של עתירה זו.

639. כך, בפרשת העמלות – הגם שגורמי אכיפת החוק מצאו לנכון להתייחס לפעילותו של גנור כנושאים משמעויות פליליות של שוחד, ההנחיה החד-משמעית של היועץ המשפטי לממשלה ושל פרקליט המדינה (דאז), הייתה שלא להתייחס לראש-הממשלה כ"חשוד" – ובכך היא הניחה את המבוקש מראש; ובמובנים רבים – **גרמה "לפספוס" של הראיה ההוליסטית של הפרשות יחד – ולקודקוד המחבר אותן.**

640. יודגש שגם אם הנחיה כזו לא הייתה, הרי שאי-ההתמקדות ב"ראש הפירמידה" הביאה לאותה החמצה, קרי – ההתייחסות לעומד ב"ראש הפירמידה" כנחקר נוסף, במנותק ממעמדו הבכיר – מחמיצה את נקודת המפתח, ואת הקשר שבין שתי הפרשות גם יחד.

641. שהרי האינטרס הציבורי בכל חקירת פרשה של שחיתות חייב לצאת מנקודת הנחה שיש להתמקד דווקא בגורם הבכיר ביותר שיש לו מעורבות – ולו לכאורית בלבד – בפרשה; ולא היפוכם של הדברים: כלומר, נקודת-מוצא שלפיה **אין** מעורבות כזו הביאה לידי כך שלא נערכה חקירה מלאה, מקיפה וממצה – קודם להכרזתו של הגורם הבכיר כמי שאינו מעורב. הנחיה זו פגעה אפוא באינטרס הציבורי.

642. פרשת הפלדות חשפה את האינטרס הכלכלי של נתניהו ב"הגברת" קצב ההזמנות מתיסנקרופ – את האינטרס הישיר שהיה לו כמחזיק מניות בתאגיד, המשמש ספק לתיסנקרופ (ושהיא אחד מלקוחות-העוגן שלו); ואת האינטרס העקיף שהיה לו, דרך קבלת כספים בשווי עשרות-מיליוני שקלים מצד מיליקובסקי שהמשיך משך תקופה ארוכה ביותר להיות "גורם מעוניין" כלכלית ואף מכווין פעולת התאגיד באותו ספק הפלדות של תיסנקרופ. במקביל, נהג מיליקובסקי כמעין "מסלקת כספים" פרטית של נתניהו.

643. בכך, הובהר גם מתחם החשדות הפליליים העולים כתוצאה ממעורבותו של נתניהו בפרשת הפלדות: הפער הכלכלי הבלתי מוסבר והבלתי הגיוני שבמסגרתו ראש הממשלה רוכש מניות בהנחה של 95%; מוכר אותן חזרה לרוכש ברווח של 800%; ובאותה שעה ממש שערכה של החברה עצמה נחתך ביותר מחצי (57%) – מעלה חשד שמסתתרת העברת כספים בלתי חוקית בין מיליקובסקי לנתניהו. **העברת כספים כזו עלולה להוות הלבנת הון (ובכלל זאת גם עבירה על FCPA) או לחילופין מתת אסור "מוסתר" במסגרת עסקת שוחד, ולמצער מעלה חשד חמור להעלמת מס.**

644. כך, ייתכן שהמדובר בעבירות מתחום **טוהר המידות של מרמה והפרת אמונים** (סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין")): שהרי גם אם נתניהו רכש את המניות כיו"ר אופוזיציה, הוא המשיך להחזיק בהן כראש ממשלה. למעשה, הוא היה בקשר עסקי עם ספקית של תיסנקרופ כשנה ושבעה חודשים לתוך כהונתו כראש ממשלה, ועשה "אקזיט" של 16 מיליון שקל בעודו מכהן כראש ממשלה. ייתכן אף שיש מקום לראות במיליקובסקי כ"זרוע הפיננסית" של נתניהו – ובמובן זה ניגוד העניינים נמשך גם למשך כל התקופה שבה מיליקובסקי היה בעל אינטרסים כלכליים בגראפטק, שהרי אם השניים אינם מפרידים בין ענייניהם הכספיים – אין מקום להבדיל בין האינטרסים הכלכליים שלהם. והדברים ברורים.

645. ולמצער, משעה שהתברר שנתניהו הסתיר מידע מוועדת ההיתרים (לכל הפחות, לא ערך גילוי מלא בפניה) – ביחס לאינטרסים הכלכליים שלו עם מיליקובסקי, עולה שייתכן ומדובר

בהיתר שהושג במרמה, ומהווה אפוא **קבלת דבר בתחבולה או ניצול מכוון של טעות הזולת** (עבירה לפי סעיף 416 לחוק העונשין).

646. סיכול מיצוי הדין הפלילי המובנה בהחלטה שלא לחקור את נתניהו בפרשת העמלות; וכן, שלא לחקור את פרשת הפלדות, כפי שתואר לעיל, מהווה בפועל סיכול יצירת הרתעה כנגד פרקטיקה זו של שחיתות והשחתה – במסגרתה קרוב משפחה משמש מעין "מסלקת כספים" פרטית לנציג ציבור ומרעיף עליו "תרומות" או "מתנות" כשמוסתר הקשר העסקי-מסחרי בין הצדדים – ואשר איננה נחקרת, עומדים בסתירה ברורה והרסנית לאינטרס הציבורי.

ח.4. החלטה שהתקבלה בעיוות מהותי

647. העותרת סבורה כי די במפתח הראשון ובשיקולים שנוצקו לתוכו כדי להביא את בית המשפט הנכבד להתערב בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה שלא לפתוח בחקירה. ואולם, טעמים כבדי משקל נוספים יש בנמצא ואין להתעלם מהם, טעמים המתאחדים לכדי המפתח השני – **הוא החלטה שנתקבלה בעיוות מהותי**.

648. נסיבות דנן טומנות בחובן שלושה עיוותים מהותיים, נפרטם בסמוך להלן:

I. הפגיעה בהליך הפלילי ובשלטון החוק

649. ההחלטה שלא לפתוח בחקירה מקום בו קיימת ראשית ראיה מובהקת כי התקיימה לכאורה עבירה חמורה הפוגעת בבטחון המדינה, ובוודאי מקום בו סבר מבקר המדינה (כך בפרשת הפלדות ובעניין מניותיו של נתניהו אשר הוסתרו מהגורמים הרלוונטיים), כי יש מקום לפתיחה בבדיקה, יש בה כדי לפגוע פגיעה קשה בהליך הפלילי ובחוסנו של שלטון החוק.

650. כידוע, מטרתו של ההליך הפלילי להביא להביא לאכיפת הדין ונורמות התנהגות ראויות על כלל הציבור. התנהלות רשויות אכיפת החוק בתיק זה, כמפורט לעיל, אינן תורמות לחיזוק שלטון החוק ואף פוגעות בו פגיעה קשה.

651. המדובר בעניינים הנוגעים לשורשי יכולותיה הצבאיות והבטחוניות של מדינת ישראל, כאשר בהליך כרוך באופן בל יינתק מארג חשדות המתייחס לאתן אותו קיבל לכאורה ראש הממשלה על מנת שיקדם את ענייניהם של אלו המיטיבים עמו.

652. לא ייתכן כי ראיות מובהקות אלו לא יביאו, לכל הפחות, לפתיחה בהליך חקירה או בדיקה פלילית. מקום בו נמנע היועץ המשפטי לממשלה מעשות כן, הרי שהוא פוגע פגיעה חמורה בשלטון החוק ובהליך הפלילי, ובוודאי פוגע מהותית בעקרון העל של השוויון בפני החוק, וכפי שתרחיב העותרת להלן.

II. ההחלטה פוגעת מהותית בשוויון בפני החוק

653. צירוף הנסיבות הנוכחי, קרי ההימנעות מחקירה כוללת של הפרשה משדר את המסר הפסול לפיו "לית דין ולית דיין", מסר לפיו נבחר ציבור הינם מורמים מעם, מסר של חוסר שוויון בפני החוק וחוסר שוויון בפני מערכות אכיפת החוק. מסר כזה מביא לפגיעה אנושה באמון הציבור במערכת אכיפת החוק, בשיקול דעתה וטוהר שיקוליה. שכן בקרב הציבור נותרו

סימני שאלה קשים הן בנוגע לחקר האמת וביצוע הדין בעניינו של ראש הממשלה נתניהו, ובפרט בשל הפגיעה בביטחון המדינה.

654. מבחן השוויון בפני החוק, הוא עקרון המצוי בגרעין הקשה של הצדק בהליך הפלילי. השוויון מגן מפני הפליה פסולה בין אדם לאדם בהעמדה לדין פלילי; הוא מגן מפני שרירות ושררה; השוויון בהעמדה לדין חיוני גם לבניית מערכת אמון של הציבור ברשויות התביעה. כפי שציין השופט בייסקי בבג"צ 425/89 **צופאן נ' הפרקליט הצבאי הראשי**, פד"י (מג) 718, 735 (1989):

"נזק לאינטרס הציבורי אין ביטוי דווקא בכך שעבריין פלוני שלא יעמוד לדין, יעבור עבירה נוספת. פירושו גם פגיעה באמונו של הציבור כי אכן נעשה צדק, וכי השלטונות אינם נוקטים אמת מידה של איפה ואיפה..."

655. בפרשת **גנור**, בעמ' 511-512, 530, הדגיש כב' הנשיא שמגר את חשיבות השוויון בהליכי אכיפת החוק, שם ציטט הוא מהנחיות היועמ"ש בה מודגשת הסכנה שבאבוד אמון הציבור בהתנהלותן של מערכות אכיפת החוק.

"בהפעילו את שיקול דעתו, חייב תובע לפעול מתוך שוויון וללא הפליה. שוויון הוא ערך יסודי לכל חברה דמוקרטית [...] **הפעלה ראויה של ההליך הפלילי מבוססת על אמון הציבור ברשויות התביעה, ואמונה כי הם מקבלים החלטותיהם מתוך שוויון.** הגשת אישומים בדרך מפלה פוגעת באמון הציבור ברשויות התביעה. פגיעה זו, קשה היא למשטר הדמוקרטי. קושי זה הוא משולש: ראשית, שימוש מפלה בכוח התביעה פוגע בהנחות שביסוד הענקת שיקול דעת לתובע; שנית, הפליה בהגשת אישומים פוגעת באמון שהציבור רוחש לרשויות התביעה בפרט ולרשויות שלטון בכלל, ובכך מכרסמת בעבותות המקשרים את בני החברה; שלישית, הפעלה לא שוויונית של כוח התביעה פוגע בכוח המרתיע של המשפט הפלילי. שיקולים אלה סוכמו יפה בהנחיית היועץ המשפטי (מס' 50.050 מיום 1.1.1972 שהובאה בהסכמה על ידי השופט בייסקי בבג"צ 425/89 **צופאן נ' הפרקליט הצבאי הראשי** (טרם פורסם)): **"נזק לאינטרס הציבורי אין ביטוי דווקא בכך שעבריין פלוני, שלא יעמוד לדין, יעבור עבירה נוספת. פירושו גם פגיעה באימונו של הציבור כי אכן נעשה צדק, וכי השלטונות אינם נוקטים אמת-מידה של איפה ואיפה. הכלל לפיו צדק צריך לא רק להיעשות אלא גם להיראות כי נעשה, הוא מורה דרך שמקומו לא רק בעגה המקצועית של המשפטנים, אלא הוא גם קנה מידה מעשי וחיוני לשליחי ציבור העוסקים בהשלטת משפט. השלטת משפט נעשית לא רק למען הענשת עבריינים אלא גם למען מניעת עבירות נוספות, ואין מניעת עבירות, כאשר מאבד הציבור אימונו בדרכי פעולתן של הרשויות המשלטות את המשפט"** [הדגשה הוספה ע"י הח"מ].

656. אכיפת החוק בצורה יעילה וצודקת תלויה בקשר בלתי ניתן לניתוק באמון הציבור במערכות האכיפה ובהזדהות הציבור עימם. יצירת דין שונה לאנשים מסוימים והימנעות מאכיפת הדין בעבירות שבוצעו בריש גלי, גוררות עימן ניכור בין ציבורים רחבים לבין הרשויות, מכרסמות ביכולת האכיפה היעילה ויוצרות סכנה של ממש לחברה.

657. אכן, קיים בעניינו עיוות מהותי, המותיר רושם כאילו דמו של ראש-המדינה סמוק יותר מדמו של האדם מן היישוב. העותרת תטען, כי התנהלות רשויות האכיפה בפרשות העמלות והפלדות היא התנהלות המביאה לפגיעה קשה בשוויון בפני הדין, במובן זה – שעל בסיס המידע הידוע בפרשה היה נחקר כל אדם, וכל איש ציבור.

658. אין אפוא מקום להורות מראש – ועוד לפני שכלל המידע נחשף ונגבו ראיות – שגורם מסוים (בכיר ככל שיהיה) איננו "חשוד". וודאי שאין מקום לשמר עמדה זו נוכח גילויים חדשים הקושרים במובהק את עניינו הכלכלי של אותו הגורם בפרשת שחיתות; שעה ש"ביד אחת"

הוא מאשר או מקדם רכישות מתאגיד תיסנקרופ, ב"כובעו" כראש ממשלה – ו"ביד שנייה" הוא נהנה כלכלית מהחזקתו הישירה (או העקיפה) בתאגיד אחר, המספק פלדות לתיסנקרופ ב"כובעו" כאדם פרטי.

III. ההחלטה פוגעת באמון הציבור

659. הפגיעות החמורות בשוויון בפני החוק ובהליך הפלילי פוגעות באופן מובנה באמון הציבור במערכת אכיפת החוק. נוצר חשש ציבורי שאותם הגורמים האמונים על אכיפת החוק אינן מעוניינות לחקור את הפרשה עד לתומה ולהביאה בפני בית המשפט, מתוך רצון שלא לפתוח תיבת פנדורה. אכן, ההתנהלות המדינה במקרה דנן עלולה להיראות – ולו למראית עין – כניסיון "למסמס" את פרשת העמלות (מבלי לחקור אותה עד תומה, ותוך מתן "חסינות" מחקירה באזהרה לראש הממשלה) ואת פרשת הפלדות (הכוללת אחזקות של ראש הממשלה בתאגיד פרטי; בעל אינטרסים כלכליים ב"היצף" הזמנות מצד תיסנקרופ – המחייב בתורו "היצף" הזמנות של מדינת ישראל מתיסנקרופ).

660. אי-מיצוי הדין במקרה דנן תביא עימה קריסה מוחלטת של אמון הציבור במערכת אכיפת החוק. ללא התערבות עתה – בשלב זה – מצד בית המשפט הנכבד, לא תהיה בנמצא הזדמנות משפטית אחרת להביא לתוצאות הראויה; והכל גם בשים לב לטענות אפשריות בקשר עם התיישנות הטענות.

661. ודי לעניין זה, אם תזכיר העותרת ליועץ המשפטי לממשלה, כי באשר מחזיק הוא בשררת השלטון ובסמכויות על פי חוק, הרי שהוא שליחו של הציבור, נאמנו ומשרתו – ועל כן, חלה עליו החובה לנהוג כנאמנו של הציבור.

662. התייחס לכך בעבר כב' השופט (כתוארו דאז) חשין בבג"צ 5364/94, עו"ד זאב ולנר נ' "המערך" מפלגת העבודה (פ"ד מט (1) עמ' 790):

"המחזיק בשררת-שלטון ובסמכויות על-פי חוק, אינו אלא נאמן הציבור ונאמן החוק, ומחובתו לנהוג כנאמן."

663. הפרת חובות אלו, הגוררת אחריה פגיעה קשה באמונו של הציבור, מבססת כשלעצמה עילת התערבות בהתנהלות הרשות ובהחלטותיה, נוכח העיקרון כי אמון הציבור הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה.

664. ציין זאת השופט (כתוארו דאז) ברק בבג"צ 4267/93 אמיתי - אזרחים למען מינהל תקין וטוהר המידות נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 441, פסקה 34 כי:

"במסגרת האיזון בין השיקולים השונים, יש ליתן משקל רב לשיקול בדבר אמון הציבור במערכת השלטון. עמדתי על כך בפרשת גנוסר, בציני:

"אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית, ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים המשותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, כי משרתיו אינם אדוניו, וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר ונקיון כפים. אכן, טוהר השירות והשליחות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו... זהו שיקול מרכזי שיש ליתן לו משקל נכבד באיזון הכולל המבסס את ההחלטה הסבירה." [ההדגשה של הח"מ].

665. בסופו של יום, מחדלו של היועץ המשפטי לממשלה מלפתוח בחקירה, כל שכן שתיקתו הרועמת בעניין והתעלמותו הבוטה משלל פניותיה של העותרת, פוגעים באמון הציבור הרחב במערכת אכיפת החוק וביכולתה להביא לדין את אלו שפגעו בציבור כולו.

666. על המדינה לפעול באופן אקטיבי בפרשייה מסובכת זו, והכל כדי להבטיח שאמון הציבור בה לא ייפגע, ולהוכיח לציבור שהיא מתכוונת לעשות כל אשר בידה כדי לחקור עד תום את החשדות. כל התנהלות אחרת תביא לעיוות מהותי בהבנת מערכת אכיפת החוק את תכליתה ואת מהותה.

ח.5. החלטה שנגועה במשגה היורד לשורשו העניין

667. האופן שבו שתי הפרשות – פרשת העמלות ופרשת הפלדות – התעוררו, יצר את הרושם שמדובר בשתי פרשות נפרדות; קשורות רק בחוט זעיר, אקראי-למחצה. ואולם, אין דבר רחוק יותר מהאמת העובדתית.

668. כאשר מבינים את יחס הפרשות – האחת כלפי השנייה – והאופן ששתיהן יחדיו משליכות על ההתנהלות התמוהה (לשון המעטה) ביחס לתיסנקרופ, עולה בבירור הקשר הגורדי בין הפרשות. מתברר שבצד אחד של המשוואה – בן דוד אחד קשור לפרשיית שוחד המתקבל כתוצאה מצבר הזמנות מוגבר מתיסנקרופ; ובאותה עת בן דוד אחר דואג להעביר כספים (בעשרות מיליוני דולרים) לראש הממשלה, כתוצאה ממערכת-קשרים בחברת תוספי-פלדה, שתיסנקרופ היא לקוח-עוגן שלה.

669. במילים אחרות, ביד אחת – החלטות תמוהות (לשון המעטה) דואגות להיצף הזמנות של מדינת ישראל מתיסנקרופ; ביד האחרת – מתקבלים כספים כתוצאה מהיצף הזמנות שתיסנקרופ מבצעת בשל הצורך שלה באותן פלדות, מחברות שלראש הממשלה אינטרס כלכלי בהן (ישיר ועקיף). כל זאת תוך הסתרת עובדות מועדת ההיתרים; והנפקת גרסאות סותרות בקשר לעובדות השונות.

670. ברי אפוא שתפיסת הפרשות כנפרדות; שהתעלמות מה"חנות" של תיסנקרופ – היא משגה היורד לשורש העניין; ויש להורות על פתיחה בחקירה בשתי הפרשות.

ח.6. ההחלטה אינה סבירה באופן קיצוני - ולכן דינה בטלות

671. כלל גדול הוא כי על הרשות להפעיל סמכויותיה בסבירות, ושהפעלה בלתי-סבירה של הסמכות היא עילה עצמאית שיכולה להביא אף לבטלותה של הפעולה שנעשתה, או לחיוב לפעול מקום שהרשות נמנעה באופן בלתי-סביר מפעולה [לעניין זה ראו למשל בג"צ 389/80 דפי זהב נ' רשות השידור, פ"ד לה (1) 421 (1981), וכן בג"צ 1635/90 ז'רז'בסקי נ' ראש הממשלה, פ"ד מה (1) 749 (1991)].

672. חובת נאמנות המוטלת על הרשות המנהלית מורה כי שיקול-דעת המוענק לרשות ציבורית חייב להיות מופעל בהגינות, ביושר, מתוך שיקולים ענייניים בלבד ובסבירות. עמד על כך המשנה לנשיא, השופט אלון, בצינו:

"רשות ציבורית [...] פועלת כנאמן הציבור, וכלל גדול בידינו, שנאמנות זו צריך ותופעל בהגינות, ביושר, ללא שיקולים זרים, ולטובת הציבור, שמכוחו ולמענו מסורה סמכות המינוי בידי הרשות הממנה" (בג"צ 4566/90 דקל נ' שר האוצר ואח' [8], בעמ' 33) [ההדגשה של הח"מ].

673. לאורכם של העשורים האחרונים שרטטה ההלכה הפסוקה גדרי גבולות ברורים המציבים את עילת הסבירות בשורה אחת, ובקדמת הבמה לצדן של עילות ביקורת שיפוטיות נוספות הנוגעות להחלטות הרשות הציבורית.

674. כך, משמשת כיום עילה זו מכשיר מרכזי וחיוני של הביקורת השיפוטית על המינהל, והיא ניצבת במוקד ההגנה על הפרט והציבור מפני שרירות השלטון. התייחסה לכך השופטת פרוקצ'יה בפסק הדין בבג"צ 5853/07 **אמונה - תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה**, פ"ד סב(3) 445 (2007), בפסקה 33 :

"על פי תפיסת המשפט המינהלי בדורות האחרונים משמשת עילת הסבירות מכשיר מרכזי וחיוני של הביקורת השיפוטית על המינהל, והיא ניצבת במוקד ההגנה על הפרט והציבור מפני שרירות השלטון. באמצעות עילה זו, נבחנת הרציונליות שבהחלטת המינהל כמושג נורמטיבי, ולצורך בחינה זו נקבעו אמות מידה שעל בית המשפט לבחון, קרי: האם נשקלו על ידי הרשות המינהלית מלוא השיקולים הרלבנטיים לענין, והם בלבד, או שמא נשקלו שיקולים זרים וחיצוניים לענין; שנית, האם הרשות ייחסה לכל אחד מהשיקולים הרלבנטיים את משקלו היחסי הראוי, והגיעה באמצעות שקילה זו לנקודת איזון המצויה במתחם הסבירות הנתון לה. מיתחם סבירות זה עשוי להשתנות מענין לענין, בהתאם לנתוניו ולמאפייניו של המקרה. בלא הבטחה כי החלטת המינהל תהא סבירה ורציונלית, צפויים הפרט והציבור להיפגע פגיעה קשה. אין די בקבלת החלטה מינהלית בסמכות ובתום לב. על ההחלטה להיות רציונלית ונבונה במסגרת מיתחם שיקול הדעת הנתון לרשות המוסמכת" [ההדגשה של הח"מ].

675. יתר על כן, לעניינינו, חוסר סבירות קיצוני, במובנו הרחב, הוכר כאמור לעיל, כמפתח להתערבות בית המשפט הנכבד בשיקול דעת התביעה.

676. הנה כי כן, בחינת התמונה הכוללת, ממנה עולים כלל הפגמים, מצביעה על "מסה קריטית" המביאה למסקנה כי החלטה זו אינה אלא החלטה בלתי סבירה באופן קיצוני ביותר. הצטברות הליקויים בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה, ביחד עם העובדה שהשיקולים החיוניים לא נשקלו כיאות, עולים כדי חוסר סבירות קיצוני, המחייבת את התערבותו של בית המשפט הנכבד.

677. השורה הארוכה של החריגות והכשלים שתוארו בעתירה זו עולה כדי פגיעה אנושה במטרות ההליך הפלילי, ובדרך המהווה חוסר סבירות קיצוני שאל לבית המשפט להתעלם ממנו. עד כדי כך נכון הדבר, עד שכאמור לעיל גורמים חקירה אשר היו מעורבים בחקירת פרשת העמלות, עומדים על כך שעל-בסיס החומרים הקיימים כבר כעת לפני רשויות החקירה – יש מקום להורות על חקירת ראש הממשלה בפרשת הפלדות.

678. בחינת כלל הפגמים יחדיו מצביעה על מגמה תמוהה, שאיננה מסייעת כלל ועיקר לקידום ההליך הפלילי בשתי הפרשיות בהן עסקינן ומחייבות את התערבותו של בית המשפט הנכבד.

679. הנה כי כן, הניחה העותרת בפני בית המשפט הנכבד טיעון משפטי כבד משקל, אשר המסקנה היחידה היכולה לקום מתוכו היא אחת ויחידה - על בית המשפט הנכבד להורות ליועץ המשפטי לממשלה לפתוח בהליך חקירה פלילי, וכפי המבוקש בצווים המופיעים ברישא לעתירה.

680. כעת, משעמדה העותרת על הליך הפתיחה בחקירה, תעמוד היא על הצווים החליפיים – הבקשה להקמת וועדת חקירה ממלכתית.

ט. הקמת ועדת חקירה ממלכתית ולהקמת ועדת בדיקה ממשלתית

681. כעת, משעמדה העותרת על הליך הפתיחה בחקירה, תעמוד היא על הצווים החליפיים – הבקשה להקמת וועדת חקירה ממלכתית ולמצער הקמת ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט

ט.1. התשתית הנורמטיבית – הקמת ועדת חקירה ממלכתית או הקמת ועדת בדיקה ממשלתית

682. לצד האמור לעיל בדבר פתיחה בהליך פלילי, תבקש העותרת אף לטעון כי בתצהירים החתומים שהובאו במסגרת עתירה זו, ואשר הועברו במקביל גם ליועץ המשפטי לממשלה – המשמש כגורם האמון על הנחיית הממשלה והשרים – עולות מספר רב של שאלות המחייבות בדיקה נרחבת ובלתי תלויה של האירועים המתוארים בפרק העובדתי שלעיל. אירועים אלה מתייחסים לשורת נושאים לאומיים, ביטחוניים, כלכליים ומשפטיים ומתגלה בהם כשל רב-מערכתי בעל חשיבות ציבורית חיונית ביותר.

683. לפי הדין הקיים, עומדת לממשלה האפשרות להגיע לחקר בלתי-תלוי של האירועים והכשלים שתוארו לעיל ותחת שיקול דעתה הנרחב של הממשלה עומדת לה הסמכות להקים ועדת חקירה ממלכתית, ובמקרה הצורך גם ועדת בדיקה ממשלתית.

684. כך, סעיף 1 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968 (להלן: "חוק ועדות חקירה") קובע כי לממשלה הסמכות להקים ועדת חקירה ממלכתית:

"ראתה הממשלה שקיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה הטעון בירור, רשאית היא להחליט על הקמת ועדת חקירה שתחקור בענין ותמסור לה דין וחשבון"

685. לוועדת חקירה ממלכתית עומדים על פי חוק ועדות החקירה מלוא הסל סמכויות בחינה, בדיקה וירידה לפרטי הפרטים של מושא החקירה. כך, עומדת לראש הוועדה הסמכות לזמן עדים, לגבות עדויות בחו"ל (דבר שהוא בעל חשיבות עליונה בענייננו דנן), ולהטיל סנקציות על עדים המסרבים להגיע (סעיף 9).

686. כן עומדות לוועדה סמכויות חקירה היונקות את כוחן מפקודת הפרוצדורה הפלילית (מעצר וחיפוש). כך רשאית הוועדה להוציא צווי חיפוש (סעיף 12 לחוק) ואף לפעול לשם איסוף חומר בדרכים שונות – ותוך שהיא מוסמכת להפעיל פרקליטים מפרלקיטות המדינה ושוטרים ממשטרת ישראל (סעיף 13 לחוק).

687. לצד הכלים המשפטיים האמורים לעיל, עומדת לוועדת החקירה הממלכתית אף חשיבות עליונה מהפן הציבורי. עקרון הפומביות הוא עיקרון מרכזי בעבודת ועדות חקירה, ועבודתה נבדלות מבית המשפט בכך שהן אינן מסתפקות בחומר המוגש להן על ידי צדדים לסכסוך אלא גם חוקרות באופן אקטיבי, ותוך שהיא מאפשרת לציבור לבחון את התנהלותה, את

דפוסי עבודתה – ואף להגיע ולדבר בפני חברה מקום בו סבור מי מאזרחי המדינה כי יש בכוחו להוסיף ולהעמיק בחומרים שהוגשו לוועדה.

688. יצויין, כי אף שעניין זה מעולם לא הוכרע, לנוכח יכולות החקירה והירידה לשורשם של פרטים הניתנת לוועדת החקירה, קיימת גישה לפיה המלצות ועדת חקירה ממלכתית מחייבות את הממשלה, למעט במקרים נדירים ויוצאי דופן (וראו לעניין זה דיון בבג"ץ 9223/10 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה ואח'** (פורסם בנבו, 19.11.2012).

689. לצד קיומה של וועדת החקירה הממלכתית, הקים המחוקק גם אפשרות להקמתה של וועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט. כך, סעיף 8א לחוק הממשלה, התשס"א-2001 (להלן: "**חוק הממשלה**") קובע כי בסמכותו של שר למנות ועדת בדיקה לבחינת אירוע שמצוי בתחום אחריותו. **סעיף זה קובע כי שר המשפטים רשאי, באישור הממשלה, לקבוע כי לוועדת בדיקה זו, יהיו הסמכויות של ועדת חקירה ממלכתית:**

"(א) מינה שר ועדה לבדיקת נושא או אירוע מסוים המצוי בתחום אחריותו (בסעיף זה – השר הממנה), ובראש הועדה עומד שופט בדימוס, רשאי שר המשפטים, לבקשת השר הממנה ובאישור הממשלה, לקבוע כי לאותה ועדה יהיו הסמכויות של ועדת חקירה, לפי סעיפים 9 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968 (להלן – ועדת בדיקה ממשלתית); השר הממנה יפרסם ברשומות הודעה על מינויה של ועדת בדיקה ממשלתית, הרכבה, תפקידה וסמכויותיה.

(ב) לא יתמנה ולא יכהן כחבר בוועדת בדיקה ממשלתית מי שעלול להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד ענינים בין תפקידו כחבר הועדה לבין תפקיד אחר שהוא ממלא או ענין אחר שלו.

(ב1) בהרכב ועדת בדיקה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים.

(ג) על ועדת בדיקה ממשלתית יחולו הוראות סעיפים 14 ו-22 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968.

(ד) מצאה ועדת בדיקה ממשלתית כי קיים חשש לביצוע עבירה פלילית, תביא את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה.

(ה) ועדת בדיקה ממשלתית תגיש לשר הממנה דין וחשבון על תוצאות בדיקתה והמלצותיה; השר יביא את הדין וחשבון בפני הממשלה.

(ו) לענין סעיף זה, "שר" - לרבות כמה שרים הממנים ועדה אחת."

690. כפי שניתן לראות, סעיף 8א לחוק הממשלה מקנה לשר סמכות למנות ועדה לבדיקת נושא או אירוע מסוים המצוי בתחום אחריותו. במקרה שבראש הועדה עומד שופט בדימוס, או אז רשאי שר המשפטים לבקשת השר הממנה, באישורה של הממשלה, להקנות לאותה הוועדה סמכויות מסוימות של ועדת חקירה, שעניינן הסמכות לזמן עדים ולהטיל סנקציות על עדים שלא מתייצבים. הדו"ח יוגש לשר הממנה אשר יביא אותו בפני הממשלה.

691. ואולם הכח להקים ועדת חקירה ממלכתית מצוי אף בידי הכנסת ובידי מבקר המדינה. כחלק בלתי נפרד מהתשתית הנורמטיבית עליה מבוסס טיעון משפטי זה, תפנה העותרת אף לסעיף 14(ב)(1) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב] (להלן: "**חוק מבקר המדינה**") הקובע כי אחת מדרכי הטיפול בתוצאות הביקורת היא הקמת ועדת חקירה ממלכתית בידי הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת (להלן: "**הוועדה לביקורת המדינה**"), מיוזמתה או מכוח הצעת מבקר המדינה. וזאת, רק לאחר שהניח מבקר המדינה דו"ח בנושא זה על שולחן הכנסת:

"העלתה הבקורת ליקויים או פגיעות הנראים למבקר ראויים לדיון הועדה קודם המצאת הדין וחשבון על פי סעיפים 15 ו-20 – בשל זיקתם לבעיה עקרונית, או לשם שמירה על טוהר המידות או מסיבה אחרת – ימציא המבקר לועדה דין וחשבון נפרד אשר יונח על שולחן הכנסת ויפורסם; ואם עשה כן – רשאית הועדה, מיזמתה היא או על פי הצעת המבקר, להחליט על מינוי ועדת חקירה; החליטה הועדה כאמור, ימנה נשיא בית המשפט העליון ועדת חקירה שתחקור בענין; על ועדת החקירה יחולו הוראות חוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, בשינויים המחוייבים".

692. והנה, המחוקק קבע, בסעיף 14(ב) לחוק מבקר המדינה, כי בנסיבות מיוחדות ובהסכמת המבקר יכולה הוועדה לביקורת המדינה להחליט ברוב של שני שלישים מחבריה, על מינוי ועדת חקירה בנושא הכלול בדו"ח שפרסם מבקר המדינה:

"הועדה רשאית, בנסיבות מיוחדות ובהסכמת המבקר, להחליט על מינוי ועדת חקירה גם בנושא הכלול בדין וחשבון על פי סעיפים 15 ו-20 ויחולו עליה הוראות סעיף קטן (ב), סיפה. ואולם לא תחליט הועדה כאמור, אלא ברוב של שני שלישים מחבריה, לפחות, בישיבה שנועדה לענין זה בלבד; הזימון לישיבה הראשונה יהיה בהודעה של לפחות עשרה ימים מראש".

693. לעניין זה תציין העותרת כי מספר ימים לפני הגשתה של עתירה זו, ועל אף שתקנון הכנסת מחייב שבראש הוועדה לביקורת המדינה יעמוד חבר הכנסת מן האופוזיציה, פורסם כי ראש הממשלה פעל למנות לוועדה זו, המונה סך הכל 11 חברי הכנסת - 4 חברי כנסת מטעם הליכוד. זאת, בנוסף לרוב המובנה הקיים בוועדה, ובו כעת לקואליציה יש 7 חברי כנסת חברים מטעמה מתוך ה-11.

העתק כתבם של טל שלו ויקי אדמקר, "כך בלם נתניהו את אפשרות הכנסת להקים ועדת חקירה ממלכתית על הצוללות", מיום 8.6.2020, מצורף ומסומן כנספח ע/115.

694. כך, בכל מקרה בו יהיה מעוניין יו"ר הוועדה לביקורת המדינה לקדם ועדת חקירה ממלכתית בנושא, הלכה למעשה – נחסמת בפני יו"ר הוועדה הדרך להחליט על כך ברוב של שני שלישים כנדרש בחוק. גם מטעם זה, בו נחסמה בפועל דרכה של הכנסת לבקר את פעילות הממשלה באמצעות הקמת ועדת חקירה מתאימה – סבורה העותרת כי על בית המשפט הנכבד להתערב.

695. הנה כי כן, במדינת ישראל קיים כלי חקירה ובירור אמת נוסף, והוא רב עצמה – ועדת החקירה הממלכתית, בין אם זו תוקם על ידי הממשלה – או על ידי מי משריה בוועדת בדיקה ממשלתית בעלת סמכויות של ועדת חקירה ממלכתית – בין אם תוקם בהוראת הכנסת ובין אם לבקשת מבקר המדינה, העותרת תבקש מבית המשפט הנכבד כי יורה למשיבים הנכבדים לפעול כפי סמכותם ולהורות על הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית, ולמצער, וועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט ובעלת סמכויות של ועדת חקירה ממלכתית.

2.ט. השתלשלות האירועים והחיבור ביניהם מחייב הקמת ועדת חקירה ממלכתית; למצער – ועדת בדיקה ממשלתית בראשות שופט

696. כאמור לעיל בתשתית הנורמטיבית, לא פעם מטרתה של הקמת ועדת חקירה מגיע אף מן הצורך לטהר את האווירה הציבורית. בעתירה זו, מעוררת העותרת סוגיה לאומית חשובה

ביותר הנחזית בכשלים רב-מערכתיים, אשר, בהם בין היתר, מואשמים מספר בעלי תפקידים ציבוריים בעלי רמה בשוחד. בפרק מיצוי ההליכים הראתה העותרת כיצד היא שבה ופונה אל כל שרי ממשלת ישראל, מבקר המדינה ונוספים ומבקשת לפתוח בחקירה או בדיקה לצבר האירועים המתואר. בקשה שכאמור לא נענתה ולא קיבלה יחס מאף גורם.

697. כפי שהובא לעיל בהודעת המשטרה מיום 8.11.2018, שכותרתה "סיום חקירת תיק 3000 : "פרשת הצוללות", שם נכתב בסיפא - בממצאים ומסקנות, כי :

"במהלך ניהול החקירה ואיסוף הראיות נתגלו ליקויים בכל הנוגע לסדרי מנהל בקרב גופים שונים, אל מול גורמים עסקיים ופרטיים, וזאת בכל הנוגע לרכש ביטחוני ואסטרטגי למדינת ישראל. **ליקויים אלו מחייבים הפקת תובנות ולקחים על ידי הגורמים המוסמכים לכך, על מנת לשפר ולייעל את הליכי הרכש הביטחוני במדינת ישראל ולהגן עליהם מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות במבט צופה פני עתיד. בכוונת המשטרה לפנות לגורמים הרלוונטיים ולהביא בפניהם מסקנות אלה.**"

698. הנה כי כן – זוהי אף עמדת משטרת ישראל המודיעה כי יש מקום להוסיף ולחקור את הסוגיות החמורות העולות בהיבטי המינהל התקין ו"ההגנה מפני האינטרסים הזרים" באמצעות "הפקת תובנות ולקחים". אין להקל ראש בקביעה חשובה זו, שהיא בבירור, עניין חריג ביותר עבור הודעת משטרת ישראל.

699. יתרה מכך, המשטרה בהודעה זו, הלכה למעשה מתריעה על ליקויים חמורים בכל הנוגע ל"סדרי מנהל בקרב גופים שונים" ומשמעות הדברים היא, כי במילים אחרות **שעמדת המשטרה היא שיש להוסיף ולחקור בכלים "מנהליים" את הליקויים החמורים שהתגלו.** חקירה מעין זו, יכולה להתבצע רק בשימוש הקמת ועדה בלתי-תלויה לחקר הליקויים והכשלים הרב-מערכתיים.

700. כידוע, על אף המסקנות החמורות הללו, בהן התריעה המשטרה באופן שאינו משתמע לשני פנים על הצורך בהפקת תובנות לשם הגנה מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות – לא מינתה הממשלה, או כל שר יחיד ועדה בלתי-תלויה לחקר הליקויים והכשלים הרב-מערכתיים.

701. על אף פניותיה הרבות של העותרת המתוארות בפרק מיצוי ההליכים וקריאותיה לכלל שרי ממשלה למנות ועדת חקירה ממלכתית לפי חוק ועדות חקירה, עקב כלל האירועים המתוארים בפרק העובדתי, לא עלה בידה של הממשלה לדון, או להורות על הקמת ועדת חקירה לחקר צבר האירועים בעלי חשיבות הציבורית הרבה.

702. יתרה מכך, אף גורם מהממשלה, כלל לא התייחס לעובדה שהאירועים המתוארים בפרק העובדתי מצביעים על כשל רב-מערכתי ועמוק שעובר כחוט השני מהמעורבים בגזירת העמלות, אותם "עסקנים" המואשמים בעבירות חמורות של שוחד ועד שאלת מעורבותו של ראש הממשלה עצמו באירועים ושאלת אי-מעורבותם של בכירים אחרים, לרבות שרי ביטחון, גורמים בכירים במשרד הביטחון האחראים על רכש ביטחוני, גורמים בכירים במל"ל (המטה לביטחון לאומי) ובצה"ל, לרבות ראשי המטה הכללי ואלופים.

703. כמו כן, באופן דומה פנתה העותרת בנפרד – לשר הביטחון, שר הכלכלה, שר האוצר, שר החוץ ושר המשפטים, על מנת שאלה ישתמשו בסמכותם לפי סעיף 8א לחוק הממשלה מאחר

וסוגיות רבות המתעוררות באירועים דכאן הינם בתחום סמכותם ויש להקים ועדת בדיקה שתברר עניינים וכשלים חמורים אלה.

704. העותרת תציין כי מתוך האמור בתצהירים השונים אשר הונחו על שולחנו של בית המשפט הנכבד, ובמקביל אף אצל היועץ המשפטי לממשלה, עולה שורה ארוכה של עדויות על ביצוע עסקאות רכש שונות ללא ידיעה, או אישור של הגורמים המוסמכים לאשר זאת במשרד הבטחון. כך, גם בתצהירים שהובאו מפיהם של הגורמים הבכירים ביותר במל"ל - אלה שתפקידם וסמכותם לייעץ לראש הממשלה בנושאים האלה ממש.

705. אי-ידיעה והסתרה זו מפני הגורמים המקצועיים במשרד הביטחון ובמל"ל לאישור הרכש הביטחוני מחברת תיסנקרופ מתחזקת, אל מול מתן ההיתר למכירת צוללות למצרים. זאת, כאשר ידוע כי סוגיה זו כבר נידונה בעבר, והוחלט שישראל תתנגד מול ממשלת גרמניה לכל אפשרות של היתכנות מעין זו.

706. נוסף על אלו תציין העותרת אף את הכשל שהתגלה במשרדי הביטחון והאוצר שם אושרו תקציבי ענק לרכישות השונות המתוארות בפרק העובדתי, תוך בזבוז עצום של כספי הציבור אשר נוצלו לכאורה לטובת צרכים המדיפים צחנה עזה, ובמיוחד כאשר ההחלטות על רכישות אלה נעשו בניגוד לנהלי העבודה המקובלים.

707. ויודגש: אין המדובר אך על "בזבוז עצום" של תקציבי עתק (דבר החמור כשלעצמו) – אלא בפגיעה בטחונית חמורה. הכל בשים לב שהמדובר בנטל תקציבי אדיר על תקציב הביטחון של מדינת ישראל, ויכולתה לנהוג בגמישות המחויבת בנסיבות העניין, כדי לענות על צרכים ביטחוניים שיתעוררו בעתיד.

708. **חשוב להבהיר שמדובר על "משקולת" המוטלת על תקציב הביטחון – והיא נושא אפוא משמעות ביטחונית מהמעלה הראשונה, בעלת השלכות אסטרטגיות חמורות, כפי שהובהר בהרחבה לעיל; וכמפורט בתצהירים – ולפיכך חקירה כאמור היא מחויבת המציאות, והיא אף עומדת בקנה אחד עם האינטרס הביטחוני הלאומי.**

709. מעבר לכשלים החמורים שהתבררו בפעילות משרד הביטחון ומשרד האוצר כאמור קיימים אף כשלים נוספים בגדרי האחריות של משרדי ממשלה נוספים.

710. הכשל במשרד החוץ עניינו בכך שיחסי החוץ של מדינת ישראל אינם מתקיימים בדרכים הנהוגות, דרך שגרירות ישראל בגרמניה או דרך הנספח הבטחוני שם, כאשר המשא ומתן בין ישראל לגרמניה בכל הקשר לרכש מהמספנה נעשתה תוך הסתרה מהגורמים הרלוונטיים, וכן אישור מכירת צוללות מגרמניה למצרים אינו עובר דרכם, אלא בדרכים חשודות ועקלקלות.

711. הכשל במשרד הכלכלה והתעשייה עניינו באי-ביצוע התחייבותה של חברת תיסנקרופ, לקניית רכש הגומלין שמשמעו רכישת סחורות מתוצרת ישראלית, וכן השקעה במחקר ופיתוח בחברות בישראל בהיקף של כ-700 מיליון ₪.

712. הנה כי כן, בכל המשרדים הללו התקיימו כשלים ברמה כזאת או אחרת, המחייבים לכל הפחות בדיקה של גורם בלתי תלוי. על מנת שתקום ועדה לבדיקה בלתי-תלויה של כשלים אלה, על הממשלה להקים ועדת חקירה ממלכתית.

713. העותרת טוען, כי לכל הפחות חלה חובה על כל שר ממשרדים אלה בנפרד, למנות ועדת בדיקה ממשלתית בתחומו, בראשותו של שופט בדימוס ובתיאום עם שר המשפטים.

ט.3. מקום בו לא נערכת כל בדיקה מקבילה ברשות אחרת – חלה חובה להקים

ועדת חקירה או ועדת בדיקה

714. כאמור, בפרק שלעיל, בית המשפט העליון עמד בעבר, פעם אחר פעם, על מרכזיות שיקול חובת הרשויות לפעול באופן ששומר על אמון הציבור במערכות השלטון, זאת כתנאי ליכולתו של שלטון דמוקרטי לתפקד.

715. בבג"ץ 7232/01 יוסוף נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(5) 561 (2003), נדונה עתירה של אחיו של החייל מדחת יוסוף ז"ל, שנפצע בקבר יוסוף ולא פונה משם משך שעות ארוכות עד שלבסוף נפטר מפצעיו. בעתירה, מלין העותר על כך שנערכה בדיקה במסגרת של תחקיר מבצעי ושלא הוקמה ועדת חקירה לבחינת התנהלות גורמי מערכת הביטחון. בית המשפט דחה את העתירה, שכן **קבע כי די בתחקיר המבצעי היסודי והמקיף שנערך בעניין, ולפיכך לא נפל פגם בשיקול דעתו של ראש הממשלה שהסתפק בתחקיר זה**. כך נאמר על ידי כב' השופט טירקל (בעמ' 572-573):

"מרחב שיקול-הדעת של הממשלה שלא להקים ועדת חקירה גדול מאוד. בשל כך גם נטייתו של בית-המשפט להתערב במקרה שהממשלה החליטה שלא להקים ועדת חקירה תהיה מצומצמת ביותר... יש המצמצמים עוד יותר ואינם פותחים פתח כלשהו להתערבותו של בית-המשפט (ראו: דברי המשנה לנשיא ש' לוי בפרשת רונאל [3], בעמ' 84; רובינשטיין [8], בעמ' 837-838), ויש הפותחים פתח צר ביותר (ראו, בין היתר, פרשת גבאי [1]; דברי השופט זמיר בפרשת רונאל [3], בעמ' 79-80). **דרכי עם אלה שאינם נועלים דלת במקרים כאלה בפני העותרים אלא פותחים להם פתח, שהוא אמנם צר ביותר. לטעמי, הייתי אומר כי בית-המשפט יחייב את הממשלה להורות על הקמת ועדת חקירה רק במקרים חריגים ונדירים ביותר, כאשר עולה מן הנסיבות מסקנה אחת ובלתי נמנעת – המגיעה עד כדי חובה כמעט – שיש לחקור את העניין על דרך של ועדת חקירה דווקא. לעניין זה יש להביא בחשבון, לדעתי, גם את השיקול של אמון הציבור בתוצאות החקירה, המוסיף משקל לשיקולים לטובת הקמתה של ועדת חקירה לפי החוק. מכל מקום, קשה להגדיר מראש את הנסיבות שיחייבו חקירה על-ידי ועדת חקירה. כל פרשה ונסיבותיה שלה.. עוד ראינו ששיקול-דעתה של הממשלה הוא רחב מאוד וחל לא רק לגבי עצם ההחלטה לחקור אלא גם לגבי דרך החקירה (ראו קלגסבלד [9], בעמ' 356). **משום כך מקום שמחליטה הממשלה לחקור עניין מסוים בדרך מסוימת, בין על-ידי ועדת חקירה או בדרך אחרת, תהיה נטייתו של בית-המשפט שלא להורות לממשלה לחקור את העניין בדרך מסוימת דווקא**. כך היה בפרשת אמיתי [6], שבה לא הביע בית-המשפט את דעתו בדבר הדרך המועדפת לבדיקת האירוע שנדון שם, וכן בפרשת מור חיים [7], שבה תמך בית-המשפט בדרך של תחקיר מבצעי שערך צה"ל והעדיף אותו על פני בירור בדרך של ועדת חקירה".**

716. מהדברים עולה כי על אף שבית המשפט אינו מרבה להתערב בשיקול דעת הממשלה בעניין חקירת אירועים מסוימים שהממשלה בחרה לחקור דרך מסוימת, ישנם מקרים בהם עולה מהנסיבות מסקנה חד משמעית שיש לחקור את העניין בדרך זו או אחרת. בניגוד לפרשת יוסוף, בה בוצע תחקיר מבצעי שהיה מקיף דיו, לפי קביעת בית המשפט - בענייננו, לא

התקיימה אפילו ראשית בדיקה מטעם הממשלה והשרים, שמתעלמים מפניות העותרת בעניין זה, והלכה למעשה מסרבים לפנייתה של העותרת, וזאת ללא החלטה מנומקת כדין.

717. כך, גם בבג"ץ 6874/18 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר המשפטים** (פורסם בנבו, 19.3.2019) (להלן: "**עניין רות דוד**"), ביקשה העותרת כי בית המשפט הנכבד יורה לשרת המשפטים להקים ועדת בדיקה ממשלתית ובלתי-תלויה, שתבחן את כלל ההיבטים הנוגעים להתנהלותה של הגב' רות דוד, במהלך כהונתה כפרקליטת מחוז תל-אביב (פלילי). זאת, על אף שהגב' דוד, נחקרה בחשד לעבירות פליליות ואת ההחלטה לסגור את התיק הפלילי נגדה קיבלו שני יועצים משפטיים לממשלה (ויינשטיין ומנדלבלוט) ועל אף שהנושא נבדק גם על ידי נציב תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות. העותרת סברה אז, כי נדרשת ועדת בדיקה בלתי תלויה, מחוץ למשרד המשפטים, שתבחן את כלל ההיבטים והנסיבות.

718. והרי, גם **בעניין רות דוד**, קבע בית המשפט הנכבד (בסעיפים 9-12 לפסק דינו של כב' השופט אלרון), כי הסמכות ליזום הליך בדיקה, או חקירה של עניין או אירוע מסוים המצוי בתחום אחריותם של שרי הממשלה – ובכלל זה להורות על הקמת ועדת בדיקה – אינה סמכות חובה, אלא סמכות שבשיקול דעת והיקף התערבותו של בית המשפט בשיקול דעתם של שרי הממשלה בעניין זה הוא מצומצם ביותר. כב' השופט אלרון התבסס בהחלטתו לדחות את העתירה, בין היתר, **בגלל הבדיקות הרבות והמקיפות שכבר נערכו בעניינה של הגב' דוד**:

"החלטה זו התקבלה בשים לב לבדיקות הרבות והמקיפות שנערכו על ידי רשויות התביעה במסגרת תיקי החקירה בעניינה של המשיבה 3. " **(עניין רות דוד, פסקה 12)**.

719. והרי כאמור לעיל, **בניגוד לעניין רות דוד**, השתלשלות האירועים החמורה במקרה דנן ומובאת בשלל התצהירים החתומים המובאים כאן, מעולם לא נחקרה ובוודאי שמעולם לא נבדקה על ידי גורם בלתי תלוי. כך, ההיתר לגרמנים לבצע מכירת הצוללות למצרים, רכישת הצוללות הנוספות, ספינות המגן, קידום רכש ספינות נגד צוללות, הניסיון להפריט את המספנה וכו', אשר הוסתרו מכל הגורמים המקצועיים הביטחוניים והתקבלו בניגוד לכל אמת מידה סבירה - כל אלה, מעולם לא נחקרו. על ידי אף גורם (!).

720. העולה מהאמור הוא **שמכלול הפרשות בעניין זה כלל לא נבדק**, ובוודאי כשמדובר בפרשות בסדר גודל כמו אלו שלפנינו; כשמדובר בהתנהלות שיטתית שמעוררת סימני שאלה פליליים המגיעים עד לעומד בראשות הממשלה ולפגיעה בביטחון המדינה; וכשאמון הציבור בהתנהלות עובדי הציבור שהוא מאבני היסוד לחוסנה של החברה הישראלית נפגע בצורה כה קשה – בלתי סביר באופן קיצוני שלא לרדת לחקר האמת, ולפתוח בבדיקה לשם חשיפת האמת במכלול הפרשות ומכלול האספקטים.

ט.4. בנסיבות העניין, סמכות הרשות להקים ועדת חקירה הופכת לסמכות

חובה

721. הנה כי כן, בעניין המתואר בפרק העובדתי, המעורר שאלות סבוכות ורבות משקל, מתן הסמכות לממשלה להקים ועדת חקירה ממלכתית או ועדת בדיקה ממשלתית מחייבת את הפעלת שיקול הדעת של המשיבים על פי כללי המנהל התקין. וכן ראו לעניין זה דבריו

הנכוחים של כב' השופט (כתוארו דאז) ברק בבג"ץ 297/82 **ברגר נ' שר הפנים**, פ"ד לו(3) 29 (1983):

"נמצא, כי רשות מינהלית, המסרבת לעשות שימוש בסמכות הרשות הנתונה לה ומסרבת להתקין אקט מינהלי כללי, חייבת לבסס סירוב זה באמות המידה המקובלות. עליה להראות, כי החלטתה זו נעשית מתוך שיקולים סבירים, וכי אין בה שרירות והפליה וכיוצא בכך עילות, הפוסלות מעשה מינהלי. אכן, אם חוסר סבירות בהתקנתה של תקנה יש בו כדי להביא לבטלותה של התקנה, הרי גם חוסר סבירות באי-התקנתה יש בו כדי להביא לבטלות ההחלטה שלא להתקין. איני רואה כל יסוד ראציונאלי להבחנה משפטית - להבדיל מהבחנה באשר למרחב השיקולים - בין שני סוגי ההחלטות. בבג"ץ 295/65 [2] נפסלה החלטה מינהלית באשר לאי-התקנתה של תקנה כללית. הייתה זו סמכות שבחובה. לדעתי, מחייב הגיון הדברים להחיל אותו עיקרון משפטי גם לעניין סמכות שברשות, ובלבד שהשימוש בסמכות אינו כדין. אכן, המרחק בין סמכות חובה לבין סמכות רשות לעניין התקנתה של נורמה כללית אינו רב כלל ועיקר. בשני המקרים חייבת הרשות לשקול בדבר, ואינה יכולה להימנע ממעשה בלא מחשבה תחילה. ומששקלה בדבר, הרי בשני המקרים חייב השיקול להיות כשר, כלומר במסגרת החוק המסמיך. בסמכות חובה - השיקול חייב להובילה לביצוע הסמכות במהירות הראויה; בסמכות רשות - הפעלת הסמכות חייבת להתבסס על שיקולים רלוואנטיים לחוק המסמיך. אין רשות מינהלית רשאית להימנע מהפעלת סמכויות הרשות שבידה להתקנתה של חקיקת משנה בלא כל טעם ענייני כדין. המינהל פועל במסגרת החוק, וכל החלטה משלו חייבת להתקבל במסגרת החוק, ועל-פי שיקולים כדין" (שם, פסקה 6) (ההדגשות אינן במקור, הח"מ).

722. אם כן, אותה סמכות מנהלית שניתנה בידי המשיבים גם אם הינה ברשות, שומה כי תופעל בסבירות, בהגינות, בנאמנות ובהתאם לאמות המידה שנקבעו בדין ובהלכה הפסוקה – ומתוך כך, גם על ההחלטה להימנע מהפעלת הסמכות חלים אותם הכללים בדבר סבירות, הגינות, תום לב, היעדר שרירות והפליה ואמות מידה כיוצא באלה.

723. חשוב להדגיש בהקשר זה שההחלטה להימנע ממינוי וועדת חקירה ממלכתית נגועה בחוסר תום-לב והיעדר הגינות מצד ראש הממשלה, מטעמים מובנים – בהיותו הגורם אשר אחראי לקבלת ההחלטות באופן המעורר חשדות פליליים מצידו. במילים אחרות, פעולה זו מצד ראש הממשלה נגועה כשלעצמה בחוסר תום לב קיצוני – משל "החתול השומר על השמנת" – וגם מטעם זה יש מקום להתערב בהחלטה, שמתקבלת בניגוד עניינים מובהק.

724. אי חקירת או בדיקת שלל אירועים חמורים אלה, המהווים הלכה למעשה פגיעה בביטחון המדינה, היא המקרה החריג והנדיר (כאמור בבג"ץ 2624/97 **רונאל נ' ממשלת ישראל**, פ"ד נא(3) 71, 79 (1997)), בו עומדת לפני בית המשפט השאלה האם להתערב להחיל על הממשלה את הביקורת השיפוטית הנדרשת; בפרט, כאשר הגורם שעתידי לעמוד במרכז של חקירה זו, גם עומד בבסיס החשדות החדשים בפרשת הפלדות, ומדובר בראש הממשלה שאמור להפעיל את הסמכות להקמת וועדת חקירה ממלכתית. ודאי הוא שמדובר במצב של ניגוד עניינים גמור – ושומה על בית המשפט הנכבד לפעול לתיקון פגם יסודי זה.

725. בנסיבות המקרה דנן, בהן הפגיעה בערכי היסוד ובאינטרסים החיוניים לביטחון המדינה היא כה קשה והרסנית, מתחייבת הפעלתה של סמכות זו להקמת ועדה בלתי-תלויה לבדיקה וחקירה של אירועים חמורים אלו. הימנעות מהפעלת הסמכות הינה בטלה, ועל כן

בהימנעותם של המשיבים מפעולה להקמת ועדה לחקר האירועים והכשלים, מפרים המשיבים הלכה למעשה את חובתם המנהלית, ובכך חורגים מסמכותם וממתחם הסבירות.

ט.5. החלטת הממשלה שלא להקים ועדה לחקר השתלשלות האירועים

והכשלים חורגת ממתחם הסבירות באופן קיצוני

726. כפי שתואר לפרוטרוט בחלק העובדתי שלעיל, וכפי שנפרש לפני בית המשפט הנכבד בשלל התצהירים עולה כאמור, תמונת מצב של התעלמות הממשלה והשרים מרצף האירועים והכשלים החמורים שהובאו בפרק העובדתי.

727. מחוסר המענה הארוך של הממשלה והשרים בה לפניויה של העותרת (כפי שמתואר בפרק מיצוי ההליכים) וההתעלמות מחקירת השתלשלות האירועים הלאומיים-ביטחוניים והכשלים הרב-מערכתיים שהובאו, עולה כי ההחלטה שלא להקים ועדת חקירה ממלכתית בנושא, או אף ועדת בדיקה ממשלתית חורגת ממתחם הסבירות באופן קיצוני.

728. העובדה הברורה ממנה לא ניתן להתעלם היא כי ראש הממשלה, אשר מן האמור, צריך להיבדק ולהיחקר בכל ועדת חקירה שתוקם לבדיקת אירועים אלו, הוא ובכך, עודנו בתפקיד ראש הממשלה. על כן, שיקול הדעת של הממשלה נפגם עת עולה הצורך לחקור את הדברים החמורים שאירעו בוועדת חקירה בלתי תלויה, שתאשר הממשלה לשם כך.

729. במקום בו נפגם שיקול דעת הממשלה להפעיל סמכויותיה בסבירות, נדרשת התערבותו של בית המשפט הנכבד.

730. בבג"ץ 6728/06 עמותת אומץ נ' ראש הממשלה (פורסם באתר הרשות השופטת, 30.11.2006) (להלן: "בג"ץ מלחמת לבנון השנייה") התעוררה מחלוקת בין שופטי הרוב (ריבלין, גרוניס, ג'ובראן, וחיות) לשופטי המיעוט (פרוקצ'יה, נאור ורובינשטיין), בשאלה האם סעיף 8א לחוק הממשלה שולל מן הממשלה את הסמכות להקים ועדת בדיקה בראשות שופט בדימוס, לצורך בדיקת אירוע שהוא "בעל חשיבות ציבורית חיונית", כאשר לשון הסעיף מתייחסת ל"בדיקת נושא או אירוע מסוים" באופן המלמד לדעת שופטי המיעוט כי הכוונה להקים ועדה לבדיקת נושא נקודתי, וזאת בלבד.

731. כב' השופטת פרוקצ'יה סברה כחלק מחוות דעת המיעוט, כי הבחירה בוועדת בדיקה ממשלתית ולא ועדת חקירה ממלכתית, לצורך חקירת אירועי הלחימה בלבנון על כל היבטיהם, **חורגת ממתחם הסבירות**. כחלק מחריגה זו, ציינו השופטים בדעת המיעוט, בין היתר, את ניגוד העניינים המובנה בהקמת ועדת בדיקה ממשלתית שתחקור את הדרג המדיני עצמו; ואת שרירותיות ההחלטה על הקמת ועדת בדיקה ממשלתית ללא נימוקים.

732. בעניינו דנן, מאחר והממשלה אפילו לא מינתה ועדת בדיקה ממשלתית, לכלל האירועים החמורים שמתעוררים דכאן על שלל התצהירים החתומים המובאים, העותרת סבורה כי באי-מינוי של ועדה בלתי-תלויה לחקר האירועים חורגת הממשלה מהסמכויות לחקור ולבדוק המופיעים בדין, ופועלת על ידי כך בחוסר סבירות קיצוני.

733. בעשורים האחרונים עיצבה ההלכה הפסוקה את עילת הסבירות, ובכך הופקדו בידי בית המשפט הכלים ליתן פתרונות לבעיות החברתיות שהקדימו את חזונו של המחוקק. ואכן,

משמשת כיום עילה זו מכשיר מרכזי וחיוני של הביקורת השיפוטית על המינהל, והיא ניצבת במוקד ההגנה על הפרט והציבור מפני שרירות השלטון. התייחסה לכך השופטת פרוקצ'יה בפס' 66 לפסק דינה בבג"ץ לבנון השנייה :

" לעיתים מוקנות לרשות מינהלית אפשרויות פעולה שונות, חלופיות, מכח מספר מקורות, העשויות, כל אחת, להשיג את אותה מטרה. במצבים אלה, נתונה לרשות הבחירה ללכת בדרך אחת או בדרך מקבילה לה (סעיף 19 לחוק הפרשנות התשמ"א-1981). עם זאת, במצבים בהם פתוחים בידי הרשות המינהלית מספר נתיבים אפשריים ללכת בהם, מתעוררת שאלת סבירותה של הבחירה (בג"ץ 171/69 פילצר נ' שר האוצר, פד"י כד(1) 113). **החלטת הרשות לבחור בנתיב אחד מבין נתיבים אפשריים שונים כפופה, ככל החלטה מינהלית, לביקורת שיפוטית. על החלטה כזו להיות מונחית משיקולים ענייניים בלבד, ולהתקבל בתוך מיתחם הסבירות.** (ההדגשות ע"י הח"מ).

734. לעיתים, וכך נקבע בפסיקה שוב ושוב, די בעילת חוסר הסבירות הקיצונית בכדי להביא להתערבות במעשה של הרשות. לעניין זה יפות קביעותיו של כב' המשנה לנשיאה רובינשטיין בבג"ץ 3997/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ ואח'** (פורסם בנבו, 12.02.2015):

"כשלעצמי סבורני ובמפגיע, כי אין דופי בשימוש בעילת הסבירות כעילה לביקורת שיפוטית, שכמובן צריכה להיות מופעלת באורח מושכל וזהיר במקום הראוי. אם במינויים עסקינן, תולדות המינהל הציבורי בישראל עמוסות מקרים, לא אחד ולא שניים, שבהם ניתן היה למנוע מינויים לא ראויים בעליל רק בגדרי סבירות, כיון שבצד ה"פורמלי" היה הציון "עובר". למיטב הבנתי, גם הנשיא לנדוי, שהסתייג מעילת הסבירות [...], היה מודה, מתוך יושרתו והקפדתו היתרה על טוהר המינהל הציבורי, כי יש מקרים שבהם עילה זו היא הדרך היחידה למניעת מינוי פסול. עילת הסבירות, ושוב – בכל הזהירות – מאפשרת לבית המשפט לשמש כמה שקרוי בלשון עידננו "המבוגר האחראי", ולא אחטא לאמת אם אניח כי לא מעטים בין ראשי הממנים עצמם מייחלים בסתר ליבם להתערבות הבג"צית, כדי למנוע מינוי שנועד מלחצים כאלה ואחרים... וכדברי חברי השופט עמית בענייננו, יש בעילת הסבירות כדי "לחזק ולהטמיע נורמות של אתיקה ציבורית ולהגן על האינטרס של נקיון כפיים בשירות הציבורי" ...אוסף שלטעמי במקרים מסוימים אף לא נעשה די שימוש בדוקטרינת הסבירות..."

735. מן האמור עולה, כי עילת הסבירות היא העילה החשובה ביותר לביקורת שיפוטית, עילה זו מאפשרת חיזוק נורמות המנהל התקין ושמירה על האינטרס של ניקיון כפיים בשירות הציבורי – ונדמה כאילו שדברים אלו נכתבו על המקרה דנן, בו התערערו כל יסודות המנהל התקין וערכי היסוד שעליהם מושתתת הדמוקרטיה הישראלית.

736. אם כן, יש לבחון האם ההחלטה שלא להקים ועדה לחקר הדברים, אשר עליה ניתן ללמוד מהימנעותה השיטתית של הממשלה מלענות לפניותיה של העותרת, היא החלטה המצויה בתוך מתחם הסבירות בהתאם לנתוני ומאפייני הפרשה.

737. בעניינינו, העותרת תטען כי בהחלטה על הקמת ועדת חקירה בלתי תלויה לבדיקת אירועים שעניינם מנהל תקין וטוהר המידות, מקום שאף חלה בצורה חמורה וביתר שאת פגיעה בביטחון המדינה – **קמה אפוא החובה על המשיבים לפעול להקמת ועדת חקירה.**

738. **המשיבים בהחלטותיהם, ללא נימוקים (כמתחייב מהחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958; והדין המנהלי ככלל) – נמנעים מהקמת ועדת בדיקה, חורגים ממתחם הסבירות, זאת בין היתר, נוכח הפגיעה האנושה בשלטון החוק ובאמון הציבור ברשויות השונות האמונות על ביטחונם, וכמו גם בשל חומרת החשדות העולים מן הפרשות השונות וכמות הפרשות שבהן נותרו סימני שאלה על התנהלותו של ראש הממשלה ומקורביו כאמור.**

ט.6. ההחלטה שלא להקים ועדת חקירה נוגדת הבטחת בחירות ברורה

739. בשולי הטיעון המשפטי, תבקש העותרת להביא לפני בית המשפט הנכבד עילה נוספת לסעד המבקש את התערבותו לכפות על הממשלה לבצע את סמכותה שבדין ולהקים ועדה בלתי-תלויה לחקר האירועים החמורים המתוארים לעיל ובתצהירים החתומים המובאים דכאן.

740. כפי שתואר בפרק מיצוי ההליכים, עובר לבחירות לכנסת ה-23, ניתנה לציבור על ידי שר הביטחון ושר החוץ ממפלגת כחול-לבן, הבטחה ברורה, שהיוותה עיקרון מרכזי מהמחויבות שהמפלגה נטלה על עצמה – כי לאחר היבחרם לכנסת ולממשלה, יפעלו להקים ועדת חקירה ממלכתית לחקר האירועים המתוארים בפרק העובדתי ובשלל התצהירים החתומים המובאים דכאן.

741. כב' השופט אדמונד לוי, כבר עמד בהרחבה אודות **חובות האמון של המייצגים כלפי הבוחרים עת ניתנות הבטחת בחירות** בדעת המיעוט שלו בבג"ץ 1661/05 **המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל** (פורסם בנבו, 9.6.2005), בפסקאות 20-27 לפסק דינו (להלן: **"עניין חוף עזה"**). לדידו של כב' השופט לוי (דעת מיעוט), הבטחת בחירות שניתנת לציבור הבוחרים מצמצמת את חופש הפעולה של מפלגה ונבחר ציבור, באופן כזה שלא ניתן לאחר היבחרם לבצע **דברים השונים בתכלית להבטחת בחירות** שניתנה על ידם. לכן, סבר כב' השופט לוי, כי סטייה ממחויבות שניתנה לפני בחירות בצורה מהותית לאחר מכן, עלולה להיות גם עיוות מהותי של רצון הבוחרים, וניתן שלא לראות בה תוצאה טבעית של הליך דמוקרטי.

742. הנה כי כן, מבלי לחזור שוב על הפגיעה באמון הציבור וחובת הנאמנות של נבחר הציבור, מבקשת העותרת, כי בית המשפט יתערב ויכפה על שר הביטחון ושר החוץ להקים ועדה לחקר האירועים המפורטים לעיל בהרחבה, בראשות שופט בדימוס – ובהתאם להבטחה שניתנה מפייהם ובשם מפלגתם לציבור הבוחרים.

743. העותרת סבורה, כי הבטחה זו, להביא לחקר שלל האירועים הללו, היוותה חלק מרכזי במצע הבחירות ואי-חקירת האירועים מהווה סטייה מהותית מהבטחה זו. סטייה העולה לכדי עיוות מהותי של רצון הבוחרים ושאינה תוצאה טבעית של הליך הבחירות לכנסת ה-23.

744. יפים לעניין דבריו של כב' השופט לוי **בעניין חוף עזה**, בפסקה 27 לפסק דינו, על הצורך בהתערבותו של בית המשפט, עת נבחר הציבור חורגים בצורה בוטה מהעקרונות בשם נבחרו:

"אי-התערבותו של בית-המשפט תהווה מסר לכל מפלגה, בין אם נבחרה לשלטון ובין אם תיבחר בעתיד, כי אין מתום בחריגה כה בוטה ממצעה ומהעקרונות אותם הבטיחה באוזניהם של בוחריה ליישם."